IPA26

INDICELE POPULISMULUI AUTORITAR 2026

EPICENTER
European Policy Information Center

TIMBRO

TIMBRO

© 2026 Timbro. Toate drepturile rezervate.
ISBN 978-630-95499-5-2
Publicat în limba română de IES-Europe & Editura FREE.
Publicația originală în limba engleză de Timbro & EPICENTER.

Autor: Andreas Johansson Heinö
Traducerea în limba română de: Christian Năsulea, Diana Năsulea
Design: Larissa Fleury
Editat de: Editura FREE
Fotografia de copertă: generată cu ajutorul inteligenței artificiale.

Octombrie 2026

DESPRE INDICE

Indicele Populismului Autoritar cartografiază tendințele ideologice din politica europeană, urmărind partidele care reprezintă o provocare la adresa democrației liberale, a economiei de piață și a statului de drept. Publicat pentru prima dată în 2016, Indicele acoperă în prezent peste 260 de partide din 31 de democrații europene, cu o analiză aprofundată a celor mai relevante 76 de partide și cu date electorale care se întind de la primele alegeri postbelice până în 2026. Ediția 2026 – a cincea din serie – extinde substanțial analiza comparativă a partidelor individuale, examinând pozițiile acestora în privința economiei, a temelor sociale, a apartenenței la UE și a normelor democratice. De asemenea, urmărește ce se întâmplă atunci când partidele contestatare ajung la guvernare și felul în care pozițiile lor față de Rusia și Statele Unite au devenit o nouă linie de demarcație în interiorul dreptei radicale europene.

DESPRE TIMBRO

Timbro este principalul think tank pro-piață liberă din țările nordice. Misiunea noastră este de a promova și de a disemina idei care susțin principiile pieței libere, ale liberei inițiative, ale libertății individuale și ale unei societăți libere. Timbro a fost fondat în 1978 de Sture Eskilsson și de Asociația Patronilor Suedezi, predecesoarea Confederației Întreprinderilor Suedeze. Din 2003, Timbro este finanțat de Fundația Suedeză pentru Libera Inițiativă.

DESPRE EPICENTER

EPICENTER, European Policy Information Center, este o rețea independentă formată din treisprezece think tank-uri de prim rang din întreaga Europă. Rețeaua își propune să informeze dezbaterea europeană privind politicile publice și să promoveze principiile unei societăți libere, reunind expertiza membrilor săi. EPICENTER este alcătuit din Center for Political Studies (Danemarca), Civil Development Forum (Polonia), Fundalib (Spania), Institut Économique Molinari (Franța), Institute of Economic Affairs (Regatul Unit), Institute of Economic and Social Studies (Slovacia), Institute for Market Economics (Bulgaria), Istituto Bruno Leoni (Italia), KEFiM (Grecia), Lithuanian Free Market Institute, Prometheus (Germania), Institutul European pentru Studii Economice (România) și Timbro (Suedia). Asemenea membrilor săi, EPICENTER este independent din punct de vedere politic și nu acceptă finanțare din bani publici.

DESPRE ANDREAS JOHANSSON HEINÖ

Andreas Johansson Heinö este autorul Indicelui Populismului Autoritar și a scris pe larg despre populism, naționalism și transformarea politicii partidelor europene. Este director editorial la think tank-ul liberal suedez Timbro și deține un doctorat în științe politice la Universitatea din Göteborg.

CUPRINS

Rezumat 8
Introducere 9
Constatări principale 13
Metodologie 40
Analiză pe țări 54
Austria 55
Belgia 65
Bulgaria 74
Croația 84
Cipru 90
Cehia 98
Danemarca 105
Estonia 112
Finlanda 118
Franța 125
Germania 142
Grecia 154
Ungaria 167
Islanda 175

Irlanda 179
Italia 185
Letonia 198
Lituania 207
Luxemburg 213
Malta 217
Țările de Jos 220
Norvegia 234
Polonia 239
Portugalia 251
România 256
Slovacia 268
Slovenia 280
Spania 286
Suedia 296
Elveția 303
Regatul Unit 307
Bibliografie 314

REZUMAT

- Indicele Populismului Autoritar, aflat acum la a cincea ediție, constată că partidele contestatare din Europa nu au fost niciodată mai puternice. Aproape unul din trei alegători, 32,6%, le susține în prezent. Platoul observat în ediția anterioară s-a dovedit temporar, iar partidele contestatare obțin peste 20% din voturi în 26 dintre cele 31 de țări.

- Dreapta radicală a generat cea mai mare parte a acestei creșteri și rămâne aproape de nivelul său record. Stânga radicală, în ciuda unei ușoare creșteri recente, rămâne o umbră a forței sale din perioada postbelică.

- Partidele contestatare nu mai sunt niște outsideri care bat la porțile puterii. În vara lui 2026, ele făceau parte din 11 dintre cele 31 de guverne. Participarea la guvernare le-a îmblânzit pe unele dintre ele, dar pe altele le-a încurajat sau le-a făcut să-și doboare propriile coaliții.

- Vechii piloni ai politicii postbelice se prăbușesc. Creștin-democrații și social-democrații au suferit cele mai grele pierderi, în timp ce liberalii se mențin aproape de cele mai bune rezultate din istoria lor.

- Dintre cele 76 de partide examinate, cele mai multe sunt conservatoare din punct de vedere cultural și se împart în mod egal între stânga și dreapta economică. O minoritate dorește ieșirea din UE; multe ar prefera să o remodeleze din interior. Adevăratul semnal de alarmă privește însă democrația ca atare: 18 partide sunt clasificate drept puternic autoritare.

INTRODUCERE

„Ieri eram ereticii. Astăzi suntem mainstream-ul.”[1] Viktor Orbán vorbea în fața unui public format din aliați politici, la Madrid, în februarie 2025. Reuniunea, organizată de partidul spaniol Vox sub sloganul „Make Europe Great Again”, avea loc la doar câteva săptămâni după revenirea lui Donald Trump la Casa Albă. În timp ce guvernele europene din întreg spectrul politic se străduiau să răspundă noilor amenințări cu tarife vamale, discuțiilor despre anexarea Groenlandei și unei politici externe americane tot mai conflictuale, liderii reuniți la Madrid sărbătoreau victoria lui Trump ca pe propria lor victorie. Alături de Marine Le Pen, Matteo Salvini, Geert Wilders și alți reprezentanți ai alianței Patrioți pentru Europa, Orbán declara că „tornada Trump a schimbat lumea în doar câteva săptămâni”. Trump, adăuga Wilders, „aduce un mesaj de speranță”.

Optsprezece luni mai târziu, atmosfera este cu totul alta. Orbán a pierdut puterea, deși a beneficiat de un sprijin fără precedent din partea aproape întregii drepte radicale europene în timpul campaniei electorale din Ungaria. Donald Trump a devenit mai degrabă o povară politică decât un atu electoral pentru mai mulți

1 „In Madrid, Europe’s far right looks to Trump as role model”, *Le Monde*, 9 februarie 2025 (https://www.lemonde.fr/en/international/article/2025/02/09/in-madrid-europe-s-far-right-looks-to-trump-as-a-role-model)

dintre aliații săi europeni, în timp ce războiul Rusiei împotriva Ucrainei continuă să scoată la iveală diviziunile din interiorul dreptei naționaliste, contribuind la conflicte interne în partide precum Lege și Justiție (PiS) din Polonia. În alte părți, experiența guvernării s-a dovedit costisitoare. Democrații Suedezi au înregistrat primul lor recul la alegerile generale după ce, timp de patru ani, au asigurat susținerea parlamentară (confidence and supply) a guvernului de centru-dreapta. Atât în Finlanda, cât și în Croația, partidele de dreapta radicală aflate la guvernare au suferit scăderi abrupte în sondajele de opinie. În Țările de Jos, Partidul pentru Libertate (PVV) al lui Geert Wilders a provocat căderea guvernului din care făcea parte și a revenit de atunci spre nivelurile sale tradiționale de susținere, aflându-se din nou fără influență politică.

Cu toate acestea, aceste eșecuri nu trebuie să umbrească imaginea de ansamblu. În întreaga Europă, partidele contestatare continuă să remodeleze peisajul politic. Giorgia Meloni conduce cel mai stabil guvern al Italiei din ultimele decenii. Alternativa pentru Germania (AfD), Reform UK în Marea Britanie și Adunarea Națională a lui Marine Le Pen în Franța s-au aflat, în diferite momente, pe primul loc în sondajele naționale. Chega a devenit cel mai mare partid din Portugalia, AUR conduce în sondaje în România, iar Partidul Libertății din Austria (FPÖ) și-a consolidat în continuare poziția după ce a câștigat alegerile din 2024, deși a rămas în afara guvernului. În Scandinavia, Partidul Progresului a devenit cel mai mare partid din Norvegia, iar Partidul Popular Danez a revenit în mod neașteptat în prim-plan. Chiar și acolo unde aceste partide rămân excluse de la putere, ele modelează tot mai mult agenda politică.

Nici provocarea la adresa establishmentului politic nu se limitează la dreapta. În Franța, următoarele alegeri prezidențiale ar putea opune dreapta radicală lui Jean-Luc Mélenchon și stângii radicale. În Bulgaria, ani de instabilitate politică au lăsat locul unui guvern condus de un fost președinte populist de stânga, iar în Grecia Alexis Tsipras a revenit în prima linie a politicii cu un nou partid care a devenit rapid unul dintre cele mai mari din țară.

Campaniile electorale lasă adesea impresia că politica europeană se schimbă radical de la un an la altul. Acest raport susține contrariul. Partidele individuale cresc și decad, guvernele se formează și cad, însă transformarea pe termen lung a sistemului european de partide a urmat tipare remarcabil de consecvente de mai bine de trei decenii.

Indicele Populismului Autoritar a fost publicat pentru prima dată în vara anului 2016. Scopul său era de a oferi o imagine de ansamblu clară și accesibilă asupra evoluției electorale pe termen lung a partidelor populiste din Europa. La acea vreme, atenția presei se concentra în mare măsură asupra succeselor electorale ale unor lideri de profil precum Geert Wilders și Marine Le Pen, în timp ce eșecurile primeau mult mai puțină atenție. Examinând rezultatele electorale din întreaga Europă pe o perioadă mai lungă, Indicele a arătat că susținerea pentru dreapta populistă urmase o traiectorie ascendentă constantă începând din 1990, că stânga populistă își inversase lungul declin de după Războiul Rece și că, împreună, aceste partide atrăgeau aproape o cincime din electoratul european.

Prima ediție a apărut la doar câteva săptămâni după referendumul privind Brexitul și cu câteva luni înainte ca Donald Trump să fie ales președinte. La acea vreme, mulți observatori se întrebau dacă Europa atinsese „apogeul populismului”: își atinseseră partidele populiste limitele potențialului electoral? Aveau Brexitul și victoria lui Trump să fie urmate de un recul electoral?

Indicele a fost ulterior actualizat în 2017, 2019 și 2024. Cea mai recentă ediție a extins analiza istorică pentru a acoperi întreaga perioadă postbelică. În loc să confirme teza apogeului populismului, datele au arătat că susținerea pentru dreapta populistă a continuat să crească după 2016, în timp ce revenirea stângii populiste s-a dovedit mai efemeră.

Ediția 2024 a introdus, de asemenea, o analiză comparativă

extinsă a principalelor partide populiste. Aceasta a arătat că, deși sunt adesea grupate laolaltă, aceste partide diferă substanțial în pozițiile lor privind politica economică, integrarea europeană și ordinea liberal-democratică.

Ediția 2026 este a cincea din serie. Ea acoperă aceleași 31 de democrații europene ca edițiile anterioare – statele membre ale Uniunii Europene, împreună cu Regatul Unit, Islanda, Norvegia și Elveția. Analiza se întinde din 1945 până în octombrie 2026 și include toate alegerile parlamentare desfășurate în această perioadă.

Pe lângă actualizarea datelor electorale, această ediție extinde substanțial analiza comparativă a partidelor individuale, examinând evoluția lor istorică, profilurile ideologice și credibilitatea democratică.

CONSTATĂRI PRINCIPALE

1. Susținerea electorală pentru partidele contestatare a continuat să crească și a atins niveluri record în 2026

Există numeroase moduri de a clasifica partidele politice, dintre care familiile ideologice de partide sunt adesea cele mai utile. Cu toate acestea, adversarii ideologici împărtășesc frecvent, în practică, premise importante – nu doar în privința politicilor publice, ci mai ales în privința regulilor și instituțiilor politicii însăși. De-a lungul întregii perioade postbelice, stânga și dreapta mainstream din Europa au concurat în cadrul unui consens larg: că proprietatea publică și cea privată trebuie să coexiste; că regula majorității trebuie limitată de drepturile individuale; și că suveranitatea națională trebuie echilibrată de cooperarea internațională și, tot mai mult, de instituțiile supranaționale, pentru a da doar câteva exemple.

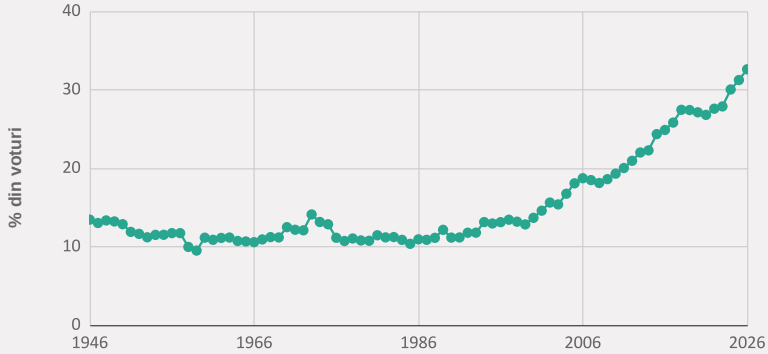
Această ordine a fost dintotdeauna contestată din direcții diferite. Partidele radicale de stânga și de dreapta au urmărit, din considerente ideologice, societăți fundamental diferite – respingând, de exemplu, proprietatea privată, multiculturalismul sau integrarea supranațională. Partidele de protest, la rândul lor, au condamnat sistemul politic existent și pe reprezentanții săi ca fiind falimentari, corupți sau incapabili să răspundă noilor provocări.

Dacă aceste forțe extrem de diverse sunt grupate laolaltă drept *partide contestatare* – unite nu atât de un program comun, cât de

respingerea categorică a mainstream-ului politic –, se conturează un tipar izbitor pe termen lung.

De la primele alegeri postbelice până la sfârșitul anilor 1990, ponderea cumulată a voturilor obținute de toate partidele contestatare – populiste, autoritare și extremiste, atât de stânga, cât și de dreapta – a rămas remarcabil de stabilă, în jur de 10%, atingând doar un vârf temporar de 14% la începutul anilor 1970. Timp de peste o jumătate de secol, partidele mainstream – social-democrați, liberali, creștin-democrați, conservatori și, mai târziu, ecologiști – au atras în mod constant aproximativ nouă din zece alegători.

Figura 1. Ponderea medie a voturilor obținute de partidele contestatare în democrațiile europene, 1946–2026

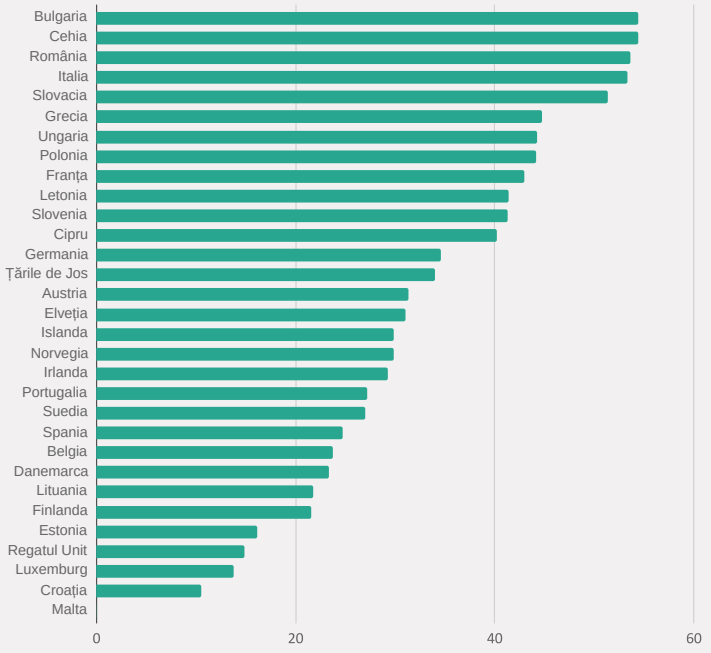
Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

Acest tipar s-a schimbat în jurul pragului dintre milenii. În anii de după criza financiară globală, susținerea pentru partidele contestatare se dublase aproximativ, ajungând la circa 20%. Criza refugiaților a declanșat un nou val de creștere, iar între 2015 și 2023 susținerea lor cumulată s-a stabilizat la aproximativ un sfert din electorat. În ultimii trei ani, susținerea a crescut din nou, depășind pentru prima dată pragul de 30%. Partidele contestatare atrag acum de aproximativ trei ori mai mulți alegători decât în cea mai mare parte a perioadei postbelice.

2. Partidele populiste și/sau autoritare reprezintă o provocare în întreaga Europă

Tendința generală ascunde diferențe considerabile între țări. În Bulgaria, Cehia, România, Italia și Slovacia, partidele contestatare atrag acum peste jumătate din totalul alegătorilor, în timp ce Malta rămâne o excepție, fără niciun partid contestatar în parlament. Chiar și așa, creșterea este remarcabil de răspândită. În 26 dintre cele 31 de democrații incluse în Indice, partidele contestatare obțin acum peste 20% din voturi. Șapte dintre cele zece țări cu cele mai ridicate niveluri de susținere sunt democrații postcomuniste.

Figura 2. Ponderea cumulată a voturilor obținute de partidele contestatare la cele mai recente alegeri parlamentare, pe țări

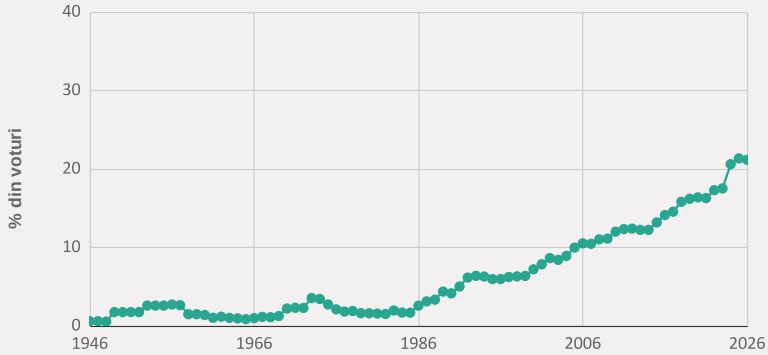

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

3. Ascensiunea dreptei radicale nu a încetinit

Susținerea pentru partidele contestatare de dreapta a crescut constant timp de peste trei decenii și a atins noi maxime în majoritatea anilor deceniului 2020, culminând cu 21,3% în 2025. Deși criza refugiaților din 2015 a produs un salt electoral imediat, iar imigrația rămâne o temă politică de mare importanță în multe țări europene, creșterea ulterioară nu poate fi explicată doar prin migrație. Susținerea electorală a continuat să crească chiar și după ce criza refugiaților propriu-zisă s-a estompat.

Figura 3. Ponderea medie a voturilor obținute de partidele contestatare de dreapta în democrațiile europene, 1946–2026

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

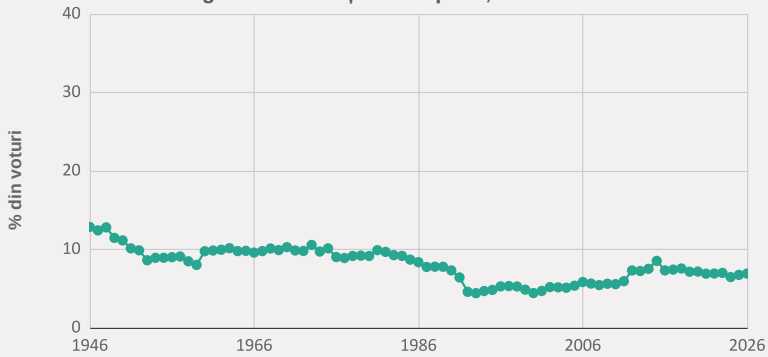
Graficul ascunde însă o transformare și mai profundă. În cea mai mare parte a perioadei postbelice, dreapta radicală a fost alcătuită în principal din mici partide fasciste și neofasciste, cu slabe perspective de a atrage o susținere electorală largă. Începând din anii 1990, acestea au fost înlocuite treptat de o nouă generație de partide care combină naționalismul și populismul, distanțându-se totodată de extremismul deschis antidemocratic. Această schimbare a permis dreptei radicale să treacă de la marginea vieții politice în mainstream-ul electoral.

Trăsătura cea mai izbitoare a valului actual nu sunt recordurile repetate, ci reziliența sa remarcabilă. Alegerile individuale continuă să producă victorii spectaculoase și eșecuri ocazionale, însă nivelul de bază al susținerii a continuat să crească. În 20 din 31 de țări, susținerea pentru dreapta radicală a crescut la cele mai recente alegeri. Spre deosebire de valurile anterioare de radicalism de dreapta, partidele contestatare de astăzi și-au dovedit capacitatea de a-și păstra o mare parte din electorat în timp, ceea ce sugerează că au devenit o componentă permanentă a sistemului european de partide, și nu un fenomen de protest temporar.

4. Stânga populistă revine în forță

Susținerea pentru partidele contestatare de stânga a urmat o traiectorie foarte diferită. De la primele alegeri postbelice până la sfârșitul Războiului Rece, tabăra contestatară de stânga a fost alcătuită în principal din partide comuniste, diferite ca grad de ortodoxie ideologică și ca relație cu Uniunea Sovietică. În ciuda acestor diferențe, susținerea lor electorală cumulată a rămas remarcabil de stabilă în cea mai mare parte a perioadei postbelice.

Figura 4. Ponderea medie a voturilor obținute de partidele contestatare de stânga în democrațiile europene, 1946–2026

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

Prăbușirea comunismului a declanșat un declin abrupt. Până la mijlocul anilor 1990, partidele contestatare de stânga ajunseseră la cele mai scăzute niveluri de susținere din întreaga perioadă postbelică. Criza financiară din 2008 a produs o redresare parțială, generată în principal de noile partide populiste de stânga din Europa de Sud, în special Syriza în Grecia și Podemos în Spania. Totuși, în perspectivă istorică, această revenire a fost relativ modestă și concentrată geografic.

Spre deosebire de dreapta radicală, stânga radicală nu a reușit să susțină o traiectorie ascendentă. Susținerea a rămas cu mult sub nivelurile postbelice în mare parte a Europei, iar câștigurile obținute după criza financiară au stagnat sau au fost în mare măsură anulate. Rămâne de văzut dacă creșterea din ultimii ani marchează trecerea la o nouă tendință. În 13 din 31 de țări, stânga radicală a obținut mai puțin de 1% din voturi la cele mai recente alegeri.

5. Partidele contestatare au devenit o prezență obișnuită la guvernare

În primii ani de după război, partidele comuniste au participat la guvernare în opt țări din Europa de Vest: Austria, Belgia, Danemarca, Finlanda, Franța, Islanda, Italia și Luxemburg. Niciunul dintre aceste aranjamente nu a durat mai mult de câțiva ani, iar până în 1950 toate partidele comuniste vest-europene reveniseră în opoziție. Participarea la guvernare a rămas o excepție în deceniile următoare. Comuniștii au revenit la guvernare de două ori în Finlanda, în anii 1960 și 1970, și în Franța la începutul anilor 1980. În Cipru, partidul comunist AKEL a intrat la guvernare la sfârșitul anilor 1970, iar Partidul Comunist Italian a încheiat istoricul său acord de susținere parlamentară (confidence and supply) cu Democrația Creștină. În 1989, KKE a participat, de asemenea, pentru scurt timp la guvernarea Greciei.

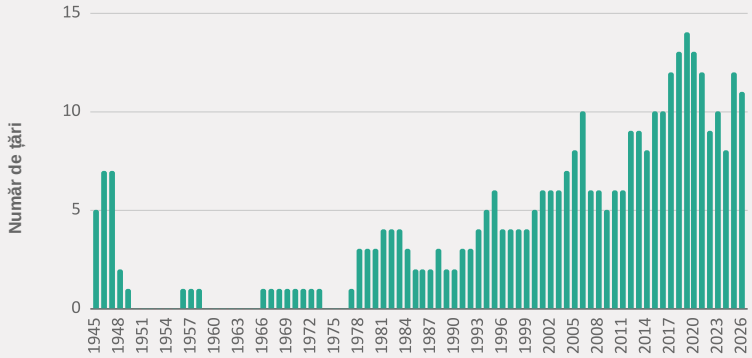
Cooperarea guvernamentală cu partidele contestatare de dreapta a fost și mai neobișnuită. Partidul Rural Finlandez a participat la guvernare în anii 1980, iar în Danemarca Partidul Progresului a asigurat de două ori susținerea parlamentară a unor guverne de centru-dreapta.

Tiparul a început să se schimbe după sfârșitul Războiului Rece. În anii 1990, partide naționaliste au participat la guvernare în Slovacia, România, Estonia și Letonia postcomuniste, precum și în Italia. În cazul stângii radicale, participarea la guvernare a rămas mult mai limitată, Partidul Comunist Francez fiind principalul exemplu din acel deceniu.

Tendința s-a accelerat după 2000. Includerea FPÖ într-un guvern austriac condus de ÖVP a atras o atenție internațională uriașă, iar coaliția a trecut cu bine de alegeri și a continuat într-un al doilea mandat. Silvio Berlusconi și-a reînnoit cooperarea cu Lega și AN în Italia, PiS a intrat pentru prima dată la guvernare în Polonia, iar Partidul Popular Danez a devenit un partid influent de susținere parlamentară. AKEL a revenit la guvernare în Cipru, iar partide contestatare au participat la guvernare și în mai multe țări din Europa Centrală și de Est, printre care Letonia, Lituania, Slovacia și Slovenia.

Schimbarea decisivă a venit însă în anii 2010. Fidesz a revenit la putere în Ungaria în 2010, începând ceea ce avea să devină 16 ani de guvernare neîntreruptă. Până la jumătatea deceniului, partidele contestatare intrau la guvernare în întreaga Europă: PiS a revenit la putere în Polonia, FPÖ s-a alăturat din nou guvernului austriac, Partidul Progresului a intrat la guvernare în Norvegia, Partidul Finlandezilor în Finlanda, iar ANO în Cehia. În Italia, Mișcarea 5 Stele și Lega au format împreună un guvern, în timp ce Syriza a ajuns la putere în Grecia. În 2019, partidele contestatare participau la 14 dintre cele 31 de guverne acoperite de Indice.

Figura 5. Numărul țărilor cu partide contestatare la guvernare, 1945–2026

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

De la începutul secolului XXI, aproximativ 45 de guverne diferite au inclus unul sau mai multe partide contestatare, iar încă aproximativ o duzină au depins de acestea. Câteva dintre aceste guverne s-au dovedit remarcabil de durabile: Fidesz a guvernat Ungaria timp de 16 ani consecutivi, iar guverne din Polonia, Norvegia și Slovacia au obținut, de asemenea, realegerea. Cele mai multe însă s-au încheiat prematur și au durat doar între unu și trei ani. Aceasta nu este totuși o trăsătură distinctivă a guvernelor din care fac parte partide contestatare, ci reflectă mai degrabă dificultățile generale de a menține guverne de coaliție stabile în sisteme de partide tot mai fragmentate.

În vara anului 2026, partidele contestatare participau la 11 dintre cele 31 de guverne acoperite de acest Indice – mai mult de unul din trei. Tranziția lor de la statutul de outsideri politici la cel de potențiale partide de guvernământ a devenit, așadar, un fenomen la scară europeană. Doar șase dintre cele 31 de țări – Germania, Irlanda, Malta, Portugalia, Suedia și Regatul Unit – nu au avut niciodată un partid contestatar de stânga radicală sau de dreapta radicală în guvernul național în perioada postbelică. În trei dintre aceste țări – Portugalia, Suedia și Regatul Unit – partidele contestatare au exercitat totuși influență politică prin

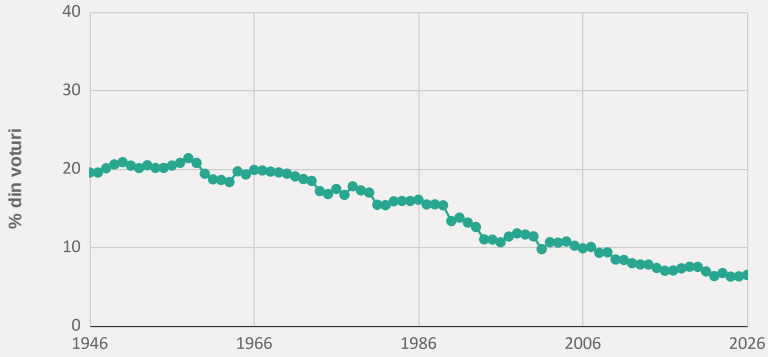
acorduri de susținere parlamentară (confidence and supply).

6. Creștin-democrații sunt principalii perdanți ai dreptei mainstream

De la primele alegeri postbelice până în anii 1970, partidele creștin-democrate și cele conservatoare au fost cele două familii de partide dominante ale centru-dreptei din Europa de Vest. Împreună, ele atrăgeau în medie aproximativ 35–40% din voturi.

Partidele creștin-democrate au început să piardă susținere la mijlocul anilor 1970. De atunci, declinul lor a fost remarcabil de persistent, susținerea medie scăzând la aproximativ 6,5% în 2026. Partidele creștin-democrate mai obțin o susținere electorală măsurabilă doar în 13 dintre cele 31 de țări incluse în studiu. Ele rămân cele mai puternice în Malta, Luxemburg, Germania și Austria.

Figura 6. Ponderea medie a voturilor obținute de partidele creștin-democrate, 1946–2026

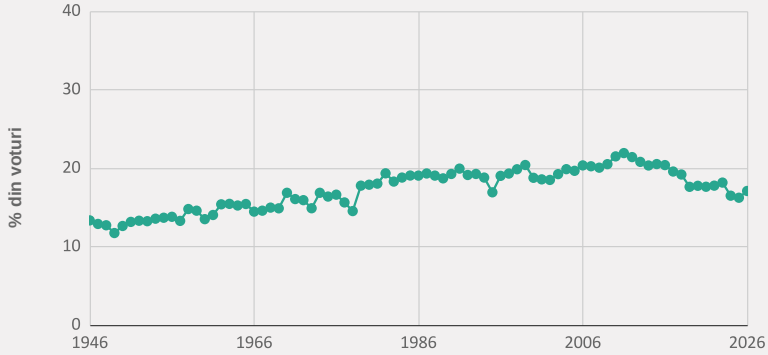
Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

Partidele conservatoare au urmat o traiectorie considerabil mai stabilă. Susținerea lor medie a crescut treptat în perioada postbelică și a atins un vârf de peste 20% în jurul anului 2010. În următorii 15

ani, au pierdut în medie aproximativ cinci puncte procentuale, deși ultimii doi ani indică o posibilă inversare a acestei tendințe. În 2026, susținerea medie se situează la 17,1%.

Partidele conservatoare sunt în prezent cele mai puternice în Croația, Grecia, Spania și Portugalia. Ungaria s-a alăturat acestui grup în 2026, în urma victoriei noului partid de centru-dreapta Tisza, condus de Péter Magyar, în fața partidului Fidesz al lui Viktor Orbán, la alegerile parlamentare din aprilie.

Figura 7. Ponderea medie a voturilor obținute de partidele conservatoare, 1946–2026

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

7. Susținerea electorală pentru ecologiști rămâne la nivelul de dinaintea crizei refugiaților

Partidele ecologiste s-au afirmat ca forță politică semnificativă în Europa de Vest în anii 1980 și puteau fi considerate inițial, din mai multe puncte de vedere, partide contestatare. Ele promovau viziuni asupra societății net diferite de mainstream-ul politic. Multe dintre ele susțineau forme mai participative de democrație, se opuneau apărării militare și armelor nucleare, puneau sub semnul întrebării creșterea economică drept

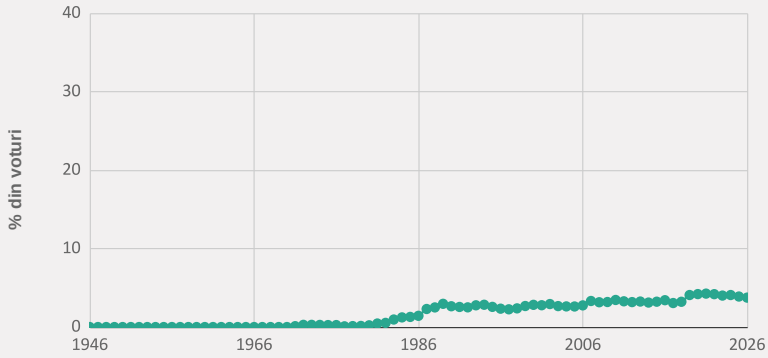
obiectiv politic și favorizau descentralizarea, producția la scară mică și luarea deciziilor la nivel local.

Cu timpul însă, partidele ecologiste au trecut printr-un proces considerabil de adaptare. Atât din punct de vedere organizatoric, cât și programatic, au devenit mai asemănătoare partidelor consacrate și au acceptat tot mai mult instituțiile și constrângerile guvernării parlamentare. Acolo unde au devenit relevante electoral, au participat la guverne sau le-au susținut, cel mai adesea alături de partide de centru-stânga, dar ocazional și de partide de centru-dreapta.

O distincție importantă separă totuși partidele ecologiste de partidele clasificate aici drept contestatare. Deși primii ecologiști contestau adesea instituțiile politice consacrate și concepțiile convenționale despre dezvoltarea economică și socială, le lipseau în general elementele populiste și autoritare caracteristice multor altor partide contestatare. De regulă, ei nu prezentau politica drept o luptă fundamentală între un popor omogen și o elită coruptă, iar accentul pus de ei pe pluralism, descentralizare și extinderea participării politice era fundamental diferit de concepțiile autoritare despre puterea politică. În acest sens, provocarea lor la adresa mainstream-ului postbelic a fost în primul rând ideologică și instituțională, nu populistă sau antipluralistă.

În Europa, partidele ecologiste rămân o familie de partide relativ mică. În 2026, ele atrag în medie 3,8% din voturi. Variația dintre țări este însă substanțială. Partidele ecologiste obțin peste 5% în 11 dintre cele 31 de țări incluse în studiu, cea mai puternică susținere înregistrându-se în Țările de Jos, Germania, Austria și Elveția. Distribuția lor geografică este, de asemenea, neobișnuit de inegală. Cu excepțiile parțiale ale Croației și României, partidele ecologiste rămân marginale din punct de vedere electoral în întreaga Europă postcomunistă.

Figura 8. Ponderea medie a voturilor obținute de partidele ecologiste, 1946–2026

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

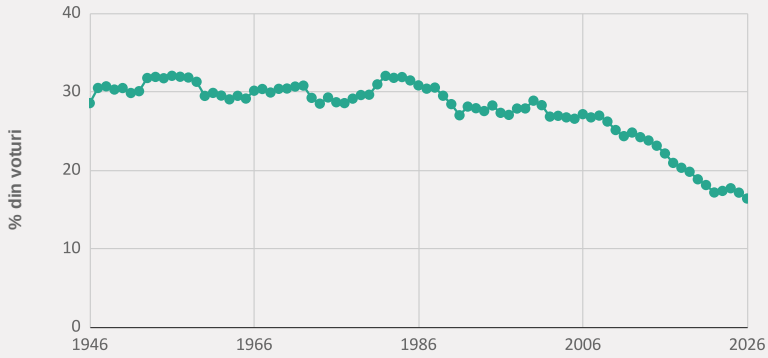
8. Partidele social-democrate au pierdut mai mult de patru din zece alegători din 2000 încoace

Partidele social-democrate au jucat un rol central în politica europeană pe parcursul întregii perioade postbelice. În aproape fiecare țară, ele au fost în mod continuu principala forță politică a stângii. Au participat la nenumărate guverne și, în unele cazuri, au dominat politica națională timp de decenii. În Suedia, de exemplu, social-democrații au guvernat neîntrerupt din 1936 până în 1976.

În mod remarcabil, forța lor electorală cumulată a rămas în linii mari stabilă în cea mai mare parte a perioadei postbelice. Chiar și în jurul anului 2000, susținerea medie era încă apropiată de nivelul său istoric pe termen lung. De atunci însă, tendința a fost constant descendentă. Între 2001 și 2026, susținerea medie pentru partidele social-democrate a scăzut de la aproximativ 28% la 16%.

Declinul a fost larg răspândit, deși departe de a fi uniform. În 2026, Malta, Regatul Unit și Spania sunt singurele țări în care partidele social-democrate obțin peste 30% din voturi.

Figura 9. Ponderea medie a voturilor obținute de partidele social-democrate, 1946–2026

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

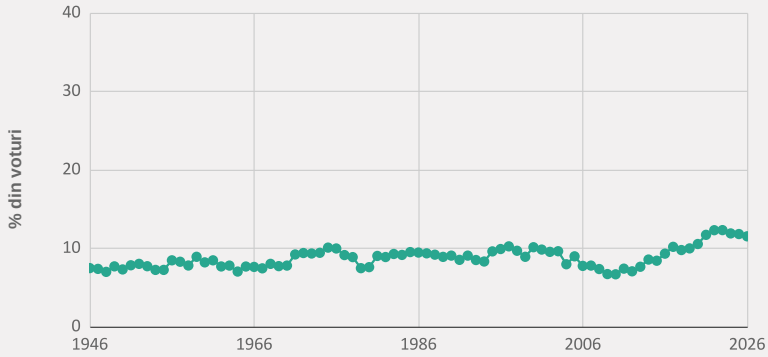
9. Partidele liberale nu sunt perdanții pe termen lung ai transformării

Spre deosebire de partidele creștin-democrate și social-democrate, partidele liberale nu au ieșit drept perdanți pe termen lung din transformarea sistemelor de partide europene. Susținerea lor medie a scăzut în primul deceniu al secolului XXI, dar ulterior și-a revenit substanțial. În jurul anului 2020, partidele liberale atinseseră cele mai ridicate niveluri de susținere din întreaga perioadă acoperită de studiu.

În 2026, partidele liberale atrag în medie 11,5% din voturi. Aceasta reprezintă doar o scădere modestă față de nivelul record de 12,3% atins în 2022 și 2023.

Susținerea este cea mai puternică în Estonia, unde partidele liberale au obținut împreună peste 44% la cele mai recente alegeri parlamentare. Partidele liberale strâng, de asemenea, peste 20% din voturi în Slovenia, Slovacia, Belgia, Elveția și Franța.

Figura 10. Ponderea medie a voturilor obținute de partidele liberale, 1946–2026

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

10. Moderarea nu este o consecință automată a participării la guvernare

Una dintre cele mai importante întrebări este ce se întâmplă atunci când partidele contestatare trec din opoziție spre putere. Experiența europeană arată atât un tipar clar în privința partidelor dispuse să coopereze cu ele, cât și o variație considerabilă în ceea ce se întâmplă ulterior.

În Europa Occidentală, cooperarea cu partidele de dreapta radicală a fost inițiată în covârșitoarea majoritate a cazurilor de partidele dreptei mainstream. Partidele conservatoare și creștin-democrate au intrat în coaliții sau au încheiat acorduri parlamentare cu partide contestatare de dreapta radicală în țări precum Austria, Italia, Țările de Jos și Suedia. În țările nordice, și partidele liberale au participat la astfel de aranjamente. Partidele mainstream de stânga, în schimb, au menținut în general o barieră mult mai strictă împotriva cooperării cu dreapta radicală.

În cazul stângii radicale, tiparul este inversat. Partidele social-democrate și ecologiste au cooperat în repetate rânduri cu partide situate mai la stânga lor, fie prin coaliții formale, fie prin

aranjamente de susținere parlamentară. Printre exemple se numără Podemos în Spania, Partidul Comunist Portughez și Blocul de Stânga, precum și Alianța Roșu-Verde în Danemarca. Acest lucru reflectă importanța persistentă a clivajului tradițional stânga-dreapta. În pofida ascensiunii populismului și a noilor clivaje politice, cooperarea guvernamentală în Europa Occidentală are loc în continuare predominant în interiorul blocurilor politice consacrate.

În Europa Centrală și de Est postcomunistă, liniile de demarcație au fost mai puțin rigide. Partidele social-democrate au cooperat în mai multe rânduri cu partide naționaliste sau de dreapta radicală. În Slovacia, Smer, partidul lui Robert Fico, a format în 2006 un guvern cu naționaliștii din SNS, o decizie suficient de gravă încât Smer să fie suspendat temporar din Partidul Socialiștilor Europeni. Mai recent, social-democrații lituanieni au adus la guvernare, după alegerile din 2024, partidul populist și naționalist Zorii Nemunasului, în pofida controversei legate de declarațiile antisemite ale liderului acestuia. Cooperarea a durat până în 2026, când social-democrații au exclus partidul din coaliție pe fondul acuzațiilor de radicalizare crescândă.

Participarea la guvernare poate avea un puternic efect de moderare asupra partidelor contestatare. Intrarea într-o coaliție obligă partidele să aleagă între păstrarea purității ideologice și acceptarea constrângerilor guvernării alături de parteneri mai consacrați. Acest lucru a fost deosebit de vizibil în politica externă și în politica europeană, domenii în care guvernele au mai puțin spațiu pentru experimente unilaterale, iar alianțele internaționale impun constrângeri puternice.

Democrații Suedezi oferă un exemplu clar. Partidul a susținut istoric retragerea Suediei din Uniunea Europeană și găzduia o simpatie internă semnificativă față de Rusia. În timpul cooperării cu guvernul de centru-dreapta după 2022, însă, a acceptat politica Suediei față de UE și NATO și a devenit un susținător ferm al Ucrainei. Guvernul și Democrații Suedezi au convenit

împreună asupra unor ample pachete multianuale de sprijin militar și civil pentru Ucraina, iar partidul a susținut sancțiuni mai dure împotriva Rusiei și viitoarea aderare a Ucrainei la UE.

Un proces similar este evident în Finlanda. Partidul Finlandezilor a intrat a doua oară la guvernare în 2023, după o istorie de euroscepticism pronunțat și de diviziuni interne în materie de politică externă. Odată ajuns la putere, a acceptat un program de guvernare puternic angajat față de cooperarea în cadrul UE, NATO, sancțiunile împotriva Rusiei și continuarea sprijinului militar și economic pentru Ucraina. Participarea la guvernare nu a transformat partidul într-un partid liberal convențional, mai ales în privința migrației și a temelor culturale, dar a restrâns substanțial gama pozițiilor posibile în politica europeană și de securitate.

Moderarea nu este însă o consecință automată a intrării la guvernare. Partidele pot folosi cooperarea cu partidele mainstream și pentru a dobândi legitimitate și acces la putere fără a renunța la obiectivele lor mai radicale. Austria oferă unul dintre cele mai clare exemple. FPÖ a participat la guvernare alături de conservatorii din ÖVP între 2000 și 2005 și, din nou, între 2017 și 2019, însă niciuna dintre aceste experiențe nu a produs o moderare ideologică durabilă. Ulterior, partidul s-a radicalizat sub conducerea lui Herbert Kickl, în special în atitudinile față de imigrație, UE, restricțiile din perioada COVID și Rusia. După ce a devenit cel mai mare partid la alegerile din 2024, a încercat să formeze un guvern condus de Kickl, dar negocierile cu ÖVP au eșuat în februarie 2025 pe fondul dezacordurilor privind politicile și controlul asupra unor instituții-cheie ale statului.

Țările de Jos oferă un alt exemplu al limitelor instituționalizării. După victoria electorală din 2023, PVV, partidul lui Geert Wilders, a intrat pentru prima dată la guvernare în 2024, deși Wilders însuși a rămas în afara cabinetului. Participarea a impus compromisuri importante, în special în privința chestiunilor constituționale, a politicii europene și a sprijinului pentru Ucraina. Totuși, în loc să accepte compromisuri continue, Wilders a retras

PVV din coaliție în iunie 2025, când celelalte partide au refuzat imediat să accepte noi cereri pentru o politică de azil și mai restrictivă. Guvernul a căzut după doar 11 luni.

Aceste cazuri sugerează că cooperarea nu trebuie înțeleasă ca un simplu proces prin care partidele mainstream își îmblânzesc inevitabil partenerii mai radicali. Sunt posibile cel puțin trei deznodăminte. Partidele contestatare pot deveni mai moderate, ca preț al influenței; pot rămâne radicale din punct de vedere ideologic, învățând totodată să funcționeze mai eficient în cadrul instituțiilor consacrate; sau cooperarea se poate destrăma, deoarece compromisurile impuse de guvernare intră în conflict cu identitatea politică de care depinde partidul contestatar.

Prin urmare, nu există un răspuns simplu la întrebarea dacă cooperarea întărește sau slăbește partidele contestatare. Excluderea le poate conserva statutul de outsideri și le poate permite să acuze un establishment politic înrădăcinat că împiedică punerea în aplicare a voinței populare. Cooperarea le poate priva de acest argument și le poate expune compromisurilor și eșecurilor guvernării. Dar le poate și legitima, le poate oferi experiență de guvernare și poate muta în mainstream-ul politic politici considerate cândva radicale.

Acest ultim efect s-ar putea dovedi, în cele din urmă, cel mai important. Influența partidelor contestatare nu poate fi măsurată doar după faptul că ajung sau nu ele însele la guvernare. În mai multe țări, partidele mainstream au preluat părți substanțiale din agendele lor, în special în privința imigrației, integrării, identității naționale și suveranității europene. Un partid contestatar poate, așadar, să piardă alegeri sau chiar să dispară, lăsând în urmă schimbări politice mult mai durabile decât partidul însuși.

11. Migrația și naționalismul rămân teme definitorii pentru dreapta radicală

Imigrația a fost o temă definitorie pentru dreapta radicală încă de la afirmarea acesteia în anii 1980. Opoziția față de imigrație, multiculturalism și concepțiile în schimbare despre identitatea națională a contribuit la diferențierea acestor partide de mainstream-ul politic, iar tema a fost totodată crucială pentru capacitatea lor de a atrage o susținere electorală substanțială. Criza refugiaților din 2015 a oferit un impuls deosebit de puternic partidelor naționaliste din întreaga Europă.

Migrația rămâne o temă cu o puternică relevanță politică pentru aceste partide. Evenimentele de la Ceuta de la sfârșitul lunii iulie 2026 au oferit o ilustrare izbitoare. Sosirea bruscă a zeci de mii de migranți în enclava spaniolă a fost rapid exploatată de politicieni de dreapta radicală din întreaga Europă, inclusiv Vox, AfD, RN și FdI, ca dovadă a eșecului politicilor europene și naționale în materie de migrație. Episodul a demonstrat atât importanța persistentă a temei, cât și măsura în care migrația a devenit o temă politică transnațională pentru dreapta radicală europeană.

Opoziția față de islam a devenit o componentă importantă a acestei mobilizări, retorica dreptei radicale concentrându-se tot mai mult, în mod specific, asupra imigrației din țări cu majoritate musulmană și asupra presupusei incompatibilități a islamului cu societățile europene. Antisemitismul a rămas, de asemenea, prezent în anumite segmente ale dreptei radicale, în special în Europa Centrală și de Est. Totodată, retorica și controversele antisemite au apărut și în anumite segmente ale stângii radicale, mai ales în legătură cu Israelul și conflictul palestinian, deși expresia lor politică diferă de cele întâlnite la dreapta naționalistă.

Opoziția față de imigrație, multiculturalism și politicile identitare a fost o trăsătură definitorie a partidelor de dreapta radicală. Dar nu este vorba doar de un val de protest. Aceste partide întruchipează și o ideologie naționalistă înrădăcinată în viziunea unor state-națiune omogene. Deși partidele naționaliste europene s-au

afirmat cu mult înainte de Trump, se observă și un import evident de mesaje din mișcarea MAGA, ilustrat cel mai recent de campania electorală din 2026 a Democraților Suedezi, al cărei slogan central era că „Suedia trebuie să redevină Suedia”. În privința altor teme culturale și sociale, însă, clivajul tradițional stânga-dreapta rămâne considerabil mai puternic. Susținerea dreptului la avort, a drepturilor LGBT și a egalității de gen unește majoritatea partidelor contestatare de stânga, în timp ce doar o mică minoritate dintre cele de dreapta adoptă poziții la fel de liberale.

Dintre cele 76 de partide examinate aici, 53 sunt clasificate drept conservatoare în chestiunile culturale, 8 drept moderate și 15 drept progresiste. Toate cele 15 partide progresiste sunt clasificate, de asemenea, ca fiind de stânga din punct de vedere economic. Relația nu funcționează și în sens invers: mai multe partide combină politici economice de stânga cu poziții conservatoare privind imigrația, identitatea națională sau alte teme culturale. Printre acestea se numără Renașterea (Vazrajdane) în Bulgaria, BSW în Germania, KKE în Grecia, Partidul Poporului în Islanda, Zorii Nemunasului în Lituania, PSD în România, precum și Hlas și Smer în Slovacia.

12. Partidele contestatare sunt în egală măsură de stânga și de dreapta în politica economică

Politica economică este adesea mai puțin centrală pentru partidele contestatare decât alte dimensiuni ale conflictului politic. Un element esențial al populismului este tocmai afirmația că cea mai importantă linie de clivaj din societate se trasează între „popor” și „elită”, și nu de-a lungul conflictului tradițional dintre muncă și capital. Ascensiunea războaielor culturale a întărit această tendință, chestiunile materiale fiind adesea umbrite de conflictele privind imigrația și identitatea națională, religia, libertatea de exprimare și, tot mai mult, politica climatică.

Politica economică rămâne totuși fundamentală pentru plasarea partidelor pe spectrul convențional stânga-dreapta. Aceasta corespunde doar parțial etichetelor pe care partidele și le atribuie singure. Partidele populiste de stânga și cele de stânga radicală urmăresc aproape invariabil și politici economice de stânga. La dreapta, în schimb, variația este mult mai mare, de la partide liberale în plan economic până la partide care combină naționalismul cu protecționismul, șovinismul bunăstării sau intervenția extinsă a statului.

De-a lungul timpului au avut loc mai multe schimbări. Unele dintre primele partide de dreapta radicală, precum Frontul Național din Franța și Vlaams Blok din Belgia, au promovat multă vreme o agendă economică aproape neoliberală. Actualele Rassemblement National și Vlaams Belang s-au deplasat însă considerabil mai la stânga, punând un accent mai mare pe protecționism și pe statul bunăstării. Democrații Suedezi s-au deplasat în direcția opusă, de la o poziție centristă spre o agendă economică ce, în ultimii ani, s-a apropiat tot mai mult de cea a dreptei mainstream. Această fluiditate în politica economică trebuie înțeleasă în primul rând ca un reflex al importanței mai reduse a temelor economice pentru aceste partide, ceea ce face și ca astfel de poziții să fie mai ușor de ajustat.

Dintre cele 76 de partide examinate aici, 26 sunt clasificate ca fiind de dreapta din punct de vedere economic, 27 de stânga și 23 de centru.

Relația dintre pozițiile economice și cele culturale este, de asemenea, asimetrică. Cu o singură excepție, toate partidele de dreapta din punct de vedere economic din eșantion sunt clasificate drept conservatoare în plan cultural. Excepția este Partidul Progresului din Norvegia, care combină un program economic în mod clar de dreapta cu poziții mai moderate în mai multe chestiuni culturale și sociale.

13. Euroscepticismul slăbește, cel puțin temporar

Euroscepticismul s-a schimbat substanțial de-a lungul perioadei postbelice. Generațiile anterioare de partide contestatare tratau adesea integrarea europeană ca pe ceva ce trebuie respins categoric. Partidele comuniste se opuneau proiectului european ca fiind capitalist și atlantist, în timp ce partidele naționaliste îl considerau o amenințare la adresa suveranității și a autoguvernării naționale. Pentru multe dintre aceste partide, retragerea din Comunitatea Europeană sau, mai târziu, din Uniunea Europeană era, așadar, un obiectiv explicit.

Astăzi, pledoaria pentru ieșirea pură și simplă din Uniune a devenit considerabil mai rară. Majoritatea partidelor contestatare s-au adaptat pragmatic la realitatea apartenenței la UE. Bruxelles-ul rămâne totuși un adversar retoric important, prezentat drept centrul unei elite politice care nu dă socoteală nimănui, un vehicul al globalizării și o instituție care a îndepărtat puterea de electoratele naționale. În același timp, multe partide naționaliste văd tot mai mult Uniunea Europeană nu doar ca pe un obstacol, ci și ca pe un potențial instrument pentru promovarea propriei agende politice. În loc să părăsească Uniunea, ele urmăresc să o remodeleze din interior, să consolideze suveranitatea națională și să reorienteze cooperarea europeană spre controlul migrației, protecția frontierelor, apărare și o concepție mai conservatoare despre identitatea europeană.

Jordan Bardella a rezumat deosebit de clar această nouă abordare într-un interviu acordat *Politico*: „Nu dorim să părăsim Uniunea Europeană. Dorim să schimbăm totul fără să distrugem nimic.”[2] Formularea surprinde o transformare importantă a dreptei naționaliste: obiectivul nu mai este tot mai des retragerea din integrarea europeană, ci controlul politic asupra direcției acesteia.

2 „Jordan Bardella is coming for the EU budget”, *Politico*, 15 iunie 2026 (https://www.politico.eu/article/france-eu-far-right-jordan-bardella-coming-for-europe/)

Toate cele 76 de partide examinate aici, cu excepția a două, Frații Italiei și PSD, pot fi descrise drept eurosceptice cel puțin într-un anumit sens. Niciunul nu pledează pentru un transfer suplimentar substanțial de putere de la nivel național către Bruxelles, iar majoritatea susțin fie limitarea integrării, fie returnarea unor competențe către statele membre. Gradul de opoziție variază însă considerabil.

Distincția folosită aici este, prin urmare, una de grad, și nu o simplă împărțire între partide proeuropene și antieuropene. Partidele clasificate drept proeuropene acceptă apartenența la UE și cadrul instituțional de bază al Uniunii, criticând totodată anumite politici sau aspecte ale integrării. Din acest punct de vedere, ele se pot suprapune, în unele țări, cu partide mainstream de centru-dreapta și de centru-stânga care sunt la rândul lor sceptice față de o UE mai puternică sau mai centralizată.

Partidele eurosceptice moderate acceptă apartenența la Uniune, cel puțin deocamdată, dar urmăresc o reducere substanțială a competențelor exercitate la nivelul UE și o deplasare corespunzătoare a autorității înapoi către statele membre. Partidele eurosceptice dure merg mai departe, urmărind activ să-și îndrepte țările spre ieșirea din UE, deși pot diferi considerabil în privința caracterului imediat al acestui obiectiv și a traseului politic pe care îl au în vedere pentru atingerea lui. În țările din afara UE, această categorie include partidele care se opun activ aderării.

Această distincție surprinde și măsura în care unele partide contestatare s-au moderat de-a lungul timpului. Frații Italiei reprezintă un exemplu clar. Deși înrădăcinat într-o tradiție puternic suveranistă, partidul a acceptat, odată ajuns la guvernare, moneda euro, a lucrat pragmatic în cadrul instituțiilor UE și a abandonat orice sugestie că Italia ar trebui să părăsească Uniunea. Procese similare de adaptare pot fi observate și în alte părți, chiar și în rândul partidelor care continuă să folosească o retorică puternic anti-Bruxelles.

Douăzeci dintre cele 76 de partide sunt clasificate drept eurosceptice dure. Acest grup include partide din statele membre ale UE care continuă să ia în calcul retragerea sau resping elemente centrale ale proiectului de integrare, precum și partide din Regatul Unit, Islanda, Norvegia și Elveția care continuă să se opună aderării la UE sau preferă ca țara lor să rămână în afara Uniunii.

14. Autoritarismul rămâne principalul motiv de îngrijorare

Partidele contestatare europene se prezintă aproape invariabil ca democratice – adesea ca fiind mai autentic democratice decât partidele consacrate cărora li se opun. De regulă, ele susțin că partidele mainstream, instanțele, instituțiile media, birocrațiile sau organizațiile supranaționale au sustras procesul decizional politic controlului popular. Din acest punct de vedere, ele se deosebesc net de multe dintre mișcările de extremă stânga și de extremă dreaptă de la începutul perioadei postbelice, dintre care unele respingeau deschis democrația liberală sau considerau instituțiile parlamentare doar o etapă de tranziție.

Acest lucru face autoritarismul mai dificil de evaluat. Întrebarea centrală este rareori dacă partidele contestatare contemporane acceptă formal alegerile sau regula majorității. Este vorba, mai degrabă, despre felul în care înțeleg limitele puterii majorității, pluralismul politic, independența justiției, libertatea presei, drepturile minorităților și autonomia instituțiilor aflate în afara controlului politic direct.

Autoritarismul este dimensiunea în privința căreia persistă cea mai mare incertitudine. Dintre cele 76 de partide analizate, 18 sunt clasificate drept puternic autoritare. Această categorie include partide precum Fidesz, PiS și Smer, care au demonstrat deja la guvernare cât de departe sunt dispuse să meargă în slăbirea independenței justiției, îngrădirea pluralismului media, politizarea instituțiilor statului sau erodarea, în alte moduri, a mecanismelor liberal-democratice de control și echilibru. În aceste cazuri,

amenințarea la adresa democrației liberale, a statului de drept și a fundamentelor instituționale ale economiei de piață nu mai poate fi considerată, în mod rezonabil, una pur ipotetică.

O clasificare scăzută nu trebuie interpretată ca indicând absența problemelor. Comparativ cu partidele mainstream consacrate, chiar și multe dintre partidele contestatare clasificate cu nivel scăzut includ facțiuni și susținători mai radicali, tolerează o retorică mai dură din partea unor reprezentanți proeminenți și oferă periodic platforme pentru atacuri la adresa minorităților sau pentru alte forme de mobilizare politică iliberală. Ceea ce le deosebește este faptul că aceste tendințe nu s-au transformat într-o provocare sistemică la adresa democrației liberale, a statului de drept sau a instituțiilor de bază ale economiei de piață.

Categoria medie este, așadar, atât cea mai numeroasă, cât și, în anumite privințe, cea mai importantă. Ea identifică partide cu tendințe iliberale, antipluraliste sau autoritare semnificative, pentru care consecințele ultime ale exercitării îndelungate a puterii politice rămân incerte. Unele ar putea urma calea partidelor care s-au moderat prin participarea la guvernare; altele ar putea, dimpotrivă, să folosească puterea politică pentru a remodela instituțiile într-o direcție mai autoritară. În aceste cazuri, clasificarea nu reflectă absența semnalelor de alarmă, ci incertitudinea privind cât de departe ar fi dispuse, în cele din urmă, să meargă aceste partide.

15. Relațiile cu Rusia și cu Statele Unite au devenit noi linii de demarcație

Relațiile cu Rusia și cu Statele Unite au devenit tot mai mult o linie principală de demarcație în rândul partidelor contestatare europene. Pe parcursul unei mari părți a anilor 2010, segmente ale dreptei radicale europene au dezvoltat relații strânse atât cu Rusia, cât și cu dreapta populistă americană în ascensiune. Actori ruși au cultivat contacte cu partide naționaliste și eurosceptice și, în unele cazuri, au oferit sprijin financiar direct. Frontul Național al lui Marine Le Pen, de exemplu, a primit în 2014 un împrumut de

9,4 milioane de euro de la o bancă rusă.[3] În același timp, primul mandat prezidențial al lui Donald Trump și ascensiunea mișcării MAGA au oferit multor partide contestatare europene un aliat ideologic și politic influent în Statele Unite.

Invazia la scară largă a Ucrainei de către Rusia, în 2022, a schimbat fundamental acest peisaj. Simpatia față de Moscova, care avusese anterior costuri politice relativ limitate în mai multe țări, a devenit mult mai greu de împăcat cu aspirațiile la legitimitate politică și la participarea la guvernare. Pentru unele partide, distanțarea de Rusia a devenit o componentă importantă a procesului de integrare în mainstream. Acest lucru a fost deosebit de evident în țările apropiate de Rusia și în rândul partidelor care urmăreau cooperarea cu partidele consacrate de centru-dreapta.

Al doilea mandat al lui Trump a complicat și mai mult imaginea. Trump, vicepreședintele JD Vance, Elon Musk și alte figuri asociate cu MAGA au susținut sau încurajat deschis forțele politice naționaliste din Europa. Cel mai clar exemplu a fost relația tot mai strânsă dintre MAGA și AfD din Germania. Totuși, sprijinul american nu a adus avantajul electoral direct la care partidele contestatare europene s-ar fi putut aștepta cândva. Abordarea conflictuală a lui Trump față de Europa, NATO și Ucraina a făcut ca asocierea cu el să fie costisitoare din punct de vedere politic în multe țări și a scos la iveală dezacorduri profunde în interiorul dreptei europene. Confruntarea dintre Trump și președintele Zelenski din 2025, de exemplu, a divizat partidele naționaliste: Orbán, Salvini și o mare parte a AfD au salutat în linii mari abordarea lui Trump, în timp ce figuri din Polonia, Spania și din alte țări au fost considerabil mai critice.

3 „Marine Le Pen justifie le prêt russe du FN”, *Le Monde*, 23 noiembrie 2014 (https://www.lemonde.fr/politique/article/2014/11/23/marine-le-pen-justifie-le-pret-russe-du-fn_4528041_823448.html)

Acest lucru sugerează o limită importantă a influenței americane. Ascensiunea partidelor contestatare europene nu a depins de succesul lui Trump sau al mișcării MAGA. Intervențiile lui Vance în politica europeană, susținerile lui Musk și încercarea mai largă de a construi o mișcare naționalistă transatlantică au oferit vizibilitate, rețele și consolidare ideologică, însă principalele surse ale forței electorale a acestor partide rămân interne. Imigrația, neîncrederea în partidele consacrate, conflictul cultural și nemulțumirea față de instituțiile politice existente s-au dovedit considerabil mai durabile decât orice relație anume cu dreapta americană.

Rusia a devenit o temă și mai dezbinătoare. Unele partide continuă să susțină poziții favorabile Moscovei. FPÖ din Austria s-a opus sancțiunilor și a pus sub semnul întrebării sprijinul occidental pentru Ucraina, prezentându-și poziția drept o apărare a neutralității austriece. AfD din Germania include un curent pro-rus puternic, iar Viktor Orbán a blocat sau a amânat în repetate rânduri, cât timp s-a aflat la putere, măsurile europene împotriva Moscovei. Alte partide au cunoscut conflicte interne pe această temă. În Estonia, dezacordurile privind Ucraina au făcut parte dintr-o luptă mai amplă în interiorul EKRE, a cărui scindare din 2024 a dus la plecarea mai multor politicieni proeminenți. Conducerea partidului a fost ea însăși nevoită să insiste că EKRE nu este pro-rus, ceea ce ilustrează cât de sensibilă politic a devenit tema într-o țară expusă direct amenințărilor de securitate venite din partea Rusiei.

Italia ilustrează deosebit de clar modul în care această temă traversează granițele ideologice convenționale. Giorgia Meloni și FdI au rămas ferm angajați în sprijinirea Ucrainei și a Alianței Nord-Atlantice, în timp ce atât Lega lui Matteo Salvini, cât și Futuro Nazionale, partid de dreapta radicală, s-au opus noilor livrări de armament sau au încercat să le restrângă. La stânga, Mișcarea 5 Stele s-a opus la rândul ei continuării sprijinului militar, insistând totodată că sprijină Ucraina din punct de vedere politic și economic. În iulie 2026, FdI a votat în favoarea unui raport al Parlamentului European care sprijinea integrarea europeană a Ucrainei, în timp ce Lega și M5S au votat împotrivă.

Chestiunea Rusiei se intersectează, așadar, tot mai mult cu transformarea mai amplă a euroscepticismului. Partidele care susțin o capacitate de apărare europeană mai puternică și consideră Rusia principala amenințare la adresa securității au dobândit un motiv în plus să accepte cooperarea europeană. În schimb, partidele care se opun sancțiunilor, sprijinului militar pentru Ucraina sau unui rol european mai puternic în materie de securitate tind să susțină și o reducere mult mai radicală a puterii UE. Vechea linie de demarcație dintre naționaliști și integrarea europeană a devenit, în consecință, mai complicată. Pentru unele partide naționaliste, cooperarea prin intermediul UE este considerată tot mai mult necesară pentru apărarea suveranității naționale în fața Rusiei, în timp ce altele continuă să prezinte atât Bruxelles-ul, cât și sprijinul occidental pentru Ucraina drept componente ale aceluiași establishment internațional ostil.

METODOLOGIE

Raportul conține două componente analitice: una cantitativă și una calitativă.

Componenta cantitativă este Indicele propriu-zis. Scopul său este de a măsura cât mai exact cum a evoluat susținerea electorală pentru partidele populiste și autoritare din Europa de-a lungul timpului și de la o țară la alta. Componenta calitativă oferă context pentru ascensiunea partidelor care exercită în prezent cea mai mare influență politică și un ghid de bază privind profilurile lor ideologice.

INDICELE CANTITATIV

Indicele se bazează exclusiv pe rezultatele alegerilor parlamentare naționale. La fiecare scrutin, toate partidele sunt clasificate în funcție de principala lor familie de partide ideologică. Se disting șapte familii de partide: social-democrată, ecologistă, liberală, creștin-democrată, conservatoare, de stânga radicală și de dreapta radicală.

Etichetele politice pot atât să clarifice, cât și să obscurizeze. Partidele sunt rareori expresia unei singure tradiții ideologice și combină adesea elemente provenite din mai multe. Cu toate acestea, clasificarea ideologică rămâne utilă. Contează dacă centrul de greutate al unei mișcări politice se află în socialism, liberalism, conservatorism sau naționalism.

În majoritatea cazurilor, însă, clasificarea este relativ simplă. Felul în care partidele se descriu singure – prin denumire, programe și comunicare publică – este în general consecvent în timp și corespunde de obicei destul de bine modului în care sunt descrise în presă și clasificate în cercetarea academică.

Categoriile stânga radicală și dreapta radicală sunt mai largi decât celelalte familii de partide și sunt folosite aici în primul rând drept categorii analitice-umbrelă. Stânga radicală include socialismul democratic și populismul de stânga, precum și tradiții mai radicale din punct de vedere ideologic, cum ar fi maoismul și marxism-leninismul. Dreapta radicală include, la rândul ei, conservatorismul național și populismul de dreapta, precum și tradiții mai explicit radicale, cum ar fi fascismul și naționalismul extrem.

Prin urmare, niciuna dintre aceste categorii nu trebuie înțeleasă ca o singură familie ideologică coerentă. Ambele conțin partide care diferă substanțial unele de altele și care, în unele cazuri, resping explicit alte partide plasate în aceeași categorie largă.

Nici granița dintre partidele mainstream și cele radicale nu este întotdeauna netă. Aceste diferențe sunt examinate mai în detaliu, pentru cele mai importante partide contemporane, în partea calitativă a raportului. În scopurile Indicelui, însă, sarcina principală este de a estima susținerea pentru partidele situate la stânga social-democrației mainstream și a stângii ecologiste, respectiv la dreapta conservatorismului liberal mainstream și a creștin-democrației. În acest scop, categoriile stânga radicală și dreapta radicală rămân utile din punct de vedere analitic.

Majoritatea sistemelor de partide europene conțin și partide aparținând altor tradiții ideologice, de exemplu partide agrariene sau partide pirat, precum și partide definite în primul rând prin identitate regională, lingvistică sau etnică. Acestea nu sunt incluse în Indice.

CUM ESTE CONSTRUIT INDICELE

Scopul este de a oferi o estimare cât mai completă pentru fiecare scrutin. Prin urmare, la calcularea susținerii agregate pentru familiile de partide relevante sunt incluse toate partidele cu o afiliere ideologică cunoscută, indiferent de mărimea lor.

Totuși, în baza de date a partidelor sunt raportate individual doar partidele care au obținut cel puțin 1,0% din votul național la cel puțin un scrutin parlamentar. Baza de date conține în prezent 260 de partide care îndeplinesc acest criteriu, de la 19 în Italia până la niciunul în Malta.

Aceasta înseamnă că valoarea totală a Indicelui pentru o țară la un anumit scrutin poate fi ușor mai mare decât ponderea cumulată a voturilor obținute de partidele enumerate individual în baza de date.

Alegerile din Suedia din 2026 oferă un exemplu. Democrații Suedezi au obținut 17,5% din voturi, iar Partidul de Stânga 8,4%. În plus, încă 1,1% dintre alegători au susținut partide radicale mai mici: Partidul Örebro a obținut 0,6%, Alternativa pentru Suedia 0,4%, iar Ambiția Suedia 0,1%. Valoarea totală a Indicelui pentru Suedia în 2026 este, așadar, de 27,0%.

Majoritatea partidelor populiste sau autoritare pot fi plasate destul de clar fie la stânga, fie la dreapta și sunt, prin urmare, incluse în totalurile stângii radicale, respectiv ale dreptei radicale.

Există însă un grup mai restrâns de partide care ar trebui incluse într-un indice al populismului autoritar, dar care nu se încadrează ușor pe axa convențională stânga-dreapta. Printre exemple se numără Cheile Croației și Mișcarea 5 Stele din Italia. Astfel de partide sunt clasificate drept de centru în scopul agregării stânga-dreapta. Rezultatele lor sunt incluse în Figura 1, care măsoară susținerea cumulată pentru toate partidele contestatare, dar nu și în totalurile separate pentru stânga radicală sau dreapta radicală. Întrucât este vorba despre un grup mic și eterogen,

raportarea separată a susținerii sale agregate are o valoare analitică redusă.

Există, de asemenea, partide care se identifică cu familii de partide mainstream consacrate și fac parte din ele, prezentând totodată caracteristici populiste sau autoritare suficient de pronunțate pentru a justifica includerea lor. Fidesz a rămas membru al Partidului Popular European până în 2021, iar Partidul Social Democrat din România rămâne afiliat la Partidul Socialiștilor Europeni. Bulgaria Progresistă este un alt exemplu: din punct de vedere ideologic, este în linii mari un partid mainstream de centru-stânga, dar caracteristicile sale populiste justifică includerea sa în Indice.

Pentru calcularea Indicelui anual, fiecărei țări i se atribuie o valoare pe baza celor mai recente alegeri parlamentare. Un rezultat electoral rămâne, așadar, în setul de date până când este înlocuit de un nou scrutin. Rezultatul alegerilor din Italia din 2022, de exemplu, determină valorile Italiei pentru 2022, 2023, 2024, 2025 și 2026 și va rămâne valabil până la următoarele alegeri parlamentare.

Atunci când în același an calendaristic au loc mai multe scrutine parlamentare, se utilizează rezultatul ultimului scrutin din acel an.

Atunci când partidele participă la alegeri în cadrul unei alianțe electorale mai largi și nu este disponibilă o defalcare fiabilă a voturilor între partidele componente, rezultatul este atribuit de la caz la caz.

În Franța, în 2022, de exemplu, La France Insoumise a fost atât forța motrice, cât și cel mai mare partid din alianța NUPES, iar Jean-Luc Mélenchon a fost figura sa principală. Rezultatul alianței este, prin urmare, atribuit LFI și inclus în totalul stângii radicale. NUPES a inclus, de asemenea, Partidul Comunist Francez și alte câteva partide ale stângii radicale.

În schimb, alianța electorală largă dintre Partidul Social Democrat și Partidul Național Liberal din România din 2012, care a obținut aproape 60% din voturi, nu a avut un partid dominant comparabil și s-a articulat în jurul unei platforme politice mainstream, nu radicale. Prin urmare, rezultatul său nu este contabilizat ca susținere pentru partidele contestatare.

Rezultatele alegerilor sunt colectate în principal din statisticile electorale publicate și din compilații secundare, inclusiv Wikipedia și Parties and Elections in Europe. Acolo unde este necesar, acestea sunt verificate prin comparație cu rezultatele oficiale ale alegerilor și cu alte surse.

SELECȚIA ȚĂRILOR ȘI A PERIOADEI ANALIZATE

Studiul acoperă întreaga perioadă postbelică. Intervalul lung de timp servește mai multor scopuri. El face posibilă identificarea tendințelor pe termen lung, urmărirea rădăcinilor istorice ale partidelor contestatare contemporane și plasarea evoluțiilor recente într-o perspectivă mai largă.

Multe partide care par astăzi noi aparțin unor tradiții politice care au existat, au dispărut și au reapărut sub diferite forme de-a lungul mai multor decenii.

Studiul acoperă țările europene în perioadele în care acestea au fost independente și guvernate prin alegeri libere și competitive.

Prin urmare, țările intră în studiu în momente diferite. Statele care au devenit independente după al Doilea Război Mondial, precum Cipru și Malta, sunt incluse de la dobândirea independenței și organizarea de alegeri democratice. Fostele dictaturi sunt incluse din momentul în care regimul autoritar a fost înlocuit de o democrație electorală competitivă.

Simpla organizare de alegeri nu este suficientă pentru includere.

Croația, de exemplu, este inclusă din 2000, nu de la proclamarea independenței în 1991. Deși pe parcursul anilor 1990 au avut loc alegeri pluripartite, sistemul politic sub Franjo Tuđman a rămas suficient de autoritar pentru ca acele alegeri să fie excluse din studiu.

În mod similar, Grecia este inclusă abia din 1974. Deși între 1946 și 1964 au avut loc alegeri parlamentare, Partidul Comunist era interzis, iar competiția politică era restricționată, astfel încât aceste alegeri sunt excluse.

Același principiu explică excluderea Albaniei, Bosniei și Herțegovinei, Republicii Moldova, Muntenegrului, Macedoniei de Nord, Serbiei și Ucrainei.

Odată ce o țară a intrat în studiu ca democrație, ea rămâne de regulă inclusă chiar dacă ulterior calitatea democrației liberale se deteriorează.

Ungaria rămâne, așadar, parte a setului de date sub conducerea lui Viktor Orbán, în ciuda unui regres democratic substanțial. Acest lucru este esențial pentru scopul studiului: erodarea democrației liberale de către partide care acționează în cadrul unui sistem electoral este ea însăși una dintre evoluțiile pe care Indicele urmărește să le surprindă.

BAZA DE DATE A PARTIDELOR

Baza de date a partidelor include toate partidele care au obținut cel puțin 1,0% din votul național la cel puțin un scrutin parlamentar.

Pentru fiecare partid, baza de date înregistrează abrevierea, denumirea în limba originală și în engleză, anul înființării și, după caz, al desființării, precum și clasificarea sa ca partid de stânga, de centru sau de dreapta.

Baza de date include, de asemenea, toate rezultatele partidului la alegerile parlamentare naționale.

În plus, partidele sunt clasificate pe cele patru dimensiuni examinate în raport: politica economică, temele socioculturale, atitudinea față de integrarea europeană și autoritarismul.

Celulele goale indică fie faptul că o dimensiune nu este relevantă pentru partidul în cauză – de exemplu, atitudinea față de Uniunea Europeană în cazul unor partide istorice –, fie faptul că nu există suficiente dovezi empirice pentru o clasificare fiabilă.

Multe partide și-au schimbat poziția de-a lungul timpului. Ca regulă generală, clasificarea reflectă poziția actuală a partidului sau, în cazul partidelor care nu mai există, poziția din ultima fază a existenței lor.

Baza de date conține în total 267 de partide. Dintre acestea, 260 îndeplinesc criteriul general de includere, anume obținerea a cel puțin 1,0% din votul național la cel puțin un scrutin parlamentar. Alte șapte partide sunt incluse deși nu ating acest prag. Trei au obținut o reprezentare parlamentară substanțială prin alianțe electorale cu partide mai mari: Polonia Suverană, care a câștigat mandate la mai multe scrutine pe listele PiS; Mișcarea Națională din Polonia, care a obținut mandate în cadrul alianțelor cu Kukiz’15 și Konfederacja; și Partidul Unionist Democrat din Regatul Unit, care a exercitat, de asemenea, o influență semnificativă la nivel național, inclusiv prin acordul de susținere parlamentară (confidence and supply) încheiat cu guvernul conservator. ANTARSYA din Grecia a obținut 1,2% la primul dintre cele două scrutine organizate în Grecia în 2012, dar, întrucât se înregistrează doar ultimul scrutin din fiecare an, rezultatele sale consemnate se situează sub prag. Alte trei partide sunt incluse deoarece sunt considerate printre cele mai relevante partide contestatare de astăzi, deși nu au atins încă 1,0% la alegeri parlamentare naționale: Confederația Coroanei Poloneze din Polonia, Vocea Rațiunii din Grecia și Alianța Stângii Elene.

ANALIZA CALITATIVĂ

Indicele oferă o fundamentare empirică esențială pentru analiză. În lipsa ei, unele succese electorale individuale pot părea mai spectaculoase sau mai excepționale decât sunt în realitate. Seria temporală lungă face posibilă distincția între fluctuațiile temporare și schimbările structurale.

Ea arată, de exemplu, stabilitatea remarcabilă a susținerii pentru partidele contestatare între 1945 și aproximativ 2000, precum și creșterea mai mică, dar vizibilă, de la începutul anilor 1970. Pe acest fundal, creșterea abruptă a susținerii din secolul XXI devine mult mai clară.

În spatele cifrelor agregate se află însă numeroase povești naționale diferite. Tendința generală este similară în mare parte a Europei, dar 31 de țări înseamnă și 31 de contexte politice diferite. Sistemele electorale, structurile instituționale și culturile politice diferă, la fel ca și expunerea țărilor la fenomene precum migrația, crizele economice și proximitatea geografică față de Rusia. Capitolele pe țări care urmează plasează, prin urmare, apariția și evoluția celor mai importante partide în contextul lor național.

După cum s-a menționat mai sus, este în general mai ușor să se facă distincția între mainstream-ul politic și contestatarii săi decât să se traseze granițe precise între concepte precum populismul, naționalismul și extremismul. Chiar și această distincție a devenit mai dificilă în timp, pe măsură ce unele poziții odinioară radicale s-au apropiat de mainstream-ul politic.

Etichetele politice pot, așadar, uneori să ascundă tot atât cât clarifică. Termeni precum extremist, autoritar și populist sunt utili din punct de vedere analitic, dar pot crea și o distanță considerabilă între felul în care un partid se percepe pe sine și limbajul folosit pentru a-l descrie. Mai mult, partidele grupate de

obicei ca aparținând dreptei radicale sau stângii radicale diferă adesea considerabil atât ca ideologie, cât și ca practică politică.

Capitolele pe țări se concentrează, prin urmare, mai puțin pe atribuirea unei etichete unice și mai mult pe urmărirea evoluției celor mai importante partide și pe examinarea pozițiilor lor ideologice pe patru dimensiuni.

S-a realizat o evaluare de ansamblu a partidelor care constituie în prezent contestatari relevanți, susținerea electorală fiind principalul criteriu. Rezultatul este un număr de 76 de partide, clasificate pe patru dimensiuni: politica economică, temele socioculturale, integrarea europeană și autoritarismul.

Aceste dimensiuni au fost alese deoarece, luate împreună, surprind o gamă mai largă de diferențe relevante din punct de vedere politic decât o concentrare mai îngustă pe etichete precum populist, naționalist sau autoritar.

Pe cât posibil, clasificările sunt în acord cu evaluările academice și de specialitate consacrate. Acolo unde clasificarea utilizată în Indice diferă semnificativ de descrierile uzuale ale unui partid, motivele sunt discutate separat.

Relatările istorice și descrierile programelor partidelor și ale pozițiilor lor politice se bazează pe o gamă largă de surse secundare, inclusiv cărți, cercetări academice, analize de specialitate, documente de partid și relatări de presă. Pentru citatele directe sunt indicate sursele.

POLITICA ECONOMICĂ

Pozițiile economice sunt clasificate drept de stânga, de centru sau de dreapta. Evaluarea se bazează pe orientarea generală a programului economic al unui partid, inclusiv pe atitudinea față de

impozitare, redistribuire, prestațiile sociale, proprietatea publică, reglementare, liberul schimb, tarifele vamale și protecționismul economic.

Categoriile descriu centrul de greutate economic general al unui partid, fără a presupune coerență în privința fiecărei teme în parte. Partidele populiste, în special, combină adesea politici asociate în mod tradițional cu tabere diferite ale spectrului economic.

De fapt, multe partide populiste combină în mod deliberat politici populare atât de stânga, cât și de dreapta: de exemplu, taxe mai mici alături de prestații sociale mai generoase.

POLITICA SOCIOCULTURALĂ

Pozițiile socioculturale sunt clasificate drept progresiste, moderate sau conservatoare. Clasificarea se bazează pe o evaluare de ansamblu a atitudinilor față de imigrație, identitatea națională și culturală, egalitatea de gen, drepturile LGBT, politica familială, religie și chestiuni conexe.

Migrația este importantă, dar nu decisivă în sine. Un partid poate susține politici restrictive în materie de imigrație, rămânând totodată relativ liberal în privința familiei, a egalității de gen și a drepturilor minorităților, sau, invers, poate combina politici de migrație relativ deschise cu un conservatorism religios sau social pronunțat.

Lista Pim Fortuyn din Țările de Jos rămâne poate cel mai clar exemplu de partid care și-a justificat opoziția față de imigrație parțial în termeni progresiști, prezentând atitudinile liberale față de egalitatea de gen și homosexualitate drept valori care trebuie apărate împotriva influențelor culturale iliberale.

O complicație este faptul că nivelul politic de referință diferă substanțial de la o regiune a Europei la alta. Partidele din unele zone ale Europei de Sud-Est, de exemplu, pot fi considerabil mai

conservatoare din punct de vedere social decât partidele care ocupă o poziție echivalentă în nordul Europei. Clasificarea urmărește, prin urmare, să surprindă orientarea ideologică generală a partidelor, ținând totodată cont de contextul național.

EUROPA ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ

Partidele sunt clasificate drept proeuropene, eurosceptice moderate sau eurosceptice dure. Euroscepticismul dur este rezervat în general partidelor care susțin ieșirea din Uniunea Europeană sau, în statele nemembre, care se opun din principiu aderării.

Euroscepticismul moderat se referă la partidele care acceptă menținerea calității de membru al UE, dar urmăresc să restrângă sfera integrării, să returneze competențe guvernelor naționale sau să se opună unor noi transferuri de suveranitate către instituțiile UE.

Unele dintre aceste poziții pot fi întâlnite și la partide mainstream clar proeuropene. Partidele liberale, conservatoare și social-democrate se pot opune, toate, unor anumite transferuri de competențe către UE fără a fi cu adevărat eurosceptice.

Distincția ține parțial de modul în care este formulată opoziția față de integrare. Pentru partidele eurosceptice, critica la adresa Bruxellesului își are de regulă rădăcinile într-un accent mai larg pe suveranitatea națională și, adesea, într-un discurs antisistem în care instituțiile UE sunt prezentate drept elite îndepărtate care acționează împotriva intereselor sau dorințelor cetățenilor obișnuiți.

Partidele proeuropene susțin în linii mari menținerea calității de membru și cooperarea europeană și nu fac din opoziția față de aprofundarea integrării o trăsătură definitorie a identității lor politice.

AUTORITARISM

Plasarea unui partid populist pe o axă economică stânga-dreapta nu diferă, în principiu, de plasarea unui partid mainstream pe aceeași axă. Același lucru este valabil, în linii mari, și pentru temele socioculturale și pentru atitudinea față de integrarea europeană.

Autoritarismul este diferit. Partidele mainstream pot, desigur, manifesta tendințe autoritare, iar unii reprezentanți ai acestora pot exprima admirație față de lideri autoritari, pot adopta poziții prorusești sau pot ataca presa independentă. Astfel de exemple pot fi găsite în întreaga politică europeană.

Ceea ce contează pentru clasificare este însă dacă astfel de atitudini devin caracteristice partidului însuși: dacă sunt promovate de conducere, încorporate în programele sau în practica politică a partidului ori cel puțin tolerate într-o asemenea măsură încât devin o componentă recurentă a identității sale politice.

O tendință autoritară latentă poate fi considerată, de asemenea, o trăsătură importantă a populismului însuși. Populismul înțelege politica nu în primul rând ca o competiție între interese diferite sau ca o pluralitate de idei legitime, ci ca un conflict între popor și elită. Populismul este, așadar, mai mult decât un stil de campanie. El conține o afirmație ideologică despre clivajul politic fundamental al societății.

În forma sa cea mai caracteristică, populismul prezintă elita ca relativ omogenă, desprinsă de cetățenii obișnuiți și motivată de propriile interese economice, politice sau ideologice. Acuzațiile de corupție, îmbogățire personală și trădare sunt, în consecință, frecvente. Poporul este, în mod corespunzător, prezentat ca având o voință politică coerentă. Partidele populiste susțin în mod caracteristic că propriile lor politici exprimă această voință populară autentică mai direct decât instituțiile și partidele politice consacrate.

Elemente ale unei astfel de retorici pot fi întâlnite ocazional și la partidele mainstream. Ceea ce distinge partidele populiste este faptul că opoziția dintre popor și elită devine un principiu central de organizare a viziunii lor politice despre lume, nu doar un procedeu retoric folosit în anumite împrejurări.

Din acest motiv, este de așteptat, în general, ca partidele incluse în acest studiu să manifeste tendințe antipluraliste sau autoritare mai puternice decât partidele mainstream. Există totuși diferențe foarte mari în interiorul grupului. Categoriile scăzut, mediu și ridicat sunt menite să facă vizibile aceste diferențe.

Clasificarea „scăzut” nu trebuie interpretată ca absență totală a tendințelor autoritare sau antipluraliste. Multe partide din această categorie folosesc o retorică populistă care prezintă politica drept o luptă între un popor relativ omogen și o elită coruptă sau îndepărtată de cetățeni. O astfel de retorică se împacă greu cu fundamentele pluraliste ale democrației liberale.

Ceea ce distinge partidele clasificate cu „scăzut” este faptul că aceste tendințe nu s-au transformat într-o provocare sistemică la adresa democrației liberale. Există puține dovezi că ele urmăresc schimbări fundamentale ale cadrului instituțional al democrației liberale. Un partid poate fi, așadar, puternic populist, naționalist, conservator din punct de vedere social sau radical în alte privințe și totuși să primească un scor scăzut la autoritarism.

Categoria „ridicat” este rezervată partidelor care, în teorie sau în practică, demonstrează disponibilitatea de a submina elemente fundamentale ale democrației liberale. Aceasta poate include încercări de a slăbi independența justiției, pluralismul mediatic, opoziția politică, competiția electorală sau alte constrângeri instituționale asupra puterii executive.

Fidesz, partidul lui Viktor Orbán, oferă un exemplu clar. În cei 16 ani de guvernare, a slăbit în mod deliberat și cu succes părți ale cadrului instituțional liberal-democratic al Ungariei, respingând

totodată tot mai mult democrația liberală ca ideal. Lege și Justiție din Polonia este plasat în aceeași categorie din motive similare.

Categoria include, de asemenea, partidele comuniste care continuă să apere tradiții politice explicit ostile pluralismului liberal-democratic și care nu au rupt în mod clar cu această moștenire ideologică.

Clasificarea se bazează atât pe comportamentul politic, cât și pe programele formale. FPÖ din Austria, de exemplu, nu poate fi evaluat exclusiv pe baza documentelor sale programatice oficiale. Episoade precum scandalul Ibiza oferă dovezi ale disponibilității unor reprezentanți de rang înalt de a abuza de puterea statului, de a compromite presa independentă și de a subordona instituțiile publice intereselor de partid.

Evaluarea ia în considerare și modul în care partidele se raportează la puterile autoritare și la liderii politici autoritari contemporani.

Atitudinea față de Rusia lui Vladimir Putin și, tot mai mult, față de Donald Trump și administrația sa poate funcționa ca un indicator util al reflexelor democratice. Aceste atitudini nu sunt decisive în sine, dar disponibilitatea unui partid de a scuza sau de a apăra atacurile la adresa instituțiilor democratice din alte țări poate oferi dovezi suplimentare despre propria sa concepție asupra democrației.

„Mediu” reprezintă categoria intermediară. Partidele clasificate cu „mediu” manifestă tendințe iliberale sau autoritare care ridică îngrijorări reale, dar nu există suficiente dovezi pentru a concluziona că sunt fundamental ostile competiției democratice sau instituțiilor liberal-democratice.

Aceasta este, în mod inevitabil, categoria cu cel mai mare grad de incertitudine. Unele dintre aceste partide se pot modera atunci când sunt expuse constrângerilor guvernării. Altele pot folosi, dimpotrivă, puterea politică pentru a slăbi mecanismele instituționale de control și pentru a se îndrepta spre tiparul deja observat la partidele clasificate cu „ridicat”.

ANALIZĂ PE ȚĂRI

AUSTRIA

Austria ocupă un loc unic în istoria dreptei populiste europene. Când Partidul Popular Austriac (ÖVP), de centru-dreapta, a format în 2000 un guvern de coaliție cu Partidul Libertății din Austria (FPÖ), acest lucru a declanșat un boicot diplomatic fără precedent din partea celorlalte state membre ale UE. Un sfert de secol mai târziu, cooperarea dintre conservatorii mainstream și partidele populiste de dreapta a devenit o trăsătură recurentă a politicii europene, iar FPÖ s-a impus ca unul dintre cele mai puternice și mai durabile partide contestatare din Europa. În ciuda scandalurilor de corupție, a sciziunilor interne și a repetatelor perioade de guvernare, partidul a rămas o forță centrală în politica austriacă și unul dintre cele mai influente partide din cadrul dreptei populiste europene.

Partidul Comunist din Austria (KPÖ)

Prima provocare la adresa sistemului de partide postbelic al Austriei a venit din partea extremei stângi. Partidul Comunist din Austria (KPÖ), fondat în 1918, a participat pentru scurt timp la guvernare după al Doilea Război Mondial, obținând 5,4% din voturi la alegerile din 1945. Deși partidul atrăsese un sprijin electoral redus înainte de război, rolul său proeminent în rezistența împotriva regimurilor austrofascist și nazist a contribuit la legitimitatea sa postbelică. Sprijinul electoral a scăzut totuși rapid în timpul Războiului Rece. KPÖ a rămas loial Uniunii

Sovietice, susținând atât invazia Ungariei din 1956, cât și invazia Cehoslovaciei din 1968, și a respins orientarea eurocomunistă adoptată de mai multe partide comuniste vest-europene. Ulterior, a petrecut decenii la marginea vieții politice.

În ultimii ani, KPÖ a cunoscut totuși o modestă revigorare, în special la nivel local și regional. În 2021, Elke Kahr a devenit primar al orașului Graz, primul primar comunist din țară, iar în 2023 partidul a revenit în parlamentul landului Salzburg. La alegerile pentru Parlamentul European din 2024, KPÖ a obținut cel mai bun rezultat la nivel național din anii 1960 încoace, cu 3% din voturi, deși a rămas sub pragul electoral la alegerile parlamentare naționale de mai târziu în același an.

Deși partidul continuă să se descrie drept comunist și s-a opus în mod tradițional apartenenței Austriei la Uniunea Europeană, succesele sale electorale recente s-au datorat mai puțin unei înnoiri ideologice și mai mult unui accent puternic pe politica locuințelor și pe guvernarea locală. Spre deosebire de multe alte partide comuniste europene, KPÖ a criticat, de asemenea, invazia Rusiei în Ucraina.

Partidul Libertății din Austria (FPÖ)

O altă provocare timpurie a venit din partea Federației Independenților (VdU), înființată în 1949. Reunind liberali naționali, naționaliști pangermani și numeroși foști naziști excluși din cele două partide mari, aceasta a încercat să conteste dominația Partidului Social-Democrat din Austria (SPÖ) și a Partidului Popular Austriac (ÖVP). Spre deosebire de partidele mainstream, VdU s-a opus neutralității Austriei și a susținut aderarea la NATO. În 1956, a fuzionat cu Partidul Libertății, formând Partidul Libertății din Austria (FPÖ).

FPÖ a moștenit o mare parte din tradiția politică a VdU. A menținut o politică de „deschidere față de toți”, care îi primea în partid pe foștii naziști și colaboratori. Primul său președinte, Anton Reinthaller, fusese ofițer SS, iar succesorul său, Friedrich Peter, servise de asemenea în Waffen-SS. Deși FPÖ cuprindea o proporție deosebit de mare de foști naziști, atât SPÖ, cât și ÖVP au recrutat la rândul lor foști membri ai Partidului Nazist în deceniile postbelice. Așa-numitul „slogan șoptit” din campania prezidențială a lui Adolf Schärf din 1957 – „cei care au fost odată pentru Adolf vor vota din nou pentru Adolf anul acesta” – ilustra modul în care chiar și social-democrații încercau să evite înstrăinarea foștilor alegători naziști.[4]

Deși FPÖ a cooperat atât cu ÖVP, cât și cu SPÖ la nivel regional și local, a rămas exclus de la guvernarea națională. În 1967, cea mai radicală facțiune a sa s-a desprins pentru a forma Partidul Național Democrat (NDP), condus de Norbert Burger, care condusese anterior organizația studențească a FPÖ. Strâns aliniat cu NPD din Germania, NDP susținea un Anschluss cu Germania și era considerat pe scară largă un partid neonazist. Burger a obținut puțin peste 3% din voturi la alegerile prezidențiale din 1980, înainte ca partidul să fie dizolvat de Ministerul de Interne în 1988, decizie confirmată de Curtea Constituțională. Sciziunea a fost interpretată pe scară largă ca o ruptură de cea mai explicită moștenire nazistă a FPÖ și a deschis calea către o orientare mai liberală sub Norbert Steger.

După sciziune, FPÖ a adoptat treptat un profil mai liberal și mai orientat spre piață. Sub conducerea lui Norbert Steger, devenit lider al partidului în 1980, partidul a intrat în 1983 în primul său guvern național de coaliție, alături de SPÖ. Strategia nu a reușit însă să oprească declinul electoral al partidului, iar participarea

4 „Tod in der Donau”, *Der Spiegel*, 22 aprilie 2025 (https://www.spiegel.de/ausland/oesterreich-fpoe-fordert-untersuchung-zum-mysterioesen-tod-eines-justizbeamten-a-a9ca54c3-275f-4f83-a02d-1928465208f7)

la guvernare a adâncit diviziunile interne. Pe acest fundal, Jörg Haider l-a contestat cu succes pe Steger pentru conducerea partidului în 1986.

Jörg Haider a transformat rapid FPÖ după preluarea conducerii partidului în 1986. Trei ani mai târziu, a devenit guvernator al Carintiei, după ce FPÖ s-a clasat pe locul al doilea la alegerile regionale. Mandatul său a fost totuși controversat. În 1991, a fost nevoit să demisioneze după ce a lăudat politicile de ocupare a forței de muncă ale Germaniei naziste, consolidând reputația partidului de outsider politic.

Succesul electoral al lui Haider a fost alimentat de nemulțumirea crescândă față de sistemul *Proporz* din Austria – aranjamentul informal de împărțire a puterii dintre SPÖ și ÖVP, deosebit de înrădăcinat în Carintia. De asemenea, a pus un accent tot mai mare pe imigrație, prezentând FPÖ ca o alternativă antisistem la consensul politic care dominase politica austriacă timp de decenii.

În 1993, FPÖ a lansat campania „Austria pe primul loc”, cerând un referendum privind imigrația. Partidul susținea că imigrația amenința statul bunăstării și identitatea națională a Austriei, prezentând totodată tot mai mult islamul ca incompatibil cu societatea austriacă. În același timp, FPÖ și-a abandonat orientarea proeuropeană anterioară și a făcut campanie împotriva aderării Austriei la Uniunea Europeană la referendumul din 1994. Această schimbare a provocat o sciziune în partid: cinci deputați au plecat pentru a înființa Forumul Liberal, care a devenit ulterior parte a actualului NEOS.

A doua jumătate a anilor 1990 s-a dovedit extrem de favorabilă pentru FPÖ. Creșterea imigrației în urma războaielor din fosta Iugoslavie, combinată cu nemulțumirea publică față de măsurile de austeritate asociate aderării la UE, a creat condiții prielnice pentru partid. Haider a repoziționat FPÖ și din punct de vedere economic, combinând politicile restrictive în materie de imigrație cu o platformă economică mai orientată spre statul bunăstării. La alegerile parlamentare din 1999, FPÖ a obținut aproape 27% din voturi – cel mai bun rezultat al său până atunci – și a depășit la

limită ÖVP. După eșecul negocierilor de coaliție dintre SPÖ și ÖVP, ÖVP s-a îndreptat în schimb către Haider și a invitat FPÖ la guvernare, în ciuda criticilor internaționale puternice.

Când ÖVP a mers totuși mai departe cu coaliția în februarie 2000, reacția din restul Europei a fost fără precedent. Israelul și-a rechemat ambasadorul de la Viena, iar celelalte 14 state membre ale UE au impus Austriei un boicot diplomatic informal. Niciodată până atunci un stat membru nu fusese izolat politic din cauza participării la guvernare a unui partid ales democratic.

Boicotul s-a dovedit greu de susținut. Un raport al unor experți, comandat de Uniunea Europeană, a concluzionat în septembrie 2000 că nici guvernul austriac, nici miniștrii FPÖ nu reprezentau o amenințare la adresa valorilor fundamentale ale Uniunii. Raportul avertiza, de asemenea, că menținerea sancțiunilor risca să întărească sentimentul anti-UE în Austria. Măsurile diplomatice au fost, așadar, ridicate după doar câteva luni.

Deși era considerat pe scară largă arhitectul coaliției, Jörg Haider nu a intrat în guvern și nici nu a rămas lider al partidului. În schimb, Susanne Riess-Passer i-a succedat la conducerea FPÖ, iar partidul a obținut șase dintre cele 16 portofolii ministeriale, inclusiv funcția de vicecancelar și ministerele finanțelor, apărării, justiției, afacerilor sociale și infrastructurii.

Coaliția a rămas totuși profund controversată în Austria. Președintele Thomas Klestil și-a exprimat clar rezervele în timpul ceremoniei de învestire, care s-a desfășurat într-o atmosferă neobișnuit de tensionată, pe fondul unor ample manifestații publice.

Retrospectiv, boicotul împotriva Austriei a marcat atât punctul culminant al încercării Europei de a izola partidele populiste de dreapta, cât și începutul unei normalizări treptate a cooperării

dintre partidele conservatoare mainstream și cele populiste.

FPÖ a plătit un preț electoral greu pentru intrarea la guvernare. La alegerile din 2002, partidul a pierdut aproape două treimi dintre alegători. Deși FPÖ a rămas la guvernare, conflictele interne s-au intensificat. În 2005, Haider și toți miniștrii FPÖ s-au desprins pentru a înființa Alianța pentru Viitorul Austriei (BZÖ), care a înlocuit FPÖ ca partener de coaliție al ÖVP, în timp ce FPÖ a trecut în opoziție.

După alegerile din 2006, ambele partide au ajuns în opoziție. După moartea lui Haider într-un accident de mașină în 2008, Josef Bucher a încercat să repoziționeze BZÖ ca un partid mai liberal din punct de vedere economic, cu un accent mai redus pe imigrație. Fără carisma personală a lui Haider, partidul a intrat însă într-un declin rapid și a dispărut din parlament în 2013.

Sub conducerea lui Heinz-Christian Strache, devenit lider al partidului în 2005, FPÖ și-a reconstruit treptat sprijinul electoral, revenind la un profil anti-imigrație mai conflictual. Strache a promovat tot mai mult teoria conspirației „Marii Înlocuiri”, susținând că imigrația în masă amenință identitatea națională a Austriei.

Criza migrației din 2015 a consolidat și mai mult partidul. Candidatul FPÖ Norbert Hofer a pierdut la limită alegerile prezidențiale din 2016, după ce câștigase primul tur, iar partidul a obținut 26% din voturi la alegerile parlamentare din 2017, egalând aproape rezultatul său istoric din 1999.

FPÖ a revenit la guvernare în coaliție cu ÖVP condus de Sebastian Kurz. Coaliția a pus în aplicare una dintre cele mai restrictive agende privind imigrația din istoria postbelică a Austriei. Guvernul a înăsprit regulile privind azilul și prestațiile sociale, a extins controalele la frontieră, a redus beneficiile pentru refugiații recunoscuți și a introdus interdicția vălului integral în spațiul public. De asemenea, a pus un accent mai

puternic pe identitatea austriacă și a încercat să limiteze influența islamului politic. Deși multe dintre aceste măsuri au fost puse în aplicare formal de ÖVP, ele reflectau priorități de lungă durată ale FPÖ și ilustrau influența crescândă a partidului asupra agendei politice austriece.

Coaliția s-a prăbușit în 2019 în urma afacerii Ibiza, unul dintre scandalurile politice cu cele mai mari consecințe din istoria modernă a Austriei. Un videoclip înregistrat în secret îl arăta pe Strache oferind aparent contracte publice și influență politică unei femei care se dădea drept nepoata unui oligarh rus, în schimbul unei acoperiri mediatice favorabile și al sprijinului în campanie. Strache a demisionat, guvernul a căzut, iar Austria a fost nevoită să organizeze alegeri anticipate.

După alegerile din 2019, ÖVP a format în schimb o coaliție cu Verzii. Hofer i-a succedat lui Strache la conducerea partidului, dar nu a reușit decât cu greu să refacă pozițiile electorale ale partidului după scandalul Ibiza. Într-un discurs remarcat din 2020, în plină pandemie de COVID-19, Hofer a declarat în mod controversat că Coranul reprezintă o amenințare mai mare pentru Austria decât coronavirusul.

În 2021, Herbert Kickl l-a înlocuit pe Hofer la conducerea partidului. Spre deosebire de Hofer, mai pragmatic, Kickl a adoptat o strategie mult mai conflictuală. În timpul pandemiei de COVID-19, a devenit unul dintre principalii critici din Austria ai carantinelor și ai politicilor de vaccinare, a refuzat să poarte mască în parlament și a răspândit în repetate rânduri teorii ale conspirației legate de pandemie.

Kickl a susținut, de asemenea, că constrângerile juridice nu ar trebui să împiedice guvernele să pună în aplicare politicile pe care le consideră necesare, afirmând că „dreptul trebuie să urmeze politica,

5 „Das Recht hat der Politik zu folgen und nicht die Politik dem Recht”, *Tages-Anzeiger*, 25 ianuarie 2019 (https://www.tagesanzeiger.ch/das-recht-hat-der-politik-zu-folgen-und-nicht-die-politik-dem-recht-946627436098)

nu politica dreptul”.[5] Remarca a atras critici ample și a amplificat îngrijorările privind angajamentul partidului față de principiile constituționale liberale.

Pentru prima dată în istoria sa, FPÖ a devenit cel mai mare partid la alegerile parlamentare din 2024. Pe tot parcursul campaniei electorale, toate celelalte partide parlamentare excluseseră o guvernare alături de Herbert Kickl, prezentând FPÖ drept o amenințare la adresa ordinii liberal-democratice a Austriei. După alegeri, președintele Alexander Van der Bellen a rupt cu tradiția, refuzând să acorde celui mai mare partid prima șansă de a forma guvernul, cu argumentul că apărarea democrației liberale trebuie să aibă prioritate.

Negocierile de coaliție dintre ÖVP, SPÖ și NEOS au continuat pe tot parcursul toamnei, dar au eșuat la scurt timp după începutul noului an. Eșecul lor a dus la demisia cancelarului și liderului ÖVP Karl Nehammer, care întruchipase refuzul partidului de a coopera cu FPÖ. Succesorul său, Christian Stocker, a schimbat imediat cursul și a deschis negocieri de coaliție cu Herbert Kickl.

Negocierile, care au atras o atenție internațională considerabilă, au început în ianuarie 2025, dar au eșuat în luna următoare. Discuțiile porneau de la premisa că Kickl va deveni cancelar, iar FPÖ urmărea controlul asupra mai multor ministere-cheie, inclusiv portofoliile de interne, finanțe, media și afaceri europene. În schimb, ÖVP a revenit în cele din urmă la negocierile cu SPÖ și NEOS, ceea ce a dus la formarea unei coaliții tripartite conduse de Stocker. FPÖ a rămas astfel în opoziție, deși câștigase alegerile, și de atunci continuă să conducă în sondaje cu un avans substanțial.

De la aderarea Austriei la Uniunea Europeană în 1995, FPÖ a fost reprezentat în Parlamentul European. După perioade în care membrii săi au fost neafiliați și o scurtă participare la grupuri anterioare de dreapta, partidul a devenit una dintre forțele motrice din spatele creării grupului Patrioți pentru Europa după alegerile pentru Parlamentul European din 2024. Împreună cu Fidesz din Ungaria și ANO din Cehia, FPÖ a contribuit la înființarea grupului,

care a devenit imediat al treilea grup politic ca mărime din Parlament. FPÖ și-a dublat reprezentarea, de la trei la șase mandate.

Din punct de vedere ideologic, FPÖ combină liberalismul economic cu șovinismul bunăstării și cu una dintre cele mai restrictive poziții din Europa în materie de imigrație. De la începutul anilor 1990, imigrația a fost tema definitorie a partidului, iar la alegerile din 2024 acesta a făcut campanie sub sloganul „Fortăreața Austria". Deși partidul s-a bazat inițial în mare măsură pe naționalismul pangerman, acesta a fost înlocuit treptat de un accent mai puternic pe identitatea națională austriacă.

FPÖ a rămas, de asemenea, unul dintre partidele populiste de dreapta cele mai prietenoase față de Rusia din Europa după invazia la scară largă a Ucrainei. Herbert Kickl a susținut că atât NATO, cât și Rusia poartă responsabilitatea pentru război, deputații FPÖ au părăsit sala în timpul discursului lui Volodimir Zelenski în parlamentul austriac, iar partidul a făcut campanie în 2024 pentru ridicarea sancțiunilor UE împotriva Rusiei.

FPÖ s-a aliniat tot mai mult mișcării conservatoare internaționale din jurul lui Donald Trump. Petra Steger, membră FPÖ a Parlamentului European, a afirmat că partidul împărtășește „o serie de priorități politice" cu mișcarea MAGA, inclusiv opoziția față de migrația în masă și sprijinul pentru o protecție mai puternică a libertății de exprimare online.[6]

Începând din 1990, Austria a avut în mod constant o majoritate parlamentară situată la dreapta centrului politic. Cu toate acestea, ÖVP a guvernat împreună cu FPÖ doar de trei ori, ceea ce reflectă dilema de lungă durată a partidului: dacă să coopereze cu cel mai puternic partid contestatar din Austria sau să caute coaliții centriste mai largi. Eșecurile repetate ale negocierilor de coaliție arată că această întrebare rămâne una dintre trăsăturile definitorii ale politicii austriece.

6 „MAGA embrace: Europe's nationalists head to Washington", *Politico*, 5 martie 2026 (https://www.politico.eu/article/maga-embrace-europes-nationalists-head-to-washington/)

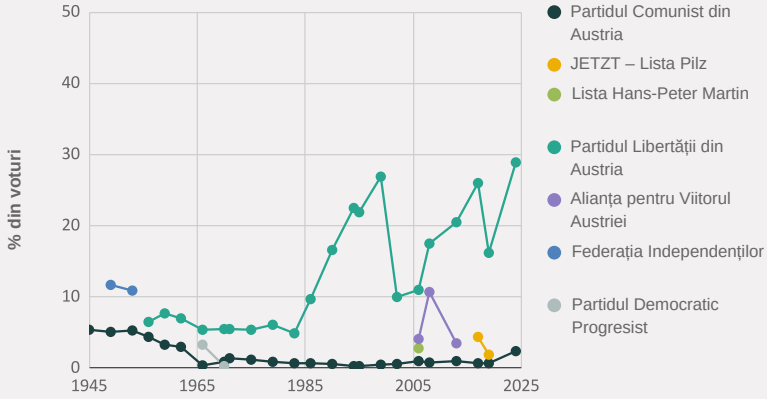
Rezumat FPÖ

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: ridicat

Rezumat KPÖ

Economie: stânga
Teme sociale: progresist
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: scăzut

Figura 11. Ponderea voturilor partidelor contestatare în Austria, 1945–2024

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

BELGIA

Viața politică a partidelor din Belgia diferă de cea a majorității celorlalte țări europene sub două aspecte importante. În primul rând, aproape că nu există partide cu adevărat naționale. În anii 1960 și 1970, majoritatea partidelor tradiționale s-au scindat în organizații separate, de limbă neerlandeză și de limbă franceză, reflectând structura tot mai federală a țării. În consecință, Flandra și Valonia și-au dezvoltat sisteme de partide în mare măsură separate, în timp ce Bruxelles-ul constituie o a treia arenă politică, parțial suprapusă. Partidul Muncii (PVDA/PTB) este astăzi singurul partid parlamentar semnificativ care rămâne organizat dincolo de granița lingvistică.

În al doilea rând, Belgia a dezvoltat una dintre cele mai durabile încercări din Europa de a izola dreapta radicală. Începând de la sfârșitul anilor 1980, partidele consacrate au menținut un *cordon sanitaire* informal împotriva Vlaams Blok (VB) și a succesorului său, Vlaams Belang, refuzând să formeze coaliții de guvernare cu acest partid. Cordonul a rămas intact la nivel național și regional timp de decenii, deși a fost parțial încălcat după alegerile locale din 2024, când Vlaams Belang a intrat în coaliții locale de guvernare în mai multe municipalități flamande.

Partidul Comunist din Belgia (KPB/PCB) a fost înființat în 1921 și a rămas strâns aliniat Uniunii Sovietice în cea mai mare parte a existenței sale. Și-a atins apogeul popularității imediat după Al Doilea Război Mondial, clasându-se pe locul al treilea la alegerile din 1946, cu peste 12% din voturi. Partidul a participat la guverne

de coaliție între 1944 și 1947, dar ulterior a decăzut rapid și nu a mai revenit niciodată la guvernare.

Partidul Muncii din Belgia (PVDA/PTB)

Partidul Muncii din Belgia (PVDA/PTB) își are originile în mișcarea studențească radicală de la sfârșitul anilor 1960 și a fost înființat oficial în forma sa actuală în 1979. S-a dezvoltat în opoziție cu vechiul Partid Comunist, pe care îl considera revizionist, și a fost inițial puternic maoist. Timp de decenii, partidul a rămas marginal din punct de vedere electoral și a menținut o ideologie revoluționară extrem de ortodoxă.

O transformare majoră a început în anii 2000, în special sub conducerea lui Peter Mertens. Partidul a renunțat treptat, în prezentarea sa publică, la referirile la Mao, Stalin și lupta revoluționară, a adoptat o strategie electorală mai pragmatică și a pus un accent mai mare pe teme socioeconomice concrete, precum sănătatea, salariile, pensiile și impozitarea. Transformarea a fost inspirată parțial de succesul electoral al Partidului Socialist din Țările de Jos. Spre deosebire de aproape toate celelalte partide belgiene importante, PVDA/PTB și-a păstrat și o organizare națională unitară și s-a opus ferm divizării în continuare a Belgiei.

Strategia a produs în cele din urmă o creștere electorală substanțială. Partidul a intrat în parlamentul federal în 2014, s-a extins considerabil în 2019 și a obținut 9,9% din voturile la nivel național și 15 mandate la alegerile federale din 2024, devenind unul dintre cele mai mari partide din parlament. Rămâne deosebit de puternic în zonele industriale francofone, dar și-a construit și un electorat semnificativ în Flandra.

Din punct de vedere economic, PVDA/PTB rămâne ferm ancorat în stânga radicală, susținând extinderea proprietății publice, o impozitare substanțial mai ridicată a averii și a marilor corporații,

sindicate mai puternice și o redistribuire extinsă. În privința temelor socioculturale, este astăzi clar progresist, sprijinind feminismul, drepturile LGBT, antirasismul și politici de migrație și azil comparativ liberale.

Partidul rămâne puternic critic față de NATO și de politica externă occidentală. După invazia la scară largă a Ucrainei de către Rusia, a condamnat explicit invazia și a sprijinit rezoluțiile care afirmau suveranitatea Ucrainei, dar s-a opus escaladării militare și mai multor pachete de sancțiuni mai ample. În Parlamentul European, s-a abținut la rezoluțiile care combinau condamnarea Rusiei cu sporirea sprijinului militar pentru Ucraina, sprijinind în schimb sancțiunile țintite împotriva oligarhilor ruși.

PVDA/PTB a obținut primul său mandat în Parlamentul European în 2019 și s-a alăturat grupului GUE/NGL, în prezent Stânga. În 2024 și-a mărit reprezentarea la doi europarlamentari, după ce a obținut 10,7% din voturile din Belgia.

Uniunea Poporului (VU) a fost înființată în 1954 ca partid naționalist flamand care urmărea o mai bună recunoaștere a limbii neerlandeze și o autonomie sporită pentru Flandra. Cu timpul, s-a transformat într-o mișcare politică largă, care reunea naționaliști de stânga, centriști și conservatori. A jucat un rol important în împingerea Belgiei spre federalizare în anii 1970 și 1980, când partidele belgiene tradiționale se scindau ele însele pe criterii lingvistice.

Vlaams Blok/Vlaams Belang

Compromisurile implicate de federalizare au fost respinse de cei mai radicali naționaliști flamanzi. În 1978, Vlaams Nationale Partij și Vlaamse Volkspartij au participat împreună la alegeri sub numele Vlaams Blok, care a devenit un partid unificat în anul următor.

Vlaams Blok a rămas inițial mic și s-a concentrat în principal pe independența Flandrei. În anii 1980 însă, imigrația a înlocuit tot mai mult reforma constituțională ca principală temă de mobilizare a partidului. Viitorul lider Filip Dewinter a devenit unul dintre cei mai proeminenți reprezentanți ai acestei noi orientări. Partidul a obținut o străpungere la alegerile europene din 1989 și un avans și mai mare la alegerile parlamentare din 1991, rămase în memoria belgienilor drept „Duminica Neagră".

Ulterior, Vlaams Blok a devenit unul dintre cele mai de succes partide de dreapta radicală din Europa, sporindu-și susținerea la majoritatea alegerilor, din anii 1980 până la mijlocul anilor 2000. A combinat separatismul flamand, politica anti-imigrație și conservatorismul social cu un mesaj anti-establishment tot mai explicit.

Partidul a avut, de asemenea, legături vechi cu extrema dreaptă. Liderul său fondator, Karel Dillen, tradusese literatură negaționistă a Holocaustului în anii 1950. În 2001, vicepreședintele Roeland Raes a demisionat după ce a pus sub semnul întrebării anumite aspecte ale Holocaustului și autenticitatea jurnalului Annei Frank. Notoriul program în 70 de puncte al partidului, publicat în 1992 și inspirat parțial de Frontul Național francez al lui Jean-Marie Le Pen, propunea măsuri de anvergură pentru a încuraja sau a impune plecarea imigranților.

Aceste poziții le-au determinat pe celelalte partide importante să instituie, în 1989, un *cordon sanitaire* în jurul Vlaams Blok. Partidul a fost exclus din coalițiile de guvernare, în ciuda susținerii electorale tot mai mari.

În 2004, organizații legate de Vlaams Blok au fost condamnate pentru încălcarea legislației belgiene antidiscriminare. Partidul s-a autodizolvat și s-a reînființat imediat sub numele Vlaams Belang (VB). Deși noul partid a încercat să-și tempereze unele aspecte ale retoricii, orientarea ideologică fundamentală a rămas în mare parte neschimbată.

VB a continuat inițial să obțină rezultate bune, dar a decăzut substanțial după 2007 și a atins un punct minim la alegerile federale din 2014. Acest lucru a fost interpretat pe scară largă drept dovadă că *cordon sanitaire* reușise să limiteze atractivitatea partidului. Concluzia s-a dovedit prematură. Vlaams Belang a revenit în forță în 2019 și a continuat să crească în 2024.

Înaintea alegerilor din 2024, mai multe sondaje de opinie sugerau că VB ar putea deveni cel mai mare partid din Flandra. În cele din urmă, nu a reușit să confirme aceste așteptări, dar și-a sporit totuși susținerea. La alegerile federale, a obținut 13,8% la nivel național și 20 de mandate, devenind unul dintre cele două partide aflate la egalitate pe locul al doilea în Cameră, în urma N-VA. În Flandra s-a clasat doar la mică distanță în urma N-VA și a fost cel mai mare partid în aproape jumătate dintre municipalitățile flamande.

Alegerile locale din același an au adus o schimbare istorică. Vlaams Belang a obținut majoritatea absolută în Ninove și a intrat în coaliții de guvernare cu liste locale în Ranst, Izegem și Brecht. Pentru prima dată, politicieni din afara VB au fost, așadar, dispuși să guverneze împreună cu partidul. Prin urmare, tradiționalul *cordon sanitaire* a încetat să fie absolut la nivel local, deși principalele partide naționale au continuat să excludă VB din guvernul federal și din cel flamand.

Vlaams Belang a evoluat și din punct de vedere ideologic de-a lungul timpului. Odinioară clar de dreapta din punct de vedere economic și puternic neoliberal, s-a deplasat spre centru în chestiunile economice, combinând reducerile de taxe cu protejarea pensiilor, a prestațiilor sociale și a puterii de cumpărare a cetățenilor belgieni. Partidul rămâne puternic conservator în privința temelor socioculturale și foarte restrictiv față de imigrație, islam și multiculturalism. Independența Flandrei rămâne un obiectiv fundamental.

VB este puternic eurosceptic, dar nu face din retragerea imediată

a Belgiei din UE obiectivul său principal. Susține o Europă mult mai laxă, bazată pe state-națiuni suverane, și se opune continuării integrării europene.

Relația partidului cu Rusia a fost deosebit de controversată. Înainte de 2022, mai mulți reprezentanți de rang înalt au cultivat contacte cu Rusia și și-au exprimat admirația pentru Vladimir Putin. Invazia Ucrainei de către Rusia a impus o schimbare retorică substanțială. Liderul partidului, Tom Van Grieken, a recunoscut că l-a judecat grav greșit pe Putin,[7] în timp ce Filip Dewinter, care lăudase anterior anumite aspecte ale conducerii lui Putin, l-a descris drept dictator.[8] Cu toate acestea, partidul a rămas mai sceptic decât mainstream-ul belgian față de sancțiuni, ajutorul militar și escaladarea conflictului.

VB a intrat în Parlamentul European în 1989 și a cooperat inițial cu grupul de dreapta radicală al lui Jean-Marie Le Pen. Europarlamentarii săi au petrecut apoi perioade lungi printre membrii neafiliați, înainte de a participa la încercările succesive de organizare a dreptei radicale europene. În 2019 s-a alăturat grupului Identitate și Democrație. După alegerile din 2024, cei trei europarlamentari ai săi au devenit membri ai noului grup Patrioți pentru Europa. Vlaams Belang a obținut 14,5% la nivel național la alegerile europene din 2024 și s-a clasat pe primul loc în colegiul electoral neerlandofon, cu 22,9%.

Și Valonia a cunoscut ascensiunea unui partid de dreapta radicală în anii 1980. Frontul Național belgian (FN) combina naționalismul belgian cu o opoziție puternică față de imigrație și, spre deosebire de Vlaams Blok, respingea separatismul flamand. Și-a împrumutat

7 „«We hebben ons grandioos in Poetin vergist»: Tom Van Grieken (Vlaams Belang) over vluchtelingencrisis en de band met Rusland”, *Het Nieuwsblad*, 9 aprilie 2022 (https://www.nieuwsblad.be/binnenland/we-hebben-ons-grandioos-in-poetin-vergist-tom-van-grieken-vlaams-belang-over-vluchtelingencrisis-en-de-band-met-rusland/56491240.html)

8 „The Impact of the Russia-Ukraine War on Ties Between the Vlaams Belang in Belgium and the Putin Regime”, *European Center for Populism Studies*, 17 martie 2022 (https://www.populismstudies.org/the-impact-of-the-russia-ukraine-war-on-ties-between-the-vlaams-belang-in-belgium-and-the-putin-regime/)

numele și o mare parte din ideologie de la Frontul Național francez al lui Jean-Marie Le Pen, deși cooperarea organizatorică dintre cele două a rămas limitată.

FN a intrat pentru prima dată în parlamentul federal în 1991 și a fost reprezentat intermitent până în 2010, obținând de regulă în jur de 1–2% la nivel național. A fost și el supus unui *cordon sanitaire* și nu a exercitat niciodată o influență semnificativă asupra guvernării. Liderul partidului, Daniel Féret, a fost condamnat în 2006 pentru incitare la ură rasială prin propaganda partidului. Organizația s-a dezintegrat ulterior pe fondul conflictelor interne și al disputelor juridice și, în cele din urmă, a dispărut din politica electorală relevantă.

Noua Alianță Flamandă (N-VA) a apărut în 2001 în urma dizolvării Uniunii Poporului și a devenit principalul său succesor pe centru-dreapta naționalistă. Promovează naționalismul flamand printr-o abordare mai civică și instituțională decât Vlaams Belang, având ca obiectiv pe termen lung transformarea Belgiei într-un stat confederal și, în cele din urmă, maximizarea autoguvernării flamande.

Inițial un partid relativ mic, N-VA s-a extins spectaculos sub conducerea lui Bart De Wever și a devenit forța politică dominantă din Flandra în anii 2010. Combină naționalismul flamand cu politici liberale din punct de vedere economic și conservatoare, cu poziții restrictive în privința imigrației și integrării și cu critica unei centralizări europene sporite. Deși unele elemente ale retoricii sale au fost uneori descrise drept populiste, N-VA este mai bine înțeles astăzi ca un partid național-conservator sau conservator-naționalist consacrat, decât ca parte a dreptei radicale populiste.

Distincția față de Vlaams Belang este deosebit de importantă. N-VA a menținut *cordon sanitaire* la nivel național și regional, acceptă instituțiile democratice și constituționale ale Belgiei, chiar dacă urmărește reformarea lor, și a sprijinit în mod

constant NATO, Ucraina și o orientare de politică externă puternic occidentală.

La alegerile federale din 2024, N-VA s-a clasat din nou pe primul loc la nivel național, obținând 16,7% și 24 de mandate. După negocieri de coaliție îndelungate, liderul partidului, Bart De Wever, a devenit prim-ministru în februarie 2025, conducând o coaliție de cinci partide. A fost primul naționalist flamand care a devenit vreodată prim-ministru al Belgiei. Evoluția N-VA de la partid contestatar la partidul care conduce guvernul federal ilustrează cât de mult a fost integrat naționalismul flamand în mainstream-ul politic belgian.

O ramură populistă mai mică a mișcării naționaliste flamande a fost Lista Dedecker (LDD), înființată în 2007 de fostul senator N-VA Jean-Marie Dedecker. Partidul combina liberalismul economic radical, opoziția față de establishmentul politic și poziții conservatoare în privința imigrației și securității. A intrat în parlamentul belgian în 2007 și și-a păstrat reprezentarea în 2010, obținând totodată un mandat în Parlamentul European în 2009. LDD s-a remarcat ca unul dintre primele partide ale dreptei flamande care au pus sub semnul întrebării utilitatea menținerii *cordon sanitaire* împotriva Vlaams Belang. Importanța sa electorală a scăzut apoi brusc.

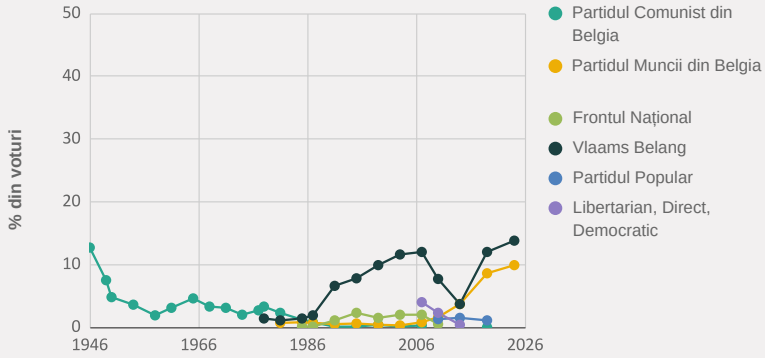
Rezumat VB

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Rezumat PVDA/PTB

Economie: stânga
Teme sociale: progresist
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Figura 12. Ponderea voturilor partidelor contestatare în Belgia, 1946–2024

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

BULGARIA

În primul deceniu de după căderea comunismului, Bulgaria părea să se îndrepte spre un sistem bipartid relativ stabil, centrat pe Partidul Socialist Bulgar (BSP), succesorul Partidului Comunist, și pe Uniunea Forțelor Democratice (SDS), de centru-dreapta, care au alternat la guvernare în anii 1990. În schimb, politica bulgară a devenit unul dintre cele mai volatile sisteme de partide din Europa, caracterizat prin realinieri repetate ale partidelor, guverne instabile și apariția succesivă a unor mișcări anti-establishment. Până în 2026, Bulgaria organizase opt alegeri parlamentare în cinci ani, ceea ce ilustrează instabilitatea politică prelungită a țării.

Acest tipar a fost rupt în 2001, când Mișcarea Națională Simeon al II-lea (NDSV), de orientare anti-establishment și condusă de fostul rege al țării, a obținut peste 42% din voturi și a format guvernul. Deși NDSV a urmat în linii mari politici liberale și proeuropene mainstream, mai degrabă decât un populism ideologic, străpungerea sa electorală a transformat fundamental sistemul de partide bulgar. În loc să revină la o structură bipartidă stabilă, politica bulgară a intrat într-o perioadă prelungită, caracterizată de o volatilitate electorală ridicată, realinieri repetate ale partidelor și apariția unor noi partide anti-establishment.

GERB, înființat în 2006 de Boiko Borisov, s-a dovedit considerabil mai durabil decât majoritatea acestor partide noi. Partid conservator și proeuropean, afiliat Partidului Popular European (PPE), a dominat politica bulgară în mare parte din perioada de

după 2009, iar Borisov a ocupat de trei ori funcția de prim-ministru. Cu toate acestea, GERB nu a readus niciodată stabilitatea în sistemul de partide. Dimpotrivă, partide anti-establishment succesive au intrat în mod repetat în parlament, au obținut succes electoral și apoi și-au pierdut rapid susținerea.

Cele mai importante exemple au fost Există un Astfel de Popor (ITN), care a câștigat alegerile din iulie 2021, Continuăm Schimbarea (PP), care a câștigat alegerile din noiembrie 2021, și, în cele din urmă, Bulgaria Progresistă (PB), care a obținut o majoritate parlamentară absolută în 2026.

Fragmentarea sistemului de partide a făcut formarea guvernelor tot mai dificilă. Între aprilie 2021 și aprilie 2026, Bulgaria a organizat opt alegeri parlamentare, una dintre cele mai lungi perioade de instabilitate politică din orice stat membru al UE. Guvernele de coaliție s-au prăbușit în mod repetat după doar câteva luni de mandat, în timp ce noi partide continuau să apară, iar partidele consacrate se luptau să-și păstreze susținerea electorală.

Spre deosebire de sistemele de partide postbelice din mai multe țări vest-europene, Bulgaria nu a dezvoltat un partid contestatar semnificativ de stânga radicală după democratizare. Partidul Socialist Bulgar (BSP), succesorul Partidului Comunist, a devenit în schimb un partid de guvernământ consacrat, în timp ce partidele comuniste mai mici au rămas marginale. Primul partid contestatar anti-establishment de succes a apărut din dreapta radicală, odată cu înființarea Ataka în 2005.

Ataka a fost înființat în 2005 de jurnalistul și prezentatorul de televiziune Volen Siderov și a devenit primul partid de dreapta radicală de succes din Bulgaria de după căderea comunismului. Partidul combina naționalismul bulgar cu o retorică anti-establishment puternică, ostilitatea față de minoritățile etnice – în special minoritatea turcă – și opoziția față de imigrație, deși imigrația a rămas o temă politică relativ minoră în Bulgaria.

Reprezentanții săi au folosit frecvent o retorică incendiară. De exemplu, deputata Magdalena Tasheva i-a numit pe refugiații sirieni „monștri”, „sălbatici” și „gunoaie”, ilustrând stilul politic deschis xenofob al partidului.[9] Partidul susținea, de asemenea, relații mai strânse cu Rusia, se opunea atât NATO, cât și aprofundării integrării europene și cerea un rol politic mai important pentru Biserica Ortodoxă Bulgară.

Ataka a intrat în parlament în 2005 cu 8,1% din voturi și și-a atins apogeul electoral în 2009, când a obținut 9,4%. În anii următori, partidul a oferit frecvent sprijin parlamentar guvernelor, în special celor conduse de GERB, ceea ce i-a conferit o influență politică ce depășea forța sa electorală.

Începând de la începutul anilor 2010, Ataka și-a pierdut însă treptat susținerea. Conflictele interne au determinat mai mulți membri proeminenți să părăsească partidul, contribuind la apariția unor noi partide naționaliste, în special Frontul Național pentru Salvarea Bulgariei (NFSB). În același timp, reînființata Organizație Revoluționară Internă Macedoneană (VMRO) a contestat tot mai mult supremația Ataka în cadrul dreptei radicale bulgare. Aceste evoluții au culminat cu formarea alianței electorale Patrioții Uniți înaintea alegerilor parlamentare din 2017.

La alegerile parlamentare din 2017, cele trei partide de dreapta radicală – Ataka, VMRO și NFSB – au format alianța electorală Patrioții Uniți, care a obținut puțin peste 9% din voturi. După alegeri, alianța a intrat într-un guvern de coaliție cu GERB. Decizia a fost deosebit de remarcabilă, deoarece GERB exclusese anterior cooperarea cu partide deschis prorusești

9 „Racism and related discriminatory practices in Bulgaria”, *European Network Against Racism*, 2013 (https://www.enar-eu.org/wp-content/uploads/country_briefing_-_bulgaria_final.pdf)

precum Ataka. Liderul VMRO, Krasimir Karakachanov, a devenit vicepremier și ministru al apărării, în timp ce alianța a exercitat o influență considerabilă asupra politicilor privind migrația, minoritățile și apărarea.

Ataka a părăsit coaliția de guvernare în 2019, în timp ce VMRO și NFSB au rămas la guvernare până la alegerile din 2021. Alianța s-a fragmentat însă curând. La alegerile din 2021, niciunul dintre cele trei partide nu a atins pragul electoral, punând capăt dominației Patrioților Uniți în dreapta radicală bulgară.

Din 2021, Ataka nu a mai obținut peste 0,5% din voturi la nicio alegere parlamentară și pare să fi dispărut de pe scena politică, după ce fusese reprezentat în toate parlamentele dintre 2005 și 2021. La alegerile din 2023, partidul s-a alăturat unei alianțe electorale prorusești alături, printre altele, de rămășițele Partidului Comunist, însă alianța a obținut doar aproximativ 0,5% din voturi. Multe dintre temele introduse de Ataka – inclusiv retorica anti-establishment intransigentă, prezentarea adversarilor politici drept „trădători”, ostilitatea față de minoritățile etnice și o orientare puternic prorusă – au fost preluate ulterior de alte partide bulgare de dreapta radicală.

Mai multe alte partide naționaliste au intrat, de asemenea, pentru scurt timp în parlament în această perioadă. Reîncarcă Bulgaria a obținut reprezentare parlamentară în 2014 și a cooperat cu VMRO la alegerile pentru Parlamentul European din 2014, permițându-i VMRO să obțină primul său mandat în Parlamentul European. Volya a intrat în parlament în 2017 și a sprijinit guvernul GERB, în timp ce Ascensiunea Bulgară a avut pentru scurt timp reprezentare parlamentară între 2022 și 2023. Niciunul dintre aceste partide nu și-a consolidat însă o poziție durabilă în politica bulgară.

Renașterea

Declinul Patrioților Uniți a fost urmat de apariția unui alt partid de dreapta radicală, Renașterea (Vazrajdane, V), care a devenit cel mai de succes partid naționalist din Bulgaria postcomunistă. Renașterea a fost înființată în 2014 de actualul său lider, Kostadin Kostadinov, care fusese activ anterior atât în NDSV, cât și în VMRO, înainte de a părăsi ceea ce considera a fi o mișcare naționalistă prea moderată. Partidul a fost înființat în mod deliberat pe 2 august, aniversarea Răscoalei de la Ilinden din 1903 împotriva Imperiului Otoman, o dată cu o puternică încărcătură simbolică pentru naționalismul bulgar.

Renașterea combină naționalismul bulgar cu o retorică anti-establishment intransigentă și un accent puternic pe suveranitatea națională. Asemenea Ataka și VMRO înaintea sa, partidul a vizat frecvent minoritățile etnice, în special comunitatea romă, iar mai mulți reprezentanți de frunte au făcut declarații deschis antisemite sau xenofobe. Kostadinov însuși i-a numit pe romi „paraziți", în timp ce fosta sa colegă de tandem electoral, Elena Guncheva, a susținut în timpul campaniei prezidențiale din 2021 că politicienii evrei sunt doar „oaspeți" în Bulgaria, deoarece „acesta este pământul bulgarilor".[10]

Partidul a câștigat notorietate națională în timpul pandemiei de COVID-19, organizând demonstrații împotriva restricțiilor de sănătate publică și răspândind teorii ale conspirației atât despre pandemie, cât și despre programele de vaccinare. În ianuarie 2022, susținători ai Renașterii au încercat să ia cu asalt Adunarea Națională în timpul unui protest împotriva politicilor

10 „It denies COVID and wants out of NATO and the EU. Now Bulgaria's pro-Kremlin, far-right Revival Party is in Parliament", *Radio Free Europe/Radio Liberty*, 22 noiembrie 2021 (https://www.rferl.org/a/bulgaria-revival-party-parliament-eu/31572826.html)

guvernului privind COVID, consolidând și mai mult profilul anti-establishment al partidului.[11]

Renașterea este cel mai prorus partid reprezentat în prezent în parlamentul bulgar. Se opune apartenenței Bulgariei atât la NATO, cât și la Uniunea Europeană și a cerut referendumuri privind retragerea din ambele organizații. Partidul susține normalizarea relațiilor cu Rusia și s-a opus constant sprijinului militar și financiar pentru Ucraina. La evenimentele partidului, steagurile rusești și imaginile pro-Putin sunt frecvente, iar Kostadinov a declarat că „gunoaiele rusofobe" trebuie „exterminate precum dăunătorii".[12] După revenirea lui Donald Trump la Casa Albă în 2025, Renașterea a susținut și pretențiile acestuia privind Groenlanda și Canada și și-a reînnoit propriile revendicări teritoriale privind Macedonia de Nord și sudul Basarabiei.[13] Partidul se opune ferm adoptării monedei euro de către Bulgaria și susține în schimb ancorarea monedei naționale la dolarul american.

Din punct de vedere economic, Renașterea se deosebește de multe partide vest-europene de dreapta radicală prin susținerea unei politici economice relativ intervenționiste. Sprijină naționalizarea companiilor strategice, creșterea pensiilor și a salariului minim, combinând aceste poziții cu conservatorismul

11 „Anti-vaccine protesters try to storm Bulgaria's parliament", *Reuters*, 12 ianuarie 2022 (https://www.investing.com/news/coronavirus/antivaccine-protesters-try-to-storm-bulgarias-parliament-2737134)

12 „Revival on the Rise: Ahead of Elections, Far-Right Party is tapping into Bulgarian public anger", *Radio Free Europe/Radio Liberty*, 1 octombrie 2022; „For Putin, against «Global Liberalism»: Why so many Bulgarian parties support Russia", *Radio Free Europe/Radio Liberty*, 2 octombrie 2022 (https://www.rferl.org/amp/bulgaria-elections-pro-russian-parties/32061638.html)

13 „Right-wing Politician Backs Trump on Territorial Expansion, Urges Bulgarian Claims on Macedonia and Bessarabia", *Novinite*, 9 ianuarie 2025 (https://www.novinite.com/articles/230227/Right-wing+Politician+Backs+Trump+on+Territorial+Expansion%2C+Urges+Bulgarian+Claims+on+Macedonia+and+Bessarabia)

social, apărarea valorilor creștin-ortodoxe și o opoziție puternică față de drepturile LGBT.[14]

Renașterea a intrat pentru prima dată în parlament în 2021 și și-a sporit rapid susținerea electorală. Partidul a obținut cel mai bun rezultat la alegerile parlamentare din 2023, cu 13,6% din voturi. A menținut aproape același nivel de susținere atât la alegerile parlamentare, cât și la alegerile pentru Parlamentul European din 2024, unde a obținut trei mandate. Alegerile din 2026 au reprezentat însă un regres major. Renașterea a rămas la limită în parlament, cu 4,2% din voturi, deși a rămas cel mai mare partid al dreptei radicale bulgare.

Din 2024, Renașterea face parte din grupul Europa Națiunilor Suverane (ESN) din Parlamentul European, alături de AfD din Germania.

Succesul Renașterii a coincis și cu apariția a două partide mai mici de dreapta radicală. Velichie („Măreție”), înființat în 2023, a intrat la limită în parlament în 2024, dar și-a pierdut întreaga reprezentare în 2026, în urma conflictelor interne și a unei serii de defecțiuni. Partidul s-a concentrat în principal pe opoziția față de euro, sprijinul pentru energia nucleară și scepticismul față de sprijinul militar pentru Ucraina. Deși era considerat în general prorus, se deosebea de Renaștere prin sprijinirea menținerii Bulgariei atât în NATO, cât și în Uniunea Europeană.

Moralitate, Unitate, Onoare (MECh), înființat în 2024 de fostul politician ITN și PP Radostin Vasilev, a intrat în parlament mai târziu în același an. Partidul a adoptat poziții similare cu cele ale Renașterii în privința criminalității, suveranității naționale și

14 „The Bulgarian Elections: The Rise of the Radical Right?”, *C-REX – Center for Research on Extremism, University of Oslo*, 8 aprilie 2021 (https://www.sv.uio.no/c-rex/english/news-and-events/right-now/2021/the-bulgarian-elections-the-rise.html)

opoziției față de euro, dar nici el nu și-a păstrat reprezentarea parlamentară după alegerile din 2026.

Bulgaria Progresistă

Un tip diferit de provocare populistă a apărut în 2026, odată cu formarea partidului Bulgaria Progresistă (PB). Spre deosebire de partidele naționaliste discutate mai sus, PB nu se caracterizează prin radicalism ideologic. În schimb, combină politici economice și instituționale în linii mari mainstream cu un stil politic puternic populist, centrat pe opoziția față de corupție, de interesele oligarhice și de establishmentul politic.

PB a fost înființat în martie 2026, formal ca o coaliție electorală cu mai multe partide social-democrate mai mici, dar în practică ca vehicul politic al președintelui Rumen Radev. Ales președinte în 2016 cu sprijinul Partidului Socialist Bulgar (BSP) și reales în 2021, Radev a devenit primul șef de stat bulgar care a demisionat din funcția de președinte pentru a candida la o funcție executivă. După victoria PB în alegerile parlamentare din 2026, a devenit prim-ministru.

Pe parcursul mandatului său prezidențial, Radev și-a cultivat imaginea de adversar al corupției și al elitelor politice înrădăcinate, acuzând frecvent partidele consacrate din Bulgaria că servesc interese oligarhice, nu pe cetățenii obișnuiți. Totodată, a intrat într-un conflict tot mai acut cu guvernele succesive în privința politicii externe și europene a Bulgariei. În timp ce guvernele alese după 2021 au acordat prioritate aprofundării integrării europene, sprijinului militar pentru Ucraina și pregătirilor pentru aderarea la zona euro, Radev a cerut în repetate rânduri o relație mai pragmatică cu Rusia și s-a opus adoptării rapide a monedei euro. În 2025, a încercat fără succes să inițieze un referendum privind intrarea Bulgariei în zona euro.

Aceste poziții i-au determinat pe mulți observatori să-l descrie pe Radev drept unul dintre liderii mai favorabili Rusiei din Uniunea Europeană, comparându-l adesea cu Viktor Orbán și Robert Fico, deși Radev însuși a respins constant asemenea caracterizări. PB combină politici economice intervenționiste cu poziții conservatoare în chestiunile sociale, susținând în același timp că misiunea sa principală este reformarea statului bulgar, nu promovarea unui program ideologic coerent.

Noul partid a obținut o străpungere imediată în alegerile parlamentare din 2026, câștigând majoritatea absolută și formând primul guvern monocolor al Bulgariei după mulți ani. Alegerile au contrastat puternic cu perioada 2021–2025, când Bulgaria a organizat opt alegeri parlamentare și a trecut prin repetate crize guvernamentale.

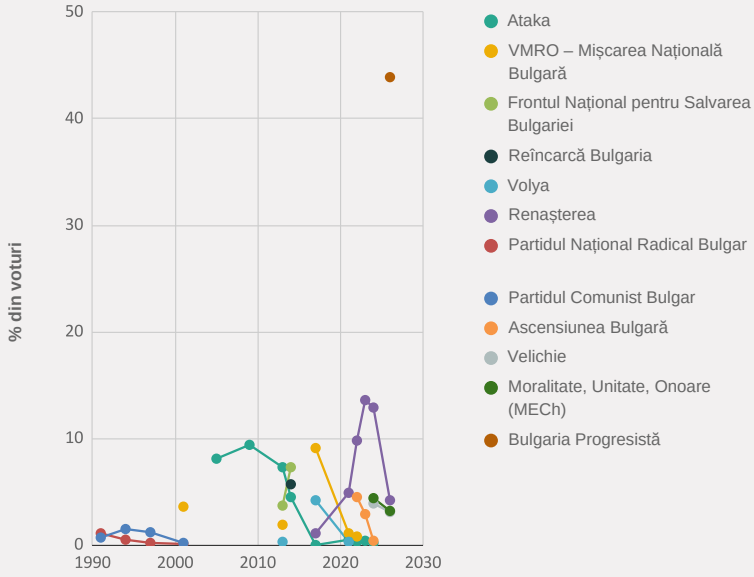
Rezumat Renașterea

Economie: stânga
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: ridicat

Rezumat Bulgaria Progresistă

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: scăzut

Figura 13. Ponderea voturilor partidelor contestatare în Bulgaria, 1990–2026

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

CROAȚIA

Politica croată a fost dominată de Uniunea Democrată Croată (HDZ) încă de la obținerea independenței, în 1991. Înființată pe când Croația făcea încă parte din Iugoslavia, HDZ a condus țara în timpul Războiului de Independență și a rămas partidul de guvernământ dominant în cea mai mare parte a perioadei postbelice. Sub președintele Franjo Tuđman, partidul a exercitat o influență considerabilă nu doar asupra guvernului, ci și asupra presei, a mediului de afaceri și a forțelor armate. Politica croată s-a caracterizat, de asemenea, printr-un discurs naționalist puternic și prin tensiuni persistente între majoritatea croată și minoritatea sârbă.

După moartea lui Tuđman în 1999, Croația a intrat într-o nouă etapă politică. Perspectiva aderării la UE a încurajat reforme politice, judiciare și economice care au consolidat instituțiile democratice. Sub conducerea lui Ivo Sanader, HDZ s-a transformat treptat într-un partid mainstream de centru-dreapta și a adoptat un nou statut care punea accent pe principiile democratice. Astăzi, HDZ este membru al Partidului Popular European și unul dintre cele mai proeuropene partide conservatoare din Europa Centrală și de Est. Cu toate acestea, elemente ale naționalismului croat rămân influente în cadrul partidului, iar HDZ a cooperat ocazional cu partide și politicieni din dreapta radicală. Cel mai notabil caz este cel al lui Zlatko Hasanbegović, care a fost ministru al culturii în 2016, în ciuda unor scrieri anterioare în care îi prezenta pe membrii mișcării Ustaša

drept eroi și martiri, și care a încercat ulterior să reducă finanțarea presei independente.[15]

Prima provocare anti-establishment majoră la adresa partidelor consacrate din Croația a venit din partea Scutului Uman (Živi Zid), redenumit ulterior Cheile Croației (Ključ Hrvatske, ZZ). Înființat inițial ca mișcare de protest împotriva evacuărilor din locuințe în timpul crizei financiare, partidul a intrat în parlament în 2015 și și-a consolidat poziția în alegerile din 2016. Respingând clivajul tradițional stânga-dreapta, ZZ a combinat o critică radicală a elitelor politice și financiare cu un amestec eclectic de politici preluate atât de la stânga, cât și de la dreapta.

Pe plan economic, partidul a susținut un program puternic intervenționist, inclusiv desființarea băncilor private, propunere promovată de liderul partidului, Ivan Sinčić, care s-a clasat de asemenea al treilea la alegerile prezidențiale din 2014 și a fost ales în Parlamentul European în 2019. În chestiunile sociale, însă, partidul a adoptat poziții relativ progresiste, precum sprijinirea legalizării canabisului, opunându-se totodată imigrației. ZZ a militat inițial pentru retragerea Croației din Uniunea Europeană, dar și-a nuanțat ulterior poziția, trecând la un euroscepticism moderat. Partidul a ajuns, de asemenea, să fie asociat cu teorii ale conspirației privind chemtrails, vaccinurile și alte narațiuni anti-establishment.

Pentru un partid care și-a construit reputația pe lupta împotriva corupției, a fost deosebit de dăunător faptul că mai mulți reprezentanți de frunte au fost implicați în scandaluri de corupție în 2019. Partidul a intrat apoi într-un declin rapid, pierzându-și reprezentarea parlamentară în alegerile din 2020 și singurul

15 „Croatia's election is a warning about the return of nationalism to the Balkans", *The Guardian*, 12 septembrie 2016 (https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/sep/12/croatias-election-warning-nationalism-balkans-eu-government-second-world-war-fascism)

mandat din Parlamentul European în 2024.

Mișcarea Patriei

Mișcarea Patriei (Domovinski pokret, DP) a fost fondată înaintea alegerilor parlamentare din 2020 de cântărețul și fostul politician HDZ Miroslav Škoro, după ce acesta se clasase al treilea la alegerile prezidențiale din 2019. Prezentându-se drept un outsider, Škoro susținea că „distrugerea de decenii a Croației" adusese țara „în pragul ruinei".[16] DP s-a impus imediat drept a treia forță politică a Croației, ocupând spațiul politic din dreapta unui HDZ tot mai moderat.

Partidul combină retorica naționalistă și populistă cu un accent puternic pe temele războaielor culturale. A militat constant împotriva imigrației, a drepturilor minorităților – în special ale minorității sârbe – și a ceea ce descrie drept influența stângii asupra societății croate. Unii cercetători clasifică DP drept un partid de extremă dreapta și îl compară cu Fidesz din Ungaria. În campania prezidențială din 2019, Škoro a promis să-l grațieze pe Tomislav Merčep, fost politician și comandant paramilitar condamnat pentru crime de război,[17] iar partidul a promovat în mod repetat o interpretare mai favorabilă a moștenirii naționaliste a Croației.

DP este conservator în plan social, pledând pentru interzicerea totală a avortului și opunându-se extinderii drepturilor persoanelor LGBT. În chestiunile economice, însă, ocupă o poziție mai convențională de centru-dreapta, favorizând taxe mai mici, dereglementarea și reducerea birocrației, dar sprijinind totodată

16 „Škoro: Domovinski pokret je reakcija na višedesetljetno uništavanje RH", *HINA*, 22 iunie 2020 (https://www.hina.hr/vijest/10398853)

17 „Miroslav Škoro: «Pomilovao bih Tomislava Merčepa»", *Večernji list*, 17 decembrie 2019 (https://www.vecernji.hr/vijesti/predsjednicki-kandidat-porucio-pomilovao-bih-tomislava-mercepa-1366944)

anumite măsuri sociale, precum îngrijirea gratuită a copiilor. Partidul susține apartenența Croației la Uniunea Europeană, dar se opune adoptării monedei euro, ceea ce îl plasează în tabăra euroscepticismului moderat.

După demisia lui Miroslav Škoro în 2021, în urma unei dispute interne privind finanțele partidului, conducerea a fost preluată de Ivan Penava, primarul orașului Vukovar. Penava atrăsese anterior atenția prin opoziția față de extinderea drepturilor minoritare ale populației sârbe din oraș, susținând că moștenirea Războiului de Independență al Croației făcea ca astfel de măsuri să fie nepotrivite.

Alegerile parlamentare din 2024 au marcat o străpungere pentru DP. Partidul a obținut 9,4% din voturi, și-a consolidat poziția de al treilea partid al Croației și a intrat la guvernare în coaliție cu HDZ, obținând patru portofolii ministeriale. A devenit astfel primul partid de dreapta radicală de succes care a participat la guvernare în Croația independentă. Mai târziu în același an, însă, conflictele interne i-au determinat pe mai mulți membri marcanți să părăsească partidul și să formeze partidul disident DOMiNO. De atunci, DP a pierdut un sprijin substanțial în sondajele de opinie, în timp ce DOMiNO a rămas până acum o forță politică marginală.

Apariția DP a contribuit, de asemenea, la o realiniere mai amplă a dreptei croate. Mai multe partide național-conservatoare mai mici au cooperat cu DP în alegeri sau în activitatea parlamentară, inclusiv rămășițele ZZ și Suveraniștii Croați (HS), în timp ce altele s-au orientat către partidul disident DOMiNO după sciziunea internă din 2024.

Un alt partid contestatar care provoacă partidele consacrate ale Croației este Most (Podul), un partid liberal-conservator fondat în 2012. Apărut inițial ca o coaliție de politicieni locali independenți, Most și-a construit succesul electoral pe critica corupției, a clientelismului și a dominației HDZ și SDP. Partidul a participat la guverne de coaliție cu HDZ între 2015 și 2017, dar a revenit

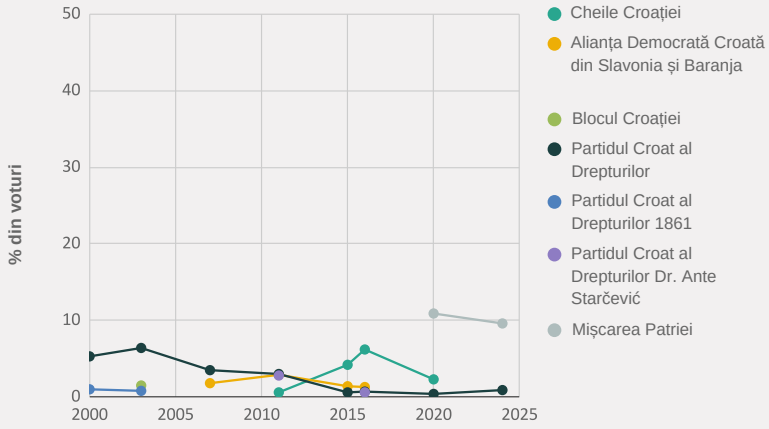
ulterior în opoziție.

Most combină conservatorismul fiscal cu poziții conservatoare în plan social și pledează pentru reforme politice menite să sporească transparența și să reducă influența elitelor politice. Partidul este moderat eurosceptic și face parte din grupul Conservatorilor și Reformiștilor Europeni (ECR) din Parlamentul European. Deși unii cercetători clasifică Most drept parțial populist din cauza retoricii sale anti-establishment, partidul a urmat în general un curs mai moderat decât DP și alte partide ale dreptei croate. La alegerile parlamentare din 2024, Most a format o alianță electorală cu Suveraniștii Croați, deși aceștia din urmă s-au alăturat ulterior unui grup parlamentar împreună cu DOMiNO.

Rezumat DP

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: scăzut

Figura 14. Ponderea voturilor partidelor contestatare în Croația, 2000–2024

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

CIPRU

Cipru este singurul stat membru al UE cu un sistem prezidențial, în care președintele este atât șef al statului, cât și șef al guvernului. Partidele politice rămân totuși centrale în sistemul politic. Din perspectivă comparativă, Cipru se remarcă prin faptul că îmbină unul dintre cele mai puternice partide comuniste din Europa cu o mișcare naționalistă de extremă dreapta aflată în creștere.

Partidul Progresist al Oamenilor Muncii (AKEL)

Partidul Progresist al Oamenilor Muncii (AKEL) este unul dintre cele mai vechi și mai de succes partide comuniste din Europa. Își are originile în Partidul Comunist din Cipru, fondat în 1926, în perioada dominației coloniale britanice. Deși mișcarea comunistă a fost ilegală în cea mai mare parte a perioadei coloniale, AKEL s-a impus treptat ca una dintre forțele politice dominante ale insulei. De la obținerea independenței, în 1960, a fost constant unul dintre cele mai mari două sau trei partide din Cipru și rămâne principalul partid de stânga al țării.

AKEL și-a atins apogeul influenței politice în 2008, când secretarul său general de lungă durată, Demetris Christofias, a devenit primul șef de stat comunist dintr-un stat membru al UE. Christofias, care descrisese cândva prăbușirea Uniunii Sovietice drept „o crimă împotriva umanității”,[18] s-a angajat

totuși să respecte economia de piață. Campania sa electorală s-a concentrat în principal pe relansarea negocierilor cu conducerea cipriotă turcă, în vederea reunificării insulei. Deși s-au înregistrat unele progrese, procesul de reunificare a fost curând umbrit de criza financiară globală. Christofias a încercat să gestioneze criza prin majorări de taxe și împrumuturi de la Rusia, în locul măsurilor de austeritate cerute de UE în schimbul asistenței financiare. Nu a mai candidat pentru un nou mandat în 2013, după care AKEL a intrat într-o perioadă prelungită de declin electoral.

La alegerile parlamentare din 2021, AKEL a înregistrat cel mai slab rezultat din istoria sa într-un scrutin național, obținând doar 22% din voturi. Partidul a avut un rezultat și mai slab la alegerile pentru Parlamentul European din 2024, cu doar 21,5%. Alegerile parlamentare din 2026 au marcat o redresare modestă, AKEL crescându-și ponderea voturilor la puțin peste 23% și consolidându-și poziția de al doilea partid al țării.

În ciuda declinului electoral, AKEL rămâne un partid de guvernământ pragmatic, mai degrabă decât o mișcare revoluționară. A susținut aderarea Ciprului la Uniunea Europeană în 2004, deși s-a opus adoptării monedei euro patru ani mai târziu. Partidul pledează pentru o soluție federală a disputei cipriote și continuă să-și exprime admirația față de sistemul politic și economic cubanez. Din punct de vedere ideologic însă, AKEL s-a schimbat remarcabil de puțin. Partidul se definește explicit drept marxist-leninist și afirmă că nu renunță la obiectivul său pe termen lung, socialismul, chiar dacă în prezent nu urmărește o transformare radicală a societății. După cum explică partidul în programul său:

„AKEL este ferm convins că, în ciuda loviturii aplicate mișcării muncitorești și comuniste pe plan internațional, teoria marxist-leninistă, în forma în care trebuie dezvoltată și înnoită odată cu

18 „Cyprus elects its first communist president”, *The Guardian*, 24 februarie 2008 (https://www.theguardian.com/world/2008/feb/25/cyprus.greece)

progresul continuu al cunoașterii și cu dezvoltarea economică, socială și politică, rămâne o bază ideologică solidă a luptei pentru o lume mai bună, o lume a păcii, a democrației, a justiției sociale și a socialismului."[19]

Astfel, deși AKEL funcționează astăzi pe deplin în cadrul sistemului democratic cipriot și a demonstrat în repetate rânduri o abordare pragmatică a guvernării, el continuă să se identifice cu o tradiție ideologică marxist-leninistă asociată istoric cu regimul de partid unic. Din 2021, partidul este condus de Stefanos Stefanou.

AKEL este reprezentat în Parlamentul European de la aderarea Ciprului la UE, în 2004, obținând două mandate la fiecare scrutin până în 2024, când a fost redus la unul, în urma celui mai slab rezultat electoral de până acum. În 2019, partidul a intrat în istorie când Niyazi Kızılyürek a devenit primul cipriot turc ales în Parlamentul European și primul membru al comunității cipriote turce care a deținut o funcție electivă din 1963 încoace. Eurodeputații AKEL au făcut parte constant din grupul GUE/NGL.

Frontul Național Popular (ELAM)

Mai multe partide naționaliste mai mici – printre care Noile Orizonturi (Neo), Partidul European (Evroko) și Mișcarea Solidaritate (KA) – au obținut reprezentare parlamentară în anii 2000. Niciunul nu a devenit o forță politică majoră, dar împreună ilustrează caracterul fragmentat al dreptei naționaliste cipriote înainte ca ELAM să devină principalul său reprezentant.

19 „Party of the People", *AKEL*, 20 martie 2006 (https://akel.org.cy/party-of-the-people/?lang=en)

Frontul Național Popular (ELAM) este cel mai de succes partid de dreapta radicală din istoria Republicii Cipru. Fondat în 2008, ELAM a apărut ca filială cipriotă a partidului neonazist grec Zorii Aurii (XA). Înainte de a se înregistra ca partid politic independent, organizația a funcționat sub numele Zorii Aurii: Nucleul Cipriot, iar Ilias Kasidiaris, o figură importantă a Zorilor Aurii, declara că „ELAM este Zorii Aurii ai Ciprului”. Deși ELAM s-a distanțat treptat de Zorii Aurii și și-a încheiat formal relația financiară cu partidul grec în 2020, originile sale rămân esențiale pentru înțelegerea evoluției sale ideologice.

ELAM combină naționalismul greco-cipriot cu o opoziție puternică față de imigrație și cu conservatorismul social. Partidul respinge o soluție federală a disputei cipriote și pledează în schimb pentru *Enosis* – unirea politică a Ciprului cu Grecia. Se opune multiculturalismului, susține o cooperare strânsă între stat și Biserica Ortodoxă și militează împotriva a ceea ce numește „ideologia de gen” și a altor reforme sociale progresiste. Imigrația a devenit totuși tema dominantă a partidului. ELAM pledează pentru interzicerea completă a vălului islamic în instituțiile publice și susține că cipriоților turci și altor comunități negrecești ar trebui să li se refuze prestațiile sociale. Pe plan economic, partidul combină retorica naționalistă cu un program relativ intervenționist, ceea ce îl plasează oarecum mai la stânga decât multe partide de dreapta radicală din Europa Occidentală.

Asemenea Zorilor Aurii, ELAM a încercat să-și extindă atractivitatea electorală printr-o combinație de retorică anti-establishment și activism local. Partidul și-a sporit vizibilitatea organizând campanii caritabile, donări de sânge și activități de voluntariat în timpul dezastrelor naturale, dând în același timp vina pe imigrație pentru problemele sociale și economice. În timpul pandemiei de COVID-19, ELAM a militat, de asemenea, împotriva mai multor restricții sanitare impuse de guvern.

După ani de creștere treptată, ELAM a realizat străpungerea electorală la alegerile parlamentare din 2021, obținând 6,8% din voturi și devenind al patrulea partid din parlament. Partidul a avut un rezultat și mai bun la alegerile pentru Parlamentul European din 2024, obținând 11% din voturi și primul său mandat în Parlamentul European, unde s-a alăturat grupului ECR. La alegerile parlamentare din 2026, ELAM și-a consolidat poziția, obținând 10,9% din voturi și devenind al treilea partid din parlament.

De la înființare, ELAM este condus de Christos Christou, care a reprezentat partidul și la alegerile prezidențiale din 2018 și 2023.

Deși ELAM a încercat să se prezinte ca un succesor mai respectabil și mai viabil electoral al Zorilor Aurii, credențialele sale democratice rămân contestate. Membri și susținători ai partidului au fost asociați în repetate rânduri cu atacuri violente împotriva imigranților și a adversarilor politici, iar reprezentanți de frunte au sugerat ocazional că violența ar putea fi justificată în apărarea națiunii. Totodată, ELAM a urmat o strategie deliberată de normalizare politică, moderându-și retorica publică fără a renunța la programul său de bază. Această strategie a avut un succes parțial. Partidul a devenit un actor tot mai important în politica cipriotă, politicienii mainstream manifestând o disponibilitate mai mare de a colabora cu ELAM, în special după alegerile prezidențiale din 2023. Recrutarea mai multor foști politicieni marcanți ai DISY înaintea alegerilor pentru Parlamentul European din 2024 ilustrează și mai bine legitimitatea crescândă a partidului în anumite segmente ale centru-dreptei.

Democrație Directă Cipru

Cea mai mare surpriză din politica cipriotă recentă nu a venit din partea partidelor consacrate, ci de la youtuberul și influencerul independent Fidias Panayiotou. Candidând fără sprijinul vreunui

partid și fără un program politic convențional, Panayiotou a obținut 19,4% din voturi la alegerile pentru Parlamentul European din 2024, devenind unul dintre cei șase eurodeputați ai Ciprului. Campania sa s-a bazat aproape exclusiv pe rețelele sociale, unde își construise o audiență internațională numeroasă prin videoclipuri cu cascadorii publice și întâlniri cu celebrități, inclusiv cu Elon Musk. Se consideră pe scară largă că și candidatura sa a contribuit la o creștere bruscă a prezenței la vot, care a urcat de la 45 la 59%.

Panayiotou s-a prezentat mai degrabă ca un novice în politică decât ca un ideolog, susținând că cetățenii obișnuiți ar trebui să joace un rol mult mai direct în luarea deciziilor politice. După intrarea în Parlamentul European, a folosit sondaje pe X și TikTok pentru a-și întreba urmăritorii cum să voteze în chestiuni majore, inclusiv dacă să susțină reînvestirea Ursulei von der Leyen în funcția de președintă a Comisiei Europene. Pe parcursul primului an de mandat, Panayiotou a rămas formal neafiliat în Parlamentul European.

În octombrie 2025, Panayiotou a fondat Democrație Directă Cipru (ADK). Partidul urmărește transformarea democrației reprezentative prin participare digitală, permițând membrilor să stabilească pozițiile adoptate de reprezentanții aleși prin vot online, pe baza identificării digitale. Proiectul nu urmărește înlocuirea alegerilor, ci tragerea permanentă la răspundere a reprezentanților în fața membrilor partidului. Primele sondaje de opinie indicau un sprijin de aproximativ 7%, iar la alegerile parlamentare din 2026 ADK a obținut 5,4% din voturi și patru mandate, devenind cel mai mic partid din parlament. Liderul partidului, Fidias Panayiotou, a fost ales în Camera Reprezentanților, dar a refuzat să-și preia mandatul, preferând să rămână membru al Parlamentului European.[20]

20 „Cypriot YouTuber Fidias Panayiotou says he will keep his MEP seat”, *Politico Europe* (https://www.politico.eu/article/cypriot-youtuber-fidias-panayiotou-says-he-will-keep-his-mep-seat/)

Deși Panayiotou a evitat în mare măsură să se plaseze pe axa tradițională stânga-dreapta, a adoptat tot mai des poziții asociate cu dreapta populistă europeană. Elon Musk l-a susținut public, scriind pe rețeaua X „Fidias președinte al UE!”, iar *Politico* l-a descris pe Panayiotou drept „omul lui Elon Musk în Parlamentul European”. A criticat sprijinul militar al UE pentru Ucraina, numindu-l „nebunesc și inuman”, a votat în moduri considerate pe scară largă favorabile Rusiei, iar în mai 2025 s-a alăturat unei delegații la Moscova, împreună cu reprezentanți ai Smer și ai Aliantei Sahra Wagenknecht.[21]

Deși ADK nu poate fi încă clasificat nici ca partid de dreapta radicală, nici ca partid de stânga radicală, succesul său electoral ilustrează apariția unei noi forme de politică anti-establishment organizată digital, centrată pe participarea online directă, nu pe ideologia tradițională. Împreună cu creșterea continuă a ELAM, alegerile parlamentare din 2026 au confirmat că sistemul tradițional de partide din Cipru este tot mai contestat de noi actori anti-establishment.

21 „Cypriot MEP Fidias Panayiotou travels to Moscow with German and Slovak lawmakers”, *Politico Europe*, 8 mai 2025 (https://www.politico.eu/article/cyprus-mep-fidias-panayiotou-travels-to-moscow-with-german-and-slovak-lawmakers/)

Rezumat AKEL

Economie: stânga
Teme sociale: progresist
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

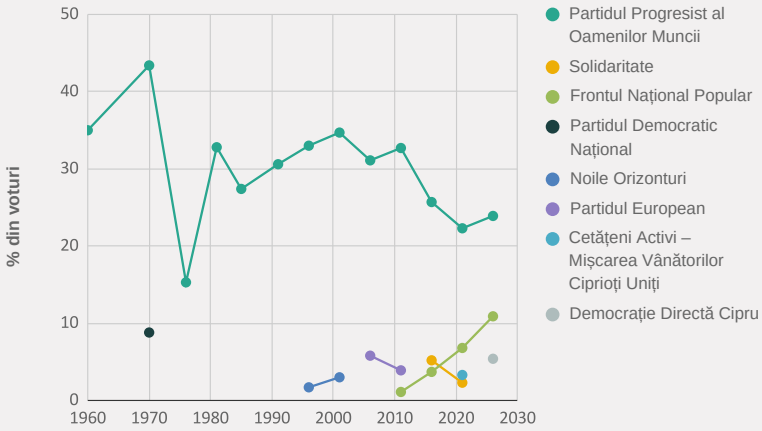
Rezumat ELAM

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: ridicat

Rezumat ADK

Economie: centru
Teme sociale: moderat
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Figura 15. Ponderea voturilor partidelor contestatare în Cipru, 1960–2026

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

CEHIA

În 1990, opoziția cehă s-a unit sub umbrela organizației Forumul Civic și a câștigat cu ușurință primele alegeri libere. Până la al doilea scrutin, din 1992, cu șase luni înainte de dizolvarea Cehoslovaciei, Cehia dezvoltase un sistem pluralist de partide, care includea creștin-democrați, liberali, conservatori și un Partid Social-Democrat (ČSSD) reînființat. Centru-dreapta a dominat anii 1990, înainte ca ČSSD să câștige în 1998 și 2002. Începând de prin 2010, însă, sistemul de partide ceh a devenit considerabil mai volatil, odată cu declinul mai multor partide consacrate și cu apariția succesivă a unor partide contestatare populiste și anti-establishment.

Partidul Civic Democrat (ODS), condus mulți ani de Václav Klaus, a îmbinat liberalismul economic cu conservatorismul național și euroscepticismul moderat. Împreună cu conservatorii britanici, a fost unul dintre fondatorii grupului Conservatorilor și Reformiștilor Europeni în 2009. Deși ODS a rămas un partid mainstream important, moștenirea sa ideologică – în special combinația, specifică lui Klaus, dintre liberalismul de piață, suveranitatea națională și ostilitatea față de politica de mediu europeană – a influențat ulterior noi partide contestatare din dreapta cehă.

Partidul Comunist din Boemia și Moravia (KSČM) a fost timp de decenii cel mai de succes partid comunist nereformat din Europa postcomunistă. Ca succesor organizațional al Partidului

Comunist care condusese Cehoslovacia, și-a păstrat identitatea marxistă și a rămas un susținător ferm al intervenției statului și al politicilor sociale, opunându-se NATO și având o atitudine relativ favorabilă față de Rusia. Era, de asemenea, eurosceptic și tot mai critic față de imigrație. KSČM a fost reprezentat în fiecare legislatură cehă până în 2021, când a căzut sub pragul electoral. Ulterior, a devenit principala forță din spatele alianței mai largi de stânga naționalistă Stačilo!, care a ratat totuși la limită intrarea în parlament în 2025, cu 4,3% din voturi.

Primul partid contestatar important din dreapta radicală a fost Adunarea pentru Republică (SPR-RSČ), fondat în 1989 și condus de Miroslav Sládek. A atins apogeul în 1996, cu 8%, înainte de a-și pierde reprezentarea parlamentară doi ani mai târziu. Partidul se opunea atât aderării la UE, cât și celei la NATO, promova populismul economic și a devenit notoriu pentru retorica anti-romă.

Un mediu și mai extremist s-a dezvoltat ulterior în jurul Partidului Muncitorilor (DS). Fondat în 2003, acesta a combinat populismul economic cu un naționalism etnic tot mai explicit, cu mobilizarea anti-romă și cu legături cu activiști neonaziști. Membrii partidului au organizat marșuri prin cartierele locuite de romi, iar partidul a cerut abolirea parteneriatelor înregistrate pentru cuplurile de același sex și a descris homosexualitatea drept o „deviație sexuală”. În 2010, Curtea Supremă Administrativă a dizolvat Partidul Muncitorilor pe motiv că reprezenta o amenințare la adresa democrației. Mediul său politic și-a continuat existența prin Partidul Muncitorilor pentru Justiție Socială (DSSS), dar fără succes electoral semnificativ.

ANO

Cea mai importantă transformare a politicii cehe a venit odată cu ANO 2011 („Da”), fondat de omul de afaceri miliardar Andrej Babiš. Creat inițial ca mișcare civică anticorupție, ANO a prezentat managementul profesionist de tip antreprenorial ca alternativă la politica de partid convențională. Babiš și-a subliniat identitatea de

antreprenor, nu de politician; unul dintre primele sloganuri ale mișcării proclama: „Nu suntem ca politicienii. Noi muncim din greu.”[22]

ANO s-a clasat al doilea la alegerile parlamentare din 2013 și a intrat la guvernare alături de ČSSD și creștin-democrați. A câștigat alegerile din 2017, după care Babiš a devenit prim-ministru. După un guvern monocolor de scurtă durată, a format în 2018 un alt guvern minoritar cu ČSSD, dependent de sprijinul parlamentar al KSČM. Acest lucru a pus capăt, în fapt, excluderii comuniștilor de la influența asupra guvernării naționale. Babiš a rămas prim-ministru până când ANO a pierdut la limită puterea, după alegerile din 2021.

ANO a fost întotdeauna flexibil din punct de vedere ideologic. Inițial, a combinat poziții economice centriste și de centru-dreapta cu o antipolitică de tip managerial, dar s-a orientat tot mai mult către protecția socială, pensii mai mari și intervenția statului, pe măsură ce electoratul său a devenit mai vârstnic și mai muncitoresc. Totodată, a virat brusc într-o direcție național-conservatoare în privința imigrației, a politicii climatice și a chestiunilor culturale. Babiš a devenit unul dintre cei mai vocali critici ai Pactului Verde European și ai politicii de migrație, respingând însă retragerea Cehiei din UE sau din NATO.

Această transformare s-a accelerat după 2021. ANO a părăsit grupul liberal Renew Europe după alegerile europene din 2024, iar Babiš s-a alăturat lui Viktor Orbán și FPÖ austriac în fondarea grupului Patrioți pentru Europa. Acesta s-a prezentat tot mai mult ca parte a aceleiași tabere populiste europene, iar

22 „Political earthquake in the Czech Republic: Rejection of established parties”, *Heinrich Böll Stiftung*, 31 octombrie 2013 (https://www.boell.de/en/2013/10/31/political-earthquake-czech-republic-rejection-established-parties)

până în 2025 se descria deschis drept „trumpist”.[23]

ANO a revenit în forță la putere în alegerile din 2025, obținând 34,5% din voturi și 80 din cele 200 de mandate. Babiš a format un guvern cu Libertate și Democrație Directă (SPD) și cu noul partid de dreapta Automobiliștii pentru Ei Înșiși, coaliția totalizând astfel 108 mandate. Noul guvern a preluat mandatul în decembrie 2025. Acesta a reorientat politica cehă către o poziție mai axată pe suveranitate, opunându-se politicilor UE privind migrația și clima, reducând cheltuielile pentru apărare și diminuând sprijinul pentru Ucraina, în timp ce Babiš a continuat să insiste că Cehia va rămâne atât în UE, cât și în NATO.

ANO a stârnit, de asemenea, îngrijorări privind standardele democratice, deși parcursul său este considerabil mai puțin autoritar decât cel al Fidesz sau Smer. Babiš a concentrat puternic procesul decizional în jurul propriei persoane, iar interesele sale politice și de afaceri simultane au generat conflicte de interese persistente. Imperiul său de afaceri Agrofert a primit subvenții publice și europene substanțiale, iar deținerea unor importante instituții media cehe a amplificat îngrijorările privind concentrarea puterii economice, mediatice și politice. În 2018 și 2019 au avut loc ample demonstrații împotriva lui Babiš. După revenirea sa la guvernare, procurorii europeni au deschis în 2026 o nouă anchetă privind plățile de subvenții către companii controlate anterior de acesta; Babiš neagă orice faptă ilicită.

Guvernul a reaprins și îngrijorările privind independența presei. În 2026, a propus eliminarea taxei de abonament care finanțează Televiziunea Cehă și Radioul Ceh și înlocuirea

23 „EU’s next problem child? Babis win in Czech vote would boost populists”, *Reuters*, 23 septembrie 2025 (https://www.reuters.com/world/eus-next-problem-child-babis-win-czech-vote-would-boost-populists-2025-09-23/)

acesteia cu finanțare directă de la bugetul de stat. Mii de oameni au protestat împotriva reformei, argumentând că aceasta ar face radiodifuziunea publică mai vulnerabilă la presiunile politice.

Libertate și Democrație Directă (SPD)

Libertate și Democrație Directă (SPD) a fost înființat în 2015 de Tomio Okamura, după ce acesta s-a desprins din efemera mișcare populistă Zorii, pe care tot el o fondase. SPD este un partid de dreapta radicală național-conservator, construit în jurul opoziției față de imigrație, islam și multiculturalism. În campania electorală din 2017, mesajul său a fost condensat în sloganul „Nu islamului”. Okamura stârnise deja controverse prin declarațiile sale despre romi pe vremea când conducea Zorii, inclusiv prin pledoaria pentru sprijinirea de către stat a emigrării romilor.

SPD susține organizarea unor referendumuri privind apartenența Cehiei atât la UE, cât și la NATO și a avut, în general, o atitudine mult mai binevoitoare față de Rusia decât dreapta cehă mainstream. De asemenea, s-a mobilizat puternic împotriva restricțiilor din perioada pandemiei de COVID. Partidul a stabilit legături strânse cu Marine Le Pen și cu alte partide europene de dreapta radicală și și-a păstrat reprezentarea după alegerile din 2025, obținând 7,8% și 15 mandate. Intrarea sa în guvernul Babiš a marcat prima participare directă a dreptei radicale cehe moderne la guvernarea națională.

Automobiliștii

Un nou partid contestatar a apărut pe dreapta la alegerile europene din 2024. Automobiliștii pentru Ei Înșiși (Motoristé sobě) s-au născut din opoziția față de reglementările de mediu și de restricțiile privind utilizarea autoturismelor și au fost puternic influențați de moștenirea politică a lui Václav Klaus. Candidând împreună cu mișcarea anti-establishment Přísaha, au obținut peste 10% la alegerile europene, în mare parte datorită

popularității fostului pilot de curse Filip Turek. Ulterior, partidul a participat independent la alegerile parlamentare din 2025, obținând 6,8% și 13 mandate.

Automobiliștii combină liberalismul de piață, reducerile de taxe și dereglementarea cu național-conservatorismul și cu o opoziție fermă față de politicile de mediu și climatice. Ei resping moneda euro, pactul UE privind migrația și orice transfer suplimentar de suveranitate către Bruxelles, dar se opun în mod explicit ieșirii din UE. Programul lor descrie Cehia ca parte a Occidentului, susține menținerea apartenenței la NATO și exclude orice normalizare politică sau comercială cu Rusia cât timp continuă războiul din Ucraina.

Partidul are totuși o cultură politică deliberat provocatoare. Turek a fost implicat într-o controversă legată de materiale rasiste, homofobe și cu trimiteri naziste publicate în trecut pe rețelele sociale, precum și de o fotografie în care face un gest interpretat drept salut nazist.[24] El a negat sau a minimalizat mai multe dintre acuzații, însă președintele Petr Pavel a considerat acest trecut suficient de grav pentru a se opune numirii sale în guvern.

24 „Czech president voices opposition to cabinet nominee who made Nazi salute”, *Reuters*, 26 noiembrie 2025 (https://www.reuters.com/world/czech-president-voices-opposition-cabinet-nominee-who-made-nazi-salute-2025-11-26/)

Rezumat ANO

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

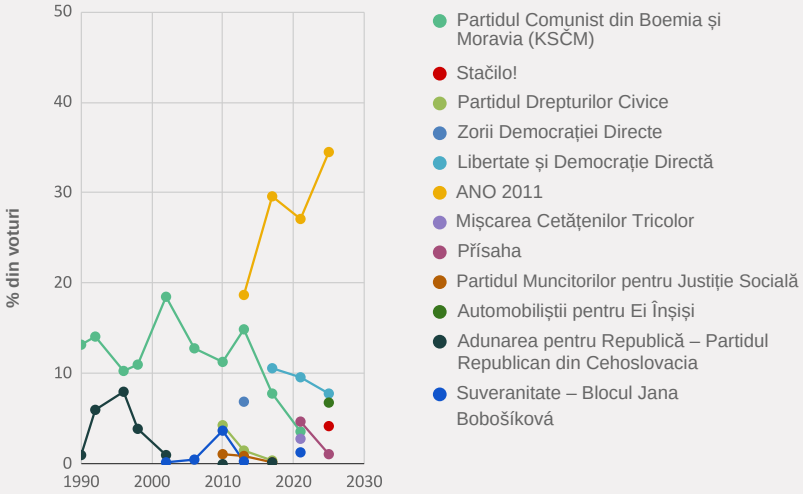
Rezumat SPD

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: ridicat

Rezumat Automobiliștii

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Figura 16. Ponderea voturilor obținute de partidele contestatare în Cehia, 1990–2025

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

DANEMARCA

Danemarca a avut în mod tradițional cel mai fragmentat sistem de partide dintre țările nordice. Scindările de partide au fost frecvente, iar alegerile au dus adesea la intrarea în parlament a unor partide noi sau la dispariția unora consacrate. Partidele anti-establishment sunt reprezentate în parlament încă din anii 1970, ceea ce face din Danemarca unul dintre primele cazuri europene de reprezentare populistă durabilă.

Partidul Comunist Danez (DKP), fondat în 1919, a fost interzis în timpul ocupației germane, dar a fost legalizat după eliberare și a participat pentru scurt timp la guvernul format în 1945. După război, a fost singurul partid consacrat care s-a opus aderării Danemarcei la NATO. Ulterior, sprijinul său a scăzut puternic. Partidul a rămas loial Uniunii Sovietice, inclusiv după invazia sovietică din Ungaria din 1956, ceea ce a contribuit la o scindare majoră. Mulți foști membri s-au alăturat în schimb noului Partid Popular Socialist (SF), un partid socialist democratic care i-a înlocuit rapid pe comuniști ca principală forță aflată la stânga social-democraților.

Alianța Roșu-Verde

DKP, care a continuat să primească sprijin financiar de la Moscova, a revenit pentru scurt timp în parlament în anii 1970, beneficiind de opoziția sa față de aderarea Danemarcei la Comunitatea Europeană. În 1989, DKP s-a unit cu Socialiștii de Stânga, ei înșiși proveniți dintr-o scindare din SF în 1967, și cu alte grupări de stânga radicală pentru a înființa Alianța Roșu-Verde (EL).

EL rămâne un partid socialist radical, iar programul său cere în mod explicit o „revoluție socialistă și democratică", înțeleasă ca înlocuire a capitalismului prin mijloace democratice.[25] A asigurat în repetate rânduri sprijin parlamentar guvernelor de centru-stânga, dar nu a participat niciodată la vreunul. Partidul este puternic de stânga pe plan economic și progresist în privința temelor sociale. De asemenea, s-a opus în mod tradițional apartenenței Danemarcei la UE, deși politica sa europeană concretă a devenit cu timpul mai nuanțată.

Partidul Popular Danez

Partidul Progresului (FRP) a fost unul dintre primele partide populiste de dreapta de succes din Europa. Fondat în 1972 de avocatul fiscalist Mogens Glistrup, a obținut o descoperire imediată la „alegerile cutremur" din 1973, când a devenit al doilea cel mai mare partid. Partidul a pornit mai degrabă ca o mișcare de protest împotriva impozitelor decât ca o organizație coerentă din punct de vedere ideologic, pledând pentru reduceri drastice ale impozitelor, ale birocrației și ale dimensiunii statului.

În anii 1980, imigrația a devenit tot mai mult parte a agendei sale politice. Glistrup, o figură politică extrem de controversată, care a fost închisă pentru fraudă fiscală, a adoptat o retorică din ce în ce

25 „Enhedslistens princippprogram", *Enhedslisten* (https://vores.enhedslisten.dk/enhedslistens-princippprogram/)

mai radicală și deschis rasistă și a ajuns să ceară ca Danemarca să devină o „zonă liberă de mahomedani” (Andersen și Trondal, 2024). Partidul Progresului nu a participat niciodată la guvernare, dar a oferit uneori sprijin parlamentar guvernelor de centru-dreapta.

Conflictele interne au împărțit tot mai mult partidul între pragmatici, cunoscuți drept „slappere”, și adepții liniei dure, „strammere”. În 1995, principalii pragmatici au plecat pentru a înființa Partidul Popular Danez (DF). Pia Kjærsgaard, deputată proeminentă și vicepreședintă a Partidului Progresului, a devenit primul lider al noului partid.

DF a plasat imigrația, integrarea și identitatea națională în centrul programului său politic într-un mod mult mai consecvent. Era, de asemenea, mult mai centralizat și mai disciplinat decât Partidul Progresului, lăsând considerabil mai puțin spațiu opoziției interne. Inițial, partidele consacrate au încercat să-l izoleze. În 1999, prim-ministrul social-democrat Poul Nyrup Rasmussen a declarat partidului, într-o frază rămasă celebră, că, indiferent de eforturile sale, nu va deveni niciodată „respectabil” (*stuerent*).[26]

Doar doi ani mai târziu însă, DF a început un deceniu de cooperare strânsă cu guvernul liberal-conservator ales în 2001, asigurându-i majoritatea parlamentară fără a intra oficial la guvernare. Inițial, principalele sale revendicări priveau imigrația și integrarea, dar partidul și-a lărgit treptat agenda și a pus tot mai mult accentul pe bunăstarea socială, pensii și protejarea statului social danez.

DF a exercitat o influență substanțială asupra politicilor guvernamentale, contribuind la orientarea Danemarcei, în anii 2000, către unul dintre cele mai restrictive regimuri de imigrație din Europa și promovând cerințe tot mai ferme de asimilare culturală.

26 „Folketingets åbningsdebat”, *Folketingstidende*, 7 octombrie 1999 (https://www. folketingstidende.dk/samling/19991/redegoerelse/R1/19991_R1_M3_referat.pdf)

În același timp, a reușit să își păstreze în mare măsură imaginea de outsider, în ciuda influenței considerabile pe care o exercita asupra politicilor guvernului.

Dacă Kjærsgaard a pus bazele acestei influențe, succesorul său, Kristian Thulesen Dahl, a condus partidul în perioada celor mai mari succese electorale ale sale. DF s-a clasat pe primul loc în Danemarca la alegerile pentru Parlamentul European din 2014 și a atins un record de 21,1% la alegerile parlamentare din 2015, devenind al doilea cel mai mare partid din țară.

Apogeul a fost urmat de un declin dramatic. Partidul a pierdut alegători atât în favoarea dreptei mainstream, care preluase o mare parte din agenda sa privind imigrația, cât și în favoarea unor partide mai noi, care ofereau alternative mai radicale. Conflictele interne și problemele de conducere au accelerat prăbușirea. La alegerile din 2022, DF a rămas la limită în parlament, cu doar 2,6% din voturi.

Sub conducerea lui Morten Messerschmidt, partidul și-a revenit însă treptat. A revenit la un profil naționalist și populist mai pronunțat, readucând în centrul atenției imigrația, islamul, suveranitatea Danemarcei și opoziția față de ingerințele UE, păstrându-și totodată apărarea tradițională a statului social și a pensiilor. Printre propunerile recente se numără încetarea depunerii cererilor de azil pe teritoriul danez, reducerea imigrației musulmane, extinderea expulzărilor străinilor infractori și restricționarea accesului imigranților la prestațiile sociale. În același timp, DF a continuat să susțină creșterea cheltuielilor pentru apărare și a tratat invazia Rusiei în Ucraina ca pe o amenințare serioasă la adresa securității, ceea ce îl deosebește de aripa prorusă a dreptei radicale europene.

Redresarea a culminat la alegerile parlamentare din 2026, când DF a obținut 9,1% din voturi și 16 mandate. Rezultatul a readus partidul în poziția de forță majoră a dreptei daneze după un deceniu de declin. DF a rămas în opoziție față de noul guvern de centru-stânga format sub conducerea lui Mette Frederiksen.

Noua Dreaptă (Nye Borgerlige) a fost fondată în 2015 de Pernille Vermund. A combinat o politică de imigrație și mai restrictivă decât cea a DF cu liberalismul economic, ceea ce o plasa clar la dreapta DF atât pe teme economice, cât și pe teme socioculturale. Partidul cerea oprirea completă a imigrației prin cereri de azil spontane, recurgerea mult mai frecventă la expulzări și reducerea statului social, pledând totodată pentru ieșirea Danemarcei din UE.

După mai mulți ani de conflicte interne și de scădere a sprijinului, Vermund a părăsit partidul și s-a alăturat Alianței Liberale în 2024, susținând că Noua Dreaptă ar trebui dizolvată. Partidul nu a participat la alegerile parlamentare din 2026 și, până atunci, dispăruse practic din politica națională.

Unul dintre foștii săi deputați, Lars Boje Mathiesen, a fondat în schimb Partidul Cetățenilor (Borgernes Parti) în 2024. Boje condusese pentru scurt timp Noua Dreaptă în 2023, înainte de a fi înlăturat și exclus în urma unui conflict intern. Noul său partid combina liberalismul economic radical, o retorică anti-establishment puternică și o abordare extrem de restrictivă în privința imigrației, a islamului și a politicilor climatice.

Partidul Cetățenilor a trecut la limită pragul electoral în 2026, obținând 2,1% și patru mandate. Succesul s-a transformat imediat în haos organizatoric. Un deputat a fost exclus la doar patru zile după alegeri, altul a plecat la scurt timp după aceea, iar un al treilea a plecat în mai. În puțin mai mult de o lună, Boje era din nou singurul reprezentant al partidului în parlament.

Democrații Danemarcei

Inger Støjberg, fost ministru al imigrației din partea partidului liberal-conservator Venstre, a fondat Democrații Danemarcei (DD) în 2022. În perioada în care a fost ministru, Støjberg devenise una dintre cele mai proeminente susținătoare ale politicilor restrictive de imigrație din Danemarca. Ministerul său ținea, într-un mod rămas celebru, o evidență la zi a noilor restricții privind imigrația și

a sărbătorit cea de-a cincizecea măsură cu un tort. Ulterior, a fost pusă sub acuzare și condamnată pentru că a dispus în mod ilegal separarea cuplurilor de solicitanți de azil în care unul dintre parteneri era minor, primind o pedeapsă de 60 de zile de închisoare.

După ce și-a ispășit pedeapsa, Støjberg a înființat Democrații Danemarcei, care au obținut imediat 8,1% la alegerile din 2022. Partidul este național-conservator și populist și seamănă în mai multe privințe cu DF, combinând o politică restrictivă de imigrație cu sprijinul pentru părți substanțiale ale statului social.

Tema sa cea mai distinctivă a fost însă conflictul dintre Danemarca metropolitană și orașele mici și zonele rurale. DD prezintă centralizarea politică și administrativă de la Copenhaga ca fiind dăunătoare pentru ceea ce numește „Danemarca producătoare", punând accentul pe fermieri, pe întreprinderile mici, pe spitalele locale și pe serviciile publice din afara marilor orașe. Această linie de clivaj politic a căpătat o importanță suplimentară în urma deciziei controversate a guvernului social-democrat, în timpul pandemiei de COVID-19, de a sacrifica întreaga populație de nurci a Danemarcei, ceea ce a devastat o industrie concentrată în zona rurală a Iutlandei.

DD continuă să susțină o politică de imigrație excepțional de restrictivă, inclusiv controale permanente la frontieră, mai puțini solicitanți de azil, mai multe repatrieri și cerințe mai ferme de asimilare culturală. Este, de asemenea, puternic critic față de centralizarea UE și dorește ca anumite competențe să fie retransferate Danemarcei, dar, spre deosebire de DF, nu pledează pentru ieșirea din Uniunea Europeană. Pe plan economic, combină reducerea impozitelor și a taxelor cu apărarea prestațiilor sociale, în special în zonele rurale și pentru pensionari.

Partidul s-a poziționat clar în blocul de centru-dreapta încă de la înființare. La alegerile parlamentare din 2026, sprijinul său a scăzut însă la 5,8% și zece mandate. Deși rămâne o forță importantă a dreptei naționaliste, a fost depășit categoric de Partidul Popular Danez, revenit în forță.

Rezumat Partidul Popular Danez

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: scăzut

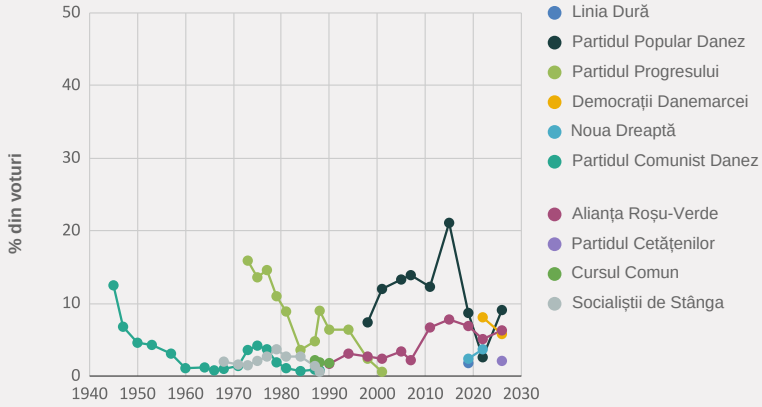
Rezumat Democrații Danemarcei

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: scăzut

Rezumat Alianța Roșu-Verde

Economie: stânga
Teme sociale: progresist
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: scăzut

Figura 17. Ponderea voturilor obținute de partidele contestatare în Danemarca, 1945–2026

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

ESTONIA

Naționalismul a fost o trăsătură recurentă a politicii estoniene atât înainte, cât și după restaurarea independenței în 1991. În anii 1990, chiar și partidele liberale și de centru-dreapta au pledat pentru politici relativ asimilaționiste față de numeroasa minoritate vorbitoare de limbă rusă din țară. Cu toate acestea, a rămas loc pentru alternative naționaliste mai radicale, deși acestea au fost în general mai slabe decât în Letonia și Lituania vecine, până la apariția Partidului Popular Conservator din Estonia (EKRE). Niciun partid situat la stânga social-democraților nu a obținut reprezentare parlamentară de la independența din 1991.

Partidul Independenței Naționale Estoniene (ERSP), de extremă dreaptă, a fost fondat în 1988 de disidenți naționaliști și anticomuniști. Înainte de independență, obiectivul său principal era restaurarea Estoniei ca stat suveran și necomunist. După 1991, a promovat o agendă puternic antirusă și etnonaționalistă, susținând că Estonia ar trebui să fie o națiune în primul rând a etnicilor estonieni. La primele alegeri parlamentare libere, din 1992, ERSP a obținut aproape 9% din voturi și a intrat în guvernul de coaliție de centru-dreapta care a guvernat până în 1995. Ulterior, a fuzionat cu Coaliția Națională Pro Patria, formând Uniunea Pro Patria, de orientare conservatoare.

Partidul de Centru (Keskerakond, EK) a fost fondat în 1991 ca succesor al Frontului Popular Estonian. Sub conducerea liderului său de lungă durată, Edgar Savisaar, partidul a fost adesea descris ca populist și criticat pentru stilul său de conducere

puternic personalizat, în timp ce Savisaar însuși a fost implicat în mai multe scandaluri de corupție. Partidul a fost inițial sceptic față de integrarea Estoniei în Uniunea Europeană, dar a renunțat treptat la pozițiile sale eurosceptice.

Pe plan economic, Partidul de Centru a ocupat în mod tradițional o poziție situată la stânga mainstream-ului politic estonian, adoptând în același timp poziții relativ conservatoare în privința unor teme sociale. Cu toate acestea, se definește ca partid social-liberal și face parte din grupul Renew Europe din Parlamentul European. Decizia sa de a forma un guvern de coaliție cu EKRE între 2019 și 2021 a generat critici interne considerabile.

Deși Partidul de Centru este uneori descris ca populist, mai ales în perioada conducerii lui Savisaar, nu este inclus în acest indice din cauza profilului său anti-establishment relativ slab. Cu toate acestea, ar trebui considerat un caz-limită, în special în primii săi ani.

Partidul Popular Conservator din Estonia (EKRE)

Partidul Popular Conservator din Estonia (EKRE) este cel mai de succes partid naționalist din statele baltice. A fost fondat în 2012 prin fuziunea dintre Uniunea Populară din Estonia, de orientare agrariană, și Mișcarea Patriotică Estoniană, de orientare naționalistă. De la formarea sa, EKRE s-a transformat dintr-un partid contestatar marginal într-unul dintre cele mai mari partide din Estonia. Cel mai mare succes electoral l-a obținut în 2019, când a câștigat 17,8% din voturi și a intrat la guvernare în coaliție cu Partidul de Centru și Pro Patria. Coaliția a rămas la putere până la începutul anului 2021.

EKRE combină naționalismul estonian cu o retorică populistă clasică, înfățișând elitele politice și liberale ca acționând împotriva intereselor „estonienilor obișnuiți” (Petsinis, 2019). Într-un interviu acordat The Guardian, fostul deputat și lider al organizației de tineret Ruuben

Kaalep a rezumat misiunea partidului drept lupta împotriva „înlocuirii populației autohtone”, a „agendei LGBT” și a „hegemoniei ideologice globale de stânga”.[27] Partidul se opune imigrației și multiculturalismului, susținând că Estonia ar trebui să rămână o națiune în primul rând a etnicilor estonieni. În același timp, a adoptat o abordare ambivalentă față de numeroasa minoritate vorbitoare de limbă rusă din țară, sperând să atragă alegătorii rusofoni conservatori pe plan social, fără a renunța la profilul său naționalist. Acest exercițiu de echilibru a modelat și politica externă a partidului.

EKRE este puternic conservator pe teme sociale, făcând campanie împotriva drepturilor LGBT, a studiilor de gen și a ceea ce descrie drept valori „globaliste”. Fostul lider al partidului, Mart Helme, a provocat o criză politică în 2020, în calitate de ministru de interne, după ce a sugerat că homosexualii ar face mai bine să se mute în Suedia.[28] Fiul său, Martin Helme, o altă figură de frunte a EKRE, declarase la televizor: „Vreau ca Estonia să fie o țară albă”.[29] Pe plan economic, EKRE ocupă o poziție relativ centristă în politica estoniană, combinând apelurile la reducerea impozitelor cu sprijinul pentru creșterea cheltuielilor sociale și pentru un rol mai intervenționist al statului. Partidul practică un euroscepticism moderat, pledând pentru un referendum privind apartenența Estoniei la UE, fără a merge până la a cere ieșirea imediată.

---

27 „Racism, sexism, Nazi economics: Estonia’s far right in power”, *The Guardian*, 21 mai 2019 (https://www.theguardian.com/world/2019/may/21/racism-sexism-nazi-economics-estonia-far-right-in-power)

28 „Estonia president slams minister over homophobic comments”, *Deutsche Welle*, 18 octombrie 2020 (https://www.dw.com/en/estonian-president-slams-interior-minister-over-homophobic-interview/a-55311378)

29 „Far-right party deputy: “We are the mainstream in Estonia””, *Deutsche Welle*, 14 martie 2019 (https://www.dw.com/en/far-right-party-deputy-we-are-the-mainstream-in-estonia/a-47893557)

EKRE și-a exprimat în repetate rânduri admirația față de Ungaria lui Viktor Orbán și față de Lege și Justiție (PiS) din Polonia. Partidul s-a numărat, de asemenea, printre cei mai fervenți susținători ai lui Donald Trump din Europa, începând din 2016. Atât fostul lider al partidului, Mart Helme, cât și succesorul său, Martin Helme, au susținut că victoria lui Joe Biden la alegerile prezidențiale americane din 2020 a fost fraudată, iar Mart Helme a demisionat din funcția de ministru de interne după ce l-a acuzat pe Biden de corupție.[30] Mai mulți reprezentanți de frunte au criticat, de asemenea, radiodifuzorul public estonian și au susținut că jurnaliștii părtinitori politic ar trebui concediați. În perioada în care EKRE s-a aflat la guvernare, cunoscutul jurnalist Ahto Lobjakas a demisionat din radiodifuziunea publică, declarând că nu mai simțea că poate lucra independent.

Înainte de invazia pe scară largă a Rusiei în Ucraina, EKRE a fost adesea criticat pentru pozițiile sale comparativ conciliante față de Moscova, iar înaintea alegerilor pentru Parlamentul European din 2019 partidul a fost acuzat că ar fi fost infiltrat de oligarhi ruși. După invazie, partidul a adoptat însă o poziție considerabil mai critică față de Rusia. Cu toate acestea, dezacordurile privind Rusia, împreună cu disputele legate de conducerea internă a partidului și de retorica sa tot mai conflictuală, au contribuit la o scindare majoră după alegerile parlamentare din 2023. După înfrângerea electorală, EKRE a urmat și o strategie de obstrucționare parlamentară sistematică.

În 2024, șase dintre cei 17 deputați ai partidului au plecat pentru a forma partidul desprins Naționaliștii și Conservatorii Estonieni (ERK).[31] Scindarea l-a implicat și pe primul europarlamentar al partidului, Jaak Madison – adesea descris drept chipul public mai moderat și mai șlefuit al EKRE, care stârnise anterior controverse scriind că fascismul conținea „multe nuanțe pozitive” și lăudând

30 „Högerpopulisterna vinner terräng i Estland”, *Hufvudstadsbladet*, 4 martie 2023 (https://www.hbl.fi/2023-03-04/hogerpopulisterna-vinner-terrang-i-estland-u_amU/)

31 „National conservative party leader: EKRE looking at tough times”, *ERR News*, 12 iunie 2024 (https://news.err.ee/1609369076/national-conservative-party-leader-ekre-looking-at-tough-times)

aspecte ale bilanțului economic al Germaniei naziste[32] –, precum și majoritatea organizației de tineret a EKRE, condusă de Ruuben Kaalep. După ce a fost reales în Parlamentul European în 2024, Madison s-a alăturat Partidului de Centru și a trecut din grupul Patrioți pentru Europa (fostul ID) în ECR.

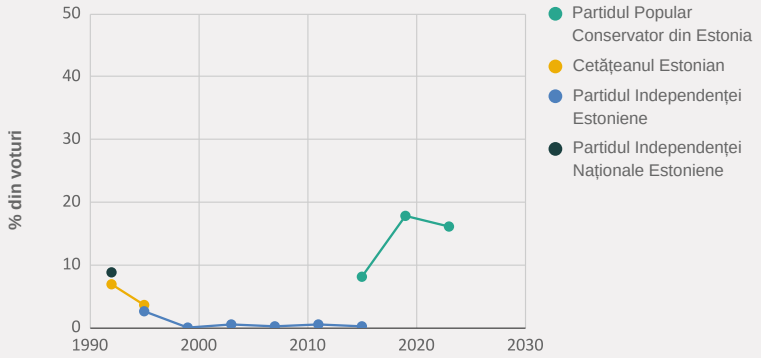
Noul partid a atras până acum doar un sprijin limitat în sondajele de opinie, în timp ce EKRE însuși a coborât la cele mai scăzute niveluri din sondaje din ultimii peste cinci ani. Partidul a obținut, de asemenea, un rezultat slab la alegerile locale din 2025, pierzând aproximativ cinci puncte procentuale față de alegerile municipale anterioare, și a rămas al patrulea cel mai mare partid din Estonia în primăvara lui 2026.

32 „EKRE could join Center as second ‘pariah” after party defends new MP’s controversial 2012 blog post’, *ERR News*, 3 martie 2015 (https://news.err.ee/115323/ekre-could-join-center-as-second-pariah-after-party-defends-new-mp-s-controversial-2012-blog-post)

Rezumat EKRE

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Figura 18. Ponderea voturilor obținute de partidele contestatare în Estonia, 1992–2023

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

FINLANDA

Finlanda a avut una dintre cele mai puternice mișcări comuniste din Europa Occidentală în deceniile de după război, iar reprezentanți comuniști au participat la mai multe guverne. În anii 1970 și 1980, Partidul Rural Finlandez, de orientare agrarian-populistă, a contestat partidele consacrate. Cel mai important partid contestatar din ultimele decenii a fost Partidul Finlandezilor (PS), național-conservator, care s-a impus în anii 2010 ca unul dintre principalele partide politice ale Finlandei, a participat la mai multe guverne și a supraviețuit unei scindări majore. Din 2023, este al doilea cel mai mare partid din coaliția de guvernare. În iulie 2026, înregistra în sondaje în jur de 14%, cu aproximativ cinci puncte procentuale mai puțin decât la alegerile parlamentare din 2023.

Finlanda s-a numărat printre țările vest-europene în care comuniștii s-au bucurat de cel mai puternic sprijin electoral după Al Doilea Război Mondial. Deși Partidul Comunist fusese interzis înainte de război și în timpul acestuia, a reapărut în 1944 în cadrul Ligii Democratice a Poporului Finlandez (SKDL), o alianță largă de stânga dominată de comuniști și asemănătoare, în linii mari, organizațiilor de tip front popular înființate în alte părți ale Europei postbelice. Între anii 1940 și 1980, SKDL a obținut constant între 15 și 25% din voturi. A participat la guvernare de trei ori: în 1946–48, 1966–70 și 1977–82. La alegerile din 1958, a devenit cel mai mare partid din Finlanda, deși a rămas departe de o majoritate parlamentară absolută.

În anii 1950 și 1960, SKDL a rivalizat ca forță electorală cu Partidul Social-Democrat, ceea ce a dus la o competiție acerbă, în special în cadrul mișcării sindicale. Președintele Urho Kekkonen considera includerea comuniștilor la guvernare un mijloc de a-i integra și de a-i modera, o strategie descrisă adesea drept „îmbrățișarea până la sufocare". La începutul anilor 1970, conducerea partidului a îmbrățișat tot mai mult eurocomunismul, în timp ce o facțiune stalinistă influentă, cunoscută sub numele de taistoiști, a rămas în cadrul organizației. În ciuda diferențelor ideologice profunde, taistoiștilor li s-a permis să rămână, în parte pentru că Moscova amenința că își va retrage sprijinul financiar dacă mișcarea s-ar scinda. Abia la mijlocul anilor 1980 diviziunea a devenit oficială, când marxist-leniniștii ortodocși au înființat Alternativa Democratică (Deva). Deva a obținut 4% din voturi în 1987, dar și-a pierdut reprezentarea parlamentară în 1991. Cea mai mare parte a SKDL s-a alăturat ulterior noii Alianțe de Stânga (VAS), înființată în 1990, care a evoluat treptat într-un partid socialist democratic cu un profil progresist pe teme sociale. Deși unii cercetători au remarcat elemente populiste în retorica sa timpurie, este clasificat în general ca partid de stânga radicală, nu ca partid populist de stânga.

Finlanda are, de asemenea, o lungă tradiție de populism agrarian. Partidul Rural Finlandez (SMP) a fost fondat în 1959 de liderul său de lungă durată, Veikko Vennamo, în urma unei scindări din Uniunea Agrară (actualul Partid de Centru). Partidul a obținut descoperirea electorală în 1970, cu o platformă populistă axată pe „oamenii uitați", în special micii fermieri și șomerii (Arter 2010).

După scăderea sprijinului electoral și o serie de conflicte interne în a doua jumătate a anilor 1970, Vennamo s-a retras din politică și a fost succedat de fiul său, Pekka, căruia îi lipsea carisma politică a tatălui. Cu toate acestea, SMP a revenit la peste 9% din voturi la alegerile din 1983 și a intrat ulterior într-un guvern de coaliție de centru-stânga. Patru ani mai târziu, a intrat într-o coaliție condusă de Partidul Coaliției Naționale, de centru-dreapta, și a rămas la guvernare până în 1990.

SMP combina retorica anti-establishment cu o critică dură la adresa elitelor politice, culturale și academice. Punea accentul pe valorile creștine, s-a opus dezincriminării homosexualității în 1971, a adoptat un profil naționalist și a criticat statutul privilegiat al limbii suedeze și al minorității vorbitoare de limbă suedeză.

Partidul Finlandezilor

După prăbușirea SMP în anii 1990, mai mulți membri proeminenți – printre care liderul partidului, Raimo Vistbacka, și secretarul partidului, Timo Soini – au fondat Partidul Finlandezilor (PS) în 1995. Noul partid a rămas marginal din punct de vedere electoral în primul său deceniu, obținând doar în jur de 1% din voturi atât în 1999, cât și în 2003. Sprijinul a crescut la 4% în 2007, înainte ca partidul să obțină descoperirea în 2011, când s-a clasat pe locul al treilea cu 19% din voturi. Soini, care conducea partidul din 1997, a primit mai multe voturi preferențiale decât orice alt candidat atât la alegerile pentru Parlamentul European din 2009, cât și la alegerile parlamentare din 2011.

După alegerile din 2011, Partidul Finlandezilor a intrat în negocieri de coaliție cu Partidul Coaliției Naționale și cu social-democrații. În cele din urmă, a refuzat însă să intre la guvernare din cauza opoziției sale față de mecanismele de salvare ale UE create în timpul crizei din zona euro.

După ce și-a păstrat poziția de al treilea cel mai mare partid din Finlanda la alegerile din 2015, Partidul Finlandezilor a intrat la guvernare împreună cu Partidul Coaliției Naționale și cu Partidul de Centru. Soini a devenit ministru de externe, iar sub conducerea sa partidul și-a moderat atât poziția eurosceptică, cât și retorica anti-establishment.

În 2017, Soini s-a retras și a fost succedat de Jussi Halla-aho, care devenise una dintre cele mai proeminente voci anti-imigrație din Finlanda prin intermediul blogului său, *Scripta*. După alegerea

sa, liderii partidelor din coaliție au declarat că nu sunt dispuși să continue guvernarea cu Partidul Finlandezilor condus de Halla-aho. Drept urmare, toți miniștrii Partidului Finlandezilor au părăsit partidul pentru a înființa Reforma Albastră, permițând guvernului de coaliție să supraviețuiască, în timp ce Partidul Finlandezilor a trecut din nou în opoziție.

Reforma Albastră nu a reușit să obțină reprezentare parlamentară la alegerile din 2019, în timp ce Partidul Finlandezilor s-a impus din nou ca unul dintre cele mai puternice partide din Finlanda. Campania sa electorală a inclus un videoclip intens comentat, în care un monstru furios îi ataca pe liderii politici „trădători" ai țării.

Riikka Purra i-a succedat lui Halla-aho la conducerea partidului în 2021. La alegerile din 2023, a condus Partidul Finlandezilor la cel mai bun rezultat al său de până acum, clasându-se pe locul al doilea cu 20% din voturi. Partidul a intrat apoi la guvernare pentru a doua oară, împreună cu Partidul Coaliției Naționale, creștin-democrații și Partidul Popular Suedez. În prezent deține șapte portofolii ministeriale, inclusiv Ministerul Finanțelor, condus de Purra.

În ultimii ani, Partidul Finlandezilor s-a confruntat cu mai multe mici grupări disidente pe marginea sa radicală. Deputatul Ano Turtiainen a fost exclus din grupul parlamentar al Partidului Finlandezilor în 2020, în urma unei postări rasiste pe rețelele sociale[33], iar din partidul însuși în 2021. Ulterior, a fondat Puterea Aparține Poporului, un partid puternic prorus și anti-NATO, cu legături cu medii de extremă dreaptă și neonaziste.[34] Un alt mic partid extremist, Mișcarea Albastru-Negru, a apărut în urma unei scindări în cadrul organizației de tineret a partidului. Liderul său, Toni Jalonen, a părăsit Partidul Finlandezilor după ce s-a declarat

33 „Finns Party parliamentary group ejects MP over racist tweet", *Yle News*, 4 iunie 2020 (https://yle.fi/a/3-11386276)

34 „VKK holds first party meeting, Russian embassy to send representative", *Yle News*, 17 iunie 2022 (https://yle.fi/a/3-12499041)

public fascist.[35] Anterior, fusese criticat pentru că publicase pe Twitter o fotografie a unei familii de culoare însoțită de comentariul: „votați Partidul Adevăraților Finlandezi ca să nu devină acesta viitorul Finlandei”.[36]

Din punct de vedere ideologic, Partidul Finlandezilor combină național-conservatorismul cu intervenționismul economic. Este conservator pe plan social, susținând în același timp un stat social relativ extins, o progresivitate fiscală mai mare și sprijinul statului pentru agricultură și industrie. Soini l-a descris cândva drept „un partid al muncitorilor fără socialism”.[37] Partidul este puternic naționalist și se opune de mult timp predării obligatorii a limbii suedeze în școlile finlandeze, pledând în schimb pentru politici menite să consolideze identitatea națională finlandeză.

Partidul Finlandezilor rămâne moderat eurosceptic. Deși continuă să considere ieșirea din Uniunea Europeană un obiectiv pe termen lung, susține că Finlanda ar trebui să rămână în UE în viitorul apropiat pentru a-și apăra interesele. Partidul s-a opus inițial aderării la NATO din considerente de suveranitate, dar și-a inversat poziția după invazia pe scară largă a Rusiei în Ucraina din 2022. De atunci, a devenit unul dintre cele mai consecvent antiruse partide populiste din Europa.

De la revenirea la guvernare în 2023, Partidul Finlandezilor a avut cel mai mare impact asupra politicilor în domeniul migrației și al justiției penale. A obținut reguli substanțial mai stricte privind cetățenia, permisele de ședere, azilul și migrația în scopul reîntregirii familiei, sprijinind totodată pedepse penale mai aspre și

35 „Finns Party to sack youth wing’s vice chair for declaring himself a fascist”, *Yle News*, 24 februarie 2020 (https://yle.fi/a/3-11225062)

36 „Finns Party youth wing members charged with inciting ethnic hatred”, *Yle News*, 4 noiembrie 2020 (https://yle.fi/a/3-11630631)

37 „Finnish elections: a rare moment of stability in European politics?”, *Europe Elects*, 26 martie 2019 (https://europeelects.eu/2019/03/26/finnish-elections-a-rare-moment-of-stability-in-european-politics/)

extinderea competențelor poliției. Partidul a influențat și politica energetică, promovând energia nucleară și o agendă climatică ceva mai puțin ambițioasă. În schimb, s-a aliniat în mare măsură pozițiilor mainstream ale guvernului în materie de politică externă și europeană, inclusiv sprijinului ferm pentru Ucraina. În același timp, partidul a continuat să genereze controverse politice. În 2024, *The New York Times* rezuma primul său an de la revenirea la guvernare observând că „un ministru a trebuit să își ceară scuze pentru remarci rasiste, un altul a fost forțat să demisioneze după ce a făcut referiri naziste, iar cel mai recent, un parlamentar a fost exclus din partid după ce a tras cu o armă în fața unui bar”.[38]

Partidul Finlandezilor este reprezentat în Parlamentul European din 2009. A fost membru fondator al grupului Europa Libertății și Democrației (EFD), s-a alăturat Conservatorilor și Reformiștilor Europeni (ECR) după alegerile din 2014, a trecut la Identitate și Democrație (ID) în 2019 și a revenit în ECR în 2023, după revenirea sa la guvernare. Alegerile pentru Parlamentul European din 2024 au reprezentat o mare dezamăgire pentru partid, care a pierdut unul dintre cele două mandate și a obținut doar 7% din voturi.

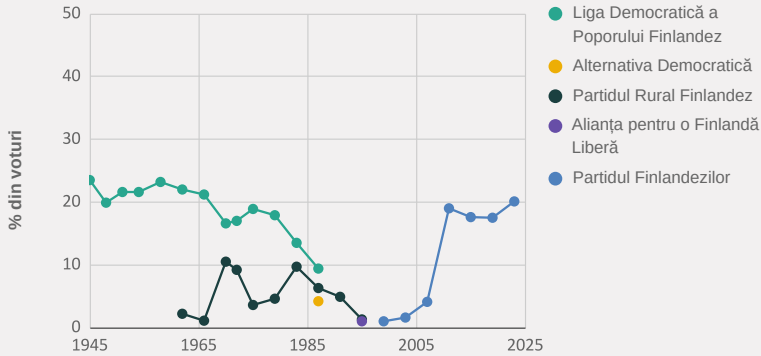
În iunie 2026, partidul înregistra în sondaje în jur de 14%, fiind al treilea cel mai mare partid din Finlanda, cu aproximativ cinci puncte procentuale mai puțin decât la alegerile din 2023.

38 „Finnish Lawmaker Is Expelled From Party After Shooting Outside Nightclub”, The New York Times, 13 mai 2024 (https://www.nytimes.com/2024/05/13/world/europe/finland-mp-expelled-timo-vornanen.html)

Rezumat PS

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: scăzut

Figura 19. Ponderea voturilor obținute de partidele contestatare în Finlanda, 1945–2023

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

FRANȚA

Printre democrațiile consolidate, Franța se distinge în mai multe privințe. Președintele exercită o putere politică mai mare decât orice alt șef de stat din Europa de Vest, iar istoria politică modernă a țării a fost marcată de perioade repetate de turbulențe instituționale și sociale. Alegătorii francezi au oferit, de asemenea, în mod constant un sprijin neobișnuit de puternic partidelor atât de stânga radicală, cât și de dreapta radicală.

Partidul Comunist Francez (PCF), fondat în 1920, a fost unul dintre puținele partide comuniste din Europa de Vest care au devenit forța dominantă a stângii. Adesea a obținut rezultate mai bune decât Partidul Socialist (PS), a întreținut legături strânse cu puternica confederație sindicală CGT și a controlat influentul ziar *L'Humanité*. Asemenea mai multor partide comuniste apropiate de Moscova, PCF a dobândit o legitimitate considerabilă datorită rolului său în rezistență în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial și a obținut rezultate puternice la primele alegeri postbelice.

PCF a participat la primele guverne postbelice în cadrul așa-numitului sistem tripartit, alături de socialiști și creștin-democrați. În 1947 însă a fost exclus de la guvernare și a rămas ulterior izolat politic timp de decenii, în mare parte din cauza relației sale strânse cu Uniunea Sovietică.

Cu toate acestea, în rândul alegătorilor, partidul a rămas cea mai puternică forță a stângii franceze până în 1978. La alegerile parlamentare din 1956, PCF a devenit cel mai mare partid din țară, o realizare excepțională pentru un partid comunist din Europa de Vest. Sprijinul său a scăzut ulterior treptat. Spre deosebire de Partidul Comunist Italian și de alte partide similare din Europa de Vest, PCF a respins în anii 1970 turnura eurocomunistă și a păstrat în schimb o orientare relativ ortodoxă, prosovietică. În aceeași perioadă, reprezentanți marcanți ai partidului au adoptat ocazional o retorică puternic restrictivă în privința imigrației.

PCF a revenit la guvernarea națională după victoria lui François Mitterrand în alegerile prezidențiale din 1981, deși era deja clar subordonat Partidului Socialist. Inițial, patru miniștri comuniști au intrat în guvern. Participarea lor a provocat îngrijorare în rândul unor aliați occidentali ai Franței, în timp ce Mitterrand a menținut în paralel o linie deliberat fermă față de Moscova.

Robert Hue i-a succedat în 1994 la conducerea partidului lui Georges Marchais, lider vreme îndelungată, și a inițiat reforme ale organizării puternic centralizate a partidului și ale identității sale marxist-leniniste. PCF a participat din nou la guvernare între 1997 și 2002, sub premierul socialist Lionel Jospin. Declinul electoral continuu din anii 2000 l-a împins tot mai mult spre alianțe electorale mai largi ale stângii.

Alegerile europene au oferit multă vreme PCF o arenă suplimentară importantă. Începând cu primele alegeri directe pentru Parlamentul European din 1979, a fost, alături de comuniștii italieni, unul dintre principalele partide din grupurile comuniste și de stânga radicală ale Parlamentului. Forța sa electorală proprie a scăzut însă în cele din urmă, iar în 2019 PCF nu a reușit să obțină reprezentare pe propria listă.

Franța Nesupusă (LFI)

O nouă forță a stângii radicale a apărut în jurul lui Jean-Luc Mélenchon. După o lungă carieră în Partidul Socialist, Mélenchon a plecat în 2008 și a fondat Partidul de Stânga (PG). PG s-a alăturat ulterior PCF și altor organizații pentru a forma Frontul de Stânga. Mélenchon a devenit candidatul acestuia la alegerile prezidențiale din 2012.

În 2016 a creat La France Insoumise (LFI), inițial ca mișcare și platformă electorală centrată pe campania sa prezidențială din 2017. Mélenchon a obținut aproape 20% la acele alegeri și a repetat performanța în 2022, când a fost aproape de a se califica în turul al doilea.

Pentru alegerile parlamentare de mai târziu din 2022, LFI s-a alăturat socialiștilor, ecologiștilor, comuniștilor și unor partide mai mici în Noua Uniune Populară Ecologistă și Socială (NUPES). LFI a fost forța dominantă în cadrul alianței, ceea ce a marcat o schimbare importantă în raportul de forțe din stânga franceză.

NUPES s-a dovedit totuși slab coezivă. Tensiunile au devenit deosebit de intense după atacul Hamas asupra Israelului din octombrie 2023, când reprezentanți de rang înalt ai LFI au refuzat inițial să califice atacul drept terorism, iar retorica lui Mélenchon a atras critici puternice din partea socialiștilor și a altor parteneri.[39] În sens mai larg, dezacordurile privind conducerea lui Mélenchon, politica europeană și războiul din Gaza au contribuit la prăbușirea de facto a NUPES.

Stânga s-a reunit totuși cu o rapiditate remarcabilă după ce președintele Emmanuel Macron a dizolvat Adunarea Națională în

39 „Mélenchon has become a problem for the entire French left", *Le Monde*, 12 octombrie 2023 (https://www.lemonde.fr/en/opinion/article/2023/10/12/melenchon-has-become-a-problem-for-the-entire-french-left_6166285_23.html)

urma alegerilor europene din 2024. LFI, socialiștii, ecologiștii și comuniștii au creat o nouă alianță, Noul Front Popular (NFP). La alegerile parlamentare care au urmat, alianța a obținut în mod neașteptat cele mai multe mandate, deși a rămas departe de o majoritate. Cooperarea nu a rezolvat diviziunile profunde dintre LFI și componentele mai moderate ale stângii.

LFI își are rădăcinile în stânga radicală și combină un program economic puternic redistributiv cu o abordare populistă clară, comparabilă în anumite privințe cu cea a Podemos din Spania și a Syriza din Grecia. În chestiunile culturale și sociale, LFI adoptă în general poziții progresiste, inclusiv în privința imigrației, a drepturilor minorităților, a egalității de gen și a drepturilor LGBT. Profilul său progresist mai larg a fost însă complicat de controverse repetate legate de antisemitism. Mélenchon și alte figuri de frunte au fost acuzați că minimizează antisemitismul și că folosesc o retorică ce apelează la stereotipuri antisemite, în special după atacurile Hamas din octombrie 2023.[40] LFI respinge ferm acuzația că partidul însuși ar fi antisemit, însă controversa a generat tensiuni serioase cu alte partide ale stângii franceze.

Profilul democratic al LFI este, de asemenea, mai ambiguu decât cel al majorității partidelor mainstream de stânga. Partidul participă pe deplin la democrația electorală și nu pledează pentru abolirea competiției democratice, însă conducerea sa puternic personalizată, atitudinea confruntațională față de instituții și de disidența internă, precum și istoricul de simpatie sau acomodare al lui Mélenchon față de guverne autoritare din străinătate indică o direcție mai iliberală. Aici se înscriu apărarea, în trecut, a Venezuelei lui Hugo Chávez și atitudinea

40 „Elections législatives : les accusations d’antisémitisme contre LFI ont empoisonné la campagne de la gauche”, *Le Monde*, 28 iunie 2024 (https://www.lemonde. fr/politique/article/2024/06/28/elections-legislatives-les-accusations-d-antisemitisme-contre-lfi-ont-empoisonne-la-campagne-de-la-gauche_6245007_823448.html)

sa relativ conciliantă față de Rusia lui Putin înainte de invadarea Ucrainei.[41]

Relația sa cu integrarea europeană este mai complicată. LFI nu pledează pentru ieșirea din Uniunea Europeană, dar dorește o renegociere fundamentală a cadrului economic și instituțional al acesteia. Partidul a susținut explicit că un guvern francez de stânga ar trebui să fie pregătit să nu respecte regulile europene atunci când acestea împiedică punerea în aplicare a programului său.

Și politica externă a distins LFI de mainstream-ul politic francez. Mélenchon a avut anterior o viziune conciliantă față de Rusia, a apărat pretenția Rusiei asupra Crimeii după anexarea din 2014 și s-a opus sancțiunilor. LFI a condamnat invazia pe scară largă a Ucrainei de către Rusia în 2022 și sprijină suveranitatea Ucrainei, dar a rămas mult mai sceptică decât partidele mainstream franceze față de escaladarea militară și a pus accentul pe negocieri și diplomație. Mișcarea susține, de asemenea, o politică externă franceză mai independentă și retragerea din structura militară integrată a NATO.

Mai multe organizații mai mici de extremă stângă și-au păstrat, de asemenea, un sprijin electoral limitat, în special formațiunea trotskistă Lupta Muncitorească (LO).

Și dreapta radicală are o istorie lungă în Franța postbelică. Un precursor important a fost Uniunea pentru Apărarea Comercianților și Meșteșugarilor (UDCA) a lui Pierre Poujade, apărută în 1953 dintr-o revoltă fiscală a negustorilor și micilor întreprinzători din sudul Franței.

41 „Jean-Luc Mélenchon : « A quoi bon un candidat du Parti socialiste ? »”, *Le Monde*, 5 ianuarie 2017 (https://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2017/article/2017/01/05/jean-luc-melenchon-a-quoi-bon-un-candidat-du-ps_5057887_4854003.html)

Poujadismul combina rezistența față de impozitare, centralizarea birocratică, urbanizare și modernizarea economică cu o revoltă antisistem mai largă împotriva elitei politice. Politologul Catherine Fieschi (2019) l-a descris drept „o revoltă fiscală deghizată în rebeliune politică". Retorica lui Poujade era agresiv populistă: își celebra lipsa de educație formală și a descris, notoriu, Adunarea Națională drept cel mai mare bordel din Paris. Mișcarea conținea, de asemenea, puternice curente antisemite și apăra cu înverșunare Algeria franceză.

Unul dintre candidații aleși ai mișcării la alegerile parlamentare din 1956 a fost Jean-Marie Le Pen, care, la 27 de ani, a devenit cel mai tânăr membru al Adunării Naționale. Le Pen a devenit rapid cunoscut pentru retorica sa confruntațională și pentru apărarea pătimașă a Algeriei franceze.

Poujadiștii au obținut peste 11% din voturi în 1956, șocând establishmentul politic, însă succesul lor s-a dovedit de scurtă durată. Mișcarea a dispărut în mare măsură în câțiva ani.

Adunarea Națională (RN)

Le Pen s-a implicat ulterior în mai multe organizații de extremă dreaptă, înainte de a deveni, în 1972, primul președinte al Frontului Național (FN). Noul partid a reunit o colecție eterogenă de naționaliști, foști colaboraționiști, activiști din mediul războiului din Algeria și alte grupări de extremă dreaptă. Din punct de vedere organizatoric, a fost parțial inspirat de mai reușita Mișcare Socială Italiană (MSI).

FN avea să devină în cele din urmă cel mai important partid de extremă dreaptă din Europa de Vest postbelică. Importanța sa a depășit cu mult granițele Franței: sub conducerea lui Le Pen, a contribuit la dezvoltarea unor teme, a unei retorici și a unor strategii politice preluate ulterior de partide contestatare de pe întregul continent.

În primul său deceniu, FN a rămas totuși nesemnificativ din punct de vedere electoral. Afirmarea sa a început la alegerile locale din 1983 și s-a consolidat la alegerile pentru Parlamentul European din 1984, când partidul a obținut în jur de 11%. Alegerile europene i-au oferit lui Le Pen acces la dezbaterile televizate naționale și au contribuit la transformarea sa într-o figură politică de prim-plan.

Reprezentanții FN au contribuit ulterior la înființarea primului grup consistent de extremă dreaptă din Parlamentul European ales direct, alături de MSI italian și de alte partide naționaliste. Astfel, Parlamentul European a devenit o arenă importantă pentru internaționalizarea dreptei radicale postbelice.

Înaintea alegerilor parlamentare din 1986, centru-dreapta franceză era divizată în privința acceptabilității cooperării cu FN. Introducerea reprezentării proporționale a permis partidului să intre în Adunarea Națională cu 35 de deputați. Adversarii conservatori ai președintelui Mitterrand l-au acuzat că a schimbat deliberat sistemul electoral pentru a divide dreapta.[42]

Reintroducerea sistemului majoritar în două tururi în 1988 a eliminat cea mai mare parte a reprezentării FN, deși partidul și-a menținut în jur de 10% din voturi. În același an, Le Pen a obținut 14,4% la alegerile prezidențiale.

Sprijinul a continuat să crească în anii 1990, în timp ce partidul a rămas în mare măsură izolat de competitorii săi la nivel național. A obținut succese locale importante, inclusiv victorii în mai multe alegeri pentru funcția de primar.

---

42 „Qui est responsable de la montée du Front national ? M. Mitterrand s'offusque des attaques portées contre lui. Il n'a pas tout à fait tort", *Le Monde*, 21 iunie 1990 (https://www.lemonde.fr/archives/article/1990/06/21/qui-est-responsable-de-la-montee-du-front-national-m-mitterrand-s-offusque-des-attaques-portees-contre-lui-il-n-a-pas-tout-a-fait-tort_3993108_1819218.html)

Politica confruntațională a lui Le Pen a degenerat uneori și în violență fizică. În timpul campaniei parlamentare din 1997, el a agresat-o pe candidata socialistă Annette Peulvast-Bergeal în cursul unei altercații la Mantes-la-Jolie. Condamnarea sa ulterioară a inclus o perioadă de un an de interdicție de a candida, care l-a costat în cele din urmă, în 2000, atât locul în consiliul regional Provence-Alpes-Côte d'Azur, cât și mandatul din Parlamentul European.[43]

În 2002, Jean-Marie Le Pen a produs unul dintre marile șocuri ale politicii franceze moderne, învingându-l pe premierul socialist Lionel Jospin și calificându-se în turul al doilea al alegerilor prezidențiale. Rezultatul a generat o mobilizare masivă împotriva extremei drepte. Alegători de la stânga radicală până la centru-dreapta s-au strâns în jurul președintelui în exercițiu Jacques Chirac, care l-a învins pe Le Pen cu o diferență covârșitoare.

Restul deceniului a fost mai dificil pentru FN, cu un sprijin electoral în scădere și probleme financiare și organizatorice persistente. În 2011, Jean-Marie Le Pen a cedat în cele din urmă conducerea fiicei sale, Marine Le Pen.

Relația dintre dreapta mainstream și FN a fost inițial ambiguă. În anii 1980, o parte din RPR și UDF au experimentat aranjamente electorale locale și cooperare tactică cu extrema dreaptă. La Dreux, în 1983, de exemplu, dreapta mainstream și-a unit forțele cu FN pentru a câștiga controlul asupra primăriei, iar alte aranjamente locale au urmat mai târziu în cursul deceniului.

43 „La cour d'appel de Versailles condamne Jean-Marie Le Pen à un an d'inéligibilité", *Le Monde*, 19 noiembrie 1998 (https://www.lemonde.fr/archives/article/1998/11/19/la-cour-d-appel-de-versailles-condamne-jean-marie-le-pen-a-un-an-d-ineligibilite_3696515_1819218.html); „Jean-Marie Le Pen privé de mandats et en panne de relève", *Le Monde*, 24 aprilie 2000 (https://www.lemonde.fr/societe/article/2000/04/24/jean-marie-le-pen-prive-de-mandats-et-en-panne-de-releve_51938_3224.html)

Începând cu sfârșitul anilor 1980 însă, Jacques Chirac și conducerea națională a dreptei mainstream s-au îndreptat tot mai mult spre un *cordon sanitaire*. În 1988, RPR a condamnat formal atât alianțele naționale, cât și pe cele locale cu FN, legând explicit această poziție de respingerea rasismului și a antisemitismului. Deși politicieni locali au continuat ocazional să conteste principiul – cel mai spectaculos în timpul alegerilor regionale din 1998 –, respingerea morală și politică a cooperării de către Chirac a contribuit la impunerea excluderii FN ca normă dominantă în dreapta franceză.

Marine Le Pen a inițiat un proces deliberat de *dédiabolisation* – „dedemonizare" –, menit să distanțeze partidul de imaginea sa extremistă și să îl facă acceptabil pentru un electorat mult mai larg. Strategia a inclus moderarea unor poziții programatice, schimbarea retoricii partidului, recrutarea de noi candidați și, în cele din urmă, redenumirea organizației în Rassemblement National (RN). Gestul cel mai simbolic a fost excluderea propriului tată din partidul pe care acesta îl fondase.

FN-ul lui Jean-Marie Le Pen fusese partidul contestatar populist prin excelență. Sloganul „Le Pen – le Peuple" sintetiza pretenția sa de a-i reprezenta pe cetățenii francezi obișnuiți împotriva unui establishment corupt. Partidul păstra, de asemenea, elemente importante ale tradiției reacționare asociate poujadismului și Algeriei franceze. Naționalismul său era puternic etnic, nu republican, iar antisemitismul rămânea vizibil printre reprezentanții de frunte.

Marine Le Pen a reușit să marginalizeze o mare parte din această retorică mai veche. Opoziția față de imigrație rămâne totuși centrală pentru identitatea politică a RN, partidul prezentând imigrația pe scară largă ca pe o amenințare la adresa identității franceze, a coeziunii sociale și a securității.

În chestiunile culturale, partidul s-a moderat selectiv, nu cuprinzător. Rămâne puternic restrictiv în privința imigrației și

pune accentul pe identitatea națională, pe ordinea publică și pe opoziția față de islamul politic, dar a devenit mai puțin convențional conservator în unele chestiuni ce țin de stilul de viață individual. De exemplu, parlamentarii RN au fost divizați, nu uniform împotrivă, atunci când Adunarea Națională a votat în 2024 consacrarea constituțională a dreptului la avort.

Din punct de vedere economic, FN s-a situat istoric clar la dreapta și a fost influențat de gândirea neoliberală în anii 1980. Sub conducerea lui Marine Le Pen, s-a deplasat substanțial spre naționalism economic, protecționism și apărarea statului bunăstării. RN a atacat în mod repetat guvernele centriste din stânga în privința pensiilor, a puterii de cumpărare și a serviciilor publice.

În același timp, partidul combină aceste poziții cu reduceri de impozite, sprijin pentru întreprinderi și naționalism economic. Sub Jordan Bardella, unele teme mai orientate spre piață au redevenit vizibile. Prin urmare, RN este greu de poziționat clar pe axa economică tradițională stânga-dreapta și este clasificat aici, cel mai potrivit, drept centrist din punct de vedere economic.

Politica sa europeană a trecut printr-un proces similar de moderare. FN a fost istoric puternic ostil integrării europene, iar Marine Le Pen a făcut campanie în 2017 pentru ieșirea din zona euro. Aceste poziții au fost ulterior abandonate. RN acceptă acum calitatea de membru a Franței atât în Uniunea Europeană, cât și în zona euro, pledând totodată pentru o Uniune mult mai laxă, centrată pe state-națiune suverane, pentru controale naționale mai stricte la frontiere și pentru restabilirea competențelor naționale.

Această moderare nu a eliminat simbolistica politică puternic suveranistă a partidului. După alegerile municipale din 2026, mai mulți primari RN nou-aleși au îndepărtat drapelele Uniunii Europene de pe primării. La Carcassonne, primarul Christophe Barthès s-a filmat dând jos drapelul UE și a declarat că locul

acestuia ar trebui luat de drapele franceze.[44] Gesturi similare au avut loc în alte câteva localități controlate de RN, ilustrând tensiunea persistentă dintre abandonarea Frexitului de către conducerea partidului și atitudinile anti-UE mai confruntaționale, care rămân larg răspândite în cadrul partidului.

RN provine dintr-o tradiție puternic antiatlantistă, care timp de mulți ani a apropiat partidul de Rusia lui Putin. Abia mai recent, după invazia pe scară largă a Ucrainei de către Rusia în 2022, partidul a încercat să se distanțeze de Putin, deși persistă diferențe interne semnificative. În timp ce Bardella reprezintă aripa cea mai critică la adresa lui Putin, Le Pen continuă să adopte o poziție mai ambivalentă. Thierry Mariani, europarlamentar și una dintre figurile cele mai deschis prorusești ale partidului, a fost totuși candidatul partidului la funcția de primar al Parisului în 2026.[45]

Deși nu a participat niciodată la guvernarea națională, FN/RN a exercitat o influență considerabilă asupra politicilor franceze. Dreapta tradițională a adoptat treptat poziții tot mai restrictive în privința imigrației, Nicolas Sarkozy transformând imigrația și identitatea națională în teme centrale ale campaniei sale prezidențiale victorioase din 2007. Această convergență a continuat în anii 2010 și 2020, chiar în timp ce centru-dreapta tradițională, republicană și gaullistă, înregistra rezultate electorale tot mai dezamăgitoare.

RN a exploatat, de asemenea, opoziția față de restricțiile guvernamentale din timpul pandemiei de COVID-19, în special în rândul alegătorilor ostili obligativității vaccinării și certificatelor sanitare.

---

44 „Are the French removing the EU flag from public buildings and is it illegal?”, *Euronews*, 1 aprilie 2026 (https://www.euronews.com/my-europe/2026/04/01/are-the-french-removing-the-eu-flag-from-public-buildings-and-is-it-illegal)

45 „France’s far right faces internal split over Russia”, *Politico Europe*, 22 septembrie 2026 (https://www.politico.eu/article/france-far-right-faces-internal-split-over-russia/)

Avansul electoral al partidului s-a accelerat considerabil în anii 2020. Marine Le Pen a obținut 41,5% în turul al doilea al alegerilor prezidențiale din 2022, de departe cea mai puternică performanță prezidențială a dreptei radicale franceze până atunci. La alegerile parlamentare de mai târziu în același an, RN a realizat o afirmare la fel de importantă, câștigând 89 de mandate și stabilind pentru prima dată în cadrul celei de-a Cincea Republici o prezență parlamentară permanentă și numeroasă.

Jordan Bardella i-a succedat lui Marine Le Pen la președinția partidului în 2022, permițându-i acesteia să se concentreze pe politica parlamentară și prezidențială. Ascensiunea sa a lărgit, de asemenea, atractivitatea RN în rândul alegătorilor tineri și i-a sporit propriul profil național. Comparativ cu Le Pen, Bardella a fost în general asociat cu o viziune economică mai orientată spre piață, ceea ce îl face potențial mai atractiv pentru alegătorii de centru-dreapta și pentru cei conservatori din punct de vedere economic. Acest lucru a contribuit și la o imagine ceva mai convențională în străinătate, inclusiv în rândul unor segmente ale centru-dreptei europene, fără a implica vreo moderare fundamentală a pozițiilor RN privind imigrația, identitatea națională sau suveranitatea.

Alegerile europene din 2024 au marcat o nouă afirmare. Bardella a condus lista RN, care a obținut 31,4% din voturi și 30 de mandate – mai mult decât dublul sprijinului obținut de lista lui Macron. LFI a obținut 9,9% și nouă mandate, iar Reconquête a trecut și ea pragul, cu 5,5% și cinci mandate.

Amploarea victoriei RN l-a determinat pe Macron să dizolve Adunarea Națională imediat după alegerile europene. RN și aliații săi s-au clasat din nou pe primul loc ca număr de voturi în primul tur al alegerilor parlamentare. Cu toate acestea, retragerile tactice ample ale candidaților de stânga și centriști înaintea turului al doilea au împiedicat partidul să transforme acest sprijin într-o pluralitate parlamentară. În schimb, Noul Front Popular a ieșit cu cel mai mare bloc parlamentar.

La nivel european, poziția instituțională a RN s-a schimbat și ea după alegerile din 2024. Partidul fusese anterior forța dominantă în grupul Identitate și Democrație. Ulterior s-a alăturat nou-creatului grup Patrioți pentru Europa, împreună cu partide precum Fidesz al lui Viktor Orbán, iar Bardella a devenit președintele grupului.

Alegerile municipale din 2026 au adus noi câștiguri pentru RN, însă rezultatele au fost considerabil mai inegale decât ar fi sugerat forța sa la alegerile naționale și sondajele de opinie. Partidul și-a consolidat mai multe fiefuri existente, în special în sud-est și în nord, iar Louis Aliot a fost reales direct din primul tur la Perpignan. Cu toate acestea, RN nu a reușit să cucerească mai multe orașe mari pe care le vizase, printre care Marseille, Toulon și Nîmes, ceea ce subliniază limitele persistente ale atractivității sale în mare parte din Franța urbană.

Alegerile au scos totuși la iveală o schimbare politică potențial mai importantă. Între cele două tururi, RN a încheiat mai multe aranjamente locale cu candidați ai dreptei tradiționale, lucru care fusese multă vreme un tabu politic. Jordan Bardella a încurajat deschis această strategie, întinzând „mâna listelor de dreapta” și prezentând cooperarea drept o modalitate de a învinge stânga.[46] La Reims, de exemplu, candidata RN Anne-Sophie Frigout și-a unit lista cu cea a lui Stéphane Lang, un disident din Les Républicains. Aranjamentele au rămas limitate, nu sistematice, dar au reprezentat o nouă erodare a *cordon sanitaire* și se încadrează în strategia mai largă a lui Bardella de a face RN mai atractiv pentru alegătorii conservatori mainstream.

46 „2026 municipal election results: Key takeaways from a first round marked by low turnout”, *Le Monde*, 16 martie 2026 (https://www.lemonde.fr/en/politics/article/2026/03/16/2026-municipal-election-results-key-takeaways-from-a-first-round-marked-by-low-turnout_6751474_5.html)

Instituționalizarea tot mai accentuată a partidului a creat noi probleme pentru imaginea sa antisistem. În 2025, Marine Le Pen a fost condamnată în dosarul privind folosirea abuzivă a fondurilor Parlamentului European pentru plata angajaților naționali ai partidului. În iulie 2026, o curte de apel din Paris a menținut condamnarea lui Le Pen, dar a redus interdicția de a candida la 45 de luni, dintre care 30 cu suspendare. Întrucât restul de 15 luni de interdicție fusese practic deja executat, hotărârea i-a permis să candideze la alegerile prezidențiale din 2027. Le Pen și-a confirmat imediat candidatura și a anunțat că va ataca condamnarea la Cour de Cassation.

Alături de FN/RN au apărut și alte câteva partide de dreapta radicală sau național-conservatoare, deși niciunul nu a atins o durabilitate comparabilă.

Mișcarea pentru Franța (MPF), înființată de Philippe de Villiers în 1994, combina conservatorismul social tradițional, naționalismul și opoziția față de aprofundarea integrării europene. A obținut cel mai bun rezultat din prima sa perioadă la alegerile europene din 1994 și a rămas intermitent relevantă timp de mai bine de un deceniu.

Debout la France (DLF), fondat de Nicolas Dupont-Aignan după plecarea sa din dreapta gaullistă mainstream, reprezintă mai degrabă o tradiție suveranistă decât extrema dreaptă istorică. Partidul combină un euroscepticism puternic și politici restrictive în materie de imigrație cu protecționismul economic și o viziune relativ intervenționistă asupra statului. Dupont-Aignan a susținut-o pe Marine Le Pen înaintea turului al doilea al alegerilor prezidențiale din 2017, ilustrând erodarea treptată a barierei tradiționale dintre conservatorii suveraniști și RN.

Reconquête

O provocare mai semnificativă a apărut înaintea alegerilor prezidențiale din 2022, odată cu Éric Zemmour și noul său partid, Reconquête. Zemmour, jurnalist și comentator de televiziune, s-a poziționat la dreapta lui Marine Le Pen și a criticat strategia ei de *dédiabolisation* pentru că dilua mesajul ideologic al dreptei radicale. Reconquête pledează pentru reducerea imigrației la niveluri extrem de scăzute, pentru deportări pe scară largă ale imigranților ilegali și pentru un program pe care Zemmour îl numește „dezislamizare". Zemmour a promovat în mod repetat teoria „Marii Înlocuiri", potrivit căreia populațiile europene sunt înlocuite prin imigrația musulmană,[47] și a făcut declarații revizioniste despre regimul de la Vichy.[48]

În chestiunile economice, Reconquête se situează clar la dreapta, favorizând o impozitare mai redusă și un program mai orientat spre piață decât RN. Este puternic conservator în chestiunile culturale și sociale și plasează imigrația, islamul, identitatea națională și valorile familiale tradiționale în centrul politicii sale.

Reconquête este, de asemenea, mai fundamental ostil integrării europene decât RN-ul de astăzi. Deși Zemmour nu mai face campanie în primul rând pentru un Frexit formal, partidul urmărește o restabilire amplă a suveranității naționale și respinge elemente-cheie ale ordinii juridice europene existente. Prin urmare, este clasificat aici ca adept al euroscepticismului dur.

---

47 „Comment des expressions issues de l'extrême droite comme "grand remplacement" ou "Français de papier" se sont glissées dans le débat public", *Le Monde*, 15 ianuarie 2024 (https://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2024/01/15/comment-des-expressions-issues-de-l-extreme-droite-comme-grand-remplacement-ou-francais-de-papier-se-sont-glissees-dans-le-debat-public_6210832_4355770.html)

48 „Vichy, Pétain et les juifs : l'historien Robert O. Paxton répond aux polémiques, dans un rare entretien au 'Monde'", *Le Monde*, 2 decembrie 2021 (https://www.lemonde.fr/societe/video/2021/12/02/vichy-et-les-juifs-l-historien-robert-o-paxton-repond-a-eric-zemmour-dans-un-rare-entretien-au-monde_6104444_3224.html)

Viziunea politică a partidului conține, de asemenea, elemente iliberale și autoritare mai explicite decât programul actual al RN. Concepția sa etnică asupra națiunii, propunerile de discriminare extinsă între cetățeni și străini și programul radical de deportări justifică clasificarea sa la nivel ridicat pe dimensiunea autoritarismului.

Zemmour a obținut inițial cote surprinzător de ridicate în sondaje în timpul campaniei prezidențiale din 2022, dar a primit în final puțin peste 7%. Reconquête a avut rezultate slabe la alegerile parlamentare care au urmat și nu a reușit să-și asigure o prezență parlamentară la nivel național.

Alegerile europene din 2024 i-au oferit totuși partidului prima sa afirmare instituțională substanțială. O listă condusă de Marion Maréchal, nepoata lui Marine Le Pen, a obținut 5,5% și a trimis cinci europarlamentari.

Succesul nu a stabilizat partidul. La scurt timp după alegeri, Maréchal și mai mulți dintre europarlamentarii nou-aleși ai Reconquête au rupt legăturile cu Zemmour, după ce susținuseră cooperarea cu RN înaintea alegerilor parlamentare anticipate. Ruptura a consolidat poziția dominantă a RN în cadrul dreptei radicale franceze și a lăsat Reconquête considerabil slăbit.

Rezumat LFI

Economie: stânga
Teme sociale: moderat
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

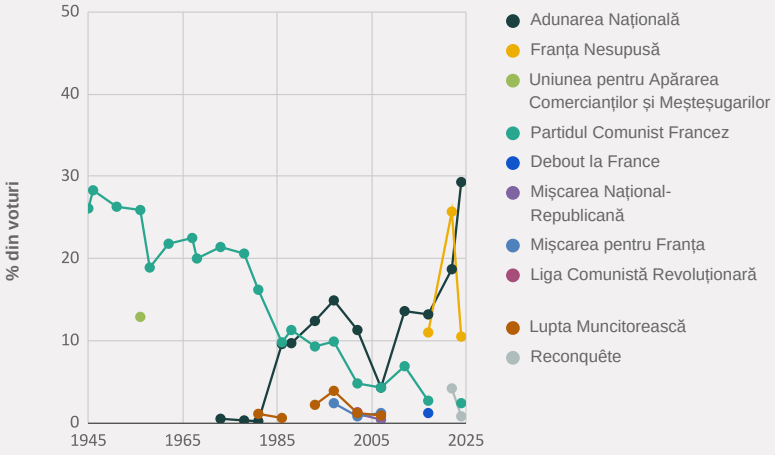
Rezumat RN

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Rezumat REC

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: ridicat

Figura 20. Ponderea voturilor obținute de partidele contestatare în Franța, 1945–2024

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

GERMANIA

În cea mai mare parte a perioadei postbelice, partidele extremiste și antisistem au fost marginalizate în mod efectiv în Germania de Vest. Evoluția sistemului de partide după reunificare a complicat însă tabloul. Die Linke și predecesorul său, PDS, au devenit o forță consacrată, mai ales în estul Germaniei, și au participat în cele din urmă la mai multe guverne de land. La dreapta, în schimb, partidele din afara CDU/CSU au rămas excluse din Bundestag până la ascensiunea Alternative für Deutschland (AfD). De la intrarea AfD în parlament, în 2017, celelalte partide parlamentare au continuat să respingă orice cooperare formală cu aceasta la nivel federal.

La primele alegeri pentru Bundestagul vest-german, din 1949, Partidul Comunist German (KPD) a obținut reprezentare parlamentară pentru singura dată în perioada postbelică, cu puțin peste 5% din voturi. Până la alegerile din 1953, evoluțiile din Germania de Est delegitimaseră puternic KPD, iar susținerea sa s-a redus aproximativ la jumătate. De atunci, nici KPD și nici vreun alt partid comunist nu a mai obținut un succes electoral semnificativ la nivel federal.

Un partid fascist, Partidul German de Dreapta (DRP), a obținut și el mandate la primele alegeri federale. Pragul electoral se aplica la acea vreme la nivel de land, nu la nivel național, ceea ce i-a permis DRP să obțină cinci mandate cu doar 1,8% din voturile la nivel național. La fel ca KPD, însă, nu a reușit să își

menținã prezența în parlament.

În anii 1950, la dreapta creștin-democraților din CDU și CSU au apărut și două partide nefasciste. Partidul German (DP), național-conservator, a participat la guvernele de coaliție ale lui Konrad Adenauer. După alegerile din 1953, a intrat la guvernare și Blocul Pan-German/Liga Expulzaților și a celor Lipsiți de Drepturi (GB/BHE). CDU/CSU a obținut majoritatea parlamentară absolută în 1957, deși DP a rămas inițial la guvernare. Până în 1960, însă, niciun partid situat la dreapta CDU/CSU nu mai era reprezentat în Bundestag.

De-a lungul anilor 1960, 1970 și 1980, partidele antisistem au avut puțin succes durabil în Germania de Vest. Partidul Național-Democrat (NPD), de extremă dreaptă, a fost înființat în 1964, printre fondatorii săi numărându-se foști membri ai DP și DRP, și a obținut o serie de succese regionale. A intrat în șapte parlamente de land între 1966 și 1968 și a ratat la limită pragul de 5% la alegerile federale din 1969.

Susținerea pentru NPD a scăzut rapid în anii 1970. În deceniul următor au apărut noi partide ale dreptei radicale, printre care Republicanii (REP), în 1983, și Uniunea Populară Germană (DVU), în 1987. REP, fondat inițial de dezertori din CSU bavarez, era împărțit între facțiuni național-conservatoare și facțiuni mai radicale. DVU, în schimb, era controlat strict de fondatorul său, editorul Gerhard Frey.

DVU a obținut pentru prima dată reprezentare într-un parlament de land la Bremen, în 1987, și a înregistrat ulterior unele succese regionale, mai ales în nordul și estul Germaniei. REP, a cărui susținere era concentrată mai ales în sudul Germaniei, și-a atins apogeul la alegerile pentru Parlamentul European din 1989, când a obținut 7,1% și șase eurodeputați. Aceștia s-au alăturat grupului de extremă dreaptă alături de Frontul Național francez al lui Jean-Marie Le Pen, dar au dispărut din

Parlamentul European cinci ani mai târziu.

Spre sfârșitul anilor 1990, atât NPD, cât și DVU au înregistrat din nou succese regionale. În 1998, DVU a obținut aproape 13% în Saxonia-Anhalt, iar în anul următor a intrat în parlamentul din Brandenburg. NPD a intrat ulterior în parlamentele de land din Saxonia, în 2004, și din Mecklenburg-Pomerania Inferioară, în 2006. NPD și DVU au cooperat tot mai strâns și au fuzionat în cele din urmă în 2011, deși fuziunea nu le-a îmbunătățit prea mult soarta electorală.

Die Linke

Între timp, Partidul Socialismului Democratic (PDS), succesorul Partidului Socialist Unit, aflat la guvernare în Germania de Est, a intrat în Bundestag în 1990. PDS s-a străduit fără mare succes să câștige teren în vestul Germaniei, dar s-a impus ca partid important în Est, devenind frecvent al doilea partid ca mărime în landurile estice. La nivel federal a rămas izolat politic, deși cooperarea cu SPD a devenit treptat mai frecventă la nivel de land.

Partidul și-a asigurat, de asemenea, o prezență continuă în Parlamentul European. PDS a obținut pentru prima dată reprezentare acolo în 1999 și, împreună cu succesorul său, Die Linke, a fost reprezentat în fiecare legislatură ulterioară a Parlamentului European, făcând parte constant din grupul european al stângii radicale.

În 2005, sindicaliști și disidenți din SPD care se opuneau reformelor economice orientate spre piață ale lui Gerhard Schröder, în special reformelor Hartz ale pieței muncii, au înființat formațiunea Muncă și Justiție Socială – Alternativa Electorală (WASG). WASG a cooperat electoral cu PDS în 2005, înainte ca cele două organizații să fuzioneze formal sub numele Die Linke, în 2007.

Noul partid a obținut rezultate solide la sfârșitul anilor 2000, extinzându-se dincolo de baza sa din estul Germaniei și beneficiind de opoziția față de reformele sistemului de protecție socială și ale pieței muncii și, ulterior, de efectele politice ale crizei financiare. Die Linke a rămas exclus de la guvernarea federală, dar a participat tot mai des la guverne de land. În 2014, Bodo Ramelow a devenit ministru-președinte al Turingiei, primul guvern de land condus de Die Linke.

Clasificarea Die Linke a fost uneori contestată. Partidul a cuprins, de asemenea, mai multe facțiuni ideologice formalizate, de la socialiști democrați pragmatici până la grupări marxiste mai ortodoxe, precum Platforma Comunistă.

Au existat și dezacorduri interne privind imigrația. Fostul lider al partidului, Oskar Lafontaine, a fost criticat încă de la început pentru folosirea termenului *Fremdarbeiter*, asociat istoric cu Germania nazistă, iar după criza refugiaților din 2015 o facțiune asociată în special cu Sahra Wagenknecht a susținut că partidul ar trebui să țină seama mai mult de consecințele sociale negative ale imigrației ridicate. Aceste poziții au rămas controversate într-un partid al cărui curent majoritar a adoptat tot mai mult poziții puternic progresiste în privința migrației și a temelor culturale.

La alegerile federale din 2021, Die Linke și-a redus susținerea aproape la jumătate, obținând doar 4,9%. Și-a păstrat totuși reprezentarea proporțională în Bundestag datorită câștigării a trei mandate uninominale. Rezultatul slab a intensificat conflictele interne de lungă durată, în special dintre Wagenknecht și aripa progresistă dominantă a partidului.

După invazia la scară largă a Ucrainei de către Rusia, aceste conflicte au vizat tot mai mult și politica externă, pe lângă imigrație și politicile culturale. Wagenknecht s-a opus ferm sancțiunilor împotriva Rusiei și sprijinului militar german pentru Ucraina. În octombrie 2023, ea și mai mulți aliați au părăsit Die

Linke și au înființat ulterior Bündnis Sahra Wagenknecht (BSW).

Inițial, sciziunea părea să reprezinte o amenințare existențială pentru Die Linke. La alegerile pentru Parlamentul European din 2024, partidul a scăzut la 2,7% și trei mandate. La cele trei alegeri de land din est din același an, a suferit noi pierderi substanțiale, deși și-a păstrat reprezentarea în Turingia și, prin mandate directe, în Saxonia.

Partidul și-a revenit totuși spectaculos înaintea alegerilor federale din 2025. O campanie axată puternic pe chirii, inegalitate și protecție socială, combinată cu un succes considerabil în rândul alegătorilor tineri și urbani, a ajutat Die Linke să obțină 8,8% și 64 de mandate. Die Linke a demonstrat astfel că a supraviețuit sciziunii Wagenknecht și s-a reafirmat ca partid național important.

Redresarea nu s-a reflectat însă uniform la nivel de land. La alegerile din 2026 din Baden-Württemberg și Renania-Palatinat, Die Linke și-a îmbunătățit procentul de voturi, dar a rămas sub pragul de 5%, cu 4,4% în ambele landuri, în timp ce în Saxonia-Anhalt a scăzut de la 11,0% la 8,6%. Ultimele alegeri de land ale anului au confirmat acest tablou inegal. La Berlin, Die Linke și-a dublat cu prisosință susținerea, ajungând la 25,7%, și a devenit pentru prima dată cel mai mare partid, în timp ce în Mecklenburg-Pomerania Inferioară a scăzut de la 9,9% la 6,5%, deși a rămas reprezentat în parlamentul landului.

Din punct de vedere ideologic, Die Linke rămâne clar plasat la stânga în plan economic, susținând o redistribuire extinsă, servicii sociale mai consistente și un control public mai mare asupra economiei. În privința temelor culturale și sociale este puternic progresist, inclusiv în ceea ce privește imigrația, cetățenia și drepturile minorităților. Atitudinea sa față de integrarea europeană este mai ambivalentă: susține cooperarea europeană, dar critică dur tratatele existente, guvernanța economică și integrarea europeană tot mai accentuată în

domeniul apărării. Prin urmare, este mai bine înțeles ca partid moderat eurosceptic decât ca partid antieuropean. În ciuda criticilor radicale la adresa unor părți ale sistemului politic și economic, Die Linke acceptă instituțiile liberal-democratice și are o experiență vastă de guvernare democratică la nivel de land. Autoritarismul său este, așadar, scăzut. Programul său din 2025 combină explicit reforma economică radicală cu sprijinul pentru democrație și pentru o Uniune Europeană reformată substanțial, nu desființată.

Alianța Sahra Wagenknecht (BSW)

BSW a apărut direct din diviziunile din cadrul Die Linke. Înființat oficial în ianuarie 2024 în jurul Sahrei Wagenknecht, partidul a combinat politici economice tradiționale de stânga cu poziții privind migrația, temele culturale și politica externă net diferite de cele ale Die Linke.

Primul său test electoral au fost alegerile pentru Parlamentul European din 2024, la care BSW a obținut 6,2% și șase mandate, impunându-se imediat ca forță politică națională semnificativă. Mai târziu în același an a obținut 11,8% în Saxonia, 15,8% în Turingia și 13,5% în Brandenburg. A intrat ulterior în coaliții de guvernare în Turingia și Brandenburg, deși coaliția din Brandenburg s-a prăbușit în ianuarie 2026, pe fondul fragmentării grupului parlamentar al BSW.

Partidul a avut mai puțin succes la alegerile federale din 2025. Cu 4,98% din voturi, BSW a ratat pragul de 5% la o diferență extrem de mică și, în consecință, nu a obținut niciun mandat în Bundestag. Alegerile de land ulterioare au sugerat totuși că elanul extraordinar din 2024 se slăbise. A obținut doar 1,4% în Baden-Württemberg, în martie 2026, și 2,0% în Renania-Palatinat, mai târziu în aceeași lună. Performanța sa a fost mai bună în Saxonia-Anhalt, în septembrie, unde a obținut 6,8% și a intrat în parlamentul landului, ceea ce arată că partidul și-a păstrat o bază electorală mai consistentă în estul Germaniei.

Ultimele alegeri de land ale anului au întărit imaginea unor variații regionale accentuate: BSW a rămas marginal la Berlin, cu doar 1,7%, dar a avut un rezultat ceva mai bun în Mecklenburg-Pomerania Inferioară, unde a obținut 4,3% și a ratat la limită intrarea în parlamentul landului.

Din punct de vedere economic, BSW este un partid de stânga. Susține redistribuirea și servicii sociale mai consistente, punând însă un accent mai puternic decât Die Linke pe producția industrială, pe întreprinderile mici și mijlocii și pe energia ieftină. Combină această poziție economică cu o abordare mai restrictivă a imigrației și cu respingerea politicilor identitare.

BSW este, de asemenea, sceptic față de elemente importante ale integrării europene și extrem de critic față de politica externă și de securitate a UE, față de sancțiunile împotriva Rusiei și față de asistența militară pentru Ucraina. Partidul acționează în cadrul instituțiilor democratice și a participat la guverne de coaliție, dar organizarea sa neobișnuit de centrată pe lider, înțelegerea populistă a politicii și critica acerbă la adresa instituțiilor consacrate îl plasează ceva mai departe de pluralismul liberal decât Die Linke.

Alternativa pentru Germania (AfD)

Alternative für Deutschland (AfD) a fost înființat în primăvara anului 2013 de un grup care includea foști politicieni CDU, oameni de afaceri și economiști. Proporția neobișnuit de mare de universitari i-a adus de la început porecla „partidul profesorilor”. Revendicarea politică centrală era opoziția față de euro și față de asistența financiară acordată țărilor din sudul Europei în timpul crizei din zona euro.

AfD a ratat la limită intrarea în Bundestag în 2013, dar a obținut 7,1% și șapte mandate în Parlamentul European în anul

următor. Alegerile din 2014 au fost, de asemenea, primele alegeri europene organizate după ce Germania și-a abolit pragul electoral, ceea ce a permis mai multor partide foarte mici să obțină reprezentare; printre acestea s-a numărat și NPD, care a câștigat un mandat cu aproximativ 1% din voturi.

Inițial, AfD a fost în principal eurosceptic și liberal din punct de vedere economic. Partidul a devenit treptat mai naționalist și mai ostil imigrației, mai ales după ce Frauke Petry l-a învins pe fondatorul Bernd Lucke în competiția pentru conducere, în 2015. Schimbarea a fost vizibilă și la nivel european: AfD s-a îndepărtat de cooperarea cu conservatorii britanici și cu alți eurosceptici relativ moderați din ECR, orientându-se spre partide precum FPÖ din Austria.

Criza refugiaților din 2015–16 a accelerat această transformare. AfD a adoptat o agendă puternic anti-imigrație și anti-islam, declarând că islamul nu aparține Germaniei. În același timp, și-a conturat o orientare de politică externă vădit prorusă și a cerut încetarea sancțiunilor împotriva Moscovei.

La alegerile federale din 2017, AfD a intrat în sfârșit în Bundestag, cu 12,6% din voturi. Petry a părăsit partidul imediat după aceea, contribuind la o nouă deplasare a echilibrului de putere în favoarea facțiunilor sale mai radicale.

Reprezentanți de frunte ai partidului au stârnit în repetate rânduri controverse prin retorica lor privind imigrația și istoria Germaniei. Beatrix von Storch a sugerat că poliția de frontieră ar putea fi nevoită să folosească armele de foc împotriva migranților care trec ilegal granița, iar Alice Weidel a folosit un limbaj extrem de incendiar la adresa migranților infractori.[49] Björn Höcke, devenit figura centrală a aripii naționaliste radicale a partidului, a descris

49 „AfD leaders and their most offensive remarks”, *Deutsche Welle*, 13 februarie 2017 (https://www.dw.com/en/afd-leaders-and-their-most-offensive-remarks/a-37651099)

Memorialul Holocaustului din Berlin drept un „monument al rușinii” și a atacat cultura germană a memoriei istorice.[50]

AfD a suferit un recul modest la alegerile federale din 2021, scăzând la 10,4%, dar a început apoi să crească rapid. Nemulțumirea față de guvernul SPD-Verzi-FDP, inflația, migrația, prețurile energiei și politica climatică au contribuit toate la redresarea sa.

Partidul a continuat, de asemenea, să se radicalizeze. Höcke și alți reprezentanți ai aripii naționaliste au câștigat influență, în timp ce facțiunile liberale și național-conservatoare rămase s-au slăbit. AfD și-a menținut opoziția față de sancțiunile împotriva Rusiei și a devenit unul dintre cei mai fermi adversari ai asistenței militare germane pentru Ucraina.

Ascensiunea regională a partidului a fost deosebit de vizibilă în estul Germaniei. În 2023, Robert Sesselmann a devenit primul candidat AfD care a câștigat o funcție executivă la nivel de district, în Sonneberg, Turingia. La alegerile de land din 2024, AfD a devenit cel mai mare partid din Turingia, cu 32,8%, clasându-se la mică distanță în urma CDU în Saxonia și a SPD în Brandenburg.

La alegerile pentru Parlamentul European din 2024, AfD a obținut 15,9% și 15 mandate, cel mai bun rezultat al său la nivel național până atunci. Campania a fost marcată de controversele legate de candidatul principal, Maximilian Krah, iar cu puțin timp înainte de alegeri delegația AfD a fost exclusă din grupul Identitate și Democrație. După alegeri, AfD a devenit forța principală a nou-înființatului grup Europa Națiunilor Suverane.

50 „AfD politician says Germany should stop atoning for Nazi crimes”, *The Guardian*, 18 ianuarie 2017 (https://www.theguardian.com/world/2017/jan/18/afd-politician-says-germany-should-stop-atoning-for-nazi-crimes)

Alegerile federale din februarie 2025 au marcat afirmarea definitivă a AfD ca partid național major. Și-a dublat aproape procentul de voturi, ajungând la 20,8%, a obținut 152 de mandate și a devenit al doilea partid ca mărime din Bundestag, după CDU/CSU. Cea mai puternică susținere a rămas în estul Germaniei, dar câștigurile din întreaga Germanie de Vest au arătat că nu mai putea fi considerat în primul rând un fenomen regional estic. Celelalte partide mari au continuat totuși să respingă orice cooperare de coaliție cu AfD.

Această expansiune în vest a continuat la alegerile de land din 2026. AfD a obținut 18,8% în Baden-Württemberg și 21,3% din voturile pe liste în Renania-Palatinat, acesta din urmă fiind cel mai bun rezultat al său de până atunci într-un land vestic, în cadrul noului sistem electoral al landului. Cea mai puternică performanță a partidului din acel an a venit în estul Germaniei: în Saxonia-Anhalt, în septembrie, AfD a obținut 43,8% din voturile pe liste și 39 din cele 83 de mandate, dublându-și cu prisosință procentul din 2021. Două săptămâni mai târziu a obținut 38,2% în Mecklenburg-Pomerania Inferioară, față de 16,7% în 2021, în timp ce rezultatul de 16,3% de la Berlin a fost considerabil mai slab, dar a reprezentat totuși o prezență substanțială în capitală.

Din punct de vedere economic, AfD rămâne la dreapta. Este în favoarea unei impozitări mai reduse, a dereglementării și a unui rol de reglementare mai restrâns al statului, deși aceste poziții coexistă cu elemente protecționiste și de naționalism al bunăstării. În privința temelor culturale este clar conservator, imigrația, islamul, identitatea națională, politica familială și opoziția față de politicile sociale progresiste aflându-se în centrul programului său. Programul său actual atacă, de asemenea, reglementarea UE și cere un transfer fundamental de competențe înapoi către statele naționale.

Orientarea de politică externă a AfD conține totuși tensiuni interne semnificative. Alice Weidel și figurile mai strâns legate de baza vest-germană a partidului au cultivat legături mai strânse cu mișcarea americană MAGA și tind să favorizeze o perspectivă mai atlantistă. În schimb, Tino Chrupalla, Björn Höcke și părți ale aripii estice, mai puternice, ale partidului au fost mai deschis prorusești și mai sceptice față de puterea americană și de intervențiile militare.

Chrupalla a pledat pentru o politică externă germană mai independentă și pentru relații mai strânse cu Rusia. În ciuda acestor diferențe, facțiunile sunt în linii mari de acord asupra încetării sprijinului militar german pentru Ucraina și a refacerii legăturilor economice cu Rusia.

Diviziuni similare sunt vizibile în privința Israelului, Weidel și părți ale aripii vestice adoptând în general o poziție mai proisraeliană decât facțiunea estică, mai anti-intervenționistă.

Prin urmare, AfD a trecut de la opoziția sa inițială față de euro la o respingere mult mai largă a integrării europene și este clasificat în prezent cel mai bine ca partid cu euroscepticism dur. Autoritarismul său este, de asemenea, ridicat în comparație cu celelalte partide contestatare analizate aici. Această evaluare reflectă nu doar retorica antisistem, ci și influența tot mai mare a curentelor etnonaționaliste, atacurile la adresa unor norme și instituții liberal-democratice importante și radicalizarea mai multor organizații regionale. Aceste caracteristici deosebesc AfD atât de originile sale mai liberale din punct de vedere economic, cât și de partidele de dreapta populistă comparativ convenționale din alte părți ale Europei.

În estul Germaniei, AfD se confruntă ocazional și cu concurența unor forțe și mai radicale. La alegerile pentru funcția de primar din Aue-Bad Schlema din 2026, fostul activist NPD Stefan Hartung, din partea formațiunii de extremă dreaptă Freie Sachsen, s-a clasat pe primul loc în primul tur, înaintea CDU și a AfD, înainte de a pierde la mică distanță turul al doilea.

Rezumat Die Linke

Economie: stânga
Teme sociale: progresist
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: scăzut

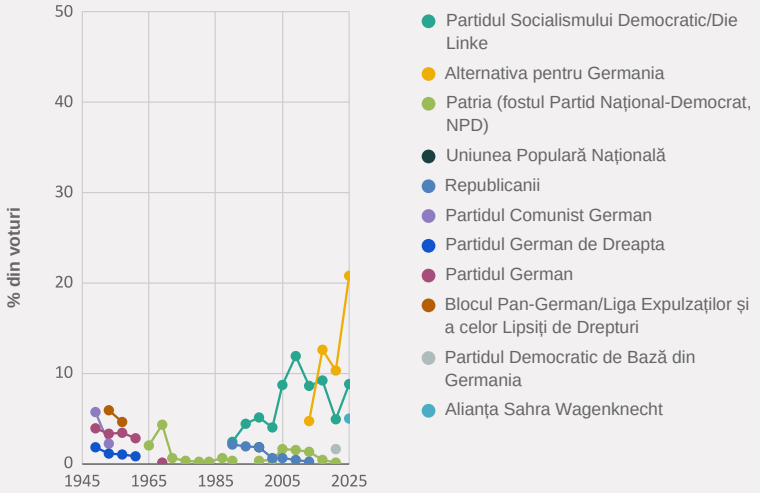
Rezumat BSW

Economie: stânga
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Rezumat AfD

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: ridicat

Figura 21. Ponderea voturilor partidelor contestatare în Germania, 1949–2025

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

GRECIA

Politica greacă postbelică a fost inițial foarte volatilă, cu coaliții politice largi și instabile și o organizare ideologică relativ slabă. Cu timpul, blocurile politice conservator, centrist și de stânga s-au consolidat treptat. Naționalismul nu a fost însă niciodată limitat la dreapta radicală. El a constituit multă vreme o componentă importantă a politicii grecești mainstream, în timp ce curente radicale au apărut atât în stânga, cât și în tabăra conservatoare.

Partidul Comunist din Grecia (KKE)

Partidul Comunist din Grecia (KKE), fondat în 1918, este cel mai vechi partid politic încă existent din țară. A fost interzis în timpul regimurilor autoritare din perioada interbelică și a rămas ilegal până după căderea juntei militare în 1974. În anii 1950 și 1960, mulți alegători comuniști au susținut în schimb Stânga Democrată Unită, o formațiune de stânga mai largă, care atrăgea și necomuniști.

Pe când era încă ilegal, KKE s-a scindat în februarie 1968, cu câteva luni înainte de invadarea Cehoslovaciei de către Uniunea Sovietică. Gruparea desprinsă, KKE de Interior, a respins controlul Moscovei și s-a orientat spre eurocomunism, în timp ce KKE original și-a păstrat o poziție prosovietică mult mai ortodoxă. KKE de Interior și-a luat numele de la afirmația că KKE original era de fapt dirijat „din afara” Greciei, în primul rând

de la Moscova, în timp ce noua facțiune reprezenta o mișcare comunistă mai independentă, înrădăcinată pe plan intern. Cele două au candidat totuși împreună la primele alegeri de după căderea juntei, în 1974.

Unul dintre succesorii KKE de Interior s-a alăturat ulterior KKE în coaliția electorală Synaspismos pentru alegerile din 1989. Coaliția a participat pentru scurt timp la un guvern condus de conservatorii din Noua Democrație, o alianță extraordinară justificată în principal prin dorința de a investiga scandalurile de corupție în care era implicat PASOK. Aceasta rămâne singura perioadă în care KKE a participat la guvernarea națională.

KKE rămâne neobișnuit de ortodox pentru un partid comunist european contemporan de succes. Continuă să se identifice cu marxism-leninismul, susține înlocuirea capitalismului cu socialismul și respinge atât NATO, cât și apartenența Greciei la Uniunea Europeană. În plan economic se situează ferm la extrema stângă, în timp ce în privința mai multor chestiuni socioculturale este mai conservator decât majoritatea partidelor stângii radicale europene.

Syriza

Synaspismos a devenit ulterior una dintre componentele principale ale Syriza, Coaliția Stângii Radicale, înființată în 2004. Syriza a rămas inițial o forță relativ mică, dar criza financiară și a datoriilor suverane a transformat politica greacă. Programele de austeritate convenite între guvernele grecești succesive și așa-numita Troică – Comisia Europeană, Banca Centrală Europeană și Fondul Monetar Internațional – au distrus o mare parte a sistemului de partide consacrat și au permis Syriza să înlocuiască PASOK ca principal partid al stângii.

Syriza a câștigat alegerile din ianuarie 2015, iar Alexis Tsipras a devenit prim-ministru, cu Yanis Varoufakis ca ministru de

finanțe. Noul guvern a încercat să renegocieze acordul de salvare financiară și să inverseze austeritatea. Lunile de confruntare cu creditorii Greciei au culminat cu un referendum în iulie 2015, în care 61% au respins condițiile propuse de creditori.

Deși a câștigat referendumul, Tsipras a acceptat ulterior un nou program de salvare financiară care includea multe dintre măsurile împotriva cărora făcuse campanie. Decizia a produs o sciziune majoră în stânga și acuzații că Syriza și-a trădat mandatul anti-austeritate. Tsipras a convocat noi alegeri în septembrie 2015 și a fost totuși readus la guvernare cu o susținere aproape neschimbată, guvernând din nou împreună cu naționaliștii din Grecii Independenți (ANEL). Coaliția a rămas la putere până în 2019.

Syriza a devenit unul dintre cazurile emblematice ale populismului de stânga european. Retorica sa timpurie construia politica în jurul unui conflict între grecii obișnuiți și o elită internă și internațională înrădăcinată, care includea partidele tradiționale, interesele oligarhice de afaceri și instituțiile responsabile de programul de salvare financiară. Proiectul său politic combina economia stângii radicale cu pretenția fermă că reprezintă voința democratică autentică a poporului grec împotriva unui establishment discreditat.

Relația partidului cu instituțiile liberal-democratice a fost mai ambiguă. Criticii au acuzat guvernul Syriza că a încercat să sporească controlul politic asupra instituțiilor independente și a presei. Cea mai importantă controversă a privit o încercare din 2016 de a limita la patru numărul licențelor de televiziune cu acoperire națională și de a le atribui printr-o licitație controlată de guvern, și nu de autoritatea de radiodifuziune, independentă conform Constituției (Oikonomou 2016). Noua Democrație și PASOK au prezentat acest lucru drept o tentativă de a obține controlul politic asupra televiziunii.[51]

51 „Greece cuts TV channels from eight to four in controversial licence auction”, The Guardian, 2 septembrie 2016 (https://www.theguardian.com/media/2016/sep/02/greece-tv-channels-licence-auction)

Consiliul de Stat a anulat aranjamentul ca fiind neconstituțional. Nikos Pappas, ministrul responsabil de reformă, a declarat că „instanțele judecă, nu legiferează” și că legile sunt făcute de parlament, o afirmație care a amplificat îngrijorările legate de concepția majoritaristă a Syriza despre democrație.[52] Episodul oferă unul dintre cele mai clare exemple ale tendințelor iliberale care au însoțit populismul timpuriu al partidului, deși Syriza nu a contestat niciodată alegerile competitive și nici nu a încercat o demontare sistematică a instituțiilor democratice.

Participarea la guvernare a avut totuși un puternic efect moderator. Syriza a acceptat cadrul programului de salvare financiară pe care promisese să îl răstoarne, a renunțat la perspectiva ieșirii din zona euro, și-a temperat ostilitatea față de UE și și-a redus treptat retorica antisistem de la început. Partidul s-a apropiat, de asemenea, de politica progresistă europeană convențională în privința temelor sociale, a drepturilor minorităților și a politicii de mediu.

Această transformare a produs sciziuni repetate. După înfrângerile grele ale Syriza la cele două alegeri parlamentare din 2023, Tsipras a demisionat din funcția de lider. A fost succedat în septembrie 2023 de Stefanos Kasselakis, un om de afaceri stabilit în SUA, cu o implicare anterioară redusă în stânga greacă. Alegerea sa a intensificat, în loc să rezolve, criza ideologică a partidului.

O parte importantă a aripii de stânga tradiționale a Syriza a plecat la sfârșitul anului 2023, acuzându-l pe Kasselakis că a abandonat identitatea ideologică a partidului și a adoptat un stil politic tot mai personalizat, chiar „trumpist”.[53] Unsprezece deputați au format ulterior Noua Stângă.

---

52 „Pappas: “The courts judge, they do not legislate””, *To Vima*, 25 octombrie 2016 (https://www.tovima.gr/2016/10/25/international/pappas-the-courts-judge-they-do-not-legislate/)

53 „Leftwing faction splits from Greece’s main opposition party, Syriza”, *The Guardian*, 12 noiembrie 2023 (https://www.theguardian.com/world/2023/nov/12/leftwing-faction-splits-from-greeces-main-opposition-party-syriza)

Criza a continuat după ce Syriza a obținut 14,9% la alegerile europene din 2024. Kasselakis a fost înlăturat de la conducere mai târziu în același an și a fondat un nou partid, Mișcarea pentru Democrație, luând cu el alți deputați. În consecință, în noiembrie 2024, PASOK a depășit Syriza, devenind opoziția parlamentară oficială.

În 2025–26, Syriza devenise o forță minoră în comparație cu partidul care guvernase Grecia cu un deceniu în urmă. Sondajele de opinie din 2026 îl plasau frecvent la doar aproximativ 1–4%, ceea ce ilustrează una dintre cele mai dramatice prăbușiri ale unui partid contestatar odinioară dominant din Europa.

Alianța Stângii Elene (ELAS)

O nouă realiniere majoră a stângii grecești a avut loc în mai 2026, când Alexis Tsipras a revenit în prima linie a politicii și a lansat un nou partid, Alianța Stângii Elene (ELAS). Noua formațiune a fost prezentată drept un proiect progresist larg, menit să unească tradițiile social-democrată, a stângii radicale și ecologistă, mai degrabă decât să recreeze pur și simplu Syriza. Tsipras a pus accentul pe justiția socială, reforma democratică, reconstrucția economică și pe ceea ce a numit o nouă formă de patriotism.

ELAS a reflectat și încercarea lui Tsipras de a se distanța de conflictele organizaționale și de fragmentarea ideologică ce măcinaseră Syriza după plecarea sa. În loc să recruteze imediat facțiuni întregi din vechiul partid, noua organizație a pus inițial accentul pe reînnoire și a încercat să atragă membri noi în mod direct, deși mai multe foste figuri din Syriza s-au implicat curând. Lansarea a slăbit și mai mult atât Syriza, cât și Noua Stângă și a accelerat reorganizarea mai amplă a centru-stângii și a stângii radicale din Grecia.

Din punct de vedere ideologic, ELAS pare considerabil mai moderată decât Syriza din 2015. Declarația sa fondatoare pune un accent mai mare pe reforma instituțională, dezvoltarea

economică și cooperarea progresistă largă decât pe confruntarea cu UE sau cu establishmentul politic. Tsipras a prezentat partidul ca pe o alternativă de guvernare, nu ca pe o mișcare de protest.

Din Syriza și din stânga anti-austeritate mai largă au apărut și alte formațiuni. Unitatea Populară a fost creată de dizidenți din Syriza în 2015 și a susținut ieșirea din zona euro și din NATO, dar nu a reușit să își construiască un sprijin electoral durabil.

Calea Libertății

Fosta președintă a parlamentului Zoe Konstantopoulou a fondat Calea Libertății (PE) în 2016, după ruptura cu Tsipras pe tema acordului de salvare financiară. Partidul combină opoziția de stânga față de austeritate și liberalismul economic cu naționalismul, o retorică puternic anti-establishment și un stil de conducere neobișnuit de personalizat. S-a opus Acordului de la Prespa cu Macedonia de Nord și a criticat globalizarea și elitele politice consacrate.

Calea Libertății a intrat în parlament în 2023, iar ulterior și-a sporit substanțial sprijinul. A obținut 3,4% și un mandat la alegerile europene din 2024. În 2025 și la începutul lui 2026, mai multe sondaje au plasat partidul aproape de 10% sau peste acest prag și, ocazional, în competiție pentru locul al doilea, deși sprijinul său a devenit mai volatil în 2026.

MeRA25 a fost fondat în 2018 de fostul ministru de finanțe din partea Syriza, Yanis Varoufakis, ca secțiune greacă a proiectului său transnațional DiEM25. Partidul combină o economie de stânga radicală, opoziția față de austeritate și o critică puternică a arhitecturii instituționale a zonei euro. A intrat în parlament în 2019, dar a rămas sub prag la ambele alegeri din 2023. La alegerile europene din 2024 a obținut 2,5% și, din nou, nu a reușit să obțină reprezentare.

Un nou contestatar anti-establishment a apărut în 2026 în jurul Mariei Karystianou, a cărei fiică a murit în dezastrul feroviar de la Tempi din 2023. Karystianou devenise una dintre cele mai proeminente figuri ale protestelor de masă care cereau tragerea la răspundere pentru accident, iar în mai 2026 a lansat Speranță pentru Democrație. Noul partid pune un accent puternic pe corupție, pe eșecul instituțiilor și pe distanța dintre cetățenii obișnuiți și establishmentul politic. Inițial a atras un sprijin de două cifre în unele sondaje de opinie, însă acesta a scăzut în cursul verii, pe măsură ce mișcarea s-a străduit să își dezvolte un program mai cuprinzător și a fost afectată de dispute interne.

Extrema dreaptă a dispărut în mare parte din viața parlamentară după căderea juntei militare în 1974. Fostul lider al juntei, Georgios Papadopoulos, a înființat din închisoare Uniunea Politică Națională în 1984. Partidul a rămas marginal din punct de vedere electoral pe plan intern, dar, în mod neașteptat, a obținut în acel an un mandat în Parlamentul European.

Primul contestatar mai durabil din dreapta radicală a fost Adunarea Populară Ortodoxă (LAOS), fondată de fostul deputat al Noii Democrații Georgios Karatzaferis. Aceasta combina naționalismul grec, creștinismul ortodox, ostilitatea față de imigrație și retorica populistă. LAOS a intrat în parlament în 2007 și a participat pentru scurt timp la guvernul tehnocrat de uniune națională format în timpul crizei datoriilor din 2011. Participarea la guvernare s-a dovedit dezastruoasă din punct de vedere electoral, iar partidul a dispărut rapid din parlament.

O provocare mult mai extremă a venit din partea Zorilor Aurii (XA). Liderul său, Nikolaos Michaloliakos, activase în cercuri neofasciste violente încă din anii 1970 și menținea legături cu susținători ai fostei dictaturi militare. Zorii Aurii s-au dezvoltat în anii 1980 și 1990 ca o mișcare explicit neonazistă, cu un istoric bogat de violență stradală.

Mai mulți membri au luptat ca voluntari de partea sârbilor bosniaci în timpul războaielor iugoslave, iar activiști ai partidului au fost implicați în mod repetat în atacuri violente împotriva imigranților și a adversarilor politici. Zorii Aurii au rămas marginali din punct de vedere electoral până la criza financiară.

Prima sa străpungere electorală substanțială a venit la alegerile municipale din Atena din 2010, urmată de 7% din votul național în mai 2012 și 21 de mandate parlamentare. Pe lângă naționalismul extrem și ostilitatea față de imigranți, Zorii Aurii și-au cultivat o imagine social-populistă, distribuind alimente și ajutoare grecilor din cartierele sărace, dar excluzându-i pe imigranți.

Relația partidului cu violența politică a fost neobișnuit de explicită. În 2012, deputatul Ilias Kasidiaris a aruncat cu apă într-o adversară în timpul unei dezbateri televizate în direct, iar apoi a lovit-o în mod repetat pe o alta.[54] Incidentul a devenit un simbol internațional al violenței din jurul partidului. Kasidiaris a pus, de asemenea, public la îndoială Holocaustul.[55]

Zorii Aurii nu au fost pur și simplu un partid populist de dreapta radicală, ci o organizație explicit neonazistă și violentă. Uciderea muzicianului antifascist Pavlos Fyssas de către un membru al Zorilor Aurii în 2013 a declanșat o amplă anchetă penală. În 2020, o instanță greacă a stabilit că Zorii Aurii constituiau o organizație criminală și i-a condamnat pe Michaloliakos și pe alți câțiva lideri de rang înalt pentru conducerea acesteia.

---

54 „Golden Dawn MP's live TV assault shocks Greece", *The Guardian*, 7 iunie 2012 (https://www.theguardian.com/world/2012/jun/07/golden-dawn-tv-assault-greece)

55 „Golden Dawn MP Kasidiaris suggests he denies Holocaust took place", *Kathimerini*, 6 iunie 2013 (https://www.ekathimerini.com/news/141996/golden-dawn-mp-kasidiaris-suggests-he-denies-holocaust-took-place/)

Spațiul său electoral nu a dispărut. Dimpotrivă, în anii 2010 și 2020 au apărut mai multe noi partide naționaliste și de dreapta radicală.

Soluția Elenă

Soluția Elenă (EL) a fost fondată în 2016 de fostul deputat LAOS Kyriakos Velopoulos. A intrat în parlament în 2019 și și-a sporit sprijinul la ambele alegeri din 2023. Partidul combină naționalismul etnic grec, o politică restrictivă în materie de imigrație, conservatorismul social și euroscepticismul cu un mesaj economic populist. Din punct de vedere istoric, a manifestat și atitudini comparativ favorabile față de Rusia și de legăturile geopolitice ortodoxe.

Soluția Elenă a continuat să crească după 2023. A obținut 9,3% la alegerile europene din 2024, devenind al patrulea partid ca mărime la nivel național și obținând doi europarlamentari. A rămas unul dintre principalele partide ale dreptei naționaliste în sondajele din 2025–26, cotat în general între aproximativ 6 și 10%.

Niki

Victoria (Niki) reprezintă o formă diferită de conservatorism radical. Fondat în 2019, partidul este profund înrădăcinat în creștinismul ortodox și pune accentul pe familia tradițională, religie și identitatea națională greacă. A intrat în parlament în 2023. Niki se opune politicilor liberale privind avortul și drepturile LGBT, adoptă o poziție foarte restrictivă în materie de imigrație și a promovat teme asociate cu înlocuirea demografică. De asemenea, s-a arătat vădit sceptic față de sprijinul Greciei pentru Ucraina și susține o poziție mai neutră față de Rusia.

Niki a obținut 4,4% și un mandat la alegerile europene din 2024.

Spartanii au intrat în parlament în 2023 cu 4,6%, după ce au primit sprijinul public al lui Ilias Kasidiaris, fost lider de rang înalt al Zorilor Aurii, aflat în închisoare. Partidul a fost considerat pe scară largă un vehicul care permitea anturajului politic al lui Kasidiaris să eludeze restricțiile impuse partidelor controlate efectiv de lideri condamnați ai unor organizații criminale.

Curtea Supremă a Greciei a interzis participarea Spartanilor la alegerile europene din 2024, constatând că Kasidiaris exercita efectiv conducerea partidului. În iunie 2025, trei dintre deputații săi au fost deposedați de mandatele parlamentare, după ce o instanță a concluzionat că alegătorii fuseseră induși în eroare cu privire la conducerea reală a partidului.

Vocea Rațiunii

Un alt competitor a apărut sub forma Vocii Rațiunii, fondată în 2023 de Afroditi Latinopoulou, fost membru al Noii Democrații. Partidul a obținut 3,0% la alegerile europene din 2024, iar Latinopoulou a fost aleasă ca primul său europarlamentar, alăturându-se ulterior grupului Patrioți pentru Europa.

Vocea Rațiunii reprezintă o politică modernă național-conservatoare și populistă de dreapta radicală, puternic influențată de temele contemporane ale războaielor culturale. Partidul face campanie împotriva imigrației, a multiculturalismului și a ceea ce numește „agenda woke”, pune accentul pe familia nucleară tradițională și pe identitatea ortodoxă greacă, se opune căsătoriei și adopției între persoane de același sex și susține politici mult mai ferme de deportare. Latinopoulou a pledat, de asemenea, pentru pedeapsa cu moartea în cazul unor infracțiuni deosebit de grave.

În același timp, profilul său de politică externă diferă de cel al segmentelor mai prorusești ale dreptei radicale grecești. Latinopoulou a condamnat explicit agresiunea Rusiei și a susținut rezoluțiile Parlamentului European împotriva acțiunilor rusești,

punând totodată un accent puternic pe suveranitatea națională a Greciei și a statelor europene.

Grecii Independenți (ANEL) au reprezentat un contestatar naționalist anterior, fără rădăcini fasciste. Fondat în 2012 printr-o desprindere din Noua Democrație, partidul combina naționalismul conservator cu opoziția populistă față de austeritate și de ingerințele străine. Aceste poziții au oferit suficient teren comun pentru ca ANEL să intre într-o coaliție cu Syriza după alegerile din 2015, în pofida distanței ideologice uriașe dintre cele două partide în majoritatea chestiunilor socioculturale.

Alianța a supraviețuit până în 2019. Liderul ANEL și ministrul apărării, Panos Kammenos, a părăsit în cele din urmă guvernul din cauza opoziției sale față de Acordul de la Prespa, care a soluționat disputa de lungă durată a Greciei cu Macedonia de Nord. Ulterior, partidul a dispărut din parlament.

Rezumat KKE
Economie: stânga
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: ridicat

Rezumat Syriza
Economie: stânga
Teme sociale: progresist
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Rezumat Soluția Elenă
Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Rezumat Calea Libertății
Economie: stânga
Teme sociale: progresist
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

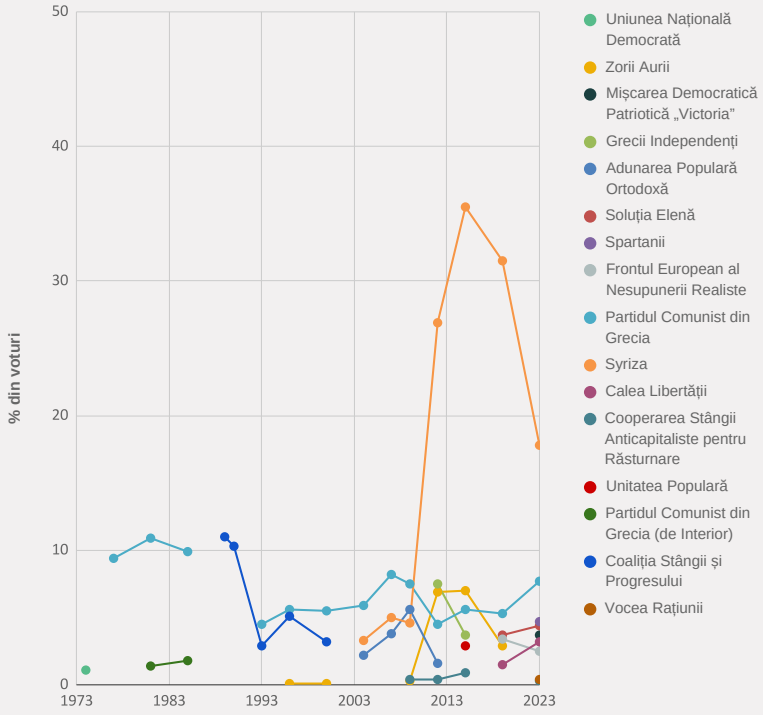
Rezumat ELAS
Economie: stânga
Teme sociale: progresist
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: scăzut

Rezumat Niki
Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Rezumat Vocea Rațiunii

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: scăzut

Figura 22. Ponderea voturilor obținute de partidele contestatare în Grecia, 1974–2023

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

UNGARIA

Spre deosebire de alte câteva țări postcomuniste, Ungaria nu a dezvoltat niciodată o mișcare de opoziție unificată împotriva comunismului. Până la primele alegeri democratice din 1990, opoziția se divizase deja în partide liberale, agrariene, creștin-democrate și conservatoare. Curente naționaliste existau în mai multe dintre acestea, cel mai vizibil probabil în Forumul Democrat Maghiar (MDF), al cărui lider, József Antall, invoca uneori ideea unei națiuni maghiare care se întinde dincolo de granițele statului.

Partidul Maghiar al Justiției și Vieții (MIÉP) a apărut în urma unei sciziuni în MDF în 1993. A evoluat într-un partid antisemit și naționalist extrem și a intrat în parlament în 1998 cu 5,5% din voturi, devenind unul dintre primele partide de extremă dreaptă de succes din Europa Centrală postcomunistă. Patru ani mai târziu, MIÉP și-a pierdut reprezentarea parlamentară.

Fidesz

Transformarea Fidesz a avut consecințe mult mai importante. Înființat în 1988 ca Alianța Tinerilor Democrați, a debutat ca o mișcare de tineret liberală și puternic anticomunistă. Totuși, la începutul anilor 1990, Viktor Orbán a deplasat treptat partidul spre dreapta conservatoare. Aflat la guvernare între 1998 și 2002, Fidesz a continuat multe dintre reformele de piață

introduse de predecesorii săi, a supervizat intrarea Ungariei în NATO în 1999 și a susținut ferm aderarea la Uniunea Europeană.

Transformarea mai profundă a avut loc după ce Fidesz a pierdut alegerile din 2002. Orbán a contestat legitimitatea rezultatului și a mobilizat demonstrații de masă împotriva noului guvern, în timp ce Fidesz a combinat tot mai mult naționalismul, conservatorismul social și opoziția populistă față de establishmentul liberal și socialist.

Nemulțumirea larg răspândită față de corupția și gestionarea economică defectuoasă din timpul guvernelor conduse de socialiști a pregătit terenul pentru victoria zdrobitoare a Fidesz din 2010. Orbán a revenit în funcția de prim-ministru cu o majoritate parlamentară de două treimi, care i-a conferit Fidesz puterea constituțională necesară pentru a remodela sistemul politic. A rămas în funcție în următorii 16 ani.

Sistemul politic construit după 2010 a îmbinat alegerile competitive cu o slăbire sistematică a constrângerilor liberal-democratice. O nouă constituție a intrat în vigoare în 2012 și a fost ulterior amendată în repetate rânduri. Aceasta a întărit caracterul ideologic național-conservator al statului, punând accentul pe creștinism, națiune și familia tradițională, iar căsătoria a fost definită constituțional drept uniunea dintre un bărbat și o femeie.

Mai important, Fidesz și-a folosit supermajoritățile parlamentare pentru a slăbi controalele instituționale asupra puterii guvernamentale. A modificat sistemul de numire și a extins Curtea Constituțională, permițând majorității de guvernare să ocupe o parte tot mai mare a locurilor acesteia. Amendamentele constituționale au restrâns, de asemenea, capacitatea Curții de a examina măsurile încorporate direct în constituție. Regulile electorale și limitele circumscripțiilor au fost redesenate în moduri favorabile Fidesz, iar funcțiile de conducere din numeroase instituții publice au fost ocupate pentru mandate neobișnuit de lungi.

Orbán însuși a ajuns în cele din urmă să își asume denumirea noului model politic. Într-un discurs mult discutat din 2014, el a afirmat că Ungaria construiește un „stat iliberal”, contrapunându-și explicit proiectul democrației liberale occidentale (Orbán 2014).

Controlul asupra mass-mediei a devenit o altă componentă centrală a sistemului. Legislația adoptată la scurt timp după revenirea Fidesz la putere a centralizat reglementarea mass-mediei în cadrul unor instituții dominate de persoane numite de guvern și a adus radiodifuziunea publică sub un control politic mult mai strict. Managerii de rang înalt și sute de angajați au fost îndepărtați din mass-media de stat, iar publicitatea guvernamentală și achiziționarea unor instituții media private de către interese de afaceri apropiate de Fidesz au creat treptat un mediu mediatic puternic înclinat în favoarea partidului de guvernământ.

Presiunea s-a extins ulterior asupra universităților și a societății civile. Universitatea Central Europeană, fondată de George Soros, a fost practic forțată să își mute cea mai mare parte a activităților didactice din Budapesta, după ce legislația adoptată în 2017 a impus noi cerințe universităților străine. ONG-urile care primeau finanțare externă au fost vizate în mod repetat de legislație și de campanii guvernamentale, fiind adesea prezentate drept agenți străini care acționează împotriva suveranității Ungariei. În anii 2020, guvernul a creat un Birou pentru Protecția Suveranității, cu atribuții largi de a investiga organizațiile acuzate că servesc interese străine. Noi propuneri din 2025 au urmărit să sporească controlul asupra instituțiilor media și organizațiilor societății civile finanțate din străinătate.

Naționalismul și conflictul cultural au devenit tot mai centrale pentru identitatea politică a Fidesz. Orbán a indicat în mod repetat demografia, migrația și genul drept chestiuni existențiale pentru națiunea maghiară. Natalitatea scăzută a fost prezentată ca o amenințare la adresa supraviețuirii naționale, imigrația ca o încercare de a înlocui populațiile europene, iar politicile progresiste privind genul ca un atac asupra structurilor familiale naturale.

Acest naționalism a inclus și comunitățile maghiare istorice de dincolo de granițele actuale ale țării. Orbán a folosit uneori simboluri asociate cu Ungaria Mare de dinainte de Trianon, inclusiv apărând în 2022 cu un fular de fotbal care înfățișa granițele istorice ale Ungariei, ceea ce a provocat critici din partea statelor vecine.[56]

Migrația a devenit cea mai eficientă temă politică a Fidesz după criza refugiaților din Europa din 2015. Guvernul a construit un gard la frontieră, a respins cotele de refugiați ale UE și s-a prezentat drept apărătorul Europei creștine împotriva imigrației în masă și a multiculturalismului. Cu timpul, o retorică similară a fost aplicată tot mai mult temelor LGBT, feminismului și a ceea ce Orbán a numit „ideologia de gen” occidentală.

Din punct de vedere economic, Fidesz a fost mai greu de clasificat. Orbán se prezintă drept un politician de dreapta și a folosit impozite reduse pe profit și pe venit pentru a atrage investiții. În același timp, guvernele sale au extins proprietatea de stat în sectoarele strategice, au impus taxe sectoriale și controale de prețuri, au sporit rolul capitalului dirijat de stat și au dezvoltat un sistem în care companiile autohtone cu conexiuni politice au beneficiat din plin de contractele guvernamentale. Rezultatul este descris mai bine drept naționalism economic și capitalism de stat decât drept liberalism economic convențional.

Fidesz a trecut și printr-o transformare profundă în materie de politică europeană și externă. După ce condusese Ungaria în procesul de aderare la UE în timpul primului său mandat de guvernare, a devenit după 2010 unul dintre principalii oponenți interni ai Uniunii. Orbán a prezentat tot mai des Bruxelles-ul drept o elită externă care încearcă să impună migrația, valorile

56 „Orban’s “Greater Hungary” scarf likely on agenda at central Europe summit”, *Euronews*, 24 noiembrie 2022 (https://www.euronews.com/2022/11/24/ukraine-crisis-hungary-easteurope)

sociale liberale și centralizarea politică națiunilor europene suverane.

Conflictul a dus în cele din urmă la ruperea relației Fidesz cu centru-dreapta europeană mainstream. Partidul a fost suspendat din Partidul Popular European în 2019 și a părăsit grupul parlamentar al acestuia în 2021. După alegerile europene din 2024, Fidesz a devenit membru fondator al grupului Patrioți pentru Europa, alături de partide precum Adunarea Națională din Franța și FPÖ din Austria.

Relațiile cu Rusia au evoluat în direcția opusă. În pofida anticomunismului său de odinioară, Orbán a cultivat relații strânse cu Vladimir Putin, a menținut dependența Ungariei de energia rusească și a blocat sau întârziat în mod repetat măsurile UE împotriva Rusiei după invazia la scară largă a Ucrainei. Ungaria a rămas angajată formal în NATO, dar s-a opus unui sprijin militar extins pentru Ucraina și s-a împotrivit aderării Ucrainei la UE.

Donald Trump a devenit cel mai important aliat politic al lui Orbán din afara Europei. Orbán l-a susținut pe Trump înaintea alegerilor din 2016 și a prezentat tot mai mult trumpismul și propriul său model drept părți ale aceleiași revolte conservatoare internaționale împotriva liberalismului, imigrației și globalismului. Relația a devenit și mai strânsă după revenirea lui Trump la președinție în 2025. Trump l-a susținut deschis pe Orbán pentru realegere în 2026, iar membri de rang înalt ai administrației americane au descris menținerea lui Orbán la conducere ca fiind importantă pentru interesele americane.

Dominația politică a Fidesz a luat totuși sfârșit brusc în 2026. Un nou contestatar de centru-dreapta, Tisza, condus de Péter Magyar, fost apropiat din interiorul Fidesz, apăruse în 2024 și consolidase rapid cea mai mare parte a votului opoziției. Magyar a combinat teme conservatoare și patriotice cu critica la adresa corupției, a propagandei de stat și a izolării tot mai accentuate a Ungariei în cadrul UE.

La alegerile parlamentare din aprilie 2026, Tisza a obținut 53,2% din voturile pe liste de partid, față de 38,6% pentru Fidesz-KDNP. Întrucât a câștigat și 96 dintre cele 106 mandate uninominale, Tisza și-a asigurat 141 dintre cele 199 de locuri în parlament, o majoritate proprie de două treimi. Rezultatul a pus capăt celor 16 ani consecutivi la putere ai lui Orbán. Amploarea înfrângerii a fost cu atât mai izbitoare cu cât multe dintre reformele electorale și instituționale introduse după 2010 avantajaseră anterior Fidesz.

Prin urmare, Fidesz reprezintă unul dintre cele mai clare exemple europene de populism autoritar dezvoltat în cadrul democrației electorale. Orbán nu a abolit niciodată alegerile competitive, dar, timp de 16 ani, guvernele sale au înclinat sistematic terenul de joc instituțional prin reforme constituționale, controlul politic al mass-mediei publice, slăbirea mecanismelor de control și echilibru, presiuni asupra societății civile și utilizarea resurselor statului pentru consolidarea puterii partizane. Alegerile din 2026 au demonstrat deopotrivă amploarea acestei transformări și o limită importantă a ei. În pofida unor condiții de competiție profund inegale, alegătorii au reușit în cele din urmă să înlăture Fidesz de la putere.

Fidesz a fost contestat inițial din dreapta naționalistă de Jobbik. Partidul a apărut din mediul care gravita în jurul MIÉP, aflat în declin, și și-a realizat străpungerea în 2010, cu aproape 17% din voturi. Politica sa timpurie combina naționalismul agresiv, antisemitismul, ostilitatea față de romi și legăturile strânse cu formațiunea paramilitară Garda Maghiară. La deschiderea parlamentului în 2010, liderul partidului, Gábor Vona, a purtat în mod simbolic o vestă asociată cu organizația interzisă.

Ulterior, Jobbik a încercat una dintre cele mai spectaculoase transformări ideologice dintre partidele europene de dreapta radicală. În a doua jumătate a anilor 2010, Vona a promovat o strategie de moderare, distanțând partidul de antisemitism și de politica paramilitară și acceptând în cele din urmă atât apartenența la UE, cât și cooperarea cu partidele de opoziție

liberale și de stânga împotriva Fidesz.

Mișcarea Patria Noastră

Această schimbare a produs o nouă sciziune în dreapta radicală. Foști politicieni Jobbik au fondat Mișcarea Patria Noastră (Mi Hazánk) în 2018, păstrând un profil mult mai dur, naționalist, anti-imigrație și conservator social. Partidul a devenit, de asemenea, puternic asociat cu opoziția față de restricțiile COVID și politica de vaccinare și a rămas mult mai eurosceptic decât Jobbik-ul moderat.

Pe măsură ce Jobbik a decăzut, Mi Hazánk l-a înlocuit ca principal partid aflat la dreapta Fidesz. A intrat în parlament în 2022 și a supraviețuit realinierii spectaculoase din 2026, obținând 5,6% din voturile pe liste și șase mandate. Jobbik, în schimb, dispăruse practic ca forță parlamentară independentă.

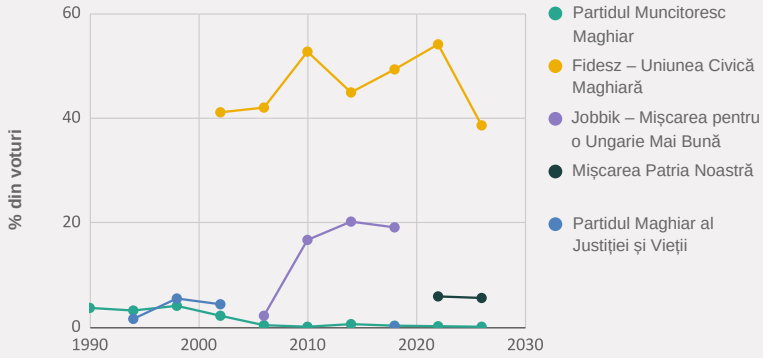
Rezumat Fidesz

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: ridicat

Rezumat Mișcarea Patria Noastră

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: mediu

Figura 23. Ponderea voturilor obținute de partidele contestatare în Ungaria, 1990–2026

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

ISLANDA

Sistemul de partide islandez a fost foarte stabil în cea mai mare parte a perioadei postbelice, doar o mână de partide fiind reprezentate în mod regulat în parlament. Criza financiară din 2008 și consecințele sale politice au schimbat fundamental acest tipar. De atunci, volatilitatea electorală a crescut puternic, iar mai multe partide noi au intrat în parlament, de la partide liberale reformiste până la mișcări populiste.

Islanda a fost una dintre țările europene în care mișcarea comunistă s-a bucurat de un sprijin substanțial în anii de după Al Doilea Război Mondial. Partidul Unității Populare – Partidul Socialist a fost format în 1938 prin fuziunea dintre Partidul Comunist, fondat în 1930, și o facțiune de stânga desprinsă din Partidul Social-Democrat. Deși comuniștii erau forța dominantă în noul partid, acesta nu a aderat la Comintern. La primele alegeri postbelice, Partidul Socialist a obținut între 16 și 20% din voturi și a participat la guvernare până în 1949.

În 1956, Partidul Socialist s-a unit cu o altă facțiune de stânga desprinsă din Partidul Social-Democrat pentru a forma Alianța Poporului (AB), inițial ca alianță electorală, iar din 1968 ca partid politic unificat. Alianța Poporului a rămas o forță puternică a stângii radicale, atingând un maxim de 22,9% din voturi în 1978. A participat la cinci guverne de coaliție între 1956 și 1991.

Partidul Cetățenilor a fost un partid populist de dreapta cu existență scurtă, care a intrat în parlament în 1987. Mișcarea Civică a fost o altă formațiune populistă efemeră, creată ca reacție la criza financiară, care a obținut reprezentare la alegerile din 2009.

Partidul Poporului

Partidul Poporului (FiF) a fost fondat în 2016 de Inga Sæland și este reprezentat în parlament din 2017. Acesta combină politici economice de stânga, în special un sprijin puternic pentru pensionari, persoanele cu dizabilități și grupurile cu venituri mici, cu poziții mai conservatoare în materie de imigrație și în unele chestiuni culturale. Sæland, care are o deficiență de vedere, și-a prezentat frecvent propria experiență a dizabilității și a dificultăților economice ca parte a motivației politice a partidului.

Inițial, partidul a rămas o forță populistă de dimensiuni medii, dar s-a extins substanțial la alegerile din 2024, când a obținut 13,8% din voturi și zece mandate, cel mai bun rezultat al său de până acum. Ulterior, a intrat într-un guvern de coaliție cu Alianța Social-Democrată și liberalul Partid al Reformei, Sæland devenind ministru al afacerilor sociale și locuințelor. Partidul a adoptat, de asemenea, o abordare mai restrictivă în materie de imigrație, inclusiv susținerea unor reguli de azil mai stricte și a deportării străinilor condamnați pentru infracțiuni grave. Rămâne sceptic față de integrarea europeană, deși, ca parte a guvernului, a acceptat un referendum privind redeschiderea negocierilor de aderare a Islandei la UE.

Partidul de Centru

Partidul de Centru (M) a fost fondat în 2017 printr-o desprindere din Partidul Progresist. Condus de fostul prim-ministru Sigmundur Davíð Gunnlaugsson, acesta combină teme conservatoare, agrariene și populiste cu un euroscepticism puternic și cu

naționalismul economic. S-a opus liberalizării legii islandeze privind avortul în 2019 și a pus tot mai mult accentul pe imigrație și suveranitatea națională. În programul său electoral din 2024, partidul a cerut rescrierea completă a legislației privind imigrația, a susținut că cererile de azil nu ar trebui, în general, să poată fi depuse după sosirea în Islanda și a insistat asupra asimilării în societatea și cultura islandeză.

Partidul de Centru a obținut aproape 11% la primele sale alegeri, în 2017, înainte de a pierde aproximativ jumătate din sprijin în 2021. A revenit însă puternic în 2024, obținând 12,1% și opt mandate, cel mai bun rezultat al său de până acum.

Trebuie menționat și că Partidul Progresist, unul dintre cele mai vechi și, istoric, mai influente partide din Islanda, a fost uneori clasificat drept populist, în special în anii 2010, deși această clasificare rămâne contestată.

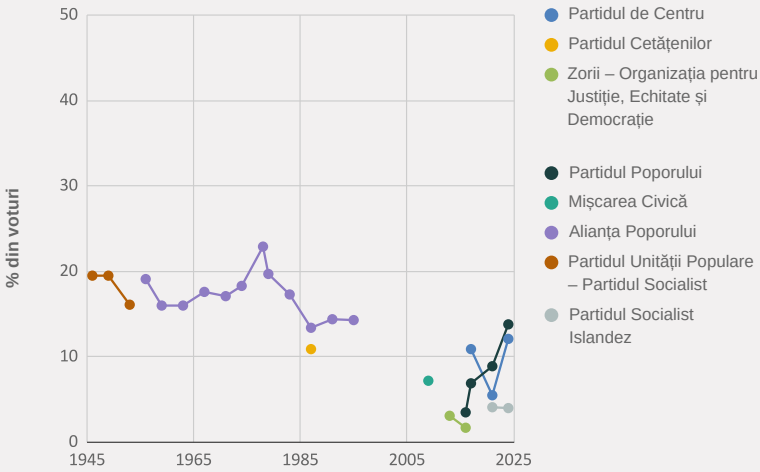
Rezumat Partidul Poporului

Economie: stânga
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: scăzut

Rezumat Partidul de Centru

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: scăzut

Figura 24. Ponderea voturilor obținute de partidele contestatare în Islanda, 1946–2024

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

IRLANDA

Irlanda a fost, din punct de vedere istoric, una dintre țările europene în care noile partide politice și-au găsit cel mai greu locul. De la crearea Statului Liber Irlandez în 1922, viața politică a fost dominată de Fianna Fáil (FF) și Fine Gael (FG), două partide situate, în linii mari, la centru-dreapta, a căror diviziune inițială reflecta moștenirea Războiului Civil, mai degrabă decât un clivaj convențional stânga-dreapta. În cea mai mare parte a secolului al XX-lea, Partidul Laburist a constituit principala a treia forță, deși a rămas considerabil mai slab decât cele două partide dominante.

Sistemul electoral irlandez, bazat pe reprezentare proporțională prin vot unic transferabil, a încurajat candidații locali puternici, independenții și competiția dintre candidații aceluiași partid. Împreună cu forța organizatorică a partidelor consacrate și cu o cultură politică istoric conservatoare, acest lucru a contribuit la un sistem de partide neobișnuit de stabil. Emigrația pe scară largă a redus, de asemenea, o parte din presiunile sociale care, în alte părți, au contribuit la apariția unor noi mișcări politice.

Irlanda a constituit multă vreme o excepție în Europa prin slăbiciunea dreptei radicale. Mișcările anti-imigrație și câteva mici partide de dreapta radicală au devenit mai vizibile în timpul controversei privind migrația de la începutul anilor 2020, iar un număr mic de candidați anti-imigrație au obținut mandate la alegerile locale din 2024. Totuși, străpungerea a rămas foarte

limitată. În pofida unui număr fără precedent de candidați înscriși la alegerile generale din 2024, partidele declarat de dreapta radicală nu au reușit să obțină niciun mandat.

Două partide mai noi au început totuși să pună sub semnul întrebării excepționalismul tradițional al Irlandei, deși ambele rămân mici. La alegerile generale din 2024, Aontú a obținut 3,9% din voturi și două mandate, în timp ce Independent Ireland a primit 3,6% și a câștigat patru mandate.

Aontú se situează, în linii mari, la stânga din punct de vedere economic, susținând locuințe sociale și accesibile pe scară largă, o protecție mai puternică a chiriașilor, sporirea prestațiilor sociale și extinderea serviciilor publice. În același timp, este puternic conservator în chestiunile socioculturale. Partidul a fost fondat după ce liderul său, Peadar Tóibín, a părăsit Sinn Féin din cauza avortului, iar opoziția față de avort rămâne una dintre pozițiile sale definitorii. Aontú se descrie ca fiind pe deplin pro-viață și s-a opus liberalizării suplimentare a legislației privind avortul, adoptând totodată poziții conservatoare în chestiunile de gen și o linie mai restrictivă în materie de imigrație.

Independent Ireland este, într-un mod mai convențional, de dreapta din punct de vedere economic și populist, combinând critica la adresa establishmentului politic cu poziții restrictive în materie de imigrație, opoziția față de anumite componente ale politicii climatice și un accent puternic pe interesele rurale și suveranitatea națională.

În stânga radicală, Partidul Muncitorilor (WP) își are rădăcinile în mișcarea republicană și a apărut din Official Sinn Féin. Timp de mulți ani a avut un sprijin electoral foarte limitat, dar a crescut în anii 1980 și și-a atins apogeul spre sfârșitul deceniului. La alegerile pentru Parlamentul European din 1989, partidul a obținut peste 7% din voturi și și-a asigurat un mandat. După prăbușirea Blocului Estic, o majoritate reformistă s-a desprins în 1992 pentru a forma Stânga Democratică, care a fuzionat ulterior

cu Partidul Laburist. Partidul Muncitorilor rămas a revenit apoi la marginalitate electorală.

Două tradiții troțkiste au devenit, de asemenea, relevante în anii 2000. Partidul Socialist s-a dezvoltat din curentul Militant irlandez, care s-a organizat în interiorul Partidului Laburist de la începutul anilor 1970, înainte de a se constitui în cele din urmă ca organizație independentă. A rămas explicit socialist revoluționar și a continuat să se identifice cu tradiția marxistă a lui Lenin și Troțki. O a doua organizație, Partidul Muncitorilor Socialiști, a devenit ulterior principala forță din spatele People Before Profit (PBP), creat la mijlocul anilor 2000 ca o inițiativă electorală mai largă.

Criza financiară din 2008 și programul de austeritate care a urmat au creat noi oportunități pentru stânga radicală. Alianța Stângii Unite a reunit Partidul Socialist, People Before Profit și alți activiști înaintea alegerilor din 2011 și a câștigat cinci mandate, dar alianța s-a fragmentat curând. O nouă inițiativă, Alianța Anti-Austeritate (AAA), a fost lansată ulterior cu o implicare puternică a Partidului Socialist și a câștigat avânt prin campanii împotriva impozitelor pe proprietate și a taxelor pe apă.

Mișcarea și-a atins forța maximă în timpul protestelor împotriva taxelor pe apă din 2014–15. AAA a obținut succese notabile la alegerile locale și parțiale din 2014 și, împreună cu People Before Profit, a câștigat mai multe mandate la alegerile generale din 2016. Cele două organizații au cooperat ulterior pe plan electoral sub eticheta People Before Profit–Solidarity. PBP se descrie astăzi drept eco-socialist, dar rămâne ferm înrădăcinat în politica socialistă revoluționară. Folosește o retorică puternic axată pe clasă și adoptă o poziție foarte critică față de UE și NATO. Condamnă invazia rusă în Ucraina, dar se opune implicării militare occidentale și eforturilor NATO și ale UE de a spori sprijinul militar pentru Ucraina, cerând în schimb negocieri.

Solidarity rămâne, de asemenea, explicit socialist revoluționar și se identifică cu tradiția marxistă asociată cu Lenin și Trotki.

Sinn Féin

Alegerile din februarie 2020 au fost descrise pe scară largă drept un cutremur. Pentru prima dată, Sinn Féin (SF) a obținut cea mai mare pondere a voturilor de primă preferință, cu 24,5%. Succesul său a reflectat extinderea atracției partidului dincolo de tema reunificării Irlandei, spre locuințe, protecție socială și alte chestiuni socioeconomice, precum și popularitatea liderei sale, Mary Lou McDonald. Tema locuințelor a fost deosebit de importantă, Sinn Féin promițând construcții publice la scară largă și o protecție sporită pentru chiriași.

Sprijinul a continuat să crească după alegeri, plasând uneori Sinn Féin mult înaintea competitorilor săi în sondajele de opinie. Începând din 2023, însă, acest sprijin a scăzut semnificativ. Imigrația a devenit o sursă importantă de dificultăți, în special în rândul alegătorilor din clasa muncitoare care sprijiniseră anterior partidul. După rezultatele dezamăgitoare de la alegerile locale și europene din iunie 2024, Sinn Féin și-a înăsprit abordarea, propunând o gestionare mai strictă a cererilor de azil, expulzări mai eficiente și o consultare mai amplă a comunităților locale. Cu toate acestea, s-a oprit cu mult înainte de politica anti-imigrație a dreptei radicale.

La alegerile generale din noiembrie 2024, Sinn Féin a coborât la 19,0% din voturile de primă preferință și 39 de mandate. Atât Fianna Fáil, cât și Fine Gael au obținut ponderi mai mari ale voturilor și au rămas ulterior forțele dominante în guvern. Rezultatul a demonstrat atât cât de profund transformase Sinn Féin sistemul de partide irlandez, cât și limitele capacității sale de a înlocui cele două partide tradiționale de guvernământ.

Clasificarea ideologică a Sinn Féin rămâne disputată. Partidul este descris frecvent ca populist de stânga, reflectând retorica sa de lungă durată care opune oamenii obișnuiți elitelor politice și economice. În același timp, profilul său antisistem s-a estompat

considerabil pe măsură ce a devenit una dintre principalele alternative de guvernare din Republica Irlanda. Naționalismul său diferă, de asemenea, puternic de cel al majorității partidelor naționaliste din restul Europei: naționalismul republican irlandez a fost asociat istoric cu stânga, iar Sinn Féin rămâne progresist în chestiunile sociale și, în linii mari, favorabil imigrației.

Partidul și-a moderat, de asemenea, poziția istoric eurosceptică. În prezent, sprijină menținerea Irlandei în UE, opunându-se însă centralizării suplimentare, militarizării UE și unor forme de integrare, și se descrie mai degrabă drept „eurocritic” decât eurosceptic. Sinn Féin sprijină ferm neutralitatea militară a Irlandei și se opune aderării la NATO, dar a condamnat invazia Rusiei în Ucraina, a susținut sancțiunile împotriva Rusiei și a afirmat suveranitatea și integritatea teritorială a Ucrainei.

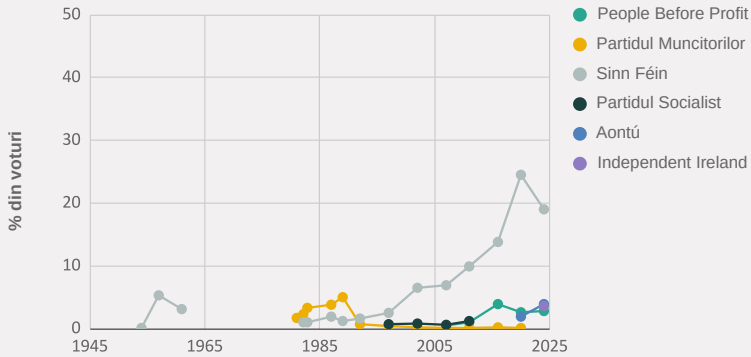
Irlanda a rămas multă vreme în mare măsură rezistentă la ascensiunea dreptei radicale. Politica anti-imigrație a devenit mai vizibilă la începutul anilor 2020, dar străpungerile electorale au rămas limitate. Alegerile generale din 2024 au adus totuși câștiguri modeste pentru două partide contestatare mai noi: Aontú, conservator în chestiunile sociale, a obținut două mandate, iar Independent Ireland, populist de dreapta, patru. Ambele sunt mai moderate decât multe dintre partidele de dreapta radicală care au câștigat teren în alte părți ale Europei, dar apariția lor a marcat o extindere limitată a spațiului politic din dreapta partidelor consacrate ale Irlandei.

Irlanda a fost, de asemenea, neobișnuit de bine reprezentată în Parlamentul European pe flancul stângii radicale. Partidul Muncitorilor a obținut un mandat în 1989, iar Partidul Socialist unul în 2009. La alegerile din 2019, patru eurodeputați irlandezi s-au alăturat grupului GUE/NGL: unul din partea Sinn Féin, doi din partea Independents 4 Change și independentul Luke „Ming” Flanagan. A fost o reprezentare remarcabil de mare pentru stânga radicală europeană într-o țară în care partidele de stânga radicală au rămas în general mici la alegerile naționale.

Rezumat Sinn Féin

Economie: stânga
Teme sociale: progresist
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: scăzut

Figura 25. Ponderea voturilor partidelor contestatare în Irlanda, 1948–2024

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

ITALIA

În ultimele decenii, sistemul de partide italian s-a caracterizat prin fragmentare, alianțe electorale schimbătoare și volatilitate ridicată. În cea mai mare parte a perioadei postbelice, însă, viața politică s-a articulat în jurul a trei mari partide: Democrația Creștină (DC), Partidul Comunist Italian (PCI) și, la o oarecare distanță, Partidul Socialist Italian (PSI). DC a deținut fără întrerupere funcția de prim-ministru de la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial până în 1981, în timp ce PCI a devenit cel mai puternic partid al stângii.

Alegerile din 1948 au fost deosebit de importante, transformând Italia într-o arenă însemnată a Războiului Rece aflat la început. Statele Unite au sprijinit puternic, politic și economic, Democrația Creștină, în timp ce Uniunea Sovietică a susținut stânga condusă de comuniști. Campania a fost extrem de polarizată, iar DC a obținut majoritatea absolută a mandatelor. Documentele diplomatice americane descriau deschis alegerile ca pe o luptă între democrația occidentală și comunismul orientat spre Moscova și subliniau importanța ajutorului american pentru guvernul anticomunist.

Socialiștii s-au desprins treptat de comuniști după denunțarea lui Stalin de către Hrușciov și, mai ales, după reprimarea de către sovietici a revoluției maghiare din 1956. Acest lucru a deschis calea cooperării ulterioare a PSI cu DC și a mutat centrul de greutate politic spre centru-stânga.

PCI a rămas între timp cel mai puternic partid comunist din Europa Occidentală. În anii 1970, sub conducerea lui Enrico Berlinguer, a dezvoltat eurocomunismul, s-a distanțat de Moscova și a urmărit un „compromis istoric” cu Democrația Creștină. Din 1976, partidul a oferit sprijin parlamentar guvernelor conduse de DC fără a intra formal în acestea. Aldo Moro, fost prim-ministru creștin-democrat și unul dintre principalii susținători ai cooperării cu PCI, a fost răpit și ucis de Brigăzile Roșii în 1978. Moartea sa a slăbit serios această strategie, deși aranjamentul parlamentar a supraviețuit până la sfârșitul acelui an. PCI și-a retras în cele din urmă sprijinul pe fondul unor dispute, inclusiv privind intrarea Italiei în Sistemul Monetar European, iar Giulio Andreotti a demisionat în ianuarie 1979.

În ciuda moderării sale treptate, PCI nu a intrat niciodată într-un guvern național. A rămas puternic din punct de vedere electoral până la sfârșitul Războiului Rece și, la scurt timp după moartea lui Berlinguer, a obținut 33,3% la alegerile europene din 1984, depășind la mică distanță DC și devenind pentru prima dată cel mai mare partid la un scrutin național din Italia.

După prăbușirea comunismului în Europa de Est, cea mai mare parte a PCI s-a transformat mai întâi în Partidul Democrat al Stângii și a devenit în cele din urmă una dintre componentele principale ale actualului Partid Democrat (PD), de centru-stânga. Cei care au respins transformarea social-democrată au fondat în 1991 Partidul Refundației Comuniste (PRC). PRC a rămas un partid important al stângii radicale în anii 1990 și la începutul anilor 2000, obținând cel puțin 5% la fiecare alegere parlamentară din 1992 până în 2006, dar ulterior a decăzut abrupt. La alegerile europene din 2024, a participat în cadrul listei mai largi Pace Pământ Demnitate, care a obținut doar 2,2% și niciun mandat.

Italia a menținut, de asemenea, un spațiu politic substanțial la dreapta conservatorismului mainstream. Unul dintre primii contestatari postbelici a fost Frontul Omului Obișnuit (Fronte

dell'Uomo Qualunque), care s-a născut dintr-un ziar satiric fondat de dramaturgul și jurnalistul Guglielmo Giannini. Acesta ataca partidele consacrate, influența comunistă și elita politică antifascistă, prezentându-se drept reprezentant al oamenilor obișnuiți împotriva politicienilor de profesie. La alegerile pentru Adunarea Constituantă din 1946 a obținut 5,3% și 30 de mandate, cu un sprijin deosebit de puternic în sud, dar s-a dezintegrat rapid. Termenul *qualunquismo* a intrat ulterior în limbajul politic italian pentru a descrie un populism cinic și antipolitic.

O forță mult mai durabilă a fost Mișcarea Socială Italiană (MSI), fondată în 1946 de foști fasciști și veterani ai regimului lui Mussolini. MSI a păstrat elemente ideologice și simbolice importante ale fascismului italian, activând totodată în cadrul politicii electorale. Partidul cuprindea atât facțiuni mai instituționale, cât și facțiuni explicit radicale; unii membri și unele mișcări asociate au fost implicați în mediul violent al extremei drepte din anii 1960 și 1970.

În deceniile următoare, MSI a căutat treptat o mai mare respectabilitate politică. Sub conducerea lui Gianfranco Fini, acest proces a culminat cu transformarea în Alianța Națională (AN). AN a apărut mai întâi ca o formațiune electorală mai largă în 1994 și a devenit un partid pe deplin constituit la congresul de la Fiuggi din ianuarie 1995. Fini a respins explicit totalitarismul și a căutat să transforme mișcarea postfascistă într-un partid național-conservator democratic. Conducerea organizatorică a rămas însă în mare parte provenită din MSI, iar flacăra tricoloră a fost păstrată ca simbol al continuității.

Prăbușirea sistemului de partide consacrat al Italiei în timpul scandalurilor de corupție *Tangentopoli* de la începutul anilor 1990 a creat o deschidere politică mult mai largă. Magnatul media Silvio Berlusconi a fondat Forza Italia (FI) în 1994 și a devenit imediat figura dominantă a centru-dreptei. FI a combinat o conducere personală puternică și o comunicare politică populistă cu o economie orientată spre piață și poziții în general proeuropene. Deși Berlusconi i-a atacat adesea pe judecători, pe jurnaliști și establishmentul politic, FI a devenit rapid un partid de guvernământ

consacrat, în loc să rămână o mișcare din afara sistemului.

Berlusconi a creat în 1994 o structură de alianțe inedită. În sudul Italiei, FI a cooperat cu Alianța Națională; în nord, s-a aliat cu Lega Nord. Astfel, dreapta postfascistă a intrat pentru prima dată în guvernul național. AN a rămas ceva mai intervenționistă din punct de vedere economic și mai conservatoare în chestiunile sociale decât FI, dar s-a prezentat tot mai mult ca un partid național-conservator convențional. În 2009, AN și FI au fuzionat cu mai multe partide mai mici pentru a forma Poporul Libertății. FI a fost ulterior reînființat ca partid separat în 2013.

Lega

Lega Nord se dezvoltase în anii 1980 din mai multe partide regionaliste nordice, dintre care cele mai importante au fost Lega Lombarda și Liga Veneta. Sub conducerea lui Umberto Bossi, a combinat ostilitatea față de establishmentul politic și guvernul central cu revendicări privind o autonomie sporită a nordului și, uneori, chiar independența totală a unui stat ipotetic numit „Padania”. A promovat, de asemenea, politici economice relativ orientate spre piață și poziții tot mai restrictive în privința imigrației.

Lega a intrat în primul guvern Berlusconi în 1994, dar s-a retras curând, contribuind la căderea acestuia. După ce a candidat independent în 1996, a revenit în alianța cu Berlusconi în 2001 și a devenit o componentă recurentă a guvernelor de centru-dreapta. Includerea Lega și a Alianței Naționale postfasciste în guvernul din 2001 a declanșat în mai multe țări ale UE discuții privind oportunitatea unui boicot politic al Italiei, similar măsurilor impuse Austriei după intrarea FPÖ la guvernare cu un an înainte. În cazul Italiei, însă, celelalte guverne ale UE au adoptat o atitudine de așteptare, reflectând

în parte nemulțumirea față de precedentul austriac, și nu au urmat sancțiuni comparabile.

Partidul s-a schimbat fundamental sub conducerea lui Matteo Salvini, care a devenit lider în 2013. Separatismul nordic a cedat treptat locul naționalismului italian, iar numele prescurtat Lega a simbolizat încercarea de extindere în centrul și sudul Italiei. Opoziția față de imigrație și islam a devenit centrală, în timp ce Salvini a cultivat relații cu Marine Le Pen, Geert Wilders și alți politicieni ai dreptei radicale. A dezvoltat, de asemenea, o atitudine extrem de favorabilă față de Vladimir Putin înainte de invazia la scară largă a Rusiei în Ucraina.

Lega a obținut 17,4% la alegerile parlamentare din 2018 și a intrat la guvernare alături de Mișcarea 5 Stele. Salvini a devenit ministru de interne și vicepremier și s-a concentrat puternic pe migrație, închizând porturile italiene pentru navele de salvare, reducând resursele pentru primire și înăsprind criteriile pentru protecția umanitară.

Partidul a atins apogeul electoral la alegerile europene din 2019, obținând 34,3% și 28 de mandate – de departe cel mai mare partid italian. Salvini a încercat apoi să doboare guvernul, în speranța unor alegeri anticipate, însă M5S a format în schimb o nouă coaliție cu PD. Calculul greșit a marcat începutul unui declin prelungit. Lega s-a alăturat ulterior guvernului larg al lui Mario Draghi în 2021 și guvernului Meloni după 2022. La alegerile europene din 2024, sprijinul său scăzuse la doar 9,0%, în timp ce FdI a obținut aproape 29%. Eurodeputații Lega s-au alăturat ulterior grupului Patrioți pentru Europa.

Mișcarea 5 Stele (M5S)

Mișcarea 5 Stele (M5S) a reprezentat o altă formă de contestare populistă. A fost fondată în 2009 de comediantul Beppe Grillo, după câțiva ani de mobilizare online și activism local. Una dintre cele mai faimoase inițiative ale lui Grillo a fost „Vaffanculo Day" din 2007 – literal „Ziua «Duceți-vă dracului»" –, care și-a mobilizat susținătorii împotriva politicienilor corupți și de profesie și a cerut reforme ale sistemului electoral și ale sistemului de desemnare a candidaților.[57]

M5S a respins distincția tradițională stânga-dreapta și a combinat ecologismul, democrația directă și ostilitatea față de establishmentul politic cu o platformă programatică eclectică din punct de vedere ideologic. Modelul său organizatoric era construit în jurul participării online și al neîncrederii în instituțiile reprezentative, deși, în practică, o putere substanțială a rămas concentrată în jurul lui Grillo și al conducerii partidului.

Partidul a intrat spectaculos în parlament în 2013 și a devenit cel mai mare partid la alegerile din 2018, cu 32,7%. Acele alegeri au reprezentat una dintre cele mai mari străpungeri populiste din Europa Occidentală contemporană: M5S și Lega au devenit cele două partide parlamentare dominante și au format împreună un guvern.

Giuseppe Conte, până atunci necunoscut pe scena politică, a devenit prim-ministru, iar Luigi Di Maio și Salvini au ocupat funcțiile de vicepremieri. M5S a pus în aplicare măsura sa emblematică, *venitul cetățenesc*, în timp ce Lega s-a concentrat pe imigrație. Neobișnuita alianță a durat puțin peste un an, până când Salvini a dărâmat-o în 2019.

57 „The rallying cry of comedy", *The Guardian*, 19 septembrie 2007 (https://www.theguardian.com/stage/theatreblog/2007/sep/19/italysanswertomichaelmoore)

M5S și-a schimbat apoi partenerii și a guvernat alături de PD, de centru-stânga, Conte rămânând prim-ministru până când Mario Draghi l-a înlocuit în 2021. Conte a devenit ulterior liderul M5S. Sub conducerea sa, partidul s-a deplasat mai clar spre stânga, punând un accent mai mare pe protecția socială, redistribuire, politica de mediu și opoziția față de austeritate. Poziții anterioare, precum o posibilă ieșire din zona euro sau din NATO, au dispărut, deși Conte a fost mult mai sceptic decât guvernul Meloni în privința ajutorului militar pentru Ucraina.

Participarea la guvernare a fost însoțită de un declin electoral sever. M5S a coborât la 15,4% la alegerile parlamentare din 2022 și la 10,0% la alegerile europene din 2024. Cei opt eurodeputați ai săi s-au alăturat ulterior grupului Stânga, o evoluție remarcabilă pentru o mișcare care intrase în Parlamentul European în 2014 ca forță populistă ambiguă din punct de vedere ideologic, aliată cu grupul EFDD al lui Nigel Farage.

Mai multe organizații mai mici au menținut vii tradiții mai explicit fasciste. Fostul politician MSI Francesco Storace a fondat La Destra în 2007, după ce se opusese moderării Alianței Naționale de către Fini. Partidul combina naționalismul și conservatorismul social cu un amestec de politici sociale etatiste și reduceri de taxe. Înaintea alegerilor din 2008, s-a aliat cu Flacăra Tricoloră (Fiamma Tricolore), fondată de membri intransigenți ai MSI care respinseseră transformarea în AN.

Forza Nuova, fondată în 1997 de Roberto Fiore, a reprezentat o tradiție și mai explicit neofascistă și extraparlamentară. Fiore fusese activ în mediul militant al dreptei radicale italiene înainte de a petrece câțiva ani în Marea Britanie, unde a dezvoltat relații cu extrema dreaptă britanică. Forza Nuova nu a reușit niciodată să-și construiască un sprijin electoral național semnificativ, dar a rămas vizibilă prin demonstrații și violență politică.

CasaPound a apărut din același mediu, în sens larg, la începutul anilor 2000, combinând simbolistica neofascistă cu activismul pe tema locuințelor și cu o subcultură modernă orientată spre tineri. A obținut puțin sub 1% la alegerile parlamentare din 2018 și s-a retras ulterior din politica electorală pentru a se concentra pe activitatea de mișcare.

Frații Italiei

Cel mai important moștenitor al tradiției postfasciste a devenit însă partidul Frații Italiei (FdI). Partidul a fost fondat în 2012 de politicieni care au părăsit Poporul Libertății al lui Berlusconi. Mai multe figuri de frunte aparținuseră anterior MSI și AN; Ignazio La Russa a devenit primul său președinte, iar Giorgia Meloni, ea însăși fostă activistă în mișcarea de tineret a MSI, a devenit liderul partidului în 2014. FdI a păstrat flacăra tricoloră folosită anterior de MSI și AN.

Inițial, partidul a rămas mic. Decizia sa de a rămâne în afara coaliției largi a lui Mario Draghi în 2021 s-a dovedit decisivă din punct de vedere strategic, permițându-i lui Meloni să devină principalul lider al opoziției în timp ce Lega și FI participau la guvernare. FdI a crescut de la 4,4% la alegerile din 2018 la 26,0% în 2022 și a devenit cel mai mare partid din Italia. Meloni a format ulterior un guvern cu Lega și Forza Italia și a devenit prima femeie prim-ministru a Italiei.

FdI combină conservatorismul național cu o economie relativ de dreapta, politici restrictive în domeniul migrației și opoziția față de schimbările progresiste în politica privind familia și genul. Guvernul Meloni a desființat în mare parte programul de venit cetățenesc al M5S și a urmărit reduceri de taxe și stimulente pe piața muncii, dar a intervenit și activ în sectoare strategice și a impus ocazional noi taxe și măsuri privind prețurile.

În chestiunile sociale, guvernul a pus accentul pe familia tradițională, pe politicile nataliste și pe opoziția față de

maternitatea surogat și „ideologia de gen”. A restrâns recunoașterea legală a copiilor din familiile de același sex, deși nu a încercat să abroge legislația italiană existentă privind uniunile civile. Migrația a rămas centrală, dar politica guvernamentală a fost mai limitată decât retorica din opoziție. Cea mai inovatoare inițiativă – procesarea anumitor solicitanți de azil în centre aflate sub control italian în Albania – s-a lovit de contestații juridice repetate. În august 2025, Curtea de Justiție a Uniunii Europene s-a pronunțat împotriva unor aspecte importante ale sistemului italian de clasificare a țărilor de origine drept „sigure”, obstrucționând și mai mult schema.

Meloni s-a moderat mult mai clar în politica europeană și externă. Retorica anterioară a FdI era puternic eurosceptică, dar, odată ajunsă la putere, Meloni a dezvoltat o relație de lucru pragmatică cu instituțiile UE și a abandonat orice sugestie de ieșire din zona euro sau de confruntare fundamentală cu Uniunea. A rămas, de asemenea, ferm atlantistă și o susținătoare puternică a Ucrainei, distingând clar FdI de elementele prorusești din Lega și din alte câteva partide europene de dreapta radicală. Sub Friedrich Merz, acest lucru a apropiat Italia și de Germania în materie de politică externă și de securitate europeană. Meloni și Merz au subliniat necesitatea unui rol european mai puternic în cadrul NATO, a sprijinului continuu pentru Ucraina și a unei cooperări strategice mai strânse între Roma și Berlin, reflectând o convergență considerabilă între două guverne provenite din tradiții politice diferite.

Alegerile europene din 2024 au confirmat, în loc să slăbească, dominația lui Meloni. FdI a obținut 28,75% și 24 de mandate, o creștere spectaculoasă față de doar 6,4% în 2019. PD s-a clasat pe locul al doilea cu 24,1%, în timp ce M5S a coborât la 10,0%, Forza Italia a obținut 9,6%, iar Lega 9,0%. FdI a rămas în grupul ECR, unde a devenit de departe cea mai importantă delegație națională. Contrastul cu 2019 a fost izbitor: în cinci ani, Lega scăzuse de la 34,3 la 9,0%, în timp ce FdI urcase de la 6,4 la 28,8%.

Alegerile regionale au produs un tablou mai nuanțat. Centru-stânga a preluat Sardinia de la dreapta la începutul lui 2024, iar ulterior a păstrat Emilia-Romagna și a câștigat Umbria, dar centru-dreapta a

păstrat alte câteva regiuni. Ciclul regional din 2025 nu a produs nici el o realiniere națională amplă: dreapta a păstrat regiuni precum Veneto, în timp ce centru-stânga a păstrat Campania și Puglia. Roberto Fico, din partea M5S, a câștigat președinția Campaniei. Rezultatele au sugerat că Meloni rămânea dominantă la nivel național, dar că o opoziție coordonată putea concura eficient în anumite regiuni.

Bilanțul lui Meloni în privința democrației liberale este considerabil mai puțin conflictual decât cel al lui Orbán sau al lui Robert Fico din Slovacia. Guvernul său nu a desființat alegerile competitive, nu a subordonat sistemul judiciar și nu a neutralizat sistematic opoziția politică. Comisia Europeană a continuat să își exprime îngrijorarea cu privire la pluralismul mass-media, guvernanța radiodifuzorului public RAI și alte aspecte legate de statul de drept,[58] iar relațiile dintre guvern și sistemul judiciar au fost adesea conflictuale. În același timp, mecanismele instituționale de control ale Italiei au continuat să funcționeze și să limiteze guvernul.

Cel mai clar exemplu a fost încercarea lui Meloni de a reforma sistemul judiciar. Propunerea ar fi separat carierele procurorilor de cele ale judecătorilor și ar fi reorganizat organismele lor de autoguvernare. Guvernul a susținut că aceasta ar reduce fracționismul politic din interiorul magistraturii, în timp ce oponenții au avertizat că ar putea slăbi independența justiției. Întrucât parlamentul nu a aprobat modificările constituționale cu majoritatea necesară de două treimi, guvernul a supus reforma unui referendum în martie 2026. Alegătorii au respins reforma cu aproximativ 54% la 46%, aducându-i lui Meloni cea mai importantă înfrângere politică a mandatului său. Ea a acceptat rezultatul și a rămas în funcție.

58 „2025 Rule of Law Report – Country Chapter on the rule of law situation in Italy”, European Commission, 8 iulie 2025 (https://commission.europa.eu/publications/2025-rule-law-report-communication-and-country-chapters_en)

Guvernul a promovat ulterior o reformă separată a sistemului electoral. În iulie 2026, Camera Deputaților a aprobat o propunere care înlocuiește actualul sistem mixt cu reprezentarea proporțională combinată cu un bonus de majoritate pentru coaliția care obține peste 42%. Opoziția a susținut că reforma a fost concepută pentru a favoriza coaliția lui Meloni înaintea alegerilor din 2027. Până în august 2026, însă, legislația nu își încheiase parcursul parlamentar.

O provocare suplimentară a apărut acum în dreapta lui Meloni. Fostul general Roberto Vannacci a fost ales în Parlamentul European din partea Lega în 2024, după ce atrăsese atenția prin poziții puternic naționaliste privind imigrația, temele LGBT – a declarat că homosexualii „nu sunt normali” – și identitatea, precum și prin opoziția sa față de continuarea sprijinului militar pentru Ucraina.[59] După ruptura de Lega, a lansat în iunie 2026 noul partid de extremă dreaptă Futuro Nazionale, atacând-o pe Meloni pentru că s-a moderat odată ajunsă la guvernare. Primele sondaje plasau partidul la aproximativ 5–6% și, în cel puțin un sondaj, ușor înaintea Lega. Este prea devreme pentru a aprecia dacă va deveni un partid durabil, dar apariția sa demonstrează că integrarea reușită a dreptei radicale de către Meloni nu a eliminat competiția și mai la dreapta sa. În ansamblu, guvernul Meloni reprezintă un caz deosebit de important de partid contestatar de dreapta radicală care intră la guvernare și trece printr-o moderare selectivă, nu generală. FdI și-a moderat substanțial pozițiile privind UE, NATO și politica externă, păstrând totodată o agendă puternic național-conservatoare în privința migrației, a familiei și a temelor culturale. Pe plan instituțional, tensiunile cu instanțele și cu mass-media publică justifică o monitorizare continuă, dar experiența de până acum diferă substanțial de transformarea sistematică a instituțiilor liberal-democratice observată sub Fidesz în Ungaria sau sub Smer în Slovacia.

59 *„Giorgia Meloni Is Remaking Italy in Her Image”*, *The New York Times*, 21 august 2026 (https://www.nytimes.com/2026/08/21/world)

Rezumat FdI

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: proeuropean
Autoritarism: scăzut

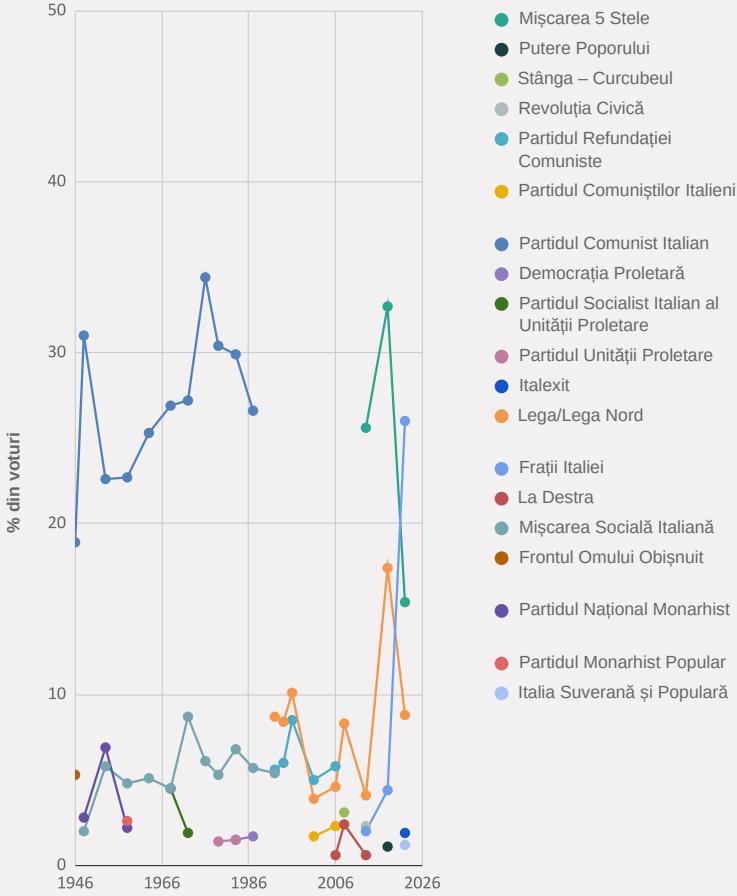
Rezumat Lega

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Rezumat M5S

Economie: stânga
Teme sociale: moderat
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Figura 26. Ponderea voturilor partidelor contestatare în Italia, 1946–2022

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

LETONIA

Sistemul de partide leton a avut un început turbulent după restaurarea independenței în 1991. Anii 1990 s-au caracterizat prin volatilitate electorală ridicată, numeroase partide efemere, scindări și fuziuni frecvente, precum și prin organizații politice cu identități ideologice relativ slabe sau neclare. Identitatea națională, relațiile cu numeroasa minoritate rusofonă și atitudinile față de moștenirea sovietică au fost linii de demarcație politică deosebit de importante.

Partidele național-conservatoare au apărut devreme din aripa naționalistă mai radicală a mișcării de independență. Pentru Patrie și Libertate (TB), care a fuzionat ulterior cu Mișcarea pentru Independența Națională a Letoniei pentru a forma TB/LNNK, considera statul leton restaurat drept continuatorul legal al republicii care existase înainte de ocupația sovietică din 1940. Prin urmare, respingea ideea că imigrația din epoca sovietică ar fi creat un drept automat la cetățenia letonă. TB/LNNK a devenit un partid important în anii 1990, obținând aproape 15% în 1998, și a participat ulterior ca partener minor în mai multe guverne letone.

Alianța Națională

În 2010, TB/LNNK a format o alianță electorală cu formațiunea mai tânără și mai radicală Totul pentru Letonia! (VL), care s-a transformat ulterior în Alianța Națională (NA). Partidul a intrat la guvernare în 2011 și a rămas acolo neîntrerupt până în 2023. După aproape trei ani în opoziție, a revenit la guvernare în mai 2026, ca parte a coaliției conduse de Andris Kulbergs. La alegerile parlamentare din octombrie 2026, NA a obținut 8,9% din voturi și zece mandate. Deși acesta a reprezentat un rezultat mai slab decât la alegerile precedente, partidul a rămas o forță parlamentară consacrată și a intrat în negocierile postelectorale pentru coaliție ca unul dintre partidele guvernului Kulbergs în exercițiu. Participarea îndelungată la guvernare a instituționalizat treptat partidul și a estompat unele dintre trăsăturile antisistem asociate în special cu Totul pentru Letonia!. Cu toate acestea, NA a rămas cel mai consecvent naționalist și antirus dintre principalele partide parlamentare ale Letoniei.

Mai multe poziții asociate anterior cu dreapta naționalistă au intrat ulterior în mainstream-ul politic leton, în special după invazia la scară largă a Rusiei în Ucraina din 2022. Printre acestea s-au numărat eliminarea treptată a limbii ruse ca limbă de predare în învățământul public, reducerea utilizării limbii ruse în viața publică și îndepărtarea unor monumente sovietice proeminente. Pe măsură ce partidele mainstream au adoptat poziții mai dure față de Rusia și în privința integrării, NA a continuat să meargă mai departe, inclusiv cu propuneri care vizau cetățenii și rezidenții ruși considerați susținători ai Kremlinului.

NA combină o abordare puternic restrictivă a imigrației cu conservatorismul social și politici economice în linii mari orientate spre piață. Sprijină apartenența Letoniei la Uniunea Europeană, dar se opune transferurilor suplimentare de suveranitate către Bruxelles și este, prin urmare, cel mai bine descrisă ca moderat eurosceptică. Este puternic atlantistă și s-a numărat printre cei mai consecvenți susținători ai Ucrainei și oponenți ai Rusiei din Letonia.

TB/LNNK a aparținut inițial grupului Uniunea pentru Europa Națiunilor din Parlamentul European, înainte de a se alătura nou-înființatului grup al Conservatorilor și Reformiștilor Europeni în 2009. Alianța Națională a rămas asociată cu ECR. A câștigat două dintre cele nouă mandate ale Letoniei la alegerile europene din 2024, obținând 22,1% din voturi, cel mai bun rezultat al său la alegerile europene de până acum.

O formă diferită de populism a apărut odată cu Cui aparține statul? (KPV LV), care a realizat o străpungere la alegerile parlamentare din 2018. Candidând în principal pe o platformă anticorupție și antisistem, a obținut 16 mandate și a devenit unul dintre cele mai mari partide din parlament. Retorica sa înfățișa clasa politică consacrată ca fiind coruptă, preocupată doar de propriile interese și desprinsă de cetățenii obișnuiți, în timp ce candidatul său la funcția de prim-ministru, Aldis Gobzems, a adoptat un stil de campanie extrem de personalizat și conflictual, comparat uneori cu cel al lui Donald Trump. El a stârnit, de asemenea, controverse amenințând jurnaliști ai radiodifuzorului public.[60]

KPV a intrat totuși la guvernare după alegeri, ceea ce i-a subminat o parte din atractivitatea de partid din afara sistemului. Au urmat curând conflicte interne grave, cu dezertări, dispute pentru conducere și un sprijin public în prăbușire. Partidul a fost redenumit Pentru o Letonie Umană, dar schimbarea de imagine nu a reușit să-i inverseze declinul, iar partidul a dispărut din parlament la alegerile din 2022. KPV a devenit astfel încă un exemplu al ascensiunii rapide și al prăbușirii la fel de rapide care au caracterizat părți ale sistemului de partide leton de la independență încoace.

60 „Who Is Who In Upcoming Latvian Parliamentary Elections”, *Re:Baltica*, 30 august 2018 (https://en.rebaltica.lv/2018/08/who-is-who-in-upcoming-latvian-parliamentary-elections/)

Letonia pe Primul Loc

Două noi partide populiste au intrat în parlament în 2022. Letonia pe Primul Loc (LPV) a fost fondat în 2021 de omul de afaceri și fostul ministru Ainārs Šlesers, una dintre cele mai proeminente și controversate figuri ale politicii letone de după independență. Inițial, partidul a beneficiat considerabil de opoziția față de restricțiile impuse în pandemia de COVID-19 și față de politicile de vaccinare. Combinând naționalismul economic și protecționismul cu conservatorismul social, retorica anti-establishment și poziții tot mai restrictive în materie de imigrație, a obținut în jur de 6% din voturi și nouă mandate în 2022.

Ulterior, Letonia pe Primul Loc și-a strâns legăturile cu dreapta populistă europeană. La alegerile europene din 2024 a obținut 6,2% și un mandat, alăturându-se apoi grupului Patrioți pentru Europa. Reprezentanții LPV au pus accentul pe opoziția față de migrație, față de birocrația UE și față de Pactul Verde.

Susținerea partidului a crescut puternic înaintea alegerilor parlamentare din 2026. În octombrie, LPV a obținut în jur de 13% din voturi și a devenit al doilea cel mai mare partid, deși prim-ministrul Andris Kulbergs a exclus cooperarea cu acesta la formarea guvernului.

Partidul a avut o poziție mai ambiguă față de Rusia decât dreapta letonă mainstream: deși nu sprijină deschis invazia rusă a Ucrainei, Šlesers a promovat negocierile și a refuzat să condamne inițiativele lui Viktor Orbán care au implicat contacte cu Vladimir Putin. În campania din 2026, partidul a atras, de asemenea, un sprijin substanțial din partea alegătorilor vorbitori de limbă rusă, prezentându-se totodată în primul rând ca o alternativă naționalistă și anti-establishment, nu ca un partid explicit prorus.

Pentru Stabilitate!

Pentru Stabilitate! (S!) a fost fondat tot în 2021 și s-a născut inițial din opoziția față de restricțiile din pandemia de COVID-19 și față de politica de vaccinare. Condus de Aleksejs Rosļikovs, partidul s-a adresat în principal electoratului vorbitor de limbă rusă din Letonia și a ocupat o parte din spațiul electoral deținut anterior de Armonie. A combinat populismul anti-establishment și pozițiile conservatoare în plan social cu revendicări privind o mai bună protecție a drepturilor legate de limba rusă. A obținut 6,9% și 11 mandate la alegerile din 2022, fiind astfel cel mai mare dintre cele două noi partide populiste din parlament.

Pentru Stabilitate! a adoptat față de Rusia și Ucraina o poziție net diferită de cea a aproape întregului mainstream politic leton. Politicienii săi au criticat politicile Letoniei față de Rusia și față de minoritatea vorbitoare de limbă rusă, s-au opus mai multor măsuri introduse după invadarea Ucrainei și au folosit o retorică favorabilă narațiunilor geopolitice ruse. Acest lucru, alături de concentrarea sa în rândul alegătorilor vorbitori de limbă rusă, l-a deosebit net de dreapta radicală etnonațională reprezentată de Alianța Națională.

Poziția partidului s-a slăbit considerabil în legislatura următoare. În 2026, Rosļikovs a plecat din Letonia în Belarus, în timp ce era urmărit penal pentru presupusă incitare la ură națională și etnică, iar ulterior a fost exclus din Consiliul Municipal Riga. În aprilie a renunțat la funcția de președinte al partidului, deși a rămas activ politic și a figurat pe lista de candidați a partidului la alegerile parlamentare.

La alegerile parlamentare din octombrie 2026, Pentru Stabilitate! a obținut doar 2,0% din voturi și și-a pierdut toate mandatele.

Puterea Suverană

O altă forță populistă nouă este Puterea Suverană (SV), fondată în 2022 și condusă de Jūlija Stepaņenko, fostă deputată care reprezentase anterior alte câteva partide și devenise o oponentă proeminentă a restricțiilor din pandemia de COVID-19. Partidul nu a reușit să intre în parlament la alegerile din 2022 și a obținut doar 2,6% la alegerile europene din 2024. Ulterior s-a aliat cu Alianța Tinerilor Letoni și a realizat o străpungere majoră la alegerile municipale din Riga din 2025. Alianța a continuat să crească înaintea alegerilor parlamentare din 2026 și a obținut 11,7% din voturi, devenind a treia cea mai mare listă electorală din țară.

SV este un partid populist de dreapta și puternic conservator în plan social, care pune accentul pe valorile familiei tradiționale și se opune la ceea ce consideră a fi ideologie progresistă în educație și legislație. În același timp, se deosebește net de Alianța Națională etnonaționalistă prin abordarea față de populația vorbitoare de limbă rusă a Letoniei. Susține mai multe oportunități de educație în limba rusă, școli private în limbile minorităților și o naturalizare mai ușoară pentru necetățenii Letoniei.

În plan economic, partidul combină reducerile de taxe și sprijinul pentru întreprinderile mici cu protecționismul, angajamente sociale extinse și naționalismul economic. Se opune privatizării companiilor de stat strategice, pledează pentru o implicare mai mare a statului în sectorul bancar și în cel energetic și favorizează tratamentul preferențial al producătorilor letoni. Este puternic critic față de Pactul Verde al UE și față de orice nouă ingerință supranațională, deși nu pledează pentru ieșirea Letoniei din Uniunea Europeană.

În politica externă, SV ocupă o poziție net diferită de cea a partidelor mainstream din Letonia. Se opune participării Letoniei la conflicte militare și finanțării acestora, cere soluții diplomatice și dorește ca o parte din bugetul apărării să fie redirecționată către priorități interne. Se opune, de asemenea, serviciului militar obligatoriu.

Deși partidul nu se aliniază deschis Rusiei, poziția sa implică o opoziție fermă față de nivelul actual al sprijinului militar acordat de Letonia Ucrainei.

Partidul păstrează în mare parte stilul anti-establishment asociat mișcării de protest din perioada pandemiei de COVID-19. Pledează pentru mai multe referendumuri, un președinte ales direct, înjumătățirea numărului de deputați și reducerea finanțării publice a partidelor politice și a propus chiar luarea în considerare a retragerii din Organizația Mondială a Sănătății.

Rezumat NA

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: scăzut

Rezumat LPV

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

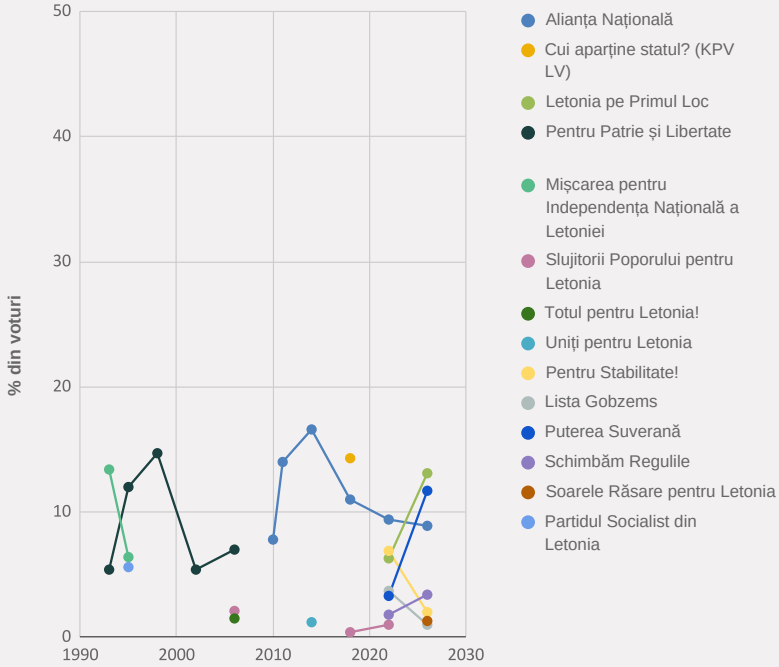
Rezumat S!

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: mediu

Rezumat SV

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Figura 27. Ponderea voturilor partidelor contestatare în Letonia, 1993–2026

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

LITUANIA

Sistemul de partide din Lituania seamănă cu cel din Letonia prin gradul ridicat de volatilitate. De la restaurarea independenței, numeroase partide au apărut, au fuzionat, s-au scindat sau au dispărut, iar identitățile ideologice au fost adesea relativ slabe. În consecință, Lituania a produs un număr mare de partide care pot fi descrise drept populiste, deși cele mai multe fie au rămas mici, fie s-au bucurat doar de un succes electoral temporar.

Unul dintre cele mai durabile partide populiste și de dreapta radicală din prima perioadă postcomunistă a fost Ordine și Justiție (TT). Partidul a fost fondat în 2002 de Rolandas Paksas și s-a transformat într-o forță național-conservatoare și populistă, care combina poziții conservatoare pe teme sociale cu politici economice în general de dreapta și o critică dură la adresa establishmentului politic. Paksas a fost ales președinte în 2003, dar a fost demis prin procedura de impeachment în anul următor, după care conflictul său cu establishmentul politic a devenit central pentru identitatea partidului.

Ordine și Justiție a obținut în mod constant în jur de 10% din voturi în anii 2000 și a intrat la guvernare după alegerile din 2012, ca partener minor în coaliția condusă de social-democrați. A rămas la guvernare până în 2016, iar ulterior a sprijinit guvernul Skvernelis, alăturându-se pentru scurt timp unei coaliții de guvernare extinse în 2019. Conflictele interne au determinat

apoi plecarea majorității parlamentarilor săi, iar partidul a încetat practic să mai existe în 2020.

TT a fost reprezentat în Parlamentul European între 2004 și 2019. Reprezentanții săi au aparținut inițial grupului Uniunea pentru Europa Națiunilor, alăturându-se ulterior grupului Europa Libertății și Democrației și succesorului acestuia, Europa Libertății și Democrației Directe.

Partidul Muncii (DP) a devenit partidul populist cu cel mai mare succes electoral din primele decenii postcomuniste ale Lituaniei. Fondat în 2003 de omul de afaceri născut în Rusia Viktor Uspaskich, a realizat o străpungere imediată la alegerile parlamentare din 2004, obținând în jur de 28% din votul proporțional. Ulterior a intrat la guvernare și a devenit unul dintre actorii majori ai politicii lituaniene.

DP a fost puternic personalizat în jurul lui Uspaskich, care a rămas figura sa dominantă în cea mai mare parte a următoarelor două decenii. Din punct de vedere ideologic, partidul combina politici centriste și intervenționiste în plan economic cu o retorică populistă anti-establishment. Susținea formal apartenența la UE, dar adopta periodic poziții mai eurosceptice, devenind totodată tot mai restrictiv în privința imigrației după criza refugiaților din Europa. Uspaskich și alte figuri ale partidului au fost, de asemenea, adesea considerați relativ favorabili Rusiei.

Susținerea electorală a fluctuat puternic. După străpungerea din 2004, partidul și-a pierdut majoritatea alegătorilor în 2008, înainte de a reveni la peste 20% în 2012. A scăzut din nou în 2016 și și-a revenit parțial în 2020, când a reintrat în parlament cu aproximativ 10% din votul proporțional.

Declinul partidului s-a accelerat în anii 2020. Uspaskich a fost exclus din grupul Renew Europe din Parlamentul European în 2021, în urma unor comentarii homofobe, după care delegația

Partidului Muncii a părăsit grupul.[61] Diviziunile interne și scandalurile de corupție au slăbit ulterior partidul, iar grupul său parlamentar s-a destrămat în 2024. La alegerile parlamentare din acel an, Partidul Muncii a participat în cadrul Coaliției Păcii, care a obținut doar aproximativ 2,2% din votul proporțional și nu a reușit să intre în parlament. Astfel, după două decenii de susținere fluctuantă, dar uneori substanțială, DP dispăruse practic din parlament până în 2024.

Zorii Nemunasului

Marea străpungere populistă nouă a venit în schimb din partea partidului Zorii Nemunasului (NA), fondat în 2023 de Remigijus Žemaitaitis. Žemaitaitis reprezentase anterior mai multe partide de centru-dreapta și populiste, dar a fost nevoit să părăsească parlamentul în 2024, după ce Curtea Constituțională a decis că declarațiile antisemite pe care le făcuse pe rețelele sociale încălcau jurământul său de parlamentar. Cu toate acestea, a revenit în politică în calitate de lider al noului său partid.

Zorii Nemunasului a realizat o străpungere imediată la alegerile parlamentare din 2024, obținând aproximativ 15% din votul proporțional și 20 de mandate, devenind al treilea cel mai mare partid din parlament. În pofida promisiunilor făcute înaintea alegerilor de liderii social-democrați că nu vor coopera cu Žemaitaitis, Partidul Social Democrat, câștigător al alegerilor, a invitat Zorii Nemunasului la guvernare, alături de Uniunea Democrată „Pentru Lituania”. Decizia a provocat proteste semnificative în țară și critici în străinătate din cauza

61 „Lithuanian Labour Party quits Renew Europe after MEP’s expulsion”, *Politico Europe*, 21 ianuarie 2021.

declarațiilor antisemite ale lui Žemaitaitis.[62]

Zorii Nemunasului combină populismul economic și politici socioeconomice în general de stânga cu naționalismul și poziții socioculturale puternic conservatoare. A pledat pentru o redistribuire mai mare, pentru protejarea veniturilor gospodăriilor și pentru rezistență față de reformele percepute ca dăunătoare grupurilor cu venituri mici și medii, adoptând totodată poziții mult mai conservatoare pe teme culturale și identitare. Stilul său politic este puternic anti-establishment și intens personalizat în jurul lui Žemaitaitis.

Partidul este mai degrabă moderat eurosceptic decât anti-UE. Nu pledează pentru ieșirea Lituaniei din Uniunea Europeană, dar critică Bruxelles-ul, centralizarea suplimentară și mai multe inițiative politice ale UE. Este, de asemenea, vizibil mai puțin entuziast decât principalele partide mainstream față de politica externă puternic atlantistă și proucraineană a Lituaniei. Deși Zorii Nemunasului nu sprijină deschis Rusia și a participat la un guvern angajat să ofere un sprijin militar substanțial Ucrainei, reprezentanții săi s-au opus unor sancțiuni și restricții comerciale împotriva Rusiei și Belarusului și au cerut o abordare mai prudentă a angajamentelor militare.

Tensiunile legate de politica externă și de securitate au devenit tot mai importante în perioada sa de guvernare. Coaliția s-a destrămat în cele din urmă în iunie 2026, după ce Zorii Nemunasului s-a opus planurilor pentru un nou poligon de instrucție militară și pe fondul controverselor continue legate de Žemaitaitis, care fusese între timp condamnat pentru incitare la ură împotriva evreilor și banalizarea Holocaustului. Social-democrații au exclus partidul din coaliția de guvernare, invocând

62 „Thousands protest in Vilnius against government party whose leader is on trial for antisemitism”, *Reuters*, 14 noiembrie 2024 (https://www.reuters.com/world/europe/thousands-protest-vilnius-against-government-party-whose-leader-is-trial-2024-11-14/)

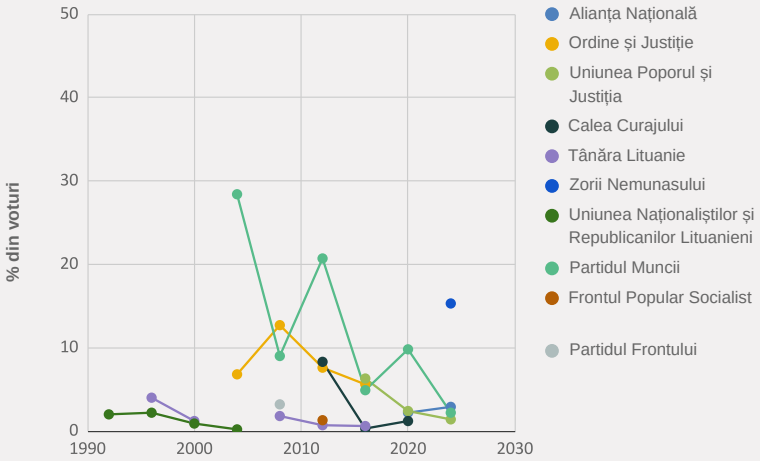
radicalizarea sa crescândă și obstrucționarea politicii guvernamentale. Un nou guvern condus de social-democrați, fără Zorii Nemunasului, a preluat mandatul în iulie 2026.

Un partid naționalist radical mai mic, Alianța Națională (NS), a fost fondat în 2020. Acesta combină naționalismul lituanian, un conservatorism social puternic, politici restrictive în materie de imigrație și euroscepticismul. Spre deosebire de Zorii Nemunasului, este ferm antirus și aliniat fără echivoc la orientarea geopolitică occidentală a Lituaniei. Partidul a rămas până acum mic din punct de vedere electoral. A obținut 2,9% din votul proporțional la alegerile parlamentare din 2024, sub pragul de 5%, însă candidatul său Vytautas Sinica a câștigat un mandat uninominal în Vilnius, asigurând partidului prima sa reprezentare în parlament.

Rezumat Zorii Nemunasului

Economie: stânga
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Figura 28. Ponderea voturilor partidelor contestatare în Lituania, 1992–2024

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

LUXEMBURG

Luxemburgul este unul dintre cele șase state membre fondatoare ale Uniunii Europene și, în pofida dimensiunii sale reduse, a exercitat o influență considerabilă asupra politicii europene. Până în anii 1980, țara a fost dominată de patru partide consacrate: Partidul Muncitoresc Socialist Luxemburghez (LSAP), Partidul Popular Creștin-Social (CSV), Partidul Democrat liberal (DP) și Partidul Comunist din Luxemburg (KPL).

KPL, de orientare marxist-leninistă, a participat la largul guvern de coaliție format după Al Doilea Război Mondial, dar a rămas în opoziție după 1947. Și-a obținut cele mai bune rezultate în anii 1940 și 1960, înainte de a intra într-o lungă perioadă de declin. Partidul și-a pierdut ultimul mandat parlamentar obținut independent în 1994. Ulterior a participat la formarea déi Lénk, a cărui listă comună a câștigat un mandat în 1999, dar mai târziu a revenit la candidaturi separate și a avut o influență redusă asupra politicii naționale în secolul XXI.

déi Lénk

déi Lénk (DL) a fost înființat în 1999 ca alianță a unor grupări de stânga radicală, KPL numărându-se printre participanții inițiali. A devenit principalul partid de stânga radicală din Luxemburg și este reprezentat neîntrerupt în Camera Deputaților din 2009.

Partidul este în general clasificat ca parte a stângii radicale și este inclus în mai multe seturi de date comparative privind partidele populiste. Combină socialismul și anticapitalismul cu poziții progresiste pe teme sociale și un euroscepticism moderat. Pledează pentru retragerea Luxemburgului din NATO și a criticat dur extinderea NATO, reînarmarea militară și politica de securitate occidentală în legătură cu războiul din Ucraina. Nu a participat niciodată la o coaliție de guvernare.

Partidul Reformist Democratic Alternativ (ADR)

Dreapta radicală a rămas istoric slabă în Luxemburg. Mișcarea Națională a fost un partid de extremă dreapta care a participat la alegerile parlamentare și europene din 1989 și 1994, dar nu a reușit să obțină reprezentare. S-a dizolvat după alegerile din 1994.

Cel mai de dreapta partid reprezentat astăzi în Luxemburg este Partidul Reformist Democratic Alternativ (ADR). A fost fondat în 1987 ca mișcare axată pe o singură temă, care milita pentru egalitatea pensiilor, dar ulterior și-a lărgit programul. ADR combină liberalismul economic cu conservatorismul social și este, după déi Lénk, cel mai eurosceptic partid parlamentar din țară. Este reprezentat în Camera Deputaților din 1989, dar nu a intrat niciodată la guvernare.

ADR este clasificat drept partid populist de dreapta sau național-conservator în mai multe studii comparative și este inclus în acest indice. Are un profil anti-establishment clar, deși pozițiile sale privind imigrația și integrarea europeană au rămas în general mai moderate decât cele ale multor alte partide național-conservatoare din Europa. Partidul urmărește consolidarea statutului limbii luxemburgheze și susține o reformă instituțională amplă, inclusiv un recurs mai larg la democrația directă după modelul elvețian. În timpul pandemiei de COVID-19, a criticat dur restricțiile guvernamentale, considerându-le limitări nejustificate ale libertății individuale. Până la alegerile din 2023, toți parlamentarii săi

fuseseră bărbați.

Fred Keup, care a fost președintele partidului între 2022 și 2024 și rămâne liderul grupului său parlamentar, a adoptat un profil mai conflictual în privința imigrației și a multiculturalismului decât mai mulți dintre predecesorii săi. Înainte de a intra în parlament, a devenit un purtător de cuvânt proeminent al campaniei victorioase pentru „nu” la referendumul din 2015 privind extinderea dreptului de vot la alegerile naționale pentru rezidenții fără cetățenie. Rezultatul referendumului a reprezentat un succes politic important pentru ADR. În 2024, Keup a fost succedat la președinția partidului de Alexandra Schoos, fiica lui Jean Schoos, care condusese partidul între 2013 și 2022.

Înainte de 2024, CSV, DP, LSAP și ecologiștii fuseseră singurele partide luxemburgheze care obținuseră reprezentare în Parlamentul European. La alegerile din 2024, ADR a obținut pentru prima dată un mandat, cu 11,8% din voturi – cel mai bun rezultat al său la un scrutin național. Reprezentantul său ales, Fernand Kartheiser, s-a alăturat inițial grupului Conservatorii și Reformiștii Europeni. În iunie 2025, însă, a fost exclus din grup în urma unei vizite la Moscova și a criticilor repetate la adresa sancțiunilor UE împotriva Rusiei.[63] Ulterior, Kartheiser și-a continuat activitatea ca membru neafiliat al Parlamentului European. Déi Lénk nu a reușit nici de această dată să obțină un mandat și rămâne afiliat la nivel european partidelor reprezentate în grupul Stânga.

63 „ECR group expels Luxembourg MEP Fernand Kartheiser”, *RTL Today*, 19 iunie 2025 (https://today.rtl.lu/news/world/ecr-group-expels-luxembourg-mep-fernand-kartheiser-2310150)

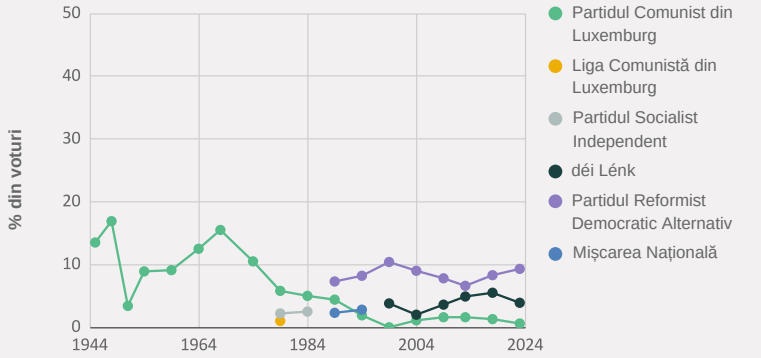
Rezumat déi Lénk

Economie: stânga
Teme sociale: progresist
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: scăzut

Rezumat ADR

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: scăzut

Figura 29. Ponderea voturilor partidelor contestatare în Luxemburg, 1945–2023

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

MALTA

Malta are unul dintre cele mai stabile sisteme bipartide din Europa de mai bine de o jumătate de secol. De la independența din 1964 și până la alegerile parlamentare din 2026, niciun alt partid în afară de Partidul Laburist (PL) și Partidul Naționalist (PN) nu a obținut mandate în parlamentul național. Malta este, prin urmare, singurul stat membru al UE în care niciun partid populist nu a obținut vreodată reprezentare parlamentară.

O explicație a absenței unor contestatari de succes este sistemul electoral maltez, care favorizează puternic cele mai mari două partide. În același timp, atât PL, cât și PN au cuprins istoric o gamă relativ largă de poziții ideologice care, în multe alte țări europene, au fost reprezentate de partide de stânga sau de dreapta radicală.

În cea mai mare parte a perioadei de după independență, politica malteză a fost puternic polarizată, cu o competiție intensă între PL și PN. În perioada în care s-a aflat la guvernare, între 1971 și 1987, Partidul Laburist s-a deplasat semnificativ spre stânga, urmând o politică externă care a redus dependența Maltei de Occident și a consolidat relațiile cu țări precum Libia lui Muammar Gaddafi. Partidul s-a opus, de asemenea, timp de mulți ani aderării Maltei la Uniunea Europeană.

Partidul Naționalist, în schimb, a combinat creștin-democrația cu un accent puternic pe identitatea națională malteză, pledând totodată pentru o integrare mai strânsă cu Europa Occidentală și pentru aderarea la Uniunea Europeană. A rămas, de asemenea, conservator în plan social, adoptând adesea poziții mai apropiate de cele ale partidelor național-conservatoare europene decât de ale multor altor membri ai Partidului Popular European. Cu o singură scurtă întrerupere, PN a guvernat Malta între 1987 și 2013, supervizând consolidarea țării ca economie de piață pro-occidentală. Revenirea laburiștilor la guvernare în 2013 nu a modificat fundamental această orientare.

Câteva partide mai mici au încercat să conteste dominația PL și PN, dar cu puțin succes. Unii dintre acești contestatari s-au situat la periferia spectrului politic, însă niciunul nu a atras un sprijin electoral semnificativ. Cel mai bun rezultat al unui partid fascist a venit la alegerile pentru Parlamentul European din 2019, când Imperium Europa a obținut 3,2% din voturi. Acest scor a fost totuși insuficient pentru obținerea unui mandat. Susținerea a scăzut la 2,6% la alegerile pentru Parlamentul European din 2024, iar la alegerile parlamentare din 2026 partidul a obținut sub 0,1% din voturi. Un alt contestatar naționalist, Aħwa Maltin, a participat în toate circumscripțiile la alegerile parlamentare din 2026, dar a obținut doar puțin peste 0,5% din voturi.

Astăzi, atât PL, cât și PN sunt ferm proeuropene și susțin în linii mari economia de piață. Ambele partide păstrează, de asemenea, poziții conservatoare în plan social. Avortul a rămas ilegal în orice circumstanțe până în 2023 și este în continuare incriminat, cu excepția cazurilor în care viața sau sănătatea femeii se află în pericol grav. Partidul Naționalist s-a opus chiar și acestei liberalizări limitate.

În ianuarie 2025 a fost înființat un nou partid centrist, Momentum, sub conducerea lui Arnold Cassola. Spre deosebire de contestatarii anteriori din dreapta radicală, Momentum urmărește să conteste sistemul bipartid maltez dinspre centrul politic, concentrându-se pe buna guvernare, combaterea corupției și problemele de mediu.

Până acum a atras în jur de 3% în sondajele de opinie. Există încă puține indicii că vechiul sistem bipartid maltez s-ar slăbi. Malta rămâne așadar un caz excepțional în politica de partid europeană contemporană, fiind singurul stat membru al UE în care niciun partid populist nu a obținut vreodată reprezentare parlamentară.

ȚĂRILE DE JOS

În primele decenii postbelice, politica olandeză a fost dominată de partidele creștin-democrate, ca în Germania, Italia și alte câteva țări vest-europene. În Țările de Jos, însă, mișcarea creștin-democrată a fost inițial împărțită între două partide protestante și unul catolic. Acestea au fuzionat în cele din urmă în anii 1970, formând Apelul Creștin-Democrat (CDA). Cel puțin un partid creștin-democrat a participat la fiecare guvern olandez între 1918 și 1994, uneori alături de liberali și alteori alături de social-democrați, de regulă în cadrul unei culturi politice puternic orientate spre consens.

În anii 1970 și 1980, social-democrații (PvdA) au devenit aproximativ la fel de puternici ca CDA, iar liberalii din VVD au constituit a treia forță majoră. Abia după alegerile din 1994 CDA a fost exclus de la guvernare. Sub conducerea lui Wim Kok, PvdA a guvernat cu VVD și cu partidul liberal de stânga D66 în așa-numitele coaliții „violet”. Aceste guverne au ajuns să întruchipeze o mare parte din liberalismul economic și sociocultural al anilor 1990, combinând reformele orientate spre piață și aprofundarea integrării europene cu legalizarea prostituției, a căsătoriei între persoane de același sex și a eutanasiei.

În ultimele decenii, Țările de Jos au dezvoltat unul dintre cele mai fragmentate sisteme de partide din Europa. Aceasta este în parte o consecință a unui sistem electoral practic fără prag procentual: în mod normal, aproximativ două treimi dintr-un procent din votul național sunt suficiente pentru obținerea unui mandat.

Șaptesprezece partide au intrat în parlament în 2021 și câte 15 în 2023 și 2025. Fragmentarea a făcut formarea guvernelor tot mai dificilă. După alegerile din 2017 au fost necesare 225 de zile pentru formarea unui guvern, iar după alegerile din 2021, un record de 299 de zile.

În consecință, sistemul de partide olandez a oferit condiții neobișnuit de favorabile antreprenorilor politici cu orientări ideologice foarte diferite. Partidele mici pot obține relativ ușor reprezentare parlamentară, deși participarea la guvernare presupune în mod normal coaliții largi și compromisuri ideologice considerabile.

Partidul Comunist din Țările de Jos (CPN) a fost fondat în 1909 și a obținut cel mai mare succes electoral imediat după Al Doilea Război Mondial, cu peste 10% în 1946. Susținerea a scăzut treptat, pe măsură ce legitimitatea comunismului sovietic s-a erodat. CPN a sprijinit intervenția sovietică din Ungaria din 1956 și a rămas izolat politic. Radicalismul studențesc i-a adus partidului o revigorare temporară la începutul anilor 1970, dar spre sfârșitul deceniului s-a îndreptat spre eurocomunism și a pus tot mai mult accentul pe teme noi, precum feminismul. Și-a pierdut reprezentarea parlamentară în 1986 și a participat ulterior la crearea GroenLinks.

Partidul Socialist

În perioada postbelică au apărut și mai multe mișcări comuniste și socialist-revoluționare mai mici. Cea mai de succes a fost Partidul Socialist (SP), fondat în 1971 de maoiști. Partidul a rămas marginal din punct de vedere electoral în anii 1970 și 1980, dar a trecut printr-o transformare fundamentală în jurul anilor 1990–91, abandonând maoismul și retorica revoluționară și prezentându-se în schimb drept un partid de protest socialist-democratic.

Sloganul său de campanie din 1994, „Votează împotrivă, votează SP!”, surprindea identitatea puternic opozițională a partidului.

SP s-a transformat ulterior într-unul dintre cele mai de succes partide de stânga radicală din Europa Occidentală. Este adesea descris drept populist de stânga, în special din cauza accentului pus pe cetățenii obișnuiți în opoziție cu elitele politice și economice, deși populismul său a devenit mai puțin pronunțat pe măsură ce s-a instituționalizat. În anii 2000 a obținut o susținere națională substanțială, înainte de a intra într-o lungă perioadă de declin. Mai recent, a combinat tot mai mult economia tradițională de stânga cu poziții culturale mai moderate. La alegerile din 2023, de exemplu, a cerut o restricționare temporară a migrației forței de muncă și a criticat unele aspecte ale politicii identitare contemporane.

SP a fost reprezentat în Parlamentul European între 1999 și 2019 și a aparținut grupului de stânga radicală GUE/NGL.

Partidul Politic Reformat (SGP), fondat în 1918, este unul dintre cele mai vechi partide olandeze care au existat neîntrerupt. A păstrat o prezență parlamentară mică, dar stabilă, pe tot parcursul perioadei postbelice. Partidul se bazează pe calvinismul ortodox și urmărește o societate întemeiată explicit pe principii biblice. Se opune ferm avortului și căsătoriei între persoane de același sex, a pledat pentru reintroducerea pedepsei cu moartea și a exclus istoric femeile de la participarea politică deplină. Femeilor nu li s-a permis să devină membre ale partidului până în 2006. SGP deține și un mandat în Parlamentul European, unde reprezentantul său aparține grupului ECR din 2014; anterior, partidului i se refuzase aderarea din cauza poziției sale privind egalitatea de gen. În pofida programului său extrem de conservator, SGP a acționat întotdeauna în cadrul instituțiilor parlamentare și a rămas în opoziție.

Partidul Fermierilor (BP), reprezentat în parlament între 1963 și 1981, a fost un partid populist rural timpuriu, care combina politici

economice de dreapta cu o retorică anti-establishment asemănătoare poujadismului francez. Conflictele interne au contribuit în cele din urmă la prăbușirea sa, inclusiv controversa izbucnită după ce s-a aflat că unul dintre senatorii săi servise în Waffen-SS.

Partidul de Centru (CP) a fost un partid timpuriu de extremă dreaptă, anti-imigrație, care a câștigat un mandat parlamentar în 1982 și a obținut 2,5% la alegerile europene din 1984. Diviziunile interne au dat naștere Democraților de Centru (CD), conduși de Hans Janmaat, care au supraviețuit mai mult timp și au obținut cel mai bun rezultat în 1994, cu trei mandate parlamentare. Ambele partide au rămas izolate politic și au fost considerate pe scară largă extremiste. Cu puțin timp înaintea alegerilor din 1994, mișcarea a fost lovită de un scandal când un reprezentant al partidului, înregistrat pe ascuns, a fost auzit lăudându-se că dăduse foc unui centru pentru refugiați, ceea ce ilustra mediul extremist din jurul unor părți ale organizației.

Pim Fortuyn a transformat fundamental dezbaterea olandeză privind imigrația și integrarea. Fostul universitar extravagant combina o critică dură la adresa imigrației și a islamului cu poziții liberale privind sexualitatea, egalitatea de gen și libertatea individuală. Islamul era, în cuvintele lui Fortuyn, o religie *achterlijke* – tradus de obicei prin „înapoiată”, deși cuvântul olandez poate avea o conotație și mai peiorativă. Contribuția sa specifică la dreapta radicală europeană nu a fost, așadar, conservatorismul religios tradițional, ci argumentul că imigrația din țările musulmane amenința caracterul liberal și secular al societății olandeze.

După ruptura de Țările de Jos Locuibile (Leefbaar Nederland), Fortuyn a fondat Lista Pim Fortuyn (LPF) în 2002. A fost asasinat cu nouă zile înaintea alegerilor parlamentare, dar LPF a obținut totuși peste 17% din voturi și a intrat imediat la guvernare.

Perioada de guvernare a devenit rapid haotică. Secretara de stat

Philomena Bijlhout a demisionat la doar câteva ore după preluarea mandatului, când s-a aflat că făcuse parte dintr-o miliție din Surinam în timpul regimului militar. La scurt timp după aceea, ministrul imigrației și integrării, Hilbrand Nawijn, a declarat public că susține personal pedeapsa cu moartea, deși aceasta nu era politica guvernului. Coaliția a sprijinit, de asemenea, invazia americană din Irak și a anulat planurile guvernului anterior de a interzice fermele de nurci. Conflictele interne din LPF au făcut curând coaliția nefuncțională, iar guvernul a căzut după doar câteva luni. La alegerile următoare, LPF a pierdut peste două treimi din susținere și a dispărut complet din parlament până în 2006.

Influența sa politică pe termen lung a fost totuși substanțială. Guvernul format după alegerile din 2003 a început o înăsprire majoră a politicii olandeze privind migrația și integrarea. Alături de Danemarca, Țările de Jos au devenit unul dintre principalele exemple europene de preluare de către mainstream a politicilor restrictive privind azilul, migrația în scop de reîntregire a familiei, cetățenia și integrarea culturală.

Partidul pentru Libertate

Cel mai de succes succesor al lui Fortuyn a fost Geert Wilders. Fost deputat VVD, Wilders a părăsit partidul liberal-conservator în 2004 și a fondat Partidul pentru Libertate (PVV), care a intrat în parlament în 2006. PVV a adoptat o poziție și mai radicală privind imigrația și islamul, îmbinând aceste teme cu o opoziție puternică față de integrarea europeană.

Din punct de vedere organizatoric, partidul este cu totul neobișnuit. Wilders este singurul său membru formal, ceea ce îi conferă un control aproape total asupra selecției candidaților și a strategiei. Prin urmare, partidului îi lipsește organizarea convențională pe bază de membri pe care o are aproape orice alt partid politic european important.

PVV a obținut prima sa străpungere la alegerile din 2010 și a oferit ulterior sprijin parlamentar guvernului minoritar VVD-CDA condus de Mark Rutte. Cooperarea s-a prăbușit în 2012, când Wilders a refuzat să susțină noi măsuri de austeritate. Rutte a descris ulterior înțelegerea cu PVV drept cea mai mare greșeală a carierei sale politice. Timp de câțiva ani, episodul a părut să demonstreze limitele cooperării dintre dreapta olandeză mainstream și Wilders. Această evaluare a devenit mai nuanțată după alegerile din 2023, când VVD a participat din nou la negocieri care au adus în cele din urmă PVV la guvernare.

Wilders a jucat, de asemenea, un rol important în încercările de a organiza partidele de dreapta radicală la nivel european. Împreună cu Marine Le Pen, a făcut campanie înaintea alegerilor europene din 2014 împotriva a ceea ce numeau establishmentul de la Bruxelles și a contribuit ulterior la înființarea grupului Europa Națiunilor și a Libertății.

Cea mai mare străpungere a PVV a venit la alegerile parlamentare din noiembrie 2023, când a devenit în mod neașteptat cel mai mare partid, cu 23,5% din voturi și 37 de mandate. Rezultatul a creat o situație fără precedent: pentru prima dată, un partid de dreapta radicală era forța dominantă în politica parlamentară olandeză.

Formarea guvernului s-a dovedit totuși extrem de dificilă. Wilders a urmărit inițial să devină prim-ministru, însă VVD, Noul Contract Social (NSC) și Mișcarea Fermier-Cetățean (BBB) nu erau dispuse să susțină un cabinet condus direct de el. Prin urmare, în martie 2024 a renunțat la pretenția asupra funcției de premier pentru a facilita un acord de coaliție.

După mai bine de șapte luni de negocieri, PVV, VVD, NSC și BBB au format guvernul Schoof în iulie 2024. Fostul înalt funcționar public Dick Schoof a devenit prim-ministru independent, iar PVV a primit cinci ministere și patru posturi de secretar de stat. Aranjamentul a fost conceput în mod deliberat

pentru a crea o distanță între cei patru lideri de partid și cabinetul propriu-zis.

Guvernul a reprezentat o deplasare majoră spre dreapta, în special în privința migrației. Programul său promitea ceea ce descria drept cel mai strict regim de azil din istoria Țărilor de Jos, inclusiv un sistem de azil cu două statute, restricții privind reîntregirea familiei, politici mai dure de returnare și încercări de a obține derogări de la normele europene în materie de azil. Marjolein Faber, una dintre aliatele politice de lungă durată ale lui Wilders, a devenit ministru pentru azil și migrație, fiind însărcinată cu punerea în aplicare a programului de azil al coaliției.

Cu toate acestea, Wilders a susținut tot mai insistent că implementarea era prea lentă. În mai 2025 a prezentat un nou set de cereri suplimentare pentru o reducere imediată a migrației prin azil și a amenințat că se va retrage de la guvernare dacă partenerii de coaliție nu le acceptă. La 3 iunie și-a pus amenințarea în practică și a scos PVV din coaliție. Guvernul Schoof s-a prăbușit după mai puțin de un an de mandat.

Episodul a ilustrat atât succesul PVV, cât și limitele tranziției sale de la partid de protest la partid de guvernământ. Pentru prima dată, Wilders reușise să-și plaseze partidul în centrul guvernării și să modeleze politicile în jurul temei sale principale. În același timp, a preferat în cele din urmă să doboare guvernul decât să accepte compromisuri privind ritmul și amploarea politicii de migrație.

Organizarea extrem de centralizată și neobișnuit de subțire a PVV a devenit, de asemenea, o problemă practică la guvernare. Deși a furnizat cinci miniștri și patru secretari de stat, partidul dispunea de un bazin limitat de administratori experimentați din care să recruteze, o consecință a refuzului îndelungat al lui Wilders de a transforma PVV într-o organizație convențională pe bază de membri.

În octombrie 2025 au avut loc noi alegeri parlamentare. PVV a pierdut o mare parte din sprijinul câștigat cu doi ani înainte, coborând la 16,7% și 26 de mandate. Partidul social-liberal D66 l-a depășit la mică distanță, cu 16,9%, deși ambele partide au obținut câte 26 de mandate. PVV a rămas totuși unul dintre cele mai mari două partide din parlament.

Eșecul a fost urmat de cea mai gravă sciziune internă din istoria PVV. În ianuarie 2026, șapte dintre cei 26 de deputați ai săi, conduși de Gidi Markuszower, au părăsit grupul parlamentar și au format Groep-Markuszower. Dizidenții au criticat explicit conducerea extrem de centralizată a lui Wilders și au cerut ca PVV să devină un partid convențional pe bază de membri, cu mai multă democrație internă. De asemenea, au susținut că partidul devenise prea îngust axat pe imigrație și islam și că trebuia să coopereze mai constructiv cu alte partide.[64] Sciziunea a redus PVV la 19 deputați și a scos la iveală o slăbiciune organizatorică de lungă durată: la aproape două decenii de la înființare, Wilders rămânea singurul membru formal al partidului și păstra un control aproape total asupra strategiei și selecției candidaților.

Experiența guvernului Schoof a făcut ca o nouă coaliție cu Wilders să fie neatractivă din punct de vedere politic pentru partidele mainstream. După 117 zile de negocieri, D66, VVD și CDA au format în schimb, în februarie 2026, un guvern minoritar condus de liderul D66, Rob Jetten. Împreună, cele trei partide dețineau doar 66 dintre cele 150 de mandate și aveau, prin urmare, nevoie de sprijinul partidelor de opoziție pentru a adopta legi.

Din punct de vedere ideologic, PVV rămâne puternic naționalist, anti-imigrație și anti-islam. Pledează pentru o reducere drastică a imigrației, restricții mai stricte privind azilul și migrația familială și politici menite în mod specific să limiteze instituțiile și practicile

64 „Opstand tegen Wilders: zeven PVV'ers beginnen eigen fractie", *NOS*, 20 ianuarie 2026 (https://nos.nl/artikel/2598974-opstand-tegen-wilders-zeven-pvv-ers-beginnen-eigen-fractie)

islamice. Wilders a cerut în repetate rânduri interzicerea Coranului, a școlilor islamice și a moscheilor, deși unele dintre cele mai problematice propuneri ale partidului din punct de vedere constituțional au fost retrase temporar în timpul negocierilor de guvernare din 2023–2024.

În materie de politică economică, partidul s-a îndepărtat considerabil de dreapta liberală de piață. Îmbină apelurile la impozite mai mici cu apărarea pensiilor, a sistemului de sănătate și a prestațiilor sociale pentru cetățenii olandezi și este, așadar, cel mai bine înțeles ca centrist din punct de vedere economic sau ca adept al șovinismului bunăstării.

PVV rămâne unul dintre cele mai eurosceptice partide importante din Europa de Vest. Istoric, a pledat pentru retragerea Țărilor de Jos din UE, deși Wilders a pus mai puțin accent pe „Nexit" în campania din 2023 și a acceptat ulterior apartenența continuă ca pe o realitate politică. Obiectivul său mai larg rămâne o reducere drastică a competențelor UE și restabilirea suveranității naționale.

Atitudinea partidului față de Rusia s-a schimbat, de asemenea. Wilders a cultivat anterior legături cu Rusia și a criticat sancțiunile impuse după anexarea Crimeei. După invazia pe scară largă a Ucrainei de către Rusia, l-a condamnat pe Putin și a condamnat invazia, deși a rămas sceptic față de un ajutor militar olandez extins. Intrarea în coaliția Schoof a impus PVV să accepte continuarea sprijinului pentru Ucraina și NATO.

Forumul pentru Democrație

Între timp, spațiul dreptei radicale a fost disputat de Forumul pentru Democrație (FvD). Fondat în 2016 și condus de Thierry Baudet, partidul s-a prezentat inițial ca o alternativă intelectuală și mai liberală din punct de vedere economic la PVV. A intrat în parlament în 2017 și a devenit cel mai mare partid la alegerile provinciale din 2019.

Ulterior, FvD s-a radicalizat dramatic. Scandalurile interne legate de declarații rasiste, antisemite și homofobe au produs sciziuni repetate. Baudet a îmbrățișat tot mai mult teorii conspiraționiste, inclusiv „Marea Înlocuire”, iar în timpul pandemiei de COVID-19 a comparat restricțiile guvernamentale cu ocupația nazistă.[65] Partidul a rămas, de asemenea, deschis simpatizant al lui Vladimir Putin după invazia Ucrainei și a promovat narațiuni strâns aliniate propagandei ruse.

Baudet a prezentat tot mai des societatea olandeză însăși ca fiind fundamental coruptă și a pledat pentru construirea unei societăți paralele sau a unei „contra-societăți” în afara instituțiilor existente (Baudet 2026). Aceste evoluții au mutat FvD de la statutul de partid de protest de dreapta radicală spre o formă de politică mult mai explicit antisistem și autoritară.

FvD a obținut trei mandate la alegerile pentru Parlamentul European din 2019 și s-a alăturat inițial grupului ECR. Conflictele interne i-au determinat ulterior pe trei dintre europarlamentarii săi să părăsească partidul și să participe la formarea JA21, în timp ce reprezentarea rămasă a FvD s-a mutat în grupul Identitate și Democrație. Ultimul său europarlamentar a fost exclus din ID în 2022, în urma unor declarații puternic pro-ruse.

FvD părea să fie în declin după aceste conflicte, dar și-a revenit la alegerile parlamentare din 2025, obținând 4,5% și șapte mandate.

65 „Forum-leider Baudet noemt ongevaccineerden “de nieuwe Joden””, *NOS*, 14 noiembrie 2021 (https://nos.nl/artikel/2405628-forum-leider-baudet-noemt-ongevaccineerden-de-nieuwe-joden); „Baudet moet vergelijking coronabeleid met Holocaust verwijderen van Twitter”, *NOS*, 15 decembrie 2021 (https://nos.nl/artikel/2409612-baudet-moet-vergelijking-coronabeleid-met-holocaust-verwijderen-van-twitter)

JA21

JA21 a fost fondat în 2021 de foști politicieni ai FvD care respingeau radicalismul crescând al lui Baudet și politica sa orientată spre teorii conspiraționiste. Condus de Joost Eerdmans, partidul a încercat să ocupe spațiul dintre centrul-dreapta mainstream și partide precum PVV și FvD.

Partidul se descrie drept conservator-liberal. Îmbină un program economic clar de dreapta, cu impozite mai mici, dereglementare și un stat mai restrâns, cu politici de imigrație puternic restrictive și poziții conservatoare privind identitatea națională, criminalitatea și integrarea. Sprijină NATO, creșterea cheltuielilor de apărare și sprijinul militar pentru Ucraina, ceea ce îl distinge net de FvD. În privința Europei, JA21 se opune unor noi transferuri de suveranitate, dar acceptă apartenența continuă a Țărilor de Jos la UE și cooperarea economică.

Timp de câțiva ani, JA21 a rămas marginal din punct de vedere electoral, obținând un singur mandat în 2023. Alegerile din 2025 au adus însă o străpungere majoră: partidul a obținut 6,0% și nouă mandate. A beneficiat atât de nemulțumirea față de perioada de guvernare a PVV, cât și de alegătorii care căutau o politică de migrație restrictivă fără stilul mai radical al lui Wilders sau Baudet.

Mișcarea Fermier-Cetățean (BBB) a fost înființată în 2019 ca un răspuns agrarian și populist la conflictele privind emisiile de azot, reglementarea agricolă și concentrarea percepută a puterii politice la Haga. Se prezintă explicit drept vocea cetățenilor obișnuiți și a comunităților rurale împotriva unei elite politice și administrative urbane.

BBB a obținut un succes spectaculos la alegerile provinciale din 2023, devenind cel mai mare partid la nivel național și conducând pentru scurt timp în sondajele pentru alegerile parlamentare. Sprijinul său a scăzut înaintea alegerilor naționale, în parte din cauza apariției Noului Contract Social, dar BBB a intrat totuși în

parlament și s-a alăturat ulterior guvernului Schoof.

Participarea la guvernare i-a erodat în mare măsură profilul de outsider. După prăbușirea coaliției, BBB a pierdut masiv la alegerile din 2025 și a fost redus la patru mandate.

Noul Contract Social (NSC) a fost fondat în 2023 de Pieter Omtzigt, fost politician CDA care câștigase o popularitate larg răspândită prin rolul său în dezvăluirea scandalului alocațiilor pentru îngrijirea copiilor. Partidul a făcut campanie pe tema reformei instituționale, a competenței administrative, a securității sociale și a restabilirii încrederii în guvern. Deși a folosit o retorică puternic anti-establishment, s-a deosebit considerabil de dreapta radicală populistă și s-a concentrat în principal pe guvernanță și reformă instituțională.

NSC a obținut 20 de mandate la primele sale alegeri, în 2023, și a devenit esențial pentru formarea coaliției Schoof. Participarea la guvernare s-a dovedit dezastruoasă. Conflictele interne, îndoielile privind cooperarea cu PVV, perioadele repetate de absență ale lui Omtzigt și mai multe demisii ministeriale au subminat rapid sprijinul pentru partid. După ce PVV a părăsit guvernul în iunie 2025, miniștrii NSC au demisionat la rândul lor în august, din cauza dezacordurilor privind politica guvernului față de Israel și Gaza.

Prăbușirea s-a desăvârșit la alegerile din octombrie 2025. La doar doi ani după ce câștigase 20 de mandate, NSC și-a pierdut întreaga reprezentare parlamentară. Episodul a făcut din NSC unul dintre cele mai dramatice exemple ale volatilității sistemului de partide olandez contemporan.

Rezumat PVV

Economie: centru
Teme sociale: moderat
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Rezumat SP

Economie: stânga
Teme sociale: moderat
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: scăzut

Rezumat FvD

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: ridicat

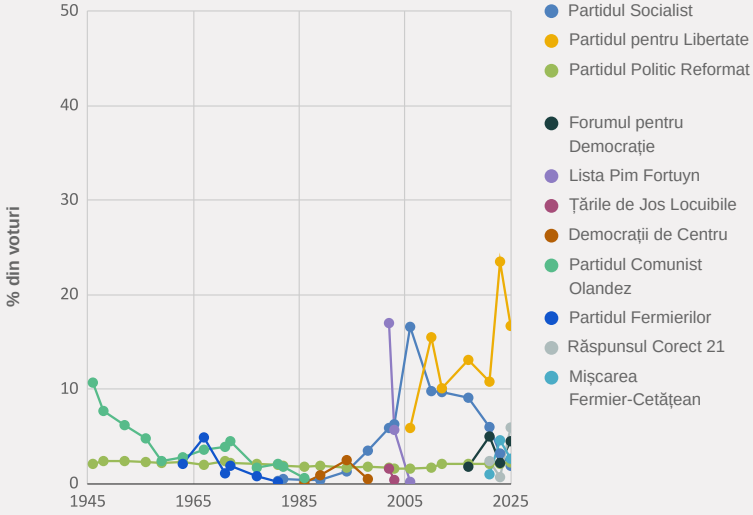
Rezumat JA21

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: scăzut

Rezumat BBB

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: scăzut

Figura 30. Ponderea voturilor obținute de partidele contestatare în Țările de Jos, 1946–2025

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

NORVEGIA

În primele decenii postbelice, Norvegia a avut un sistem de partide foarte stabil, cu o volatilitate electorală redusă. Partidul Comunist s-a bucurat de o scurtă perioadă de succes imediat după cel de-Al Doilea Război Mondial, dar a intrat curând în declin. Social-democrații s-au opus ferm comuniștilor și i-au prezentat drept extremiști, în timp ce Partidul Comunist a rămas strâns aliniat cu Moscova pe parcursul unei mari părți a Războiului Rece.

Roșu (Rødt)

Partidul Popular Socialist (SF) s-a format în 1961 printr-o sciziune de stânga din Partidul Laburist și a fost reprezentat în parlament în anii 1960. Organizația sa de tineret a devenit însă tot mai revoluționară și maoistă și a rupt legăturile cu partidul în 1969. Acest mediu a devenit ulterior baza Partidului Comunist al Muncitorilor (AKP), fondat în 1973. În același an a fost înființată Alianța Electorală Roșie (RV), o alianță electorală dominată de AKP și de socialiști independenți.

Timp de decenii, această stângă revoluționară a mobilizat doar o mică parte a electoratului. În 2007, AKP și Alianța Electorală Roșie s-au dizolvat într-un nou partid unificat, Roșu (Rødt). Partidul a intrat pentru prima dată în parlament în 2017 și a obținut străpungerea la nivel național în 2021, când a câștigat 4,7% din voturi și opt mandate.

Și-a sporit reprezentarea la nouă mandate la alegerile din 2025. Roșu rămâne radical de stânga în chestiunile economice, progresist în chestiunile sociale și puternic eurosceptic. Se opune atât aderării Norvegiei la UE, cât și Acordului privind SEE. Deși partidul s-a distanțat treptat de unele părți ale moștenirii sale comuniste revoluționare, relația sa cu această tradiție a continuat să genereze dezbateri interne.

Politica externă a ilustrat, de asemenea, această tensiune. Roșu rămâne opus NATO și pledează pentru o politică de apărare norvegiană mai independentă. După invazia pe scară largă a Ucrainei de către Rusia, partidul s-a opus inițial livrărilor norvegiene de armament, dar, în urma unei dezbateri interne intense, și-a schimbat poziția în 2023 și a acceptat asistența militară pentru Ucraina, păstrându-și totodată opoziția față de NATO.

Partidul Progresului

Partidul Progresului (FrP) a fost fondat în 1973 sub numele de Partidul lui Anders Lange, militând inițial pentru reduceri drastice ale impozitelor, cheltuielilor publice și intervenției statului. După moartea lui Lange în 1974, partidul a traversat o perioadă de frământări organizatorice. Carl I. Hagen, care plecase pentru scurt timp ca să formeze Partidul Reformist, a revenit și a devenit liderul partidului în 1978. Sub conducerea lui Hagen, partidul s-a transformat treptat dintr-o mișcare de protest fiscal slab organizată într-un partid politic mai convențional.

În anii 1980, FrP a îmbinat idei radical liberale de piață cu o critică tot mai accentuată la adresa imigrației. Imigrația a devenit deosebit de proeminentă în campania pentru alegerile locale din 1987, când Hagen a făcut publică așa-numita scrisoare Mustafa, presupus scrisă de un imigrant musulman, care avertiza că musulmanii vor ajunge în cele din urmă să domine Norvegia prin creștere demografică. Controversa a generat o atenție enormă și a contribuit la consacrarea imigrației și a islamului ca teme centrale ale partidului. Ulterior, FrP a crescut puternic și a devenit al treilea partid

ca mărime la alegerile parlamentare din 1989.

Tensiunile interne dintre libertarieni și conducerea mai populistă și axată pe imigrație au persistat totuși. Acestea au culminat cu o confruntare majoră la congresul partidului din 1994, după care o mare parte a aripii libertariene a părăsit partidul. FrP a îmbinat tot mai mult cererile de impozite mai mici și un stat mai restrâns cu apărarea programelor sociale populare și o politică de imigrație extrem de restrictivă.

La începutul anilor 2000, Hagen a încercat să facă din partid un potențial partener de guvernare mai credibil, în timp ce mai mulți critici radicali ai imigrației au fost marginalizați sau excluși. Hagen s-a retras în 2006, după 28 de ani în fruntea partidului, și a fost succedat de Siv Jensen. FrP a obținut 22,9% la alegerile parlamentare din 2009, pe atunci cel mai bun rezultat al său.

Intrarea la guvernare a venit după alegerile din 2013, când FrP a format o coaliție cu Partidul Conservator. Partidul Liberal s-a alăturat guvernului în 2018, iar creștin-democrații în 2019. FrP a părăsit coaliția în ianuarie 2020, formal din cauza deciziei guvernului de a repatria din Siria o femeie norvegiană asociată cu Statul Islamic împreună cu copiii ei, însă retragerea a reflectat și o nemulțumire mai largă față de compromisurile făcute în cei șapte ani de guvernare.

În 2021, Siv Jensen a fost succedată la conducerea partidului de Sylvi Listhaug. Sub conducerea ei, FrP a revenit la un profil de opoziție mai tranșant, centrat pe imigrație, criminalitate, fiscalitate, prețurile energiei și opoziția față de politicile climatice costisitoare. Această strategie a culminat cu alegerile parlamentare din 2025, când FrP a obținut 23,8% din voturi și 47 de mandate, de departe cel mai bun rezultat al său. A devenit al doilea partid ca mărime din Norvegia, depășindu-i pe conservatori ca forță dominantă a dreptei nesocialiste din afara Partidului Laburist.

De la alegeri, FrP s-a menținut clar în frunte în sondaje și a fost adesea cel mai mare partid la nivel național.

Partidul Progresului rămâne ferm pe dreapta economică, pledând pentru impozite mai mici și mai puțină reglementare, deși atașamentul său față de statul social extins al Norvegiei îl deosebește de un partid consecvent neoliberal. Are una dintre cele mai restrictive politici de imigrație dintre partidele parlamentare norvegiene și a pus tot mai mult accent pe integrarea culturală, islam și criminalitate. În majoritatea celorlalte chestiuni sociale este însă considerabil mai moderat decât multe partide europene de dreapta radicală.

FrP este, de asemenea, eurosceptic. Se opune aderării Norvegiei la Uniunea Europeană și critică supranaționalismul tot mai pronunțat al UE, deși sprijină continuarea cooperării economice prin Acordul privind SEE. În ultimii ani a cerut o suveranitate norvegiană mai mare în cadrul SEE și s-a opus aprofundării integrării europene în domenii precum energia și migrația.

În politica externă și de securitate, FrP se deosebește net de aripa prorusă a dreptei populiste europene. Sprijină ferm NATO, creșterea cheltuielilor de apărare și cooperarea militară a Norvegiei cu aliații occidentali și a susținut asistența pentru Ucraina după invazia rusă.

FrP nu are o moștenire antidemocratică sau autoritară și participă de mult timp pe deplin la sistemul parlamentar norvegian. Celelalte partide au renunțat treptat la încercările de a-l izola, proces care a culminat cu intrarea sa la guvernare în 2013. Deși în cercetarea comparată partidul este clasificat în mod obișnuit ca aparținând dreptei radicale populiste, îndelungata sa instituționalizare, participarea la guvernare și pozițiile relativ liberale în mai multe chestiuni sociale îl deosebesc de multe partide mai radicale din această familie.

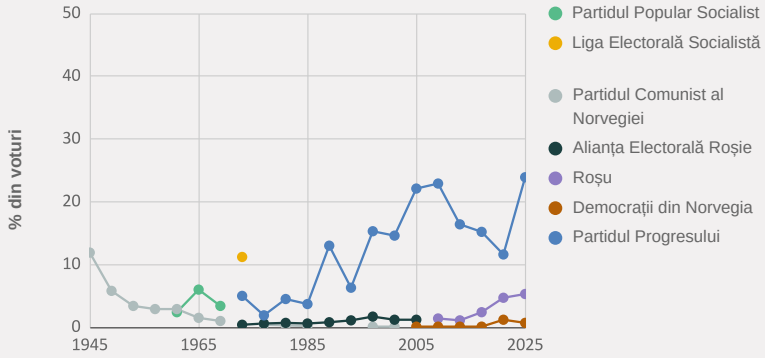
Rezumat Roșu

Economie: stânga
Teme sociale: progresist
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: scăzut

Rezumat Partidul Progresului

Economie: dreapta
Teme sociale: moderat
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: scăzut

Figura 31. Ponderea voturilor obținute de partidele contestatare în Norvegia, 1945–2025

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

POLONIA

Polonia a fost prima țară din Europa de Est comunistă în care partidul de guvernământ a fost nevoit să-și slăbească controlul și să accepte alegeri parțial libere. În momentul căderii Zidului Berlinului, puțini observatori ar fi prezis că Polonia, alături de Ungaria, va deveni ulterior una dintre țările europene în care populismul autoritar avea să obțină cele mai mari succese electorale și guvernamentale.

După căderea comunismului în 1989, sistemul de partide din Polonia a evoluat rapid spre un pluralism extrem de fragmentat. Nu mai puțin de 29 de partide au obținut reprezentare la primele alegeri parlamentare pe deplin libere, din 1991. Înaintea alegerilor din 1993 au fost introduse praguri electorale, care au redus dramatic numărul partidelor parlamentare și au contribuit la guverne mai stabile.

În ciuda acestei fragmentări, partidele contestatare explicit naționaliste au avut un succes relativ redus în anii 1990. Confederația Poloniei Independente (KPN), fondată încă din 1979 ca mișcare anticomunistă pentru independență, a obținut reprezentare parlamentară, dar este mai bine înțeleasă ca național-conservatoare și doar la limită populistă.

Spre sfârșitul anilor 1990, în Polonia creștea nemulțumirea față de costurile sociale ale transformării economice. Șomajul era ridicat, iar reformele structurale asociate pregătirilor pentru aderarea la

UE generau o opoziție politică considerabilă. Când polonezii au mers la urne în 2001, alegătorii au respins categoric centrul-dreapta aflat la guvernare, ale cărui partide principale au dispărut din parlament. Alianța Stângii Democratice s-a impus ca forță dominantă, dar alegerile au adus și o străpungere populistă majoră.

Partidul agrarian-populist Autoapărarea Republicii Polonia (Samoobrona) a devenit în mod neașteptat al treilea partid ca mărime din țară. Liderul său, Andrzej Lepper, fermier și fost boxer, își construise un profil public prin proteste spectaculoase împotriva reformelor economice liberale, inclusiv blocaje rutiere, aruncarea de cartofi în Ministerul Agriculturii și aruncarea de pui congelați din depozitul unui importator de alimente.[66] Partidul îmbina protecționismul economic și cererile de intervenție sporită a statului cu o retorică anti-establishment agresivă.

Un alt partid nou a fost Liga Familiilor Poloneze (LPR), o organizație radical catolică și naționalistă. La fel ca Samoobrona, se opunea aderării Poloniei la Uniunea Europeană și beneficia de rezistența față de transformarea economică. Se distingea, de asemenea, prin opoziția intransigentă față de avort, ostilitatea față de drepturile persoanelor LGBT și legăturile strânse cu rețelele catolice conservatoare, în special cu Radio Maryja.

LPR se revendica de la o tradiție naționalistă poloneză asociată cu Roman Dmowski și cu mișcarea Democrației Naționale din perioada interbelică, în care catolicismul era considerat central pentru identitatea națională poloneză, iar un necatolic nu putea fi acceptat niciodată ca parte a națiunii. Această tradiție conținea și puternice elemente antisemite.

66 „U.S. Pork Producer Hogtied in Polish Venture”, *The Washington Post*, 3 iulie 2000.

Antisemitismul și sentimentele antigermane au rămas trăsături recurente ale unor segmente ale dreptei naționaliste poloneze. Lepper însuși le-a combinat pe cele două într-o retorică incendiară, comparând aderarea la UE cu invazia germană din 1939 și afirmând că „germanii sunt o amenințare și mai mare pentru națiunea noastră decât evreii” (Pankowski 2010).

Lege și Justiție

Înaintea alegerilor din 2001 s-au format două partide care aveau să domine politica poloneză în secolul XXI: Lege și Justiție (PiS) și Platforma Civică (PO). Ambele își aveau rădăcinile în Solidaritatea și în diverse partide mai mici din anii 1990.

PiS a fost fondat în 2001 de Jarosław Kaczyński și a fost inițial strâns legat de popularitatea fratelui său geamăn, Lech Kaczyński. Partidul a pus accentul pe corupție, criminalitate și slăbiciunea statului postcomunist. Cererea sa pentru o „A Patra Republică” reflecta convingerea că ordinea politică și economică creată după 1989 rămăsese contaminată de rețele informale moștenite din comunism.

Partidul s-a prezentat, de asemenea, tot mai mult ca apărătorul celor care pierduseră economic sau social în urma tranziției la capitalism. Această combinație de conservatorism cultural, naționalism, politici economice orientate spre bunăstare și ostilitate față de elitele consacrate avea să deosebească în cele din urmă PiS atât de centrul-dreapta liberal de piață, cât și de multe partide de dreapta radicală din alte părți ale Europei.

Guvernul de centru-stânga ales în 2001 a încheiat cu succes negocierile de aderare a Poloniei la UE, iar Polonia a intrat în Uniune în 2004. Poziția sa politică s-a prăbușit totuși în urma

unui scandal major de corupție. La alegerile din 2005, PiS și Platforma Civică s-au impus ca cele mai mari două partide, instaurând competiția bipolară care avea să domine de atunci politica poloneză.

Negocierile de coaliție așteptate între PiS și PO au eșuat. PiS a format inițial un guvern minoritar, iar în 2006 a încheiat o coaliție formală cu Samoobrona și LPR.

Includerea ambelor partide contestatare a demonstrat o trăsătură importantă a politicii poloneze: spre deosebire de mai multe țări din Europa de Vest, nu a existat niciodată un *cordon sanitaire* durabil în jurul partidelor naționaliste sau populiste. Președintele Aleksander Kwaśniewski descrisese uneori Samoobrona drept antidemocratică și o excluse de la consultări, însă cooperarea parlamentară peste aceste granițe a rămas posibilă.

Coaliția a fost extrem de instabilă. Lepper a devenit viceprim-ministru și ministru al agriculturii, dar a fost ulterior implicat în acuzații de corupție și în alte scandaluri. În urma unor crize guvernamentale repetate, în 2007 au avut loc alegeri anticipate. Atât Samoobrona, cât și LPR au căzut sub pragul electoral și au dispărut practic din politica națională.

Dispariția lor nu a eliminat electoratul pentru politica naționalistă și anti-establishment. O mare parte din acest spațiu politic a fost ocupată tot mai mult de PiS.

După ce a pierdut alegerile din 2007, PiS a petrecut opt ani în opoziție înainte de a reveni la guvernare cu o majoritate parlamentară absolută în 2015. Acest moment a marcat o schimbare importantă în caracterul atât al partidului, cât și al politicii poloneze.

PiS a îmbinat un program cultural puternic conservator cu o agendă socială expansivă, inclusiv creșteri majore ale alocațiilor familiale și ale transferurilor sociale. Și-a intensificat, de asemenea, retorica naționalistă și a prezentat conflictul politic ca pe o luptă între o majoritate națională legitimă și elite liberale, postcomuniste și

controlate din exterior. Revenirea sa la putere a generat curând un conflict major privind instituțiile democratice.

La sfârșitul anului 2015, o dispută deja existentă privind numirile la Tribunalul Constituțional a escaladat dramatic. Parlamentul în exercițiu, dominat de Platforma Civică, încercase să numească cinci judecători înaintea alegerilor, deși Tribunalul a decis ulterior că avea dreptul să numească doar trei. Noua majoritate PiS a respins toate cele cinci numiri și și-a ales propriii candidați, iar președintele Andrzej Duda i-a învestit rapid pe câțiva dintre aceștia.

Ulterior, guvernul a introdus noi modificări privind funcționarea Tribunalului. Jarosław Kaczyński a descris instituția drept un bastion al tuturor relelor statului polonez, în timp ce criticii au acuzat PiS că încearcă să neutralizeze o contrapondere constituțională esențială la puterea executivă.

Radiodifuziunea publică a fost o altă țintă timpurie. În ianuarie 2016, președintele Duda a promulgat o lege care permitea guvernului să înlocuiască conducerea televiziunii și radioului publice. Un număr mare de jurnaliști au plecat sau au fost concediați ulterior, iar radiodifuziunea publică a devenit un susținător deschis partizan al guvernului.

Comisia Europeană a reacționat în ianuarie 2016 prin deschiderea unui dialog cu Polonia în temeiul Cadrului privind statul de drept, prima utilizare a acestui mecanism. După ce recomandările repetate nu au reușit să soluționeze disputa, în decembrie 2017 Comisia a declanșat împotriva Poloniei procedura prevăzută la articolul 7, susținând că exista un risc clar de încălcare gravă a statului de drept.

În cei opt ani de guvernare, PiS și-a extins influența asupra sistemului judiciar, a mass-mediei publice și a altor instituții ale statului. Reformele nu au desființat alegerile competitive, iar partidele de opoziție au continuat să câștige scrutinuri locale și

naționale importante, dar au slăbit semnificativ mecanismele instituționale de control și au contribuit la regresul democratic.

PiS a dezvoltat, de asemenea, o formă tot mai explicită de conservatorism național. S-a opus liberalizării legislației privind avortul, a atacat în repetate rânduri ceea ce numea „ideologia LGBT” și a pus accentul pe valorile catolice și familiale tradiționale. În politica economică însă, s-a deosebit net de dreapta orientată spre piață. Guvernele sale au crescut substanțial prestațiile sociale, transferurile către familii și intervenția statului în economie.

Relația sa cu integrarea europeană a fost conflictuală, dar nu secesionistă. PiS a contestat în repetate rânduri autoritatea instituțiilor UE și a subliniat supremația suveranității naționale poloneze, dar nu a pledat niciodată în mod serios pentru retragerea Poloniei din Uniune.

Politica externă oferă o distincție importantă față de multe alte partide europene de dreapta populistă. PiS a considerat în mod constant Rusia o amenințare strategică majoră și a sprijinit ferm NATO, relațiile strânse cu Statele Unite și sprijinul militar pentru Ucraina după invazia pe scară largă a Rusiei. Acest sprijin a coexistat totuși cu tensiuni istorice acute cu Ucraina. În mai 2026, președintele Zelenski a acordat unei unități ucrainene de forțe speciale titlul onorific „Eroii UPA”, cu referire la Armata Insurgentă Ucraineană, responsabilă de masacrele împotriva civililor polonezi din Volînia și Galiția de Est în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Decizia a provocat reacții puternice în întregul spectru politic polonez, în special la dreapta. Președintele Karol Nawrocki, ales cu sprijinul PiS, a propus mai întâi retragerea Ordinului Vulturul Alb acordat lui Zelenski, iar ulterior a făcut acest lucru în iunie 2026, iar conducerea PiS a susținut formal decizia și a acuzat autoritățile ucrainene că glorifică o mișcare responsabilă de crime împotriva

polonezilor.[67] Episodul a ilustrat cât de puternic continuă memoria istorică să modeleze naționalismul polonez, chiar și în cadrul unei tabere politice altminteri ferm angajate în rezistența față de Rusia.

PiS a rămas cel mai mare partid la alegerile parlamentare din octombrie 2023, obținând 35,4% și 194 dintre cele 460 de mandate din Sejm. Și-a pierdut însă majoritatea parlamentară. Coaliția Civică a obținut 30,7%, A Treia Cale 14,4%, iar Noua Stângă 8,6%. Împreună, cele trei blocuri de opoziție dețineau o majoritate clară și au format ulterior un guvern condus de Donald Tusk.

Transferul de putere a demonstrat că, în pofida schimbărilor instituționale din anii guvernării PiS, competiția electorală a rămas semnificativă. A declanșat totodată un proces extrem de controversat de anulare a acelor schimbări. Noul guvern a încercat să recâștige controlul asupra mass-mediei publice și să reformeze sistemul judiciar, în timp ce președintele Duda și instituțiile controlate sau influențate de PiS s-au opus multora dintre aceste măsuri.

PiS a rămas totuși un partid de opoziție excepțional de puternic. La alegerile pentru Parlamentul European din 2024 a obținut 36,2% și 20 de mandate, clasându-se la mică distanță în urma Coaliției Civice. Konfederacja a obținut o străpungere majoră, cu 12,1% și șase mandate.

În octombrie 2024, PiS a fuzionat formal cu aliatul său mai mic de dreapta dură, Polonia Suverană, care participase anterior la alegeri pe listele PiS și fusese asociat în special cu conflictele guvernului privind sistemul judiciar și UE.

---

67 „Varsovie et Kiev en pleine crise mémorielle à la veille d’une conférence sur la reconstruction de l’Ukraine”, *Le Monde*, 20 iunie 2026.

Alegerile prezidențiale din 2025 au demonstrat atât forța continuă a dreptei poloneze, cât și fragmentarea sa tot mai pronunțată. PiS l-a susținut pe istoricul Karol Nawrocki în locul unui politician de rang înalt al partidului. În turul al doilea, Nawrocki l-a învins la mică distanță pe Rafał Trzaskowski de la Platforma Civică, cu 50,9% la 49,1%, și a preluat mandatul în august 2025. Victoria lui Nawrocki a dat dreptei controlul asupra președinției, în ciuda excluderii sale de la guvernarea națională, și a oferit o contrapondere instituțională importantă guvernului Tusk.

Kukiz'15

O altă contestare importantă a establishmentului a apărut în 2015 în jurul muzicianului rock Paweł Kukiz. Candidând ca independent la alegerile prezidențiale, cu o platformă naționalistă și puternic ostilă sistemului de partide, Kukiz a obținut în mod neașteptat peste 20% din voturi. Mișcarea sa nou înființată, Kukiz'15, a obținut ulterior 8,8% la alegerile parlamentare.

Kukiz'15 a fost mai puțin coerentă ideologic decât majoritatea celorlalte partide contestatare. Revendicările sale centrale priveau reforma instituțională, în special introducerea circum-scripțiilor uninominale, a referendumurilor și a altor forme de democrație directă, iar grupul său parlamentar includea inițial atât curente libertariene, cât și naționaliste. Mișcarea s-a fragmentat rapid și și-a pierdut treptat poziția politică independentă. Ulterior, Kukiz a cooperat tot mai strâns cu PiS, iar în 2023 el și mai mulți aliați au fost aleși pe listele Dreptei Unite. Până la mijlocul anilor 2020, Kukiz'15 încetase să mai fie o forță electorală independentă semnificativă.

Konfederacja

Pe lângă PiS, la dreapta s-a dezvoltat un contestatar mai radical și tot mai de succes.

Konfederacja (Confederația Libertate și Independență) a fost creată în 2018–19 ca alianță electorală care reunea mai multe organizații naționaliste, libertariene și de dreapta radicală. A intrat în parlament în 2019 cu 6,8% și a obținut 7,2% în 2023.

Alianța a cuprins întotdeauna o diversitate ideologică considerabilă. Cele două curente principale ale sale au fost Noua Speranță, libertariană din punct de vedere economic, asociată cu Janusz Korwin-Mikke și ulterior cu Sławomir Mentzen, și Mișcarea Națională, naționalistă, asociată cu Krzysztof Bosak. O componentă și mai radicală a fost Confederația Coroanei Poloneze a lui Grzegorz Braun.

În ciuda acestor diferențe, partidele au în comun opoziția față de imigrație, un conservatorism social puternic și ostilitatea față de aprofundarea integrării europene. Konfederacja a fost deosebit de intransigentă în privința avortului și a temelor LGBT și a făcut campanie împotriva politicilor climatice ale UE și a restricțiilor legate de COVID.

Din punct de vedere economic, se situează clar la dreapta PiS. Aripa Mentzen/Noua Speranță, în special, susține reduceri substanțiale de taxe, dereglementare și un stat al bunăstării mai restrâns. Alianța este, de asemenea, mai eurosceptică decât PiS, deși liderii săi principali s-au abținut în general de la a face din Polexit o revendicare politică imediată.

Profilul său democratic este mixt. Elementele libertariene coexistă cu naționaliști radicali, iar unele organizații componente au promovat opinii profund iliberale. Mai multe figuri proeminente au recurs, de asemenea, la retorică antisemită sau conspiraționistă. În același timp, Konfederacja funcționează ca un partid parlamentar competitiv și include facțiuni al căror radicalism privește în principal economia, nu instituțiile politice.

Alegerile europene din 2024 au scos în evidență diversitatea internă a alianței. Konfederacja a obținut 12,1% și șase mandate, dar europarlamentarii săi s-au împărțit ulterior între diferite afilieri europene. Trei reprezentanți asociați cu Noua Speranță s-au alăturat grupului

Europa Națiunilor Suverane, alături de AfD din Germania, în timp ce ceilalți reprezentanți au rămas în afara acestui grup.

Confederația Coroanei Poloneze

Componenta cea mai radicală a Konfederacja s-a desprins în cele din urmă. Grzegorz Braun se număra de multă vreme printre cele mai controversate figuri din politica poloneză. Discursul său politic combină integralismul catolic, naționalismul polonez, o ostilitate extremă față de imigrație și de integrarea europeană și o retorică antisemită recurentă. În decembrie 2023, a atras atenția internațională după ce a folosit un extinctor pentru a stinge lumânările de Hanuka în parlamentul polonez.[68]

Braun și-a anunțat candidatura independentă la președinție în ianuarie 2025, deși Konfederacja îl desemnase deja pe Sławomir Mentzen. Ulterior a fost exclus din Konfederacja, iar Confederația Coroanei Poloneze (KKP) condusă de el s-a transformat într-o forță politică separată.

KKP este net mai radicală decât restul Konfederacja. Susține explicit ieșirea Poloniei din Uniunea Europeană și descrie UE în termeni autoritari și conspiraționiști. În 2025, partidul a declarat oficial că Polexit-ul este necesar pentru păstrarea independenței Poloniei.

Concepția sa explicit etnonațională și religioasă despre statul polonez, retorica antisemită și respingerea unor norme liberal-democratice importante o plasează clar în extrema dreaptă autoritară.

68 „Far-right Polish MP uses fire extinguisher on Hanukkah candles in parliament”, *Reuters*, 12 decembrie 2023 (https://www.reuters.com/world/europe/far-right-polish-mp-uses-fire-extinguisher-hanukkah-candles-parliament-2023-12-12/)

Până în 2026, dreapta nu mai gravita atât de complet în jurul PiS ca în deceniul anterior. Konfederacja se impusese ca o forță independentă substanțială, Braun crease un concurent și mai radical, iar PiS însuși trecuse prin cea mai importantă sciziune din ultimii peste 20 de ani.

Conflictul s-a concentrat în jurul fostului prim-ministru Mateusz Morawiecki. În aprilie 2026, acesta a înființat o asociație numită Rozwój Plus (Dezvoltare Plus), menită să extindă atractivitatea dreptei poloneze dincolo de electoratul tradițional al PiS. Inițiativa reprezenta o tendință ceva mai liberală economic și mai pragmatică în interiorul PiS și a intrat tot mai des în conflict cu conducerea lui Jarosław Kaczyński.

În iulie, conducerea PiS le-a cerut membrilor să părăsească asociațiile externe active politic. Morawiecki și zeci de susținători ai săi au refuzat. În consecință, peste 30 de parlamentari au părăsit PiS sau au fost excluși, iar Morawiecki a anunțat ulterior crearea unui grup parlamentar separat, Rozwój Plus, care reunește circa 40 de deputați și un senator.

Prin urmare, în august 2026, Rozwój Plus poate fi descris mai degrabă ca o asociație politică și o formațiune parlamentară decât ca un partid consolidat. Morawiecki a anunțat că un nou partid politic va fi înregistrat oficial până în octombrie 2026.

Profilul său ideologic precis este încă în curs de conturare. Comparativ cu restul conducerii PiS, facțiunea Morawiecki pare ceva mai liberală economic, mai favorabilă mediului de afaceri și ceva mai pragmatică în relația cu instituțiile UE. Rămâne totuși ferm conservatoare și naționalistă și împărtășește o mare parte din moștenirea politică a PiS.

Sciziunea a modificat semnificativ echilibrul parlamentar. PiS a obținut 194 de mandate în 2023, dar până în vara lui 2026 grupul său parlamentar se redusese substanțial din cauza defecțiunilor.

Rezumat PiS

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: ridicat

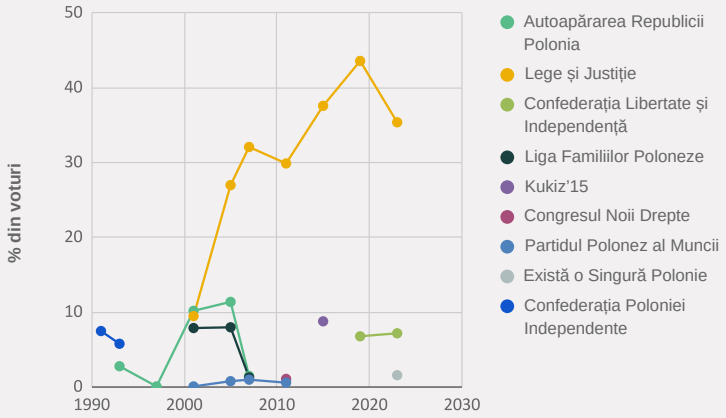
Rezumat Confederația Coroanei Poloneze

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: ridicat

Rezumat Konfederacja

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: mediu

Figura 32. Ponderea voturilor obținute de partidele contestatare în Polonia, 1991–2023

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

PORTUGALIA

De la tranziția democratică din 1974–75, Portugalia a menținut unul dintre cele mai stabile sisteme de partide din Europa. Partidul Socialist (PS), de centru-stânga, și Partidul Social Democrat (PSD), de centru-dreapta, au alternat la guvernare timp de aproape cinci decenii, iar niciun alt partid nu a deținut până acum funcția de prim-ministru. Comparativ cu majoritatea democrațiilor europene, sprijinul pentru partidele contestatare a rămas remarcabil de limitat până la sfârșitul anilor 2010.

Partidul Comunist Portughez

La stânga, principalul contestatar a fost multă vreme Partidul Comunist Portughez (PCP), fondat în 1921. Pe parcursul întregii perioade postbelice, a fost unul dintre cele mai puternice partide comuniste din Europa de Vest, obținând adesea peste 10% din voturi. Din 1987, PCP a participat la alegeri împreună cu Partidul Ecologist „Verzii” (PEV) în cadrul Coaliției Democratice Unitare (CDU). Între 2015 și 2019, a oferit sprijin parlamentar unui guvern socialist minoritar.

PCP rămâne unul dintre cele mai ortodoxe partide comuniste din Europa. Continuă să îmbrățișeze marxism-leninismul, păstrează secera și ciocanul în logo și menține o structură tradițională de partid comunist, centrată pe un Comitet Central puternic. Deși partidul și-a temperat opoziția față de Uniunea Europeană, rămâne puternic critic atât față de NATO, cât și față

de integrarea europeană. După invadarea Ucrainei de către Rusia, PCP a respins ideea că Moscova ar fi singura responsabilă pentru conflict. A atribuit o responsabilitate substanțială Statelor Unite, NATO și UE, argumentând că extinderea NATO și implicarea occidentală în Ucraina au contribuit decisiv la confruntare, și s-a opus în mod constant unei escaladări militare suplimentare, pledând pentru negocieri și încetarea focului.

Și în privința temelor sociale PCP s-a transformat treptat. În mod tradițional, partidul combina economia comunistă cu poziții conservatoare din punct de vedere social, reflectând atât identitatea sa marxist-leninistă ortodoxă, cât și electoratul său muncitoresc. Cu timpul însă, a adoptat poziții tot mai progresiste în chestiuni precum egalitatea de gen și drepturile LGBT. În același timp, partidul a abordat în general imigrația cu mai multă prudență decât multe alte partide ale stângii europene, punând mai mult accentul pe protecția pieței muncii și pe drepturile lucrătorilor decât pe multiculturalism sau pe politicile identitare.

Blocul de Stânga (BE) a fost fondat în 1999 prin fuziunea mai multor organizații trotkiste, maoiste și de altă orientare de stânga radicală. În ciuda acestor origini, partidul a evoluat treptat într-un partid socialist democratic și progresist din punct de vedere social, renunțând la mare parte din retorica sa antisistem de la început. Astăzi, BE este în linii mari favorabil democrației și nu mai reprezintă o provocare semnificativă la adresa ordinii constituționale.

Chega

Portugalia a rămas una dintre ultimele democrații vest-europene fără un partid de dreapta radicală de succes, situație atribuită adesea moștenirii durabile a dictaturii lui Salazar. Acest lucru s-a schimbat în 2019, când André Ventura a fondat Chega („Ajunge”). După ce a intrat în parlament cu un singur mandat,

partidul s-a extins rapid, obținând 7% în 2022, 18% în 2024 și aproape 23% la alegerile din 2025, devenind unul dintre cele trei partide majore ale țării. În ciuda acestei creșteri, Chega a rămas până acum în afara guvernului.

Chega combină conservatorismul național cu o retorică populistă puternică, centrată pe criminalitate, corupție și imigrație. Liderul partidului, André Ventura, fost comentator sportiv de fotbal la televiziune, nu politician de carieră, s-a prezentat drept un outsider care contestă un establishment politic corupt. El pune frecvent în opoziție „portughezii obișnuiți” și elitele politice, îndreptându-și criticile împotriva imigrației, islamului, comunităților rome și multiculturalismului. Partidul a susținut politici penale substanțial mai dure și, deși membrii au respins la limită reintroducerea pedepsei cu moartea, propunerea ilustrează abordarea sa punitivă față de criminalitate. În campania prezidențială din 2026, în care Ventura s-a clasat pe locul al doilea cu 33% din voturi în turul al doilea, acesta a declarat că nu aspiră să fie președintele „tuturor portughezilor”, ci doar al „portughezilor buni”.

Chega este orientat economic spre dreapta, deși programul său a devenit mai flexibil pe măsură ce partidul a crescut. Dacă inițial susținea un stat mult mai mic și taxe mai mici, în ultima vreme a combinat reducerile de taxe cu promisiuni de salarii și pensii mai mari și cu alte măsuri adresate alegătorilor cu venituri mici și medii. În privința temelor sociale, partidul este conservator, rămânând totodată doar moderat eurosceptic și favorabil menținerii Portugaliei în UE și NATO.

André Ventura a declarat că personal se opune atât avortului, cât și coridei, fără a urmări însă interzicerea vreuneia dintre ele. Partidul a făcut campanie împotriva toaletelor mixte în școli.

Deși susține menținerea Portugaliei în UE, se opune aprofundării integrării politice și s-a aliniat strâns cu alte partide europene ale dreptei populiste.

Ascensiunea rapidă a Chega a transformat fundamental politica portugheză. PSD a respins în repetate rânduri cooperarea formală cu partidul, calificând mai multe dintre pozițiile acestuia drept xenofobe și rasiste, în timp ce o parte a dreptei portugheze în sens larg a susținut că excluderea în continuare a Chega devine tot mai dificilă pe măsură ce sprijinul său electoral continuă să crească.

Partidul a fost acuzat în repetate rânduri de rasism, în special din cauza retoricii sale la adresa comunităților rome și a imigranților. S-a exprimat, de asemenea, o îngrijorare deosebită cu privire la extremismul din organizația de tineret a Chega, care a fost asociată în mai multe rânduri cu poziții mai radicale decât cele ale conducerii partidului.

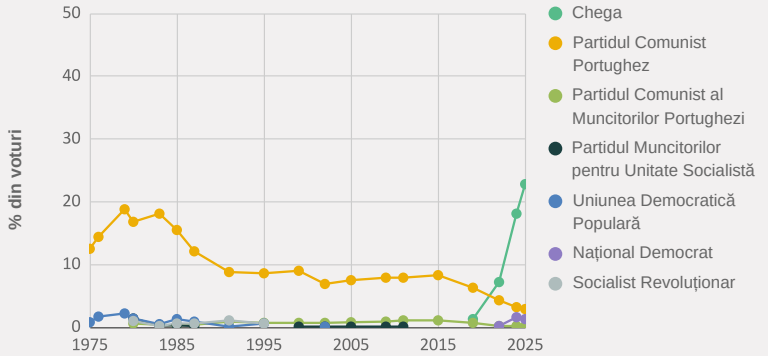
Rezumat PCP

Economie: stânga
Teme sociale: moderat
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Rezumat Chega

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Figura 33. Ponderea voturilor obținute de partidele contestatare în Portugalia, 1975–2025

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

ROMÂNIA

România are unul dintre cele mai volatile sisteme de partide din Europa Centrală și de Est. De la căderea comunismului, nenumărate fuziuni, sciziuni, partide noi și schimbări de nume au făcut dificilă orientarea alegătorilor în peisajul politic. În același timp, țara a produs în mod repetat partide antisistem și naționaliste de succes. Deși multe dintre acestea s-au dovedit efemere, partidele radicale și populiste au rămas o trăsătură recurentă a politicii românești, de la partenerii naționaliști de coaliție de la începutul anilor 1990 până la apariția Alianței pentru Unirea Românilor (AUR) trei decenii mai târziu.

Spre deosebire de tranzițiile în mare parte pașnice din restul Europei Centrale și de Est, România a trecut în 1989 printr-o revoluție violentă. Partidul Comunist a fost dizolvat imediat, dar mulți foști oficiali comuniști s-au regrupat în Frontul Salvării Naționale, condus de Ion Iliescu. Frontul a obținut o victorie zdrobitoare la primele alegeri democratice din 1990, în urma unei campanii marcate de violență și de obstacole semnificative în calea partidelor de opoziție care încercau să își transmită mesajul.

Partidul Social Democrat (PSD)

În timpul primului mandat prezidențial al lui Iliescu, Frontul Salvării Naționale s-a scindat. Partidul succesor al lui Iliescu, Frontul Democrat al Salvării Naționale (redenumit ulterior Partidul Social Democrat, PSD), a rămas la putere după alegerile din 1992 cu sprijinul parlamentar a trei partide marginale: Partidul Unității Naționale Române (PUNR), naționalist, Partidul România Mare (PRM), naționalist, și Partidul Socialist al Muncii (PSM), comunist. În anii următori, toate cele trei partide au participat la guvernare sau au susținut guvernul în diverse grade, făcând din România una dintre puținele democrații postcomuniste în care partide naționaliste radicale au ajuns la putere executivă în timpul tranziției democratice.

Retorica naționalistă a coaliției a generat tensiuni atât pe plan intern, cât și internațional. Relațiile cu Ungaria vecină s-au deteriorat pe măsură ce PUNR și PRM promovau o concepție etnică asupra națiunii române, iar disputele naționaliste au complicat și relațiile cu Moldova și cu fosta Iugoslavie. Cooperarea s-a încheiat în cele din urmă după ce Iliescu s-a distanțat public de partenerii săi de coaliție, comparându-i pe liderii PRM și PUNR cu ultranaționalistul rus Vladimir Jirinovski în timpul unei vizite de stat în Statele Unite.

PSD a evoluat ulterior în principalul partid mainstream de stânga din România, dar originile sale postcomuniste au rămas o sursă de controverse. Deși este afiliat la Partidul Socialiștilor Europeni, PSD a fost adesea descris ca fiind mai conservator social și mai naționalist decât multe dintre partidele-soră din Europa de Vest. De-a lungul istoriei sale, partidul a combinat politici economice de centru-stânga cu conservatorismul național, iar criticii l-au acuzat în repetate rânduri de clientelism, corupție și încercări de a submina independența justiției și alte mecanisme democratice de control și echilibru.

Aceste îngrijorări au atins apogeul sub conducerea lui Liviu Dragnea. Încercările guvernului de a slăbi legislația anticorupție și de a dezincrimina anumite infracțiuni de corupție au declanșat cele mai ample proteste de stradă de la căderea comunismului. În 2019, Partidul Socialiștilor Europeni a suspendat PSD din cauza îngrijorărilor privind statul de drept și standardele democratice.

În ciuda acestor controverse, PSD a rămas unul dintre cele două partide dominante de guvernământ din România pe parcursul celei mai mari părți a perioadei postcomuniste. În același timp, partidul a dat dovadă de disponibilitate de a coopera tactic cu contestatarii naționaliști. În primăvara lui 2026, PSD și-a unit forțele cu AUR într-o moțiune de cenzură reușită care a doborât guvernul minoritar proeuropean condus de Ilie Bolojan, deși PSD a exclus ulterior formarea unui guvern de coaliție cu AUR.[69]

Partidul Unității Naționale Române (PUNR) a fost fondat în 1990 și condus de Gheorghe Funar, care a devenit cunoscut la nivel național ca primarul naționalist al Clujului. Partidul a devenit o voce de prim-plan a naționalismului etnic românesc în timpul tranziției democratice a țării și, împreună cu PRM, a contribuit la modelarea agendei naționaliste a coaliției de guvernare de la începutul anilor 1990. Ca primar, Funar a transformat Clujul într-un simbol al naționalismului românesc, acoperind o mare parte a orașului cu culorile tricolorului românesc – de la băncile din parcuri și coșurile de gunoi până la trotuare și decorațiunile publice – discriminând în același timp sistematic minoritatea maghiară. După tratatul de prietenie româno-ungar din 1996, a organizat în semn de protest o procesiune funerară simbolică și a acuzat public consulatul Ungariei de la Cluj că servea drept centru de spionaj. A devenit cunoscut și pentru o serie de declarații antisemite, printre care afirmația că Albert Einstein era

69 „Romanian socialists and far right topple government”, *Politico Europe*, 5 mai 2026 (https://www.politico.eu/article/romania-government-collapses/)

„handicapat” și furase teoria relativității de la un poet român.[70]

PUNR a obținut 7% din voturi la alegerile parlamentare din 1992, în timp ce Funar a obținut aproape 11% la alegerile prezidențiale din același an. După ce a susținut inițial guvernul în parlament, PUNR a intrat în coaliția de guvernare în august 1994, primind ministerele agriculturii și comunicațiilor. Ministrul justiției s-a alăturat și el partidului la scurt timp după aceea, iar alianța a fost formalizată la începutul lui 1995 în cadrul așa-numitului „Patrulater roșu”. PUNR a rămas la guvernare până în septembrie 1996, contribuind la consolidarea orientării naționaliste a politicii românești în prima etapă a tranziției democratice a țării.

În urma unor dispute interne, Funar a fost exclus din partid în 1997 și s-a alăturat PRM. PUNR a intrat apoi într-un declin rapid și și-a pierdut reprezentarea parlamentară la alegerile din 2000.

Partidul România Mare (PRM) a fost fondat în 1991 de scriitorul Corneliu Vadim Tudor, care fusese anterior poet de curte în timpul dictaturii lui Nicolae Ceaușescu. Partidul combina ultra-naționalismul românesc cu conservatorismul social, autoritarismul și naționalismul economic. Susținea crearea unei „României Mari” prin încorporarea Moldovei și a unor părți din Ucraina, promovând totodată o retorică puternic antimaghiară și antisemită. Tudor i-a elogiat în repetate rânduri atât pe Ceaușescu, cât și pe dictatorul din perioada războiului Ion Antonescu, și a descris Holocaustul drept „cea mai mare minciună din lume” (Light și Young 2023).

70 „“Einstein era un handicapat și nu a fost nici măcar portar la un laborator de fizică”. Funar: Eminescu a fost primul care s-a ocupat de teoria relativității”, *B1 TV*, 10 martie 2016 (https://www.b1tv.ro/eveniment/einstein-era-un-handicapat-si-nu-a-fost-nici-macar-portar-la-un-laborator-de-fizica-funar-eminescu-a-fost-primul-care-s-a-ocupat-de-teoria-relativitatii-si-care-a-scris-formula-de-calcul-a-vitezei-lum-143012.html)

La fel ca PUNR, PRM a oferit inițial sprijin parlamentar guvernului condus de Nicolae Văcăroiu. Cooperarea sa cu PDSR, partidul de guvernământ, a fost formalizată la începutul lui 1995 în cadrul așa-numitului „Patrulater roșu”, deși, spre deosebire de PUNR, PRM nu a primit portofolii ministeriale. Partidul s-a retras din alianță în octombrie 1995. În ciuda rolului său limitat la guvernare, PRM a devenit ulterior cel mai performant partid naționalist din punct de vedere electoral al epocii postcomuniste din România.

Partidul și-a atins apogeul la alegerile din 2000, obținând aproape o cincime din voturi, în timp ce Tudor a intrat în turul al doilea al alegerilor prezidențiale cu 28%. Succesul său a determinat o cooperare amplă între partidele mainstream, iar în turul decisiv a fost înfrânt categoric de Ion Iliescu. În anii următori, PRM a încercat să își modereze imaginea și a solicitat aderarea la Partidul Popular European (PPE), dar cererea sa a fost respinsă.

Spre deosebire de multe partide naționaliste din Europa de Vest, PRM a susținut aderarea României la Uniunea Europeană. În Parlamentul European, PRM a devenit unul dintre membrii fondatori ai efemerului grup Identitate, Tradiție și Suveranitate (ITS), alături de Ataka din Bulgaria. După ce și-a pierdut reprezentarea la primele alegeri pentru Parlamentul European din România, în 2007, partidul a revenit cu trei mandate în 2009. Unul dintre europarlamentarii săi, Dumitru Zamfirescu, a devenit cunoscut drept „The Yes Man” („Omul care spune da”), după ce, potrivit relatărilor, nu a votat niciodată împotriva vreunei propuneri pe parcursul mandatului său, indiferent de conținutul acesteia. Partidul își pierduse însă deja reprezentarea în parlamentul României cu un an înainte. PRM și-a pierdut ultimele mandate în Parlamentul European în 2014, iar liderul partidului, Corneliu Vadim Tudor, a murit în anul următor.

Partidul Socialist al Muncii (PSM) a fost un partid comunist intransigent, format în 1990 de foști membri ai Partidului Comunist Român. A intrat în parlament în 1992 și a participat la coaliția de guvernare între 1993 și 1995. După ce și-a pierdut

reprezentarea parlamentară în 1996, partidul a decăzut treptat și a fost dizolvat în 2003.

Alegerile din 1996 au marcat un punct de cotitură în politica românească, opoziția de centru-dreapta învingând coaliția de guvernare a lui Iliescu. În următoarele două decenii, guvernarea a alternat în principal între liberalii, conservatorii și social-democrații din mainstream. Deși niciun partid extremist nu a mai revenit la guvernare, mai multe mișcări antisistem au obținut succese electorale temporare, fără a deveni forțe politice durabile.

Printre acestea s-au numărat Partidul Noua Generație (PNG), fondat în 2000 și condus ulterior de patronul echipei Steaua București, Gigi Becali, și Partidul Poporului – Dan Diaconescu (PP-DD), înființat în 2011. PNG a rămas marginal din punct de vedere electoral, în timp ce PP-DD a intrat în parlament în 2012 cu o platformă anticorupție și populistă, înainte de a se prăbuși din cauza disensiunilor interne doar doi ani mai târziu.

Alianța pentru Unirea Românilor (AUR)

Alianța pentru Unirea Românilor (AUR) a fost fondată în 2019 și a transformat rapid politica românească. La alegerile parlamentare din anul următor, partidul a intrat în mod neașteptat în parlament ca al patrulea partid ca mărime, valorificând nemulțumirea larg răspândită față de establishmentul politic. AUR și-a consolidat poziția în anul electoral record 2024 al României, care a inclus alegeri pentru Parlamentul European, consiliile locale, președinție și parlamentul național. La alegerile parlamentare, partidul și-a dublat aproape sprijinul, ajungând la 18% și devenind al doilea partid ca mărime din țară. De la alegerile din 2024, AUR și-a întărit în continuare poziția și s-a situat constant, la mare distanță, pe primul loc în sondajele de opinie naționale.

Liderul partidului, George Simion, a devenit cunoscut la nivel național prin campaniile pentru unirea României cu Moldova. Însuși numele partidului reflectă această ambiție și face aluzie la ideea unei „Românii Mari”. Mai larg, AUR combină naționalismul românesc cu conservatorismul social, retorica antisistem și sprijinul pentru o mai mare suveranitate națională.

În privința temelor sociale, AUR promovează valorile familiei tradiționale și are legături strânse cu mișcarea civică conservatoare din România. Vicepreședintele partidului a făcut anterior campanie pentru un amendament constituțional care să definească căsătoria exclusiv ca uniune între un bărbat și o femeie. În același timp, AUR a evitat în general să pledeze pentru interzicerea completă a avortului. Simion a cultivat, de asemenea, un stil naționalist puternic simbolic. În 2022, și-a transmis nunta în direct pe Facebook și i-a invitat pe români să participe purtând costume populare tradiționale.

Spre deosebire de multe partide europene de dreapta radicală, AUR susține apartenența României la NATO și a sprijinit creșterea cheltuielilor pentru apărare. Partidul este mai critic față de aprofundarea integrării europene și se identifică îndeaproape cu partidul Lege și Justiție (PiS) din Polonia și cu Fidesz din Ungaria, deși revendicările sale teritoriale privind Moldova au complicat uneori relațiile cu naționaliștii maghiari. După alegerile pentru Parlamentul European din 2024, cei șase europarlamentari ai AUR s-au alăturat grupului Conservatorilor și Reformiștilor Europeni (ECR).

AUR s-a poziționat, de asemenea, drept unul dintre cei mai apropiați aliați ai lui Donald Trump în Europa. Vorbind la o conferință conservatoare la Washington, D.C., Simion a descris mișcarea MAGA drept „extrem de importantă” pentru tabăra conservator-patriotică din România. A participat la învestirea lui Trump în ianuarie 2025, unde a luat parte la o sărbătorire simbolică cu un tort în formă de Groenlanda, decorat cu un

steag american.[71]

Alegerile prezidențiale din 2024 au transformat și mai mult politica românească. Primul tur a fost câștigat în mod neașteptat de candidatul naționalist independent Călin Georgescu, care fusese anterior asociat cu AUR înainte de a rupe legăturile cu partidul. Georgescu a subliniat că nu reprezintă niciun partid politic, prezentându-se în schimb ca reprezentant direct al poporului român și ca adversar al clasei politice consacrate. A atras atenția internațională prin retorica sa naționalistă și antisistem, care a atras comparații cu Donald Trump, precum și prin pozițiile sale deschis prorusești, inclusiv elogiile la adresa lui Vladimir Putin.[72]

Curtea Constituțională a României a anulat ulterior alegerile, după ce rapoarte de informații desecretizate au indicat nereguli grave în campanie, inclusiv activitate online coordonată, amplificarea artificială a prezenței lui Georgescu pe rețelele sociale și suspiciuni de ingerință externă. Decizia s-a dovedit extrem de controversată, atât pe plan intern, cât și internațional. A fost criticată de vicepreședintele SUA, J.D. Vance, în discursul său intens dezbătut de la Conferința de Securitate de la München din februarie 2025, în care a invocat cazul românesc ca parte a unei critici mai ample la adresa standardelor democratice din Europa.

După excluderea lui Georgescu din alegerile reluate, liderul AUR, George Simion, s-a impus drept candidatul naționalist și a intrat în turul al doilea al alegerilor prezidențiale din 2025, promițând că, dacă va câștiga, îl va numi pe Georgescu prim-ministru. În

71 „MAGA embrace: Europe's nationalists head to Washington", *Politico Europe*, 17 ianuarie 2025 (https://www.politico.eu/article/maga-embrace-europes-nationalists-head-to-washington/)

72 „How Putin won the Romanian election", *Politico Europe*, 23 decembrie 2024 (https://www.politico.eu/article/how-vladimir-putin-win-romania-election-calin-georgescu/)

ultimele zile de campanie, pe măsură ce sondajele sugerau o cursă tot mai strânsă, Simion a afirmat în repetate rânduri că doar frauda electorală l-ar putea împiedica să câștige. Cu puțin timp înainte de închiderea secțiilor de votare, a susținut că pe listele electorale apăruseră „mulți oameni decedați", făcând ecou afirmațiilor lui Donald Trump de după alegerile prezidențiale din SUA din 2020.[73] După ce a pierdut turul al doilea, Simion a continuat să conteste legitimitatea rezultatului, deși nu a prezentat nicio dovadă că frauda electorală ar fi influențat deznodământul.[74]

S.O.S. România

S.O.S. România a fost înființat în 2021 și a intrat în parlament în 2024. Partidul este condus de Diana Șoșoacă, aleasă în Senatul României în 2020 pe listele AUR, care ulterior a rupt legăturile cu partidul și a devenit unul dintre cei mai vehemenți critici ai acestuia.

Comparativ cu AUR, S.O.S. România combină naționalismul românesc și conservatorismul social cu un euroscepticism mai radical și o politică externă deschis proruse. Partidul este, de asemenea, iredentist, revendicând teritorii din actualele Ucraina și Republica Moldova. Aceste poziții au contribuit la interzicerea intrării Dianei Șoșoacă în Ucraina.

Șoșoacă a stârnit în repetate rânduri controverse prin declarații antisemite, teorii ale conspirației și atacuri la adresa ordinii constituționale a României. În 2024, Curtea Constituțională a României a respins candidatura sa la alegerile prezidențiale,

73 „Romanian election results: Moderate Nicușor Dan wins clear majority against ultranationalist George Simion", *Politico Europe*, 19 mai 2025 (https://www.politico.eu/article/romanian-presidential-election-results-nicusor-dan-george-simion)

74 „Hard-right candidate who lost Romania's presidential race contests results at top court", *Associated Press*, 21 mai 2025 (https://apnews.com/article/09647fefa8198d2f845f654639f50feb)

argumentând că pozițiile sale publice erau incompatibile cu principiile constituționale ale democrației și ale statului de drept.[75] La alegerile pentru Parlamentul European din 2024, S.O.S. România a obținut două mandate. Cu toate acestea, europarlamentarii săi au rămas neafiliați după ce partidul nu a reușit să adere la grupul Europa Națiunilor Suverane (ESN), se pare pentru că Mișcarea Patria Noastră din Ungaria s-a opus cererii sale din cauza revendicărilor teritoriale ale partidului față de Ucraina.

Partidul Oamenilor Tineri (POT)

Partidul Oamenilor Tineri (POT) a fost înființat în 2023 de Anamaria Gavrilă, fost deputat AUR. Partidul l-a susținut pe candidatul independent Călin Georgescu la alegerile prezidențiale din 2024 și a intrat în parlament în același an.

POT combină naționalismul românesc cu un conservatorism social puternic și un accent pronunțat pe valorile creștine tradiționale. Partidul se opune avortului și căsătoriei între persoane de același sex, susține politici economice de piață liberă și promovează o agendă puternic eurosceptică și suveranistă. Retorica sa invocă frecvent credința, pe Dumnezeu și moștenirea creștină a României.

În politica externă, POT îmbină critica la adresa aprofundării integrării europene cu sprijinul pentru parteneriatul strategic al României cu Statele Unite și pentru menținerea apartenenței la NATO, susținând totodată că interesele naționale ale României trebuie să primeze în cadrul ambelor alianțe.

75 „Romania's top court says it barred candidate from presidential race over pro-Russian views", *Reuters*, 8 octombrie 2024 (https://www.reuters.com/world/europe/romanias-top-court-says-it-barred-candidate-presidential-race-over-pro-russian-2024-10-08/)

Rezumat PSD

Economie: stânga
Teme sociale: conservator
UE: proeuropean
Autoritarism: mediu

Rezumat AUR

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: ridicat

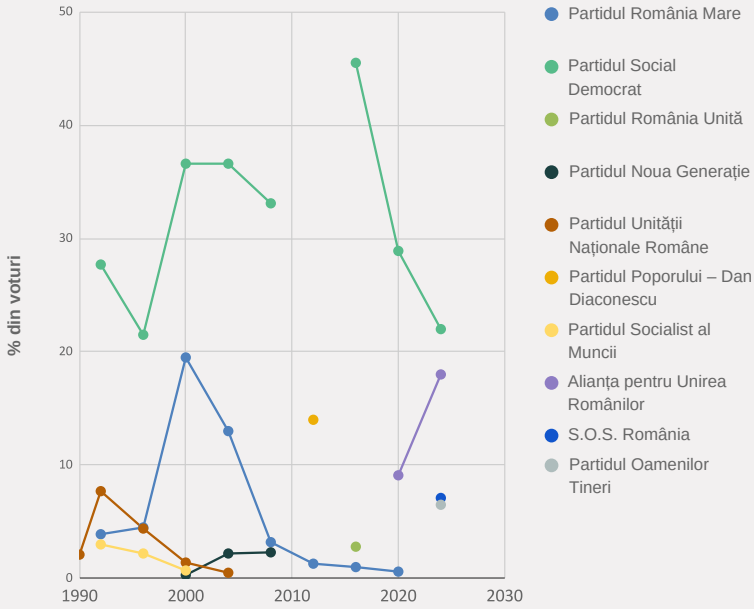
Rezumat S.O.S. România

Economie: centru
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: ridicat

Rezumat POT

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: ridicat

Figura 34. Ponderea voturilor obținute de partidele contestatare în România, 1990–2024

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

SLOVACIA

Slovacia a trecut prin mai multe realinieri politice bruște de-a lungul istoriei sale relativ scurte ca stat independent. Sistemul său de partide a generat în mod repetat mișcări populiste și antisistem puternice, de la centrismul autoritar și naționalismul de stânga până la partide explicit de extremă dreaptă. Două partide populiste – HZDS, condus de Vladimír Mečiar, și Smer, condus de Robert Fico – au dominat guvernarea pentru perioade îndelungate.

Ca și în Republica Cehă, în timpul Revoluției de Catifea din 1989 a apărut o amplă mișcare de opoziție, care s-a fragmentat rapid după căderea comunismului. Vladimír Mečiar, care a devenit prim-ministru al Slovaciei în cadrul Cehoslovaciei în 1990, a fondat ulterior Mișcarea pentru o Slovacie Democratică (HZDS). Partidul a câștigat alegerile din 1992 și a condus Slovacia spre independență în anul următor. Mečiar a devenit primul prim-ministru al Slovaciei independente și a revenit la putere după alegerile din 1994.

HZDS se prezenta drept un partid pragmatic și centrist, dar a evoluat într-un partid populist autoritar, puternic personalizat și naționalist. Puterea politică s-a concentrat în jurul lui Mečiar, iar conflictele cu președinția, partidele de opoziție, mass-media publică și alte instituții independente au devenit tot mai acute. Guvernul său a încercat să-l slăbească pe președintele Michal Kováč pe plan politic și instituțional, inclusiv prin restrângerea resurselor și a prerogativelor prezidențiale.

Între 1994 și 1998, Mečiar a guvernat împreună cu Uniunea Muncitorilor din Slovacia (ZRS), de extremă stângă, și cu naționalistul Partid Național Slovac (SNS). Caracterul autoritar al guvernului său a afectat grav statutul internațional al Slovaciei. În timp ce Polonia, Ungaria și Republica Cehă înaintau spre aderarea la NATO și la UE, Slovacia era tot mai mult considerată o codașă în materie de reforme democratice și economice. În 1997, Comisia Europeană a concluzionat că Slovacia nu îndeplinea în mod satisfăcător criteriile politice de la Copenhaga, invocând respectul insuficient față de instituțiile constituționale, statul de drept și drepturile opoziției. Drept urmare, Slovacia a fost exclusă din prima rundă de negocieri de aderare la UE, lansată cu cei mai avansați candidați din Europa Centrală și de Est. Mečiar era, de asemenea, un critic vehement al reformelor rapide de piață întreprinse în alte țări din Europa Centrală.

Smer

HZDS a decăzut treptat la începutul anilor 2000. O mare parte din spațiul său politic a fost ocupată în cele din urmă de Smer, înființat în 1999 de Robert Fico după ce acesta a părăsit postcomunistul Partid al Stângii Democratice.

Inițial, Fico a prezentat Smer ca pe un partid mai degrabă pragmatic decât ideologic, susținând că Slovacia avea nevoie de soluții practice, nu de politica convențională de stânga sau de dreapta (Haughton 2002). În mod caracteristic, „ordinea, justiția și stabilitatea” au ocupat un loc central printre temele de campanie. Această flexibilitate ideologică a permis partidului Smer să combine politici economice social-democrate cu naționalismul, conservatorismul social și un populism tot mai autoritar. Smer a câștigat alegerile din 2006 și a format o coaliție cu HZDS și SNS. Decizia de a guverna alături de SNS a dus la suspendarea temporară a partidului Smer din Partidul Socialiștilor Europeni. După doi ani în opoziție, Fico a revenit la putere în 2012 cu o majoritate parlamentară absolută și a rămas

prim-ministru până în 2018, când protestele de masă izbucnite după asasinarea jurnalistului de investigație Ján Kuciak și a logodnicei acestuia l-au forțat să demisioneze.

Fico a revenit după alegerile din 2023, când Smer a obținut 22,9% și a format o coaliție cu Hlas – un partid social-democrat desprins din Smer cu trei ani înainte – și cu SNS. Smer și Hlas au fost ulterior suspendate din Partidul Socialiștilor Europeni, iar europarlamentarii lor au fost excluși din grupul S&D.

Evoluția ideologică a partidului Smer este neobișnuită. Politicile sale economice rămân, în linii mari, de stânga, punând accent pe protecția socială, pensii și un rol activ al statului. În același timp, partidul a devenit tot mai național-conservator în privința temelor socioculturale, profund ostil politicilor identitare progresiste și tot mai critic față de liberalism, migrație și drepturile persoanelor LGBT. Fico a virat, de asemenea, brusc spre o retorică eurosceptică și suveranistă, fără a merge însă până la a pleda pentru ieșirea Slovaciei din Uniunea Europeană.

La guvernare, Smer a continuat tot mai mult tradiția autoritară asociată cu Mečiar. Fico prezintă politica drept o luptă între voința exprimată democratic a slovacilor obișnuiți și un establishment liberal înrădăcinat, alcătuit din partidele de opoziție, mass-media independentă, ONG-uri, judecători și instituții străine. Guvernele sale au încercat în repetate rânduri să slăbească constrângerile instituționale, prezentându-le drept părtinitoare politic sau controlate de elite ostile.

Cel de-al patrulea guvern Fico a acționat deosebit de rapid. La începutul anului 2024, a desființat Parchetul Special responsabil de marile cazuri de corupție și a redus pedepsele și termenele de prescripție pentru mai multe infracțiuni economice. Curtea Constituțională a validat ulterior cea mai mare parte a reformei, dar a invalidat unele prevederi. Comisia Europeană, partidele de opoziție și organizațiile societății civile au avertizat că

modificările slăbesc capacitatea Slovaciei de a investiga corupția la nivel înalt.

Guvernul a reorganizat, de asemenea, din temelii radiodifuziunea publică. În 2024, RTVS a fost desființată și înlocuită de Televiziunea și Radioul Slovac (STVR). Reforma a înlăturat conducerea existentă și a creat o nouă structură de conducere care, potrivit criticilor, conferea guvernului o influență politică semnificativ mai mare. Comisia Europeană și-a exprimat îngrijorarea cu privire la independența mass-mediei, iar Institutul Reuters a descris ulterior noul radiodifuzor ca fiind tot mai expus controlului politic.

Aceste reforme instituționale au fost însoțite de atacuri la adresa presei independente. Fico a descris în repetate rânduri organizațiile media critice drept ostile sau motivate politic, iar politicienii din guvern au ocolit tot mai mult jurnalismul tradițional, preferând mass-media alternative prietenoase și comunicarea directă prin rețelele sociale (Comisia Europeană 2025).

Traiectoria autoritară a devenit și mai clară în 2025. Parlamentul a adoptat reguli mai stricte pentru ONG-uri, pe care criticii le-au comparat cu legislația privind agenții străini, iar Fico a prezentat tot mai des organizațiile societății civile și mișcările de opoziție drept instrumente ale unor interese politice străine. Noi reforme judiciare de la sfârșitul anului 2025 au desființat agenția existentă pentru protecția avertizorilor de integritate și au declanșat din nou demonstrații de masă.

În septembrie 2025, guvernul a obținut adoptarea unui amendament constituțional conceput explicit de Fico drept un „dig împotriva progresismului”.[76] Acesta recunoaște doar două sexe,

76 „Slovakia amends constitution to promote «national identity»”, *Reuters*, 26 septembrie 2025 (https://www.reuters.com/world/slovakia-amends-constitution-promote-national-identity-2025-09-26/)

înăsprește regulile de adopție și afirmă suveranitatea Slovaciei asupra dreptului UE în domeniile definite ca ținând de identitatea națională, familie și cultură. Comisia Europeană a deschis ulterior o procedură de constatare a neîndeplinirii obligațiilor, argumentând că amendamentul contravine supremației dreptului UE.

Aceste reforme ilustrează o schimbare importantă în ideologia partidului Smer. Ceea ce a început ca un partid pragmatic de stânga populistă a evoluat într-o formă de populism național-conservator și tot mai iliberal, care combină intervenționismul economic cu un conservatorism cultural puternic, atacuri la adresa instituțiilor liberale și o concepție despre suveranitate asemănătoare celei promovate de Viktor Orbán în Ungaria.

Politica externă a evoluat în aceeași direcție. La revenirea la putere, în octombrie 2023, Fico a pus imediat capăt ajutorului militar oficial al Slovaciei pentru Ucraina. El a criticat în repetate rânduri sancțiunile occidentale împotriva Rusiei, s-a opus unei noi escaladări militare și a susținut că negocierile de pace ar trebui să primeze în fața sprijinului pentru o victorie militară ucraineană.

Fico a cultivat o relație neobișnuit de apropiată cu Vladimir Putin pentru un lider din UE și NATO. A călătorit la Moscova pentru discuții cu Putin în decembrie 2024 și l-a întâlnit din nou în Rusia în 2025 și 2026. În 2025, Fico a amenințat că va bloca noi sancțiuni ale UE împotriva Rusiei, argumentând că acestea afectează interesele naționale ale Slovaciei. În mai 2026, l-a întâlnit din nou pe Putin la Moscova, iar ambii lideri au subliniat refacerea relațiilor economice pragmatice slovaco-ruse.

Această reorientare a politicii externe a generat unele dintre cele mai mari demonstrații din Slovacia de după 2018. Zeci de mii de oameni au protestat la începutul anului 2025 sub sloganuri precum „Slovacia este Europa”, acuzându-l pe Fico că apropie țara de Rusia și o îndepărtează de orientarea sa occidentală.

Fico și-a exprimat, de asemenea, deschis admirația pentru abordarea politică a lui Donald Trump. În timpul unei vizite la Washington, el a lăudat mișcarea MAGA drept „o viziune care rezonează urgent nu doar în Statele Unite, ci în întreaga lume” și a salutat accentul pus de Trump pe interesul național și pe pragmatismul politic. Fico a afirmat că acesta este „exact ceea ce ar trebui să facă fiecare dintre noi”, ilustrând convergența ideologică mai largă dintre populismul suveranist al partidului Smer și dreapta trumpistă contemporană.[77]

Politica slovacă a fost polarizată și mai mult de tentativa de asasinat împotriva lui Fico din mai 2024. Acesta a fost împușcat de mai multe ori de la mică distanță și grav rănit în timp ce își saluta susținătorii după o ședință de guvern. Politicieni din întregul spectru politic au condamnat atacul și au cerut inițial detensionarea situației. Ulterior, Fico a dat vina pe climatul politic creat de adversarii săi și de presa ostilă, accentuând în loc să reducă confruntarea dintre guvern și opoziție.

Hlas

Hlas – Social-Democrație a fost înființat în 2020 de fostul prim-ministru Peter Pellegrini și de un grup de alți politicieni care s-au desprins din Smer după înfrângerea partidului la alegerile din acel an. Inițial, Hlas s-a prezentat drept o alternativă mai moderată și social-democrată în sens convențional la Fico. Pellegrini a adoptat un stil mai puțin conflictual, a pus accent pe apartenența Slovaciei la UE și NATO și s-a distanțat de o parte din retorica tot mai radicală a lui Fico. Acest lucru a făcut ca Hlas să pară, la început, un

77 „Trump is «doing Europe a great service,» Slovak leader tells rapt Washington crowd”, *Politico Europe*, 22 februarie 2025 (https://www.politico.eu/article/donald-trump-europe-great-service-slovak-leader-robert-fico-washington/)

partener de coaliție plauzibil chiar și pentru unele partide de centru-dreapta.

Partidul a obținut 14,7% la alegerile din 2023 și s-a clasat pe locul al treilea, ceea ce i-a conferit o poziție-cheie în formarea guvernului. Pellegrini a ales în cele din urmă să se reunească cu foștii săi aliați politici, intrând într-o coaliție cu Smer și SNS. Hlas și Smer au fost ulterior suspendate din Partidul Socialiștilor Europeni, iar europarlamentarii lor au fost excluși din grupul S&D. În 2024, Pellegrini a fost ales președinte cu 53,1% din voturi, iar la conducerea partidului i-a succedat ministrul de interne Matúš Šutaj Eštok.

De la intrarea la guvernare, distanța ideologică dintre Hlas și Smer s-a redus considerabil. Hlas a susținut majoritatea reformelor instituționale și culturale importante ale guvernului, inclusiv modificările aduse dreptului penal și radiodifuziunii publice, precum și amendamentul constituțional din 2025 privind sexele, familia și suveranitatea națională. Sub conducerea lui Šutaj Eštok, partidul a adoptat, de asemenea, un stil politic mai combativ și o retorică tot mai asemănătoare în privința politicilor progresiste, a ONG-urilor și a opoziției.

Rămân totuși diferențe importante. Hlas a fost, în general, mai puțin conflictual față de UE și mai clar ancorat în orientarea occidentală a Slovaciei. Ocazional, s-a opus celor mai radicale propuneri ale partenerilor săi de coaliție: în 2026, de exemplu, opoziția partidului Hlas a contribuit la renunțarea guvernului la planurile de a înlocui autoritatea existentă pentru protecția avertizorilor de integritate. Pellegrini s-a distanțat, de asemenea, de sugestiile privind neutralitatea Slovaciei și de o parte din retorica mai conciliantă a lui Fico față de Rusia.

Hlas ilustrează așadar opusul a ceea ce se anticipa inițial la desprinderea sa din Smer. În loc să constituie o alternativă social-democrată moderată durabilă, participarea la guvernul Fico l-a atras tot mai mult spre combinația specifică partidului

Smer de intervenționism economic, conservatorism social și suveranitate națională. În 2026, el poate fi înțeles mai degrabă drept aripa mai moderată a aceleiași tabere politice național-stângiste decât ca o alternativă ideologică clar distinctă.

Partidul Național Slovac (SNS)

Partidul Național Slovac (SNS) reprezintă o lungă tradiție a naționalismului slovac radical. Partidul actual nu ar trebui considerat succesorul organizațional direct al regimului fascist din timpul războiului, însă segmente importante ale partidului și-au exprimat în repetate rânduri admirația pentru Jozef Tiso și pentru statul slovac autoritar care a existat ca stat-client al Germaniei naziste între 1939 și 1945.

Ján Slota, lider al partidului timp de mulți ani, a devenit notoriu pentru retorica agresivă la adresa romilor și a etnicilor maghiari. El i-a descris pe maghiari drept „un cancer în trupul națiunii slovace” care trebuia înlăturat și a prezentat în repetate rânduri influența maghiară ca pe o amenințare la adresa suveranității Slovaciei. În 2000, pe când Slota era primar al orașului Žilina, consiliul local a votat cu o majoritate covârșitoare amplasarea unei plăci în onoarea președintelui din timpul războiului, Jozef Tiso, pe care Slota îl descrisese drept „unul dintre cei mai mari fii ai națiunii slovace”. Planul a fost abandonat ulterior în urma criticilor larg răspândite (Parlamentul European 2000).

În ciuda sciziunilor interne repetate, SNS a rămas o forță constantă în politica slovacă și a participat la mai multe guverne, inclusiv la cele conduse de Mečiar și Fico. A revenit în parlament în 2023 cu 5,6% și a intrat din nou la guvernare alături de Smer și Hlas. Din punct de vedere economic, partidul combină politici în linii mari de dreapta și protecționiste cu naționalismul economic. Este puternic conservator pe plan social, naționalist și eurosceptic și rămâne relativ binevoitor față de Rusia.

Suntem o Familie (Sme Rodina) reprezintă un alt curent al populismului slovac de dreapta. Înființat de omul de afaceri Boris Kollár în 2015, partidul a combinat conservatorismul social și o politică restrictivă în domeniul imigrației cu o politică antisistem personalizată. Partidul a participat la guvernul de centru-dreapta format după alegerile din 2020, când a obținut 8,2% din voturi. Sprijinul său s-a prăbușit în 2023 la aproximativ 2%, iar partidul și-a pierdut întreaga reprezentare parlamentară.

Partidul Popular Slovacia Noastră (ĽSNS), fondat de Marian Kotleba în 2010, a fost considerabil mai extremist. Acesta a recurs deschis la simbolistica politică a statului slovac din timpul războiului și a devenit unul dintre cele mai clare exemple de politică parlamentară neofascistă din Europa. Partidul combina rasismul antirom, naționalismul extrem, conservatorismul social, ostilitatea față de NATO și UE și poziții puternic proruse.

Republika

ĽSNS a intrat în parlament în 2016 și a rămas reprezentat și după alegerile din 2020, însă conflictele interne și presiunile juridice au slăbit organizația. În 2021, mai multe figuri de frunte, printre care europarlamentarul Milan Uhrík, s-au desprins pentru a înființa Republica (Republika). ĽSNS s-a prăbușit ulterior, obținând sub 1% atât la alegerile parlamentare din 2023, cât și la alegerile europene din 2024.

Republika a încercat să ofere o versiune mai respectabilă din punct de vedere electoral a aceluiași mediu politic naționalist. Condus de Uhrík, partidul a evitat o parte din simbolistica fascistă explicită a ĽSNS, păstrând însă naționalismul radical, opoziția față de imigrație, un conservatorism social puternic, euroscepticismul dur și o orientare de politică externă pronunțat prorusă.

Partidul a ratat la limită intrarea în parlament în 2023, obținând puțin sub 5%. Cu toate acestea, a reușit o ascensiune majoră la

alegerile europene din 2024, obținând 12,5% – al treilea rezultat la nivel național – și câștigând două mandate. Unul dintre europarlamentarii săi, Milan Uhrík, s-a alăturat grupului Europa Națiunilor Suverane.

Ascensiunea partidului Republika arată că declinul partidului lui Kotleba nu a însemnat dispariția extremei drepte slovace. Dimpotrivă, o mare parte din electoratul și din spațiul său politic a migrat către un succesor mai puțin explicit neofascist, dar în continuare puternic naționalist, autoritar și favorabil Rusiei.

Rezumat SNS

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: ridicat

Rezumat Smer

Economie: stânga
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: ridicat

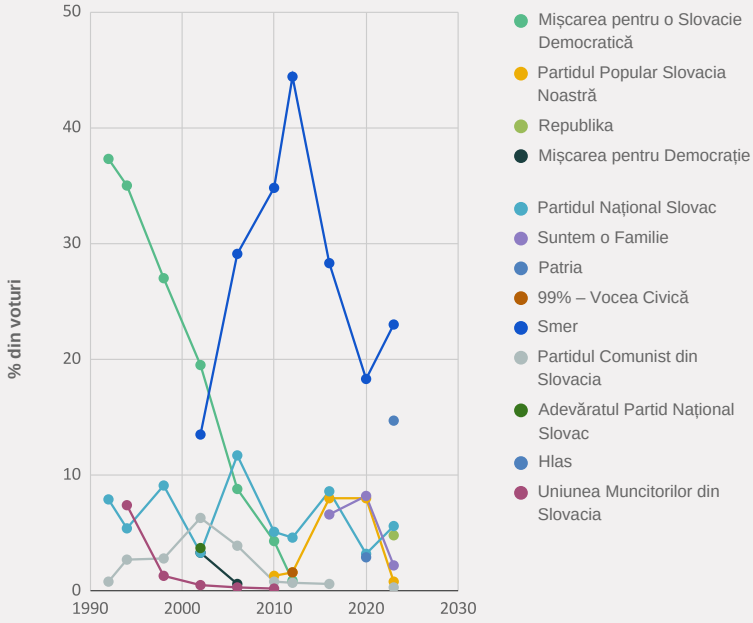
Rezumat Hlas

Economie: stânga
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Rezumat Republika

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: ridicat

Figura 35. Ponderea voturilor obținute de partidele contestatare în Slovacia, 1992–2023

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

SLOVENIA

De la obținerea independenței în 1991, Slovenia a menținut un sistem multipartid competitiv, caracterizat prin alternanța frecventă a partidelor și prin guverne de coaliție. Guvernele succesive au împărtășit un consens larg în favoarea integrării europene și a instituțiilor occidentale. Principala provocare la adresa normelor liberal-democratice nu a venit din partea unor partide extremiste marginale, ci din partea Partidului Democrat Sloven (SDS), partid mainstream de centru-dreapta, a cărui evoluție ideologică sub conducerea lui Janez Janša a fost adesea comparată cu cea a partidului Fidesz al lui Viktor Orbán din Ungaria.

Primul partid contestatar semnificativ a apărut în zona dreptei naționaliste. Partidul Național Sloven (SNS), înființat în 1991, a obținut aproximativ 10% din voturi la alegerile din 1992. Partidul combină naționalismul intransigent cu opoziția față de imigrație, drepturile minorităților, Uniunea Europeană și NATO și a fost adesea descris ca fiind de extremă dreaptă. Deși SNS nu a intrat niciodată la guvernare, a oferit sprijin parlamentar guvernului minoritar între 2018 și 2020. Sprijinul electoral a scăzut însă treptat, iar partidul nu a reușit să treacă pragul electoral la patru dintre ultimele cinci alegeri.

Partidul Democrat Sloven

Partidul Democrat Sloven (SDS) a urmat o traiectorie net diferită. Înființat în 1989 sub numele de Partidul Social Democrat, acesta a luat naștere din mișcarea de opoziție anticomunistă în ultimii ani ai Iugoslaviei. Janez Janša, care conduce partidul din 1993, a jucat un rol important în obținerea independenței Sloveniei în calitate de ministru al apărării, înainte de a fi demis în urma unui scandal politic.

În jurul anului 2000, SDS a renunțat la identitatea social-democrată, și-a adoptat numele actual și s-a repoziționat ca partid liberal-conservator în cadrul Partidului Popular European (PPE). Totodată, Janša a orientat treptat partidul într-o direcție mai naționalistă și populistă. Deși SDS a rămas ferm prooccidental și favorabil apartenenței la UE și NATO, criticii l-au acuzat tot mai des că subminează normele liberal-democratice.

SDS a fost unul dintre cele două partide de guvernământ dominante din Slovenia de la obținerea independenței. Janša a fost prim-ministru în perioada 2004–2008, din nou în 2012–2013 și pentru a treia oară între 2020 și 2022. Deși SDS s-a clasat pe locul al doilea la alegerile parlamentare din 2026, Janša a reușit din nou să formeze o majoritate parlamentară și a revenit în funcția de prim-ministru pentru a patra oară.

Deși fiecare guvern a urmărit priorități oarecum diferite, îngrijorările privind standardele democratice s-au concentrat pe relația partidului cu instituțiile independente, mai degrabă decât pe politicile sale economice sau externe.

Cea mai persistentă critică a vizat libertatea presei. În perioadele în care s-a aflat la guvernare, SDS a fost acuzat în repetate rânduri că a politizat radiodifuziunea publică, că și-a numit aliații politici în funcții de conducere din mass-media, că a folosit companiile de stat pentru a face presiuni asupra ziarelor critice și că a construit o

rețea de publicații aliniate partidului. Janša însuși a adoptat un stil tot mai conflictual față de jurnaliști – ceea ce i-a adus porecla „Mareșalul Tweeto” –, iar atât Freedom House (2022), cât și V-Dem (Boese 2022) au concluzionat că al treilea său guvern a reprezentat o deteriorare semnificativă a standardelor democratice ale Sloveniei.

În 2007, un acord secret i-ar fi conferit lui Janša influență asupra numirilor editoriale de la cel mai mare ziar al țării, *Delo*, ceea ce a provocat demisii și proteste în rândul jurnaliștilor sloveni.

Din punct de vedere ideologic, SDS combină astăzi politici economice liberal-conservatoare cu un accent puternic pe imigrație, identitate națională și valori tradiționale. Partidul rămâne ferm angajat față de apartenența Sloveniei atât la Uniunea Europeană, cât și la NATO, dar a devenit tot mai critic față de aprofundarea integrării europene și s-a poziționat drept unul dintre cei mai vocali membri conservatori ai PPE. Janša a cultivat legături politice strânse cu Viktor Orbán și și-a exprimat în repetate rânduri admirația pentru Donald Trump, prezentându-i pe amândoi drept apărători ai suveranității naționale împotriva elitelor liberale.[78] După invazia la scară largă a Ucrainei de către Rusia, SDS a rămas însă consecvent proucrainean și favorabil NATO, ceea ce îl deosebește de multe partide ale dreptei populiste europene.

În ciuda acestor controverse, SDS a rămas unul dintre cele două partide de guvernământ dominante din Slovenia și a aparținut constant familiei PPE. De la aderarea Sloveniei la Uniunea Europeană în 2004, partidul a fost reprezentat neîntrerupt în Parlamentul European. În 2026, însă, europarlamentarul Branko Grims a fost exclus din Grupul PPE după ce a cooperat cu grupul de extremă dreapta Europa Națiunilor Suverane (ESN).

78 „Slovenia election pits liberals against populist right in tight race”, *Reuters*, 19 martie 2026.

Levica

Levica (Stânga) a fost înființată în 2014 de mai multe mișcări ecologiste, socialiste și de stânga radicală apărute în urma protestelor împotriva austerității din 2012–2013. Deși este adesea descrisă ca fiind de stânga populistă din cauza retoricii sale antielitiste, partidul combină socialismul democratic cu poziții progresiste pe teme sociale și un puternic scepticism față de NATO. După ce a susținut un guvern minoritar de centru-stânga între 2018 și 2020, Levica a intrat la guvernare după alegerile din 2022, marcând prima participare a stângii radicale slovene la guvernarea națională. După alegerile din 2026, Levica a revenit în opoziție.

Resni.ca

Un alt partid contestatar recent este Resni.ca („Să fim realiști”), înființat în 2021, în timpul pandemiei de COVID-19, ca mișcare împotriva carantinei. Concentrat inițial pe opoziția față de obligativitatea vaccinării și restricțiile pandemice, partidul și-a extins ulterior platforma pentru a include critici la adresa imigrației, a politicilor climatice și a establishmentului politic. La alegerile parlamentare din 2026, Resni.ca a intrat pentru prima dată în parlament, obținând cinci mandate.

De la intrarea în parlament, partidul a jucat un rol important în formarea celui de-al patrulea guvern Janez Janša, contribuind la alegerea liderului său, Zoran Stevanović, în funcția de președinte al Parlamentului și oferind sprijin parlamentar noii majorități de centru-dreapta, rămânând totodată formal în afara cabinetului.

Resni.ca a fost descris în repetate rânduri ca fiind prorus. Liderul partidului, Zoran Stevanović, a criticat dur sancțiunile occidentale împotriva Rusiei, a pledat pentru un referendum privind apartenența Sloveniei la NATO și, după ce a devenit președinte al Parlamentului în 2026, și-a anunțat intenția de a vizita Moscova în încercarea de a reface dialogul dintre Rusia și Occident.[79]

Partidul a promovat, de asemenea, narațiuni conspiraționiste și o retorică puternic antisistem, consolidându-și profilul de una dintre cele mai critice mișcări politice față de sistem din Slovenia.

Spre deosebire de multe alte țări din Europa Centrală, Slovenia nu a ales niciodată vreun europarlamentar de extremă dreaptă sau de stânga radicală într-unul dintre grupurile politice extremiste ale Parlamentului European. Principala provocare la adresa democrației liberale a venit, în schimb, din interiorul mainstream-ului european, prin evoluția SDS.

79 „Besede predsednika državnega zbora Stevanovića o obisku v Moskvi in referendumu o Natu opažene v tujini”, *N1 Slovenija*, 15 aprilie 2026 (https://n1info.si/volitve-2026/besede-predsednika-drzavnega-zbora-stevanovica-o-obisku-v-moskvi-in-referendumu-o-natu-opazene-v-tujini/)

Rezumat SDS

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

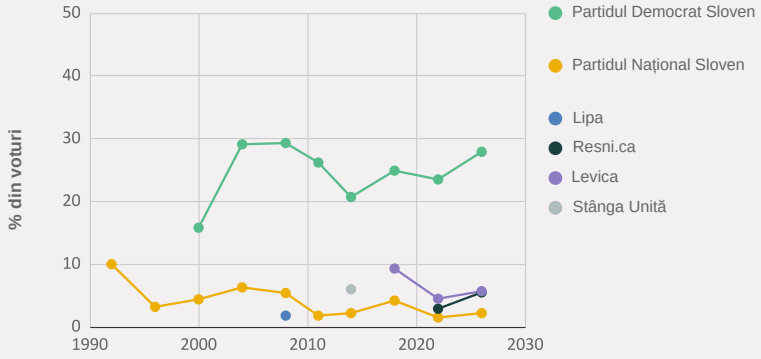
Rezumat Levica

Economie: stânga
Teme sociale: progresist
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: scăzut

Rezumat Resni.ca

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: ridicat

Figura 36. Ponderea voturilor obținute de partidele contestatare în Slovenia, 1992–2026

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

SPANIA

De la tranziția la democrație care a urmat morții lui Franco în 1975, politica spaniolă a fost dominată la nivel național de două mari partide, PSOE, de orientare socialistă, și PP, de orientare conservatoare. În același timp, Spania are unul dintre cele mai descentralizate sisteme politice din Europa. Cele 17 comunități autonome au propriile parlamente și guverne, iar sistemele regionale de partide diferă considerabil unele de altele. Partidele regionaliste și naționaliste au jucat, prin urmare, un rol neobișnuit de important, în special în Catalonia, Țara Bascilor, Galicia, Navarra și Insulele Canare. Ele au deținut frecvent balanța puterii în parlamentul național și au fost, în mai multe rânduri, indispensabile pentru formarea sau supraviețuirea guvernelor de la Madrid.

Această structură pe mai multe niveluri a contribuit la un peisaj partinic neobișnuit de fragmentat. Mai ales la stânga, Spania a dat naștere unui număr mare de partide radicale, regionaliste și naționaliste, care participă adesea la alianțe electorale largi, diferite de la o alegere la alta și de la un teritoriu la altul.

Partidul Comunist din Spania (PCE)

Partidul Comunist din Spania (PCE) a fost înființat în 1921, prin desprinderea din Partidul Socialist. A activat în ilegalitate sub dictatura lui Franco, dar a devenit una dintre principalele forțe

organizate ale opoziției. După moartea lui Franco în 1975, PCE a fost legalizat în 1977 și s-a clasat pe locul al treilea la primele alegeri parlamentare democratice, organizate în același an.

Partidul a adoptat tot mai mult eurocomunismul, acceptând pluralismul politic, democrația parlamentară și o tranziție pașnică spre socialism. Acest lucru a contribuit la sciziuni ale facțiunilor comuniste mai ortodoxe. În 1986, PCE s-a alăturat mai multor organizații de stânga mai mici pentru a înființa organizația-umbrelă Stânga Unită (IU). De atunci, PCE a participat în general la alegerile naționale prin intermediul IU sau al unor coaliții electorale mai largi, și nu independent.

Spre deosebire de multe partide comuniste vest-europene, PCE/IU nu s-a prăbușit după căderea Blocului Estic. Dimpotrivă, IU a obținut unele dintre cele mai bune rezultate ale sale în anii 1990. Tensiunile ideologice au persistat totuși. În 2017, PCE a readoptat formal marxism-leninismul drept definiție ideologică, deși în practică partidul a continuat să funcționeze ca o forță democratică a stângii radicale.[80] De asemenea, a devenit puternic progresist pe teme sociale și a pus un accent tot mai mare pe politica de mediu.

Podemos

Podemos a fost fondat în 2014 de Pablo Iglesias și de alți activiști asociați mișcării de protest împotriva austerității. A obținut o ascensiune imediată la alegerile pentru Parlamentul European din 2014 și a intrat în parlamentul național în anul următor. Alături de Syriza din Grecia, Podemos a devenit un exemplu emblematic al noii stângi populiste europene apărute

80 „Vuelve el PCE" se presenta esta semana en Sevilla, Málaga y Córdoba para „reivindicar su propia personalidad", *Europa Press*, 16 iulie 2018 (https://www.europapress.es/andalucia/noticia-vuelve-pce-presenta-semana-sevilla-malaga-cordoba-reivindicar-propia-personalidad-20180716170403.html)

după criza financiară și criza zonei euro.

Podemos a atras, de asemenea, critici pentru concepția sa despre democrație și pentru relația cu stânga populistă latino-americană. Strategia sa inițială a fost influențată explicit de teoriile lui Ernesto Laclau și de experiențele politice din Venezuela, Bolivia și Ecuador, construind politica drept un conflict între *popor* și *la casta*, o elită politică și economică presupus preocupată doar de propriile interese. Această abordare punea accentul pe suveranitatea populară și pe democrația participativă, dar conținea și o înțelegere mai majoritaristă a democrației, cu mai puțină atenție acordată pluralismului și constrângerilor instituționale.

Relația cu Venezuela a fost deosebit de controversată. Mai mulți dintre fondatorii de frunte ai Podemos lucraseră anterior cu instituții legate de guvernul lui Hugo Chávez sau le oferiseră consultanță, iar Pablo Iglesias lăudase public unele aspecte ale modelului politic bolivarian.[81] Ulterior, partidul s-a distanțat de Venezuela pe măsură ce regimul Maduro devenea tot mai autoritar, dar ruptura a fost graduală. În 2015, Podemos s-a opus unei rezoluții a Parlamentului European care cerea eliberarea deținuților politici venezueleni, iar la începutul lui 2016 a refuzat să se alăture celorlalte mari partide spaniole într-o declarație prin care i se cerea lui Maduro să respecte victoria opoziției la alegerile parlamentare.[82] În același timp, Podemos a criticat tot mai mult comportamentul lui Maduro și a negat că guvernul venezuelean ar fi finanțat partidul.

Aceste poziții au ridicat semne de întrebare cu privire la instinctele liberal-democratice ale Podemos în primii ani de existență. Totuși, partidul nu a contestat competiția electorală și nu a pledat pentru o

81 „Foundation linked to new party Podemos received €3.7m from Hugo Chávez”, *El País*, 18 iunie 2014 (https://english.elpais.com/elpais/2014/06/18/inenglish/1403082454_361529.html)

82 „Podemos elude apoyar la democracia en Venezuela”, *El País*, 4 ianuarie 2016.

guvernare autoritară în Spania, iar participarea în parlament și, ulterior, la guvernarea de coaliție i-a redus substanțial caracterul antisistem inițial. Traiectoria sa este, așadar, mai bine înțeleasă ca aceea a unui partid al stângii radicale puternic populist și, la început, înclinat spre iliberalism, care s-a instituționalizat treptat, decât ca aceea a unui partid antidemocratic în sens convențional.

După alegerile neconcludente din 2015, partidul a format o alianță cu IU sub denumirea Unidos Podemos pentru alegerile din 2016, care s-a transformat ulterior în coaliția mai largă Unidas Podemos. După un nou scrutin, în noiembrie 2019, Unidas Podemos a intrat într-un guvern de coaliție cu PSOE în ianuarie 2020. Acesta a reprezentat un pas major în instituționalizarea stângii radicale: pentru prima dată de la tranziția democratică, miniștri ai unei forțe politice situate clar la stânga socialiștilor au intrat în guvernul național.

În perioada în care s-a aflat la guvernare, Unidas Podemos a contribuit la o schimbare substanțială a politicii socioeconomice și sociale a Spaniei. Coaliția a majorat salariul minim, a introdus o schemă națională de venit minim, a revizuit legislația muncii adoptată sub guvernul conservator anterior și a adoptat prima lege națională a locuințelor din Spania, care includea mecanisme de limitare a creșterii chiriilor pe piețele imobiliare aflate sub presiune ridicată. De asemenea, a promovat politici puternic progresiste în privința egalității de gen și a drepturilor LGBT, inclusiv legea privind drepturile persoanelor transgen susținută de ministra Egalității, Irene Montero.

Participarea la guvernare a generat totuși tensiuni interne tot mai mari. Iglesias s-a retras din politica națională în 2021, iar ministra Muncii, Yolanda Díaz, a devenit treptat cea mai proeminentă figură a stângii alternative în sens larg. Stilul său politic era mai puțin conflictual și mai puțin explicit populist decât cel al lui Iglesias.

Díaz a creat ulterior Sumar, o platformă mai largă care reunea IU, PCE, Más País/Más Madrid, Comuns din Catalonia, partide ecologiste și alte organizații regionale de stânga. Podemos s-a alăturat cu reticență alianței pentru alegerile generale din 2023, la care Sumar a obținut 12,3% din voturi. Relația era deja profund conflictuală, în special în privința conducerii, a selecției candidaților și a excluderii unor figuri proeminente ale Podemos, precum Irene Montero.

După alegeri, Sumar a intrat într-un nou guvern de coaliție condus de PSOE și a primit cinci portofolii ministeriale, Díaz rămânând vicepremier și ministru al Muncii. Podemos nu a primit niciun minister. În decembrie 2023, cei cinci deputați ai săi au părăsit grupul parlamentar Sumar, desăvârșind ruptura organizatorică.

De atunci, Podemos și Sumar au concurat separat. Podemos a revenit la un profil de opoziție mai combativ, criticând guvernul de pe poziții de stânga în privința locuințelor, a politicii externe și a cheltuielilor sociale. La alegerile europene din 2024, Sumar a obținut 4,7% și trei mandate, iar Podemos 3,3% și două, ilustrând fragmentarea stângii alternative. Încercările de a reconstrui o alianță mai largă au continuat în 2025–26, dar până în vara lui 2026 principalele organizații au rămas divizate, iar Podemos a continuat să urmeze o strategie independentă.

Extrema dreaptă a dispărut în mare măsură din viața parlamentară în primele decenii de după Franco. Principala organizație explicit franchistă a fost Fuerza Nueva (FN), care a rămas marginală electoral și a dispărut în anii 1980. Segmente ale extremei drepte extraparlamentare au fost implicate în acte de violență politică în timpul tranziției democratice.

Prin urmare, Spania a rămas timp de mai multe decenii o excepție importantă în Europa: în ciuda supraviețuirii unor curente conservatoare din punct de vedere social și naționaliste în interiorul PP, nu a existat niciun partid de dreapta radicală cu succes electoral independent de dreapta mainstream.

Vox

Situația s-a schimbat odată cu Vox. Partidul a fost fondat în 2013, în parte de foști membri ai PP, iar Santiago Abascal i-a devenit lider în anul următor. După câțiva ani de eșecuri electorale, Vox a obținut prima sa mare reușită la alegerile regionale din Andaluzia din 2018 și, ulterior, a primit 15,1% la alegerile generale din noiembrie 2019, devenind al treilea partid ca mărime din parlament.

Vox este puternic naționalist spaniol și centralist. Urmărește să inverseze o mare parte a descentralizării teritoriale a Spaniei, să reducă drastic competențele comunităților autonome și să adopte o linie deosebit de dură împotriva separatismului catalan și basc. Retorica sa face frecvent distincția între spaniolii patrioți și forțele prezentate ca aparținând unei *anti-España*, între care separatiștii, stânga radicală și o parte a establishmentului cultural.

Partidul este puternic conservator pe teme socioculturale. Se opune liberalizării suplimentare a avortului, respinge o mare parte a politicilor feministe și de egalitate de gen contemporane, face campanie împotriva legislației privind persoanele LGBT și transgen și prezintă tot mai mult imigrația și islamul drept amenințări la adresa securității și coeziunii naționale. Din punct de vedere economic, Vox rămâne în linii mari la dreapta, favorizând reducerea impozitelor, dereglementarea și un stat mai mic, deși elementele naționaliste și protecționiste au devenit mai proeminente pe măsură ce partidul a evoluat.

Vox este eurosceptic, dar nu pledează pentru retragerea Spaniei din Uniunea Europeană. În schimb, susține o Europă a statelor-națiune suverane și se opune aprofundării integrării supranaționale. A dezvoltat relații strânse cu alte partide naționaliste din Europa și s-a alăturat grupului Patrioți pentru Europa după alegerile europene din 2024.

Partidul a întreținut, de asemenea, legături neobișnuit de strânse cu Donald Trump și cu dreapta populistă americană. Abascal l-a susținut deschis pe Trump la alegerile prezidențiale din 2020. După ce marile organizații media americane l-au desemnat pe Joe Biden drept câștigător, Vox a refuzat inițial să-i recunoască victoria și a insistat să aștepte certificarea oficială a rezultatului.[83]

Periodic au apărut tensiuni interne între o aripă mai liberală din punct de vedere economic și o facțiune mai dură, naționalistă și conservatoare din punct de vedere social. Iván Espinosa de los Monteros, unul dintre fondatorii partidului și un reprezentant proeminent al tendinței mai liberale economic, s-a retras din politica activă în 2023. Plecarea sa a fost interpretată pe scară largă drept dovada că facțiunea naționalistă, orientată spre războaiele culturale, din jurul lui Abascal își consolidase controlul.

Între timp, relația dintre Vox și PP, partid mainstream, a devenit considerabil mai strânsă decât în perioada primei ascensiuni a Vox. După alegerile regionale și locale din 2023, cele două partide au încheiat aranjamente de guvernare în mai multe comunități autonome, inclusiv câteva guverne de coaliție formale. PP a tratat astfel tot mai mult Vox drept un partener de coaliție legitim, în loc să încerce să-l izoleze.

Această apropiere a contribuit și la o deplasare mai amplă a politicii spaniole către poziții mai restrictive în materie de imigrație. Migrația a devenit tot mai proeminentă pe agendă pe măsură ce sosirile în Insulele Canare și pe alte rute de intrare au crescut, iar Vox a împins constant tema spre centrul competiției politice. PP a adoptat la rândul său o retorică mai dură, deși au

83 „Vox se niega a reconocer la derrota de Trump y aún no considera vencedor a Biden”, *20 Minutos*, 10 noiembrie 2020 (https://www.20minutos.es/noticia/4469233/0/vox-se-niega-a-reconocer-la-derrota-de-trump-y-aun-no-considera-vencedor-a-biden/)

rămas diferențe semnificative privind amploarea deportărilor și repartizarea sarcinilor între regiuni.

Aceste diferențe au produs o ruptură majoră în iulie 2024. Vox s-a retras din cinci guverne regionale de coaliție cu PP, după ce acesta din urmă a acceptat redistribuirea a câteva sute de minori migranți neînsoțiți din Insulele Canare către alte regiuni. Abascal a susținut că această politică îi punea în pericol pe spanioli și a acuzat PP că facilitează imigrația în masă.

Ruptura nu a restabilit cordonul instituit anterior în jurul Vox. Cooperarea dintre cele două partide a continuat pe numeroase teme, iar în unele regiuni a fost ulterior reluată sau a supraviețuit sub alte forme. Până în 2026, migrația devenise unul dintre principalele domenii în care Vox a încercat să împingă PP mai la dreapta, pledând pentru repatrierea imediată a migranților ilegali, expulzarea cetățenilor străini condamnați pentru infracțiuni și politici mai ample de „remigrație”.

Importanța crescândă a migrației a fost amplificată de presiunea tot mai mare asupra regiunilor de frontieră ale Spaniei. Sosirile continue în Insulele Canare și, în modul cel mai spectaculos, criza migrației din Ceuta din vara lui 2026 au menținut imigrația aproape de centrul dezbaterii politice naționale.

Spațiul dreptei radicale s-a fragmentat, de asemenea. La alegerile pentru Parlamentul European din 2024, platforma anti-establishment Se Acabó la Fiesta (SALF, „S-a terminat petrecerea”), condusă de activistul de pe rețelele sociale Luiz „Alvise” Pérez, a obținut în mod neașteptat 4,6% din voturi și trei mandate. Rezultatul a plasat-o la doar cinci puncte procentuale în urma Vox și a făcut-o unul dintre cei mai spectaculoși noi intrați în competiție la aceste alegeri.

Pérez își construise o audiență online numeroasă printr-un mesaj intens anti-establishment și anticorupție, adesea combinat cu dezinformare și cu atacuri extrem de agresive la adresa

politicienilor și jurnaliștilor. În timpul campaniei din 2024, el și-a rezumat abordarea spunând că nu a intrat în politică pentru a reforma sistemul, ci pentru a-l distruge.[84] Inițial, SALF nu avea o organizare de partid convențională și nici un program detaliat, funcționând în mare măsură ca un vehicul personal al lui Pérez.

Ulterior, mișcarea și-a conturat un profil ideologic mai clar. Până în 2025, Pérez făcea campanie pentru deportări în masă ale migranților ilegali, reduceri masive de impozite și un referendum privind rămânerea Spaniei în Uniunea Europeană. SALF a evoluat astfel dintr-un vehicul de protest preponderent anticorupție și antisistem într-un partid mai ușor de recunoscut ca aparținând dreptei radicale, naționalist și adept al euroscepticismului dur.

SALF a fost totuși extrem de instabil. Doi dintre cei trei europarlamentari aleși ai săi au rupt ulterior legăturile cu Pérez, iar Pérez însuși a devenit obiectul mai multor anchete judiciare și controverse. Până în 2026, mișcarea rămânea relevantă electoral, dar era încă mult mai slab dezvoltată organizatoric decât Vox.

84 „El auge de Alvise Pérez y por qué ha logrado tres eurodiputados y 800.000 votos", *El País*, 10 iunie 2024 (https://elpais.com/espana/2024-06-10/el-auge-de-alvise-perez-y-por-que-ha-logrado-tres-eurodiputados-y-casi-800000-votos.html)

Rezumat PCE

Economie: stânga
Teme sociale: progresist
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

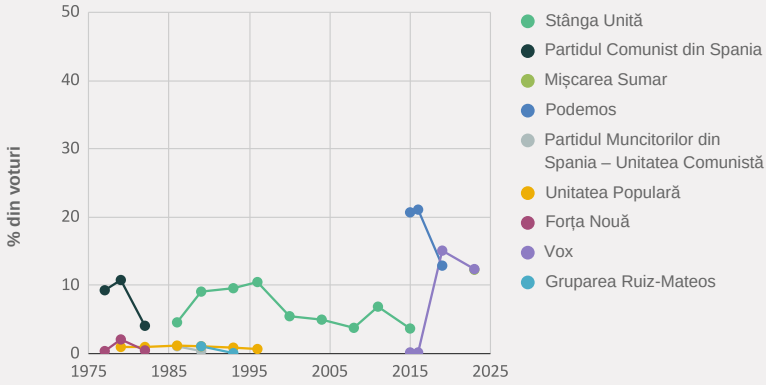
Rezumat Vox

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Rezumat Podemos

Economie: stânga
Teme sociale: progresist
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: mediu

Figura 37. Ponderea voturilor obținute de partidele contestatare în Spania, 1977–2023

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

SUEDIA

Suedia a fost multă vreme considerată unul dintre cele mai stabile sisteme de partide din Europa. Pentru o mare parte a perioadei postbelice, social-democrații (S) au dominat politica suedeză, iar între 1936 și 1988 niciun partid nou nu a intrat în parlament. Principalul partid contestatar din ultimele decenii au fost Democrații Suedezi (SD), care au evoluat de la o mișcare marginală de extremă dreaptă la unul dintre cele mai mari partide ale țării. Din 2022, partidul exercită o influență substanțială asupra politicii guvernamentale prin Acordul de la Tidö, rămânând totodată în afara cabinetului.

Partidul de Stânga

Timp de multe decenii, principala provocare la adresa partidelor consacrate din Suedia a venit dinspre stânga. Partidul Comunist din Suedia (SKP) s-a format printr-o sciziune din Partidul Social-Democrat (S) în anul revoluționar 1917. De-a lungul perioadei postbelice, partidul a rămas loial Moscovei. A susținut invazia sovietică a Ungariei din 1956, aprobând în același timp politica de destalinizare a lui Hrușciov. O schimbare ideologică graduală a început după ce C-H Hermansson a devenit lider al partidului în 1964. Sub conducerea sa, partidul a condamnat invazia sovietică a Cehoslovaciei din 1968. La congresul partidului din 1969, o facțiune prosovietică, cu baza în principal în nordul Suediei, a protestat împotriva criticilor formulate de

conducere la adresa Uniunii Sovietice, ceea ce a dus la mai multe sciziuni. Niciunul dintre partidele desprinse nu a obținut un succes electoral durabil.

În anii 1970 și 1980, Partidul de Stânga – Comuniștii (VPK), asemenea mai multor alte partide comuniste vest-europene, s-a orientat treptat spre socialismul democratic, menținând totuși relații în general prietenoase cu regimurile comuniste din Europa de Est. După decenii de izolare politică, partidul a intrat în negocieri programatice cu social-democrații la începutul anilor 1980. La sfârșitul deceniului însă, s-a alăturat pentru scurt timp opoziției de centru-dreapta pentru a doborî un guvern social-democrat.

În 1990, partidul și-a schimbat numele în Partidul de Stânga (V), reflectând ambiția de a-și lărgi atractivitatea politică. Cu toate acestea, comunismul a rămas parte a programului partidului până la congresul din 1993, când a fost abandonat formal ca ideologie oficială a acestuia. Moștenirea comunistă a partidului a continuat să genereze dezbateri interne. La începutul anilor 2000, liderul partidului, Lars Ohly, se descria public drept comunist, o etichetă asumată frecvent și de membrii organizației de tineret a partidului.

Astăzi, Partidul de Stânga se definește drept socialist și feminist. Unii cercetători îl clasifică drept un caz-limită de populism de stânga, deși este descris mai frecvent ca partid socialist democratic sau al stângii radicale. Nu a participat niciodată la guvernare, dar a oferit în mai multe rânduri susținere parlamentară (confidence and supply) guvernelor social-democrate minoritare. Din punct de vedere economic, partidul pledează pentru politici radicale de stânga, adoptând totodată poziții progresiste pe teme sociale. S-a opus aderării Suediei la Uniunea Europeană și a rămas împotriva aderării Suediei la NATO. În ultimii ani însă, și-a moderat euroscepticismul. În anii 2020, partidul s-a confruntat cu controverse repetate legate de declarații antisemite ale unor reprezentanți locali. În 2026, mai mulți membri au fost excluși în urma unei investigații a

ziarului *Expressen*.[85]

De la aderarea Suediei la Uniunea Europeană în 1995, Partidul de Stânga a fost reprezentat în grupul stângii radicale din Parlamentul European.

La dreapta Partidului Moderat (M), principalul partid de centru-dreapta al Suediei, a existat timp de multe decenii un vid politic. Situația s-a schimbat odată cu apariția Noii Democrații (NyD), un partid populist de dreapta fondat de omul de afaceri Bert Karlsson și de aristocratul Ian Wachtmeister, care a cunoscut un succes electoral rapid, dar de scurtă durată, la începutul anilor 1990. La alegerile parlamentare din 1991, NyD a obținut 6,7% din voturi, cu o platformă care combina reducerile de taxe, dereglementarea și reducerea birocrației cu o retorică anti-establishment. Deși partidul nu a încheiat niciodată un acord formal de susținere parlamentară (confidence and supply) cu guvernul de centru-dreapta, a exercitat o anumită influență asupra politicii guvernamentale în legislatura 1991–94.

NyD s-a caracterizat printr-o organizare slabă, conflicte interne și dispute frecvente legate de conducere. Partidul a adoptat treptat o poziție mai restrictivă în materie de imigrație, iar până la alegerile din 1994 retorica sa devenise tot mai controversată, determinând partidele consacrate să se distanțeze din cauza declarațiilor rasiste repetate ale unor reprezentanți de frunte. Sprijinul electoral s-a prăbușit la 1,2% la alegerile din 1994, iar partidul a dispărut curând din politica națională.

Deși cariera sa parlamentară a fost scurtă, Noua Democrație a

85 „Hela listan: 25 V-kandidater som firar terror och hyllar diktaturer”, *Expressen*, 5 iunie 2026 (https://www.expressen.se/nyheter/politik/hela-listan-25-v-kandidater-som-firar-terror-och-hyllar-diktaturer/)

demonstrat că exista un electorat pentru o politică anti-establishment și critică față de imigrație în afara sistemului consacrat de partide.

Democrații Suedezi

Democrații Suedezi (Sverigedemokraterna, SD) au fost fondați în 1988. Majoritatea fondatorilor activaseră anterior în diverse mișcări de extremă dreaptă în anii 1970 și 1980, iar partidul a fost inițial strâns asociat cu neonazismul și cu mișcarea skinhead. În anii 1990, SD a câștigat un număr limitat de mandate în administrația locală, dar a rămas nesemnificativ din punct de vedere electoral la nivel național. Începând cu primii ani 2000 însă, partidul a demarat un proces de moderare. A renunțat la elementele explicit rasiste ale politicii sale privind migrația, și-a profesionalizat organizarea și a încercat să excludă membrii care exprimau opinii neonaziste sau antisemite. Acest proces a dus și la mai multe sciziuni. Cele mai importante au fost Democrații Naționali, fondați în 2001, și Alternativa pentru Suedia, înființată în 2018. Niciunul dintre aceste partide nu a obținut un succes electoral durabil.

Democrații Suedezi au intrat pentru prima dată în parlament în 2010, cu 5,7% din voturi. În anul următor, partidul a adoptat conservatorismul social ca etichetă ideologică oficială, alături de naționalism, care constituise de multă vreme nucleul programului său. În 2014, SD a obținut reprezentare în Parlamentul European, iar mai târziu în același an și-a dublat cu prisosință sprijinul la alegerile parlamentare. După criza refugiaților din Europa din 2015, partidul a continuat să crească în sondaje. Până la alegerile din 2018 însă, toate celelalte partide parlamentare au menținut un *cordon sanitaire* și au refuzat să coopereze politic cu SD.

Alegerile parlamentare din 2022 au marcat o nouă etapă importantă pentru partid. După ce și-a crescut ponderea voturilor la nouă alegeri parlamentare consecutive, SD a devenit al doilea partid ca mărime din Suedia. După alegeri, a participat pentru prima dată la negocieri formale de guvernare cu Partidul Moderat,

Creștin-Democrații și Liberalii. Aceste negocieri au condus la Acordul de la Tidö, în baza căruia SD a rămas în afara guvernului, dar a exercitat o influență substanțială asupra politicii guvernamentale printr-un acord de cooperare detaliat. Partidul a influențat în principal politica privind migrația și justiția penală, în timp ce partidele coaliției au reușit în general să ajungă la un consens în materie de politică economică. La alegerile din 2026 însă, partidele de la Tidö și-au pierdut majoritatea parlamentară. SD a scăzut de la 20,5% la 17,5%, primul său recul la alegeri parlamentare, și a pierdut în favoarea moderaților poziția de al doilea partid ca mărime din Suedia. Jimmie Åkesson conduce partidul din 2005, ceea ce îl face unul dintre liderii de partid cu cea mai lungă longevitate din Europa.

De-a lungul timpului, Democrații Suedezi și-au moderat mai multe poziții programatice. Partidul nu mai pledează pentru retragerea imediată a Suediei din Uniunea Europeană, deși rămâne unul dintre cele mai eurosceptice partide din țară. De asemenea, a renunțat la opoziția față de aderarea la NATO înainte ca Suedia să depună cererea de aderare în 2022. În plus, orientarea internațională a partidului s-a schimbat considerabil în anii 2020. Deși mai mulți reprezentanți de frunte își exprimaseră anterior admirația față de Donald Trump, iar unii membri adoptaseră poziții relativ conciliante față de Rusia lui Vladimir Putin, invazia pe scară largă a Ucrainei de către Rusia în 2022 a modificat fundamental profilul de politică externă al partidului. În 2025–26, SD devenise unul dintre cele mai proucrainene partide național-conservatoare din Europa. Deși a rămas în linii mari favorabil administrației Trump, partidul s-a distanțat tot mai mult de acele elemente ale dreptei radicale europene care urmăreau relații mai strânse cu Rusia.

Pe teme sociale, SD rămâne conservator, dar ocupă poziții relativ moderate după standardele europene. De exemplu, partidul susține legislația liberală a Suediei privind avortul și tratamentul juridic egal al cuplurilor de același sex, deși în

trecut pleda pentru politici considerabil mai conservatoare în ambele domenii. Din punct de vedere economic, partidul a trecut treptat de la un profil mai orientat spre bunăstare către centru-dreapta, continuând totodată să apere un stat al bunăstării generos.

Democrații Suedezi sunt considerați în general un partid democratic, dar antiliberal. Programul ideologic al partidului din 2019 susține explicit democrația reprezentativă, argumentând totodată că democrația nu ar trebui echivalată cu valorile liberale. De asemenea, pledează pentru elemente mai puternice de democrație directă și susține că o identitate națională și culturală comună este o condiție prealabilă pentru o democrație funcțională.

În același timp, partidul și-a exprimat rezerve față de mai multe elemente fundamentale ale democrației liberale. Reprezentanți de frunte au criticat drepturile minorităților, au pus sub semnul întrebării anumite aspecte ale independenței justiției și a presei, și-au exprimat scepticismul față de convențiile internaționale și au pledat pentru o influență politică mai mare asupra cercetării și educației finanțate din fonduri publice, în special asupra studiilor de gen. Mai mulți reprezentanți proeminenți ai partidului și-au exprimat, de asemenea, admirația față de evoluțiile politice din Ungaria sub Viktor Orbán și, într-o mai mică măsură, din Polonia sub guvernarea Lege și Justiție. Există însă puține dovezi că SD ar fi încercat să promoveze reforme instituționale comparabile în cadrul Acordului de la Tidö.

Democrații Suedezi au obținut pentru prima dată reprezentare în Parlamentul European în 2014. În același an, partidul s-a alăturat nou-înființatului grup Europa Libertății și a Democrației Directe (EFDD). În 2018, s-a transferat în grupul Conservatorilor și Reformiștilor Europeni (ECR), unde se află și în prezent. La alegerile pentru Parlamentul European din 2024, SD a pierdut pentru prima dată din ponderea voturilor la un scrutin național, dar și-a păstrat cele trei mandate.

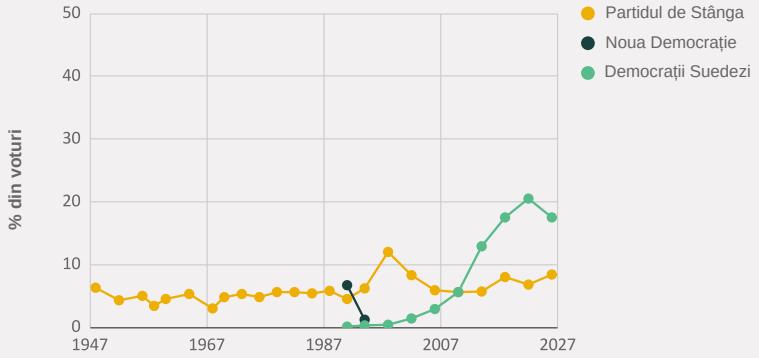
Rezumat SD

Economie: centru
Teme sociale: moderat
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: scăzut

Rezumat Partidul de Stânga

Economie: stânga
Teme sociale: progresist
UE: euroscepticism moderat
Autoritarism: scăzut

Figura 38. Ponderea voturilor obținute de partidele contestatare în Suedia, 1948–2026

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

ELVEȚIA

Elveția se distinge de celelalte țări incluse în studiu prin structura sa constituțională și democratică specifică. Puterea politică este puternic descentralizată, cantoanele deținând o autoritate considerabilă, iar democrația directă joacă un rol neobișnuit de important prin referendumuri și inițiative populare frecvente. Democrația reprezentativă și cea directă sunt combinate cu un sistem de guvernare consociațională, în care principalele partide împart puterea executivă în cadrul Consiliului Federal, alcătuit din șapte membri.

Elveția este inclusă în studiu începând din 1971, când femeile au dobândit dreptul de a vota și de a candida la nivel federal. Elveția a fost una dintre ultimele țări europene care au introdus votul feminin, fiind urmată doar de Liechtenstein. Deși mai multe partide mai mici au contestat ulterior partidele consacrate fără a obține un succes național durabil, Elveția a dat naștere și unuia dintre cele mai timpurii și mai de succes partide de dreapta radicală din Europa.

Partidul Popular Elvețian

Partidul Popular Elvețian (SVP) a fost înființat în 1971 prin fuziunea agrarienilor din Partidul Agricultorilor, Meseriașilor și Cetățenilor cu partidele democrate din Glarus și Graubünden.

Inițial cel mai mic dintre marile partide de guvernământ, SVP s-a transformat în anii 1980 și mai ales în anii 1990, sub influența lui Christoph Blocher și a filialei din Zürich, tot mai dominante. Combinând opoziția față de integrarea europeană cu poziții din ce în ce mai restrictive în privința imigrației și a azilului, partidul a crescut rapid în anii 1990. În 1999, SVP a devenit pentru prima dată cel mai mare partid din Elveția ca pondere a voturilor, poziție pe care și-a păstrat-o la toate alegerile federale ulterioare.

Sub conducerea lui Blocher și a succesorilor săi, SVP a îmbinat participarea la instituțiile politice elvețiene bazate pe consens cu un stil politic tot mai conflictual și anti-establishment. Imigrația și azilul au rămas teme centrale, adesea încadrate în termeni puternic naționaliști și uneori xenofobi, iar opoziția față de ele a fost justificată atât prin argumente economice, cât și culturale. Acest lucru a rămas evident și în 2026, când SVP a promovat o inițiativă de referendum pentru plafonarea populației cu reședință permanentă a Elveției la 10 milioane de locuitori până în 2050. Dacă populația ar fi depășit 9,5 milioane, propunerea ar fi impus măsuri, în special în domeniul azilului și al reîntregirii familiei, și, în ultimă instanță, denunțarea acordurilor care contribuie la creșterea populației, inclusiv a acordului cu UE privind libera circulație. Inițiativa a fost respinsă cu 54,8% la 45,2%, însă sprijinul relativ puternic a ilustrat importanța persistentă a imigrației ca temă de bază a SVP.

Partidul apără, de asemenea, cu fermitate suveranitatea și neutralitatea Elveției, se opune aderării la UE și unei integrări europene mai profunde și privește cu scepticism angajamentele internaționale care limitează autonomia națională. Mai recent, s-a opus multor restricții impuse în pandemia de COVID-19 și a criticat participarea Elveției la sancțiunile împotriva Rusiei.

Din punct de vedere economic, SVP se situează în linii mari la dreapta, pledând pentru taxe mai mici, cheltuieli publice reduse și restricții asupra prestațiilor sociale. În același timp, rădăcinile sale agrariene se reflectă în sprijinul pentru protecția și

subvenționarea agriculturii. Pe temele sociale, rămâne puternic conservator.

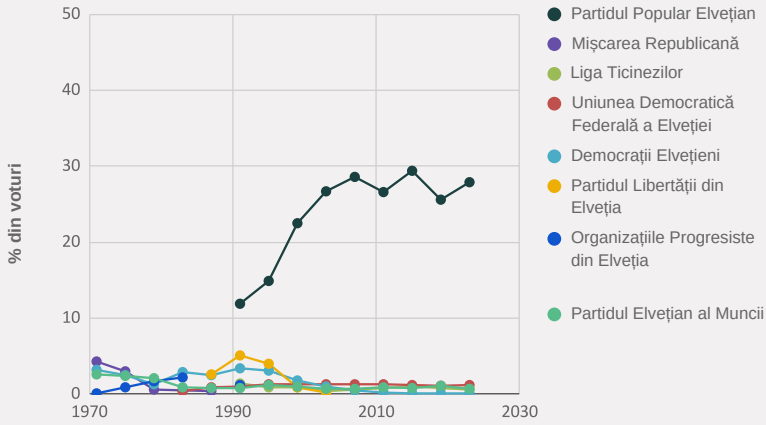
SVP este un caz neobișnuit printre partidele analizate în acest studiu, deoarece combină politica de dreapta radicală și anti-establishment cu o participare îndelungată la guvernarea națională. Predecesorul său a intrat în Consiliul Federal încă din 1929, iar partidul a rămas parte a sistemului elvețian de partajare a puterii pe aproape toată perioada acoperită aici. Ascensiunea sa reprezintă așadar mai puțin o provocare venită din afara sistemului politic și mai mult radicalizarea unuia dintre partidele sale de guvernământ consacrate.

În anii 1980 și la începutul anilor 1990, SVP s-a confruntat și cu concurența unor partide populiste de dreapta mai mici, în special Democrații Elvețieni și Partidul Libertății din Elveția. Niciunul nu s-a impus ca un competitor național durabil, iar o mare parte din spațiul politic pe care îl ocupau a fost ulterior absorbit de SVP, aflat în expansiune.

Rezumat SVP

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: mediu

Figura 39. Ponderea voturilor partidelor contestatare în Elveția, 1971–2023

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

REGATUL UNIT

Regatul Unit se distinge de celelalte țări din studiu prin sistemul său electoral. Alegerile pentru Camera Comunelor se desfășoară după un sistem majoritar cu un singur tur (first-past-the-post), în circumscripții uninominale, care favorizează puternic partidele mari și penalizează partidele al căror electorat este dispersat geografic. Istoric, acest lucru a consolidat un sistem bipartid și a făcut extrem de dificil pentru noile partide contestatare să transforme un sprijin electoral substanțial în reprezentare parlamentară. În 2015, de exemplu, UKIP a obținut 12,6% din votul la nivel național, dar a câștigat un singur mandat din 650. Similar, Liberal-Democrații au obținut 11,5% în 2019, dar au câștigat doar 11 mandate.

O altă consecință a fost că, adesea, curentele politice radicale și-au găsit loc chiar în interiorul marilor partide. Partidul Laburist a cuprins istoric facțiuni revoluționare și socialist-radicale, în timp ce conservatorii au găzduit tendințe naționaliste, conservatoare pe plan social și puternic eurosceptice. Transformarea Partidului Conservator în perioada Brexit ilustrează modul în care revendicări politice apărute în afara sistemului de partide consacrat pot ajunge, în cele din urmă, să remodeleze unul dintre marile partide.

Partidul Independenței Regatului Unit (UKIP) își are originea în Liga Antifederalistă, înființată de universitarul Alan Sked în 1991, și și-a adoptat noul nume în 1993. În urma unor conflicte

interne, Sked a părăsit partidul în 1997 și a susținut ulterior că elementele naționaliste și rasiste dobândiseră o influență tot mai mare. Nigel Farage s-a impus ca figura dominantă a partidului și i-a lărgit treptat atractivitatea dincolo de opoziția față de integrarea europeană, punând tot mai mult accent pe imigrație, identitate națională și critica establishmentului politic.

Strategia a produs o serie de succese majore. UKIP a obținut câștiguri importante la alegerile locale din 2013, s-a clasat pe primul loc la alegerile pentru Parlamentul European din 2014 și a obținut 12,6% din voturi la alegerile generale din 2015. Cea mai mare realizare politică a sa a fost însă referendumul din 2016 privind apartenența la UE. UKIP militase ani la rând pentru un astfel de referendum, iar victoria taberei favorabile ieșirii a îndeplinit, practic, obiectivul principal al partidului. Farage a demisionat la scurt timp după aceea, iar UKIP a intrat într-un declin rapid.

UKIP este clasificat în general drept un partid populist de dreapta sau un partid populist de dreapta radicală. A combinat euroscepticismul dur și naționalismul britanic cu o opoziție puternică față de imigrație și multiculturalism și a prezentat tot mai des islamul ca pe o amenințare la adresa culturii britanice.

Reform UK

Farage a devenit ulterior figura centrală a Partidului Brexit, fondat în 2019 pentru a garanta punerea în aplicare a rezultatului referendumului. Acesta a câștigat alegerile pentru Parlamentul European din 2019 cu peste 30% din voturi. La alegerile generale de mai târziu în același an, a obținut 2% la nivel național, după ce a decis să nu candideze în circumscripții-ile deținute de conservatori, reducând astfel riscul fragmentării votului pro-Brexit.

Partidul a fost redenumit Reform UK în 2021 și s-a concentrat

inițial în mare măsură pe opoziția față de carantinele din pandemia de COVID-19. Ulterior, s-a transformat într-un partid naționalist și populist mai amplu, având ca teme principale imigrația, Brexitul, impozitarea, criminalitatea, opoziția față de politicile climatice de tip „net zero” și critica establishmentului politic.

Reform a obținut prima sa mare reușită la nivel național la alegerile generale din 2024. Avându-l din nou pe Farage ca lider, partidul a obținut 14,3% din voturi, a treia cea mai mare pondere la nivel național, și a câștigat cinci mandate. Sistemul electoral a rămas un obstacol major: Reform a primit mai multe voturi decât Liberal-Democrații, dar a câștigat cinci mandate, față de 72 ale Liberal-Democraților.

Ascensiunea a continuat în 2025. Reform a câștigat de la laburiști alegerile parțiale din Runcorn și Helsby, la o diferență de șase voturi, răsturnând o majoritate laburistă consistentă din anul precedent. La alegerile locale din Anglia a câștigat 677 de mandate și controlul a zece consilii, precum și funcțiile de primar nou create din Greater Lincolnshire și din Hull și East Yorkshire. Rezultatele i-au oferit partidului Reform ceva ce îi lipsise în mare măsură UKIP: o organizație substanțială și o prezență politică semnificativă în administrația locală.

Progresele electorale au fost însoțite de o creștere extraordinară în sondajele de opinie. Reform a condus pentru prima dată într-un sondaj național YouGov în februarie 2025 și și-a consolidat ulterior un avans substanțial, atingând un vârf de 34% într-un sondaj Ipsos în septembrie același an. Partidul a rămas competitiv pe parcursul anului 2026, însă sprijinul său a scăzut treptat, iar până în septembrie laburiștii trecuseră în frunte.

Din punct de vedere ideologic, Reform combină liberalismul economic cu elemente de naționalism economic și de șovinism al bunăstării. Partidul a pledat pentru reduceri substanțiale de taxe, dereglementare, cheltuieli publice mai mici și opoziție față de costurile legate de politicile climatice, ceea ce îl plasează clar la dreapta pe plan economic. În 2026 a mers și mai departe în această direcție, propunând economii de aproximativ 50 de miliarde de lire sterline la prestațiile sociale, inclusiv reduceri majore ale indemnizațiilor pentru persoanele cu dizabilități și excluderea majorității cetățenilor străini din

mari părți ale sistemului de protecție socială. În același timp, protejează programele populare din punct de vedere politic, precum pensiile de stat.

Pe temele socioculturale, partidul a devenit tot mai conservator. Reform pledează pentru reducerea drastică a imigrației, o aplicare mult mai strictă a controlului la frontieră și deportări pe scară largă ale migranților ilegali și ale infractorilor străini. A asociat tot mai des imigrația cu criminalitatea, coeziunea culturală și islamul, în timp ce reprezentanți de rang înalt au atacat multiculturalismul, politicile progresiste privind genul și ceea ce partidul numește instituții „woke”. Aceste poziții plasează Reform considerabil mai la dreapta decât Partidul Conservator actual în privința imigrației și a identității naționale, deși rămâne mai puțin consecvent conservator pe plan social decât multe partide de dreapta radicală de pe continent în chestiuni precum avortul și homosexualitatea.

Partidul s-a confruntat, de asemenea, cu probleme recurente legate de candidați și activiști care au exprimat opinii rasiste, antisemite, misogine sau homofobe. Un caz deosebit de mediatizat a avut loc în timpul alegerilor parțiale din Gorton și Denton din februarie 2026, unde Reform l-a desemnat drept candidat pe comentatorul politic Matthew Goodwin. Membri ai echipei sale de campanie au fost expuși pentru postări rasiste și antisemite pe rețelele sociale; managerul său interimar de campanie, Adam Mitula, folosise un limbaj rasist, făcuse afirmații homofobe și minimalizase Holocaustul. Reform l-a suspendat, deși acesta a reapărut ulterior ca agent electoral al unor candidați ai partidului. Goodwin a terminat pe locul al doilea, cu 28%, în urma candidatului ecologist, dar înaintea laburiștilor.

Relația lui Farage cu Donald Trump a deosebit multă vreme Reform de o mare parte a dreptei britanice tradiționale. Farage l-a susținut pe Trump încă de la prima sa campanie prezidențială, a apărut alături de el în campania din 2016 și a descris în repetate rânduri relația lor ca fiind apropiată. La rândul său, Trump l-a lăudat pe Farage după Brexit și a sugerat că acesta ar trebui să devină ambasadorul britanic în Statele Unite. Relația a rămas

importantă și după revenirea lui Trump la președinție în 2025, deși a devenit tot mai mult o povară politică, pe măsură ce Trump a devenit nepopular în rândul alegătorilor britanici. Farage s-a distanțat ocazional de Trump, respingând în special afirmația acestuia că Volodimir Zelenski ar fi un dictator,[86] continuând totodată să apere relația în ansamblu. Până în 2026, era considerabil mai puțin înclinat să sublinieze apropierea sa personală de președinte.

Reform a rămas în general favorabil NATO și apărării occidentale, ceea ce îl deosebește de segmentul pro-rus al dreptei radicale europene. Farage a fost totuși mai sceptic decât mainstream-ul politic britanic în privința amplorii implicării occidentale în Ucraina și a susținut în repetate rânduri că extinderea NATO și a UE a contribuit la provocarea Rusiei, calificând totodată invazia Rusiei drept greșită.

Relația partidului Reform cu democrația liberală este mai ambiguă decât cea a majorității partidelor conservatoare consacrate. Partidul acceptă democrația electorală și nu a pledat pentru restricționarea competiției politice, însă mai multe dintre pozițiile sale contestă limite liberale importante ale guvernării majoritare. Cel mai notabil, susține retragerea din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, restricții majore asupra căilor legale folosite pentru a împiedica deportările și abrogarea unor părți din legislația existentă privind egalitatea. Farage folosește, de asemenea, o retorică puternic populistă, prezentând establishmentul politic ca pe o elită interesată doar de propriul profit sau ca pe un „partid unic” („uniparty”) care a trădat voința populară exprimată prin referendumul pentru Brexit. Afinitatea sa politică de lungă durată cu Donald Trump amplifică aceste îngrijorări, deși Farage s-a distanțat de unele dintre afirmațiile cele mai explicit antidemocratice ale lui Trump.

86 „Farage says Zelenskyy is not a dictator and Trump “should not be taken literally””, *Sky News*, 20 februarie 2025 (https://news.sky.com/story/farage-says-zelenskyy-is-not-a-dictator-and-trump-should-not-be-taken-literally-13313289)

Creșterea rapidă a partidului Reform a generat tensiuni pe propriul flanc drept. Rupert Lowe, ales deputat Reform pentru Great Yarmouth în 2024, a devenit tot mai critic față de stilul de conducere puternic centralizat al lui Farage. Elon Musk, care păruse inițial interesat să sprijine financiar Reform, s-a întors public împotriva lui Farage în ianuarie 2025 și a sugerat că acesta ar trebui înlocuit. Lowe s-a numărat printre figurile lăudate de Musk drept posibil viitor lider. După un conflict intern înverșunat, Reform l-a suspendat pe Lowe în martie 2025; ulterior, acesta a activat ca independent. Procurorii au decis mai târziu să nu dea curs acuzațiilor potrivit cărora l-ar fi amenințat pe președintele Reform, Zia Yusuf.

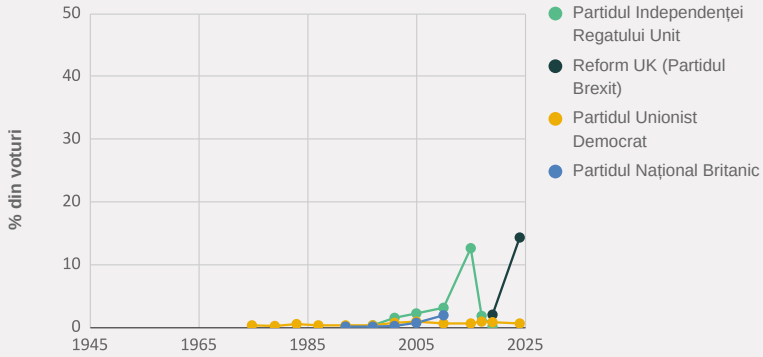
Lowe s-a deplasat și mai mult spre dreapta și a lansat oficial Restore Britain ca partid politic în februarie 2026. Partidul se prezintă nu ca o încercare de a reforma ordinea politică existentă, ci ca o respingere fundamentală a acesteia. Pledează pentru deportări în masă, interzicerea burqăi și a niqabului, restricții asupra practicilor islamice și interzicerea sacrificării halal și kosher fără asomare. Propune, de asemenea, un referendum cu caracter obligatoriu privind reintroducerea pedepsei cu moartea, abrogarea recunoașterii legale a genului și restricții majore asupra votului prin corespondență.

Restore Britain a rămas deocamdată un partid mic, dar a demonstrat un anumit potențial electoral. La primele sale alegeri parlamentare parțiale, în Makerfield, în iunie 2026, a obținut 6,8% din voturi și s-a clasat pe locul al treilea, în timp ce Reform a obținut 34,5%. Sondajele în care Restore Britain este oferit explicit ca opțiune au plasat ulterior partidul la câteva procente la nivel național.

Rezumat Reform

Economie: dreapta
Teme sociale: conservator
UE: euroscepticism dur
Autoritarism: mediu

Figura 40. Ponderea voturilor partidelor contestatare în Regatul Unit, 1945–2024

Sursa: Indicele Populismului Autoritar 2026

BIBLIOGRAFIE

Andersen, J.E. and Trondal, J., 2024, ‘From exclusion to establishment: Organizational birthmarks and imprinting within populist parties’, *Scandinavian Political Studies*, vol. 47, no. 2, pp. 260–281.

Arter, D., 2010, ‘The Breakthrough of Another West European Populist Radical Right Party? The Case of the True Finns’, *Government and Opposition*, vol. 45, no. 4, pp. 484–504.

Baudet, T., 2026, ‘A message from Thierry Baudet: our project will succeed or fail based on our ability to create our own community’, *Forum for Democracy*, 25 June 2026.

Boese, V.A. et al., 2022, *Democracy Report 2022: Autocratization Changing Nature?*, V-Dem Institute.

European Commission, 2025, ‘2025 Rule of Law Report – Country Chapter on the rule of law situation in Italy’, 8 July 2025 (https://commission.europa.eu/publications/2025-rule-law-report-communication-and-country-chapters_en)

European Commission, 2025, ‘2025 Rule of Law Report – Country Chapter on the rule of law situation in Slovakia’, 8 July 2025 (https://commission.europa.eu/publications/2025-rule-law-report-communication-and-country-chapters_en)

European Parliament, 2000, ‘Slovakia and the enlargement of the European Union’ (https://www.europarl.europa.eu/enlargement/briefings/13a2_en.htm)

Fieschi, C., 2019, *Populocracy: The Tyranny of Authenticity and the Rise of Populism*, Agenda Publishing.

Freedom House, 2022, ‘Slovenia: Nations in Transit 2022’ (https://freedomhouse.org/country/slovenia/nations-transit/2022)

Haughton, T., 2002, ‘Slovakia’s Robert Fico: A Populist Leader?’, *RFE/RL East European Perspectives*, 29 May 2002.

Light, D. and Young, C., 2023, ‘Decolonizing remembrance in Eastern Europe: commemorating the Holocaust in post-communist Romania’, *Holocaust Studies*, vol. 29.

Oikonomou, A., 2016, ‘Tender for digital television licences held’, *IRIS – European Audiovisual Observatory*.

Orbán, V., 2014, ‘Prime Minister Viktor Orbán’s Speech at the 25th Bálványos Summer Free University and Student Camp’, *Government of Hungary*, 26 July 2014 (https://2015-2019.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/prime-minister-viktor-orban-s-speech-at-the-25th-balvanyos-summer-free-university-and-student-camp)

Pankowski, R., 2010, *The Populist Radical Right in Poland: The Patriots*, Routledge.

Petsinis, V., 2019, ‘Identity Politics and Right-Wing Populism in Estonia: The Case of EKRE’, *Nationalism and Ethnic Politics*, vol. 25, no. 2, pp. 211–230.

TIMBRO

ISBN 978-630-95499-5-2

